

**ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

699

На основу члана IV. Б.7. а) (IV) Устава Федерације Босне и Херцеговине, доносим

УКАЗ

**О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА
ЗАКОНА О ФЕДЕРАЛНОМ ПРАВОБРАНИЛАШТВУ**

Проглашава се Закон о измјенама и допунама Закона о Федералном правобранилаштву који је донио Парламент Федерације БиХ на сједници Представничког дома од 19. септембра 2006. године и на сједници Дома народа од 25. јула 2006. године.

Број 01-02-721/06
9. октобра 2006. године
Сарајево

Предсједник
Нико Лозанчић, с. р.

ЗАКОН

**О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О
ФЕДЕРАЛНОМ ПРАВОБРАНИЛАШТВУ**

Члан 1.

У Закону о Федералном правобранилаштву ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 2/95, 12/98 и 18/00) у члану 1. став 1. мијења се и гласи:

"Федерално правобранилаштво је посебан самосталан орган који предузима мјере и правна средства ради правне заштите имовине и имовинских интереса Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерација), у складу са овим Законом".

Члан 2.

У члану 2. у првом реду ријечи: "је државни орган који" бришу се.

Члан 3.

Члан 4. мијења се и гласи:

"Федерални прописи којима се уређује радно-правни статус државних службеника и намјештеника у органима државне службе сходно се примјењују и на државне службенике и

намјештенике Федералног правобранилаштва ако овим Законом није другачије одређено".

Члан 4.

У члану 6. став 1. мијења се и гласи:

"У Федералном правобранилаштву у равноправној употреби су босански језик, хрватски језик и српски језик".

У ставу 3. иза ријечи: "латиница" додају се ријечи: "и ћирилица".

Члан 5.

Члан 8. мијења се и гласи:

"Федерално правобранилаштво обавља послове правне заштите имовине и имовинских интереса Федерације и њених органа и тијела који немају својство правног лица, а финансирају се из Буџета Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Буџет Федерације).

Федерално правобранилаштво може заступати правна лица која оснива Федерација и која се финансирају из Буџета Федерације ако је то предвиђено актом о оснивању правног лица.

Федерално правобранилаштво не заступа органе и тијела Федерације у радним споровима, већ то врши лице запослено у органима и тијелима Федерације које за то одреди руководилац органа и тијела Федерације, изузев радних спорова Федералног министарства одбране".

Члан 6.

У члану 10. став 1. ријечи: "Државни органи, фондови, предузећа и друга правна лица из чл. 8. и 9." замјењују се ријечима: "Органи, тијела и правна лица."

Члан 7.

У члану 11. додају се ст. 2. и 3. који гласе:

"Ако Федерално правобранилаштво сматра да не треба покренути одређени поступак или да треба повући тужбу или да не треба изјавити одређени правни лијек обавијестиће о томе субјекат који заступа.

Ако се не постигне сагласност у мишљењу или ако субјекат не одговори у одређеном року, коначну одлуку доноси Федерално правобранилаштво и о томе обавјештава субјекат који заступа".

Члан 8.

У члану 12. додаје се став 3. који гласи:

"Уколико, у циљу заштите имовине и имовинских интереса Федерације Федерално правобранилаштво оцијени да је потребно, може у појединим споровима и поступцима дати

овлашћење за заступање органа и тијела Федерације лицу запосленом у том органу и тијелу које за то одреди руководиоца органа и тијела Федерације".

Члан 9.

У члану 15. став 1. ријечи: "фондовима, предузећима и другим", замјењује се ријечју: "тијелима".

Став 3. мијења се и гласи:

"Када је предмет уговора из става 2. овог члана покретна ствар или имовинско право чија вриједност не прелази 10.000 КМ, није обавезно прибављање правног мишљења Федералног правобранилаштва."

Члан 10.

У члану 17. став 1. ријечи: "Тијела, фондови, предузећа и друга правна лица" замјењују се ријечима: "Органи, тијела и правна лица".

Члан 11.

У члану 19. став 2. ријечи: "министра правде Федерације Босне и Херцеговине" замјењују се ријечима: "Федералног министарства правде".

Члан 12.

У члану 26. додаје се став 4., који гласи:

"Федерални правобранилац и замјеник федералног правобраниоца не могу бити кривично гоњени или лишени слободе због исказаног мишљења или одлуке донесене у вршењу функције."

Члан 13.

У члану 30. став 2. ријеч "замјеник" замјењује се ријечју "замјеницима".

Члан 14.

У члану 31. став. 2. ријечи: "одређени орган управе или у други орган, који одговарају његовим стручним способностима и на њега се примјењују федерални прописи који важе за раднике органа управе" замјењују се ријечима: "Федералном правобранилаштву".

Члан 15.

У члану 36.а иза ријечи "број" додају се ријечи: "помоћника федералног правобраниоца и".

Члан 16.

Иза члана 36.а додаје се нови члан 36.б који гласи:

"Члан 36.б

Послове помоћника федералног правобраниоца може обављати лице које има завршен правни факултет, положен правосудни испит и најмање шест година радног стажа на правним пословима након положеног правосудног испита.

Помоћник федералног правобраниоца пред судом и другим органима има овлашћења која одреди федерални правобранилац.

Помоћнике федералног правобраниоца поставља федерални правобранилац".

Досадашњи члан 36.б постоје члан 36.ц

Члан 17.

У члану 41. додаје се став 2. који гласи:

"Влада Федерације одлуком утврђује коефицијенте за плате федералног правобраниоца и његових замјеника, а за накнаде које немају карактер плате примјењују се прописи који важе за државне службеника".

Члан 18.

Иза члана 46. додају се чл. 47., 48. и 49. који гласе:

"Члан 47.

Предмете, опрему, инвентар, архиву, и документацију, као и средства за рад Сектора за правобранилаштво Федералног министарства одбране преузеће Федерално правобранилаштво.

Примопредају из става 1. овог члана извршиће федерални правобранилац са руководиоцем Сектора за правобрани-

лаштво Федералног министарства одбране у року од 60 дана од дана престанка рада Федералног министарства одбране.

Федерално правобранилаштво преузима запослене Сектора за правобранилаштво Федералног министарства одбране и распоређује их у складу са Правилником о унутрашњој организацији Федералног правобранилаштва.

Правобранилац и замјеници правобраниоца Федералног министарства одбране који испуњавају услове из члана 22. Закона о Федералном правобранилаштву преузимају се на дужност замјеника федералног правобраниоца.

Члан 48.

Одредбе члана 19. примјењиваће се након укидања и престанка рада Федералног министарства одбране.

Члан 49.

Федерални правобранилац ће Правилник о унутрашњој организацији Федералног правобранилаштва ускладити са одредбама овог закона у року од осам дана од дана ступања на снагу овог закона".

Члан 19.

Овај Закон ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

Председавајући Дома народа Парламента Федерације БиХ Славко Матић , с. р.	Председавајући Представничког дома Парламента Федерације БиХ Мухамед Ибрахимовић , с. р.
---	--

Na osnovu člana IV. B.7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FEDERALNOM PRAVOBRANILAŠTVU

Proглашава се Закон о измјенама и допунaма Закона о Федералном правобранилаштву који је donio Parlament Federacije BiH на сједници Представничког дома од 19. септембра 2006. године и на сједници Дома народа од 25. јула 2006. године.

Број 01-02-721/06
9. октобра 2006. године
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, s. r.

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FEDERALNOM PRAVOBRANILAŠTVU

Члан 1.

У Закону о Федералном правобранилаштву ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 2/95, 12/98 и 18/00) у члану 1. став 1. мијенја се и гласи:

"Федерално правобранилаштво је посебан самосталан орган који предузима мјере и правна средства ради правне заштите имовине и имовинских интереса Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерација) у складу са овим Законом."

Члан 2.

У члану 2. у првом реду ријечи: "је државни орган који" се бришу.

Члан 3.

Члан 4. мијенја се и гласи:

"Федерални прописи којима се уређује радно-правни статус државних службеника и намјештеника у органима државне службе, сходно се примјенјују и на државне службенике и намјештенике у Федералном правобранилаштву, ако овим Законом није другачије одређено."

Član 4.

U članu 6. stav 1. mijenja se i glasi:

"U Federalnom pravobranilaštvu u ravnopravnoj upotrebi su bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik".

U stavu 3. iza riječi "latinica" dodaju se riječi "i ćirilica".

Član 5.

Član 8. mijenja se i glasi:

"Federalno pravobranilaštvo obavlja poslove pravne zaštite imovine i imovinskih interesa Federacije i njenih organa i tijela koji nemaju svojstvo pravnog lica, a finansiraju se iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Budžet Federacije).

Federalno pravobranilaštvo može zastupati pravna lica koja osniva Federacija i koja se finansiraju iz Budžeta Federacije ako je to predviđeno aktom o osnivanju pravnog lica.

Federalno pravobranilaštvo ne zastupa organe i tijela Federacije u radnim sporovima, već to vrši lice zaposleno u organima i tijelima Federacije koje za to odredi rukovoditelj organa i tijela Federacije, izuzev radnih sporova Federalnog ministarstva odbrane."

Član 6.

U članu 10. u stavu 1. riječi: "Državni organi, fondovi, preduzeća i druga pravna lica iz čl. 8. i 9. " zamjenjuju se riječima: "Organi, tijela i pravna lica".

Član 7.

U članu 11. dodaju se st. 2. i 3. koji glase:

"Ako Federalno pravobranilaštvo smatra da ne treba pokrenuti određeni postupak ili da treba povući tužbu ili da ne treba izjaviti određeni pravni lijek, obavijestit će o tome subjekt koji zastupa.

Ako se ne postigne saglasnost u mišljenju ili ako subjekt ne odgovori u određenom roku, konačnu odluku donosi Federalno pravobranilaštvo i o tome obavještava subjekt koji zastupa."

Član 8.

U članu 12. dodaje se stav 3. koji glasi:

"Ukoliko u cilju zaštite imovine i imovinskih interesa Federacije Federalno pravobranilaštvo ocijeni da je potrebno, može u pojedinim sporovima i postupcima dati ovlaštenje za zastupanje organa i tijela Federacije licu zaposlenom u tom organu i tijelu koje za to odredi rukovoditelj organa i tijela Federacije."

Član 9.

U članu 15. u stavu 1. riječi: "fondovima, preduzećima i drugim" zamjenjuju se riječju "tijelima".

Stav 3. mijenja se i glasi:

"Kada je predmet ugovora iz stava 2. ovog člana pokretna stvar ili imovinsko pravo čija vrijednost ne prelezi 10.000 KM, nije obavezno pribavljanje pravnog mišljenja Federalnog pravobranilaštva."

Član 10.

U članu 17. u stavu 1. riječi: "Tijela, fondovi, preduzeća i druge pravne osobe" zamjenjuju se riječima: "Organi, tijela i pravna lica".

Član 11.

U članu 19. u stavu 2. riječi: "ministra pravde Federacije Bosne i Hercegovine" zamjenjuju se riječima: "Federalnog ministarstva pravde".

Član 12.

U članu 26. dodaje se stav 4. koji glasi:

"Federalni pravobranilac i zamjenik federalnog pravobranioca ne mogu biti krivično gonjeni ili lišeni slobode zbog iskazanog mišljenja ili odluke donesene u vršenju funkcije."

Član 13.

U članu 30. u stavu 2. riječ "zamjenik" zamjenjuje se riječju "zamjenicima".

Član 14.

U članu 31. u stavu 2. riječi: "određeni organ uprave ili u drugi organ koji odgovaraju njegovim stručnim sposobnostima i na njega se primjenjuju federalni propisi koji važe za radnike organa uprave" zamjenjuju se riječima: "Federalnom pravobranilaštvu".

Član 15.

U članu 36a. iza riječi "broj" dodaju se riječi: "pomoćnika federalnog pravobranioca i".

Član 16.

Iza člana 36.a dodaje se novi član 36b. koji glasi:

"Član 36b.

Poslove pomoćnika federalnog pravobranioca može obavljati lice koje ima završen pravni fakultet, položen pravosudni ispit i najmanje šest godina radnog staža na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita.

Pomoćnik federalnog pravobranioca pred sudom i drugim organima ima ovlaštenja koja odredi federalni pravobranilac.

Pomoćnike federalnog pravobranioca postavlja federalni pravobranilac."

Dosadašnji član 36b. postaje član 36c.

Član 17.

U članu 41. dodaje se stav 2. koji glasi:

"Vlada Federacije odlukom utvrđuje koeficijente za plaće federalnog pravobranioca i njegovih zamjenika, a za naknade koje nemaju karakter plaće primjenjuju se propisi koji važe za državne službenike."

Član 18.

Iza člana 46. dodaju se čl. 47., 48. i 49. koji glase:

"Član 47.

Predmete, opremu, inventar, arhivu i dokumentaciju, kao i sredstva za rad Sektora za pravobranilaštvo Federalnog ministarstva odbrane preuzet će Federalno pravobranilaštvo.

Primopredaju iz stava 1. ovog člana izvršit će federalni pravobranilac sa rukovoditeljem Sektora za pravobranilaštvo Federalnog ministarstva odbrane u roku od 60 dana od dana prestanka rada Federalnog ministarstva odbrane.

Federalno pravobranilaštvo preuzima zaposlene Sektora za pravobranilaštvo Federalnog ministarstva odbrane i raspoređuje ih u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Federalnog pravobranilaštva.

Pravobranilac i zamjenici pravobranioca Federalnog ministarstva odbrane koji ispunjavaju uvjete iz člana 22. Zakona o Federalnom pravobranilaštvu preuzimaju se na dužnost zamjenika federalnog pravobranioca.

Član 48.

Određbe člana 19. primjenjivat će se nakon ukidanja i prestanka rada Federalnog ministarstva odbrane.

Član 49.

Federalni pravobranilac uskladit će Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Federalnog pravobranilaštva sa odredbama ovog Zakona u roku od osam dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona."

Član 19.

Ovaj Zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamenta Federacije BiH
Slavko Matić, s. r.

Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamenta Federacije BiH
Muhamed Ibrahimović, s. r.

Temeljem članka IV. B.7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ**O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FEDERALNOM PRAVOBRANITELJSTVU**

Proglašava se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Federalnom pravobraniteljstvu koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Zastupničkog doma od 19. rujna 2006. godine i na sjednici Doma naroda od 25. srpnja 2006. godine.

Broj 01-02-721/06
9. listopada 2006. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, v. r.

ZAKON**O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FEDERALNOM PRAVOBRANITELJSTVU**

Članak 1.

U Zakonu o Federalnom pravobraniteljstvu ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95, 12/98 i 18/00) u članku 1. stavak 1. mijenja se i glasi:

"Federalno pravobraniteljstvo je poseban samostalan organ koji poduzima mjere i pravna sredstva radi pravne zaštite imovine i imovinskih interesa Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), sukladno ovom Zakonu."

Članak 2.

U članku 2. u prvom redu riječi: "je državni organ koji" brišu se.

Članak 3.

Članak 4. mijenja se i glasi:

"Federalni propisi kojim se uređuje radno-pravni status državnih službenika i namještenika u organima državne službe shodno se primjenjuju i na državne službenike i namještenike Federalnoga pravobraniteljstva, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno."

Članak 4.

U članku 6. stavak 1. mijenja se i glasi:

"U Federalnom pravobraniteljstvu u ravnopravnoj su uporabi bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik."

U stavku 3. iza riječi "latinica" dodaju se riječi: "i ćirilica".

Članak 5.

Članak 8. mijenja se i glasi:

"Federalno pravobraniteljstvo vrši poslove pravne zaštite imovine i imovinskih interesa Federacije i njenih organa i tijela koji nemaju svojstvo pravne osobe, a financiraju se iz Proračuna Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Proračun Federacije).

Federalno pravobraniteljstvo može zastupati pravne osobe koje osniva Federacija i koje se financiraju iz Proračuna Federacije ukoliko je to predviđeno aktom o osnivanju pravne osobe.

Federalno pravobraniteljstvo ne zastupa organe i tijela Federacije u radnim sporovima, već to vrši osoba uposlena u organima i tijelima Federacije koju za to odredi rukovoditelj organa i tijela Federacije, izuzev radnih sporova Federalnoga ministarstva obrane".

Članak 6.

U članku 10. u stavku 1. riječi: "Državni organi, fondovi, preduzeća i druga pravna lica iz čl. 8. i 9." zamjenjuju se riječima: "Organi, tijela i pravne osobe".

Članak 7.

U članku 11. dodaju se st. 2. i 3. koji glase:

"Ako Federalno pravobraniteljstvo smatra da ne treba pokrenuti određeni postupak ili da treba povući tužbu ili da ne treba izjaviti određeni pravni lijek, obavijestit će o tome subjekt koji zastupa.

Ako se ne postigne suglasnost u mišljenju ili ako subjekt ne odgovori u određenome roku, konačnu odluku donosi Federalno pravobraniteljstvo i o tome obavještava subjekt koji zastupa".

Članak 8.

U članku 12. dodaje se stavak 3. koji glasi:

"Ukoliko u cilju zaštite imovine i imovinskih interesa Federacije Federalno pravobraniteljstvo ocijeni da je potrebno, može u pojedinim sporovima i postupcima dati ovlasti za zastupanje organa i tijela Federacije osobi uposlenoj u tom organu i tijelu koju za to odredi rukovoditelj organa i tijela Federacije."

Članak 9.

U članku 15. u stavku 1. riječi: "fondovima, preduzećima i drugim" zamjenjuju se riječju "tijelima".

Stavak 3. mijenja se i glasi:

"Kada je predmet ugovora iz stavka 2. ovoga članka pokretna stvar ili imovinsko pravo čija vrijednost ne prelazi 10.000 KM, nije obvezatno pribavljanje pravnoga mišljenja Federalnoga pravobraniteljstva."

Članak 10.

U članku 17. u stavku 1. riječi: "Tijela, fondovi, preduzeća i druge pravne osobe" zamjenjuju se riječima: "Organi, tijela i pravne osobe".

Članak 11.

U članku 19. u stavku 2. riječi: "ministra pravde Federacije Bosne i Hercegovine" zamjenjuju se riječima: "Federalnoga ministarstva pravde".

Članak 12.

U članku 26. dodaje se novi stavak 4. koji glasi:

"Federalni pravobranitelj i zamjenik federalnog pravobranitelja ne mogu biti kazнено gonjeni ili lišeni slobode zbog iskazanog mišljenja ili odluke donesene u vršenju funkcije."

Članak 13.

U članku 30. u stavku 2. riječ "zamjenik" zamjenjuje se riječju "zamjenicima".

Članak 14.

U članku 31. stavak 2. riječi: "određeni organ uprave ili u drugi organ, koji odgovaraju njegovim stručnim sposobnostima i na njega se primjenjuju federalni propisi koji važe za radnike organa uprave" zamjenjuju se riječima: "Federalnom pravobraniteljstvu".

Članak 15.

U članku 36a. iza riječi "broj" dodaju se riječi: "pomoćnika federalnoga pravobranitelja i".

Članak 16.

Iza članka 36a. dodaje se novi članak 36b. koji glasi:

"Članak 36b.

Poslove pomoćnika federalnoga pravobranitelja može vršiti osoba koja ima završen pravni fakultet, položen pravosudni ispit i najmanje šest godina radnoga staža na pravnim poslovima, nakon položenoga pravosudnog ispita.

Pomoćnik federalnoga pravobranitelja pred sudom i drugim organima ima ovlasti koje odredi federalni pravobranitelj.

Pomoćnike federalnog pravobranitelja postavlja federalni pravobranitelj."

Dosadašnji članak 36b. postaje članak 36c.

Članak 17.

U članku 41. dodaje se stavak 2. koji glasi:

"Vlada Federacije odlukom utvrđuje koeficijente za plaće federalnoga pravobranitelja i njegovih zamjenika, a za naknade koje nemaju karakter plaće primjenjuju se propisi koji važe za državne službenike."

Članak 18.

Iza članka 46. dodaju se čl. 47., 48. i 49. koji glase:

10. предност при упису у образовне установе и право на обезбјеђења средстава за набавку уџбеника;
11. предност при дојели стипендија и смјештају у студентске домове.

Под условима утврђеним овим Законом лица из члана 3. овог закона имају право на:

1. здравствену заштиту;
2. предност при упису у образовне установе и право на обезбјеђење средстава за набавку уџбеника;
3. предност при дојели стипендија и смјештају у ђачке и студентске домове;
4. предност при запошљавању;
5. помоћ у случају смрти.

Права утврђена у ст. 1. и 2. овог члана остварују се под условима и на начин прописан овим Законом и прописима који се донесу на основу овог закона, као и другим законима којима се уређују одређена права демобилисаних бранилаца.

Члан 7.

Основицу за сва новчана примања према овом Закону чини просјечна мјесечна нето плата исплаћена у Федерацији Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерација) у претходној години према подацима Завода за статистику Федерације Босне и Херцеговине.

1. Новчана накнада за вријеме незапослености

Члан 8.

Незапослени демобилисани бранилац има право на новчану накнаду за вријеме незапослености зависно од временаведеног у Оружаним снагама.

Право из става. 1. овог члана може остварити демобилисани бранилац који се према Закону о посредовању у запошљавању и социјалној сигурности незапослених лица ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 55/00, 41/01 и 22/05), сматра незапосленим лицем.

Незапослени демобилисани бранилац којем је признато учешће у одбрани Босне и Херцеговине у трајању од најмање једну годину има право на новчану накнаду за вријеме незапослености у износу од 25% просјечне плате у Федерацији из претходне године и то најдуже једну годину од дана ступања на снагу овог закона, односно пријављивањем надлежном Заводу за запошљавање до запослења или одбијања понуђеног запослења које одговара његовој стручној спреми.

Под условима и на начин из претходног става за учешће у одбрани Босне и Херцеговине у трајању од најмање двије године, демобилисани бранилац има право на новчану накнаду у трајању од најдуже двије године, а за учешће у одбрани три године има право на накнаду у трајању најдуже три године.

Члан 9.

Право на новчану накнаду према одредбама ст. 1., 2., 3., и 4. члана 8. овог закона престаје са даном обезбјеђивања кредита за запошљавање под повољним условима.

Члан 10.

Потребна новчана средства и исплату новчаних накнада прописаних чланом 8. овог закона обезбјеђује надлежна кантонална служба за запошљавање у сарадњи са Федералним заводом за запошљавање.

Директор Федералног завода за запошљавање ће у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона донијети ближи пропис о начину остваривања и исплате новчане накнаде за вријеме незапослености.

Незапослени демобилисани бранилац који је корисник мјесечних новчаних примања према федералним прописима из области борачко-инвалидске заштите или прописима из других области може по сопственом избору користити права из члана 8. овог закона или мјесечна новчана примања која су му призната према другим федералним прописима из области борачко-инвалидске заштите и других области.

2. Права на основу преостале радне способности

Члан 11.

Незапослени демобилисани бранилац код кога је усљед болести или повреде дошло до тежег оштећења организма на основу преостале радне способности има право на професионалну рехабилитацију укључујући и школовање за обављање послова за које се тражи виша стручна спрема од оне коју има ако према општем образовању, годинама живота, здравственом стању и другим околностима има услове за успјешну рехабилитацију.

Професионалном рехабилитацијом обезбјеђује се оспособљавање за вршење ранијег или другог одговарајућег занимања, стручно оспособљавање за вршење одређеног занимања и стручно усавршавање.

Члан 12.

Право на професионалну рехабилитацију, а на основу захтјева демобилисаног браниоца утврђује се на основу налаза, оцјене и мишљења комисије стручне установе за оцјењивање радне способности, у складу са прописима из области пензијско-инвалидског осигурања.

Комисија из претходног става дужна је у року од 30 дана од дана пријема захтјева извршити оцјену радне способности и о томе у даљњем року од осам дана писано извјестити демобилисаног браниоца и општинску службу за управу за борачко-инвалидску заштиту (у даљњем тексту: општинска служба) према мјесту пребивалишта демобилисаног браниоца.

Општинска служба је дужна упутити демобилисаног браниоца на професионалну рехабилитацију најкасније у року од 60 дана од дана стицања права на професионалну рехабилитацију.

Члан 13.

Кантонални органи управе и кантоналне управне установе, Град Сарајево, Град Мостар и општине као и сва правна лица чији је оснивач Федерација, Град Сарајево, Град Мостар или општина, односно која се финансирају из буџета са учешћем од најмање 25% дужни су примити на професионалну рехабилитацију демобилисаног браниоца којег упуту кантонални орган надлежан за борачка питања на приједлог општинске службе.

Субјекат из претходног става ће својим општим актима уредити права, услове и поступак за остваривање овог права, као план и програм професионалне рехабилитације.

Члан 14.

Демобилисани бранилац за вријеме професионалне рехабилитације која се обавља у мјесту удаљеном најмање 100 километара од мјеста његовог пребивалишта има право, поред новчане накнаде из члана 8. овог закона, и на накнаду у висини од 30% од основице за вријеме предвиђено за рехабилитацију.

Члан 15.

Услове, начин и поступак за остваривање права на професионалну рехабилитацију на основу преостале радне способности, као и обезбјеђење средстава за финансирање професионалне рехабилитације прописује се посебним правилником који доноси кантонални министар за питања бораца у сарадњи са Федералним заводом за запошљавање.

3. Стимулативне мјере и предност при запошљавању

Члан 16.

Лица из члана 2. овог закона имају, под једнаким условима, право на предност приликом запошљавања под условима и на начин предвиђен политиком запошљавања у кантону.

Федерални и кантонални орган управе, кантоналне управне установе, општине, као и сва правна лица чији је оснивач кантон или општина, односно која се финансирају из буџета са учешћем од најмање 25% дужни су приликом пријема у радни однос осигурати предност демобилисаном браниоцу из члана 2. овог закона као и члановима његове уже породице.

Члан 17.

Кантон, општина, као и сва правна лица из члана 13. овог закона дужни су извршити ревизију свих досадашњих запошљавања од 1998. године до данас.

Надлежне инспекције рада извршиће контролу запошљавања у кантону и општини и свим другим правним субјектима из члана 13. овог закона у периоду из става 1. овог члана.

Уколико се утврди кршење закона приликом запошљавања, непоштивање Одлуке о приоритетима за запошљавање, непоштивање ранг листе, нерасписивање јавног конкурса, итд., надлежне инспекције рада, поднијеће прекршајне и кривичне пријаве против предузећа, установа и лица одговорних за кршење закона.

Предузећа, установе и други правни субјекти за које се утврди да су кршили закон при запошљавању, дужни су укинути та рјешења о заснивању радног односа и расписати јавне конкурсе за нови пријем гдје лица која су до сада радила неће имати предност приликом запошљавања у односу на лица из члана 2. овог закона.

Стимулисање запошљавања лица из члана 2. овог закона регулисаће се посебним федералним и кантоналним прописима у виду смањења доприноса и пореза послодавцима који запошљавају лица са евиденције Завода за запошљавање.

4. Предност при дојели кредита за подстицање самозапошљавања

Члан 18.

Демобилисаним браниоцима обезбједиће се предност при дојели кредита Федералног завода за запошљавање и кантоналних служби за запошљавање у циљу подстицања самозапошљавања или развијања постојеће привредне дјелатности у циљу отварања нових радних мјеста као и друга средства подстицаја у области индустрије, пољопривреде и малог и средњег обрта.

Члан 19.

Средства за реализацију права из члана 18. овог закона обезбједиће Федерални завод за запошљавање и кантоналне службе за запошљавање, у оквиру средстава намијењених за редовну дјелатност као и намјенски добивена средства за подстицање запошљавања и самозапошљавања ове популације.

Кредитна средства се могу одобравати само на основу писменог захтјева са одговарајућим писаним прилозима и пословног плана (инвестиционог програма).

Члан 20.

Висина кредитних средстава за појединачно самозапошљавање може износити до 50.000 КМ, за проширење постојеће привредне дјелатности у циљу отварања нових радних мјеста до 20.000 КМ по једном новозапосленом лицу, а највише до 100.000 КМ по захтјеву.

Каматна стопа може износити највише 4% за пољопривредну производњу и до 5% за остале дјелатности.

Члан 21.

Уколико су надлежни кантонални органи донијели посебан пропис којим се стимулише подстицај запошљавања и самозапошљавања демобилисаних бранилаца, у вези са овом проблематиком, првенствено ће се примјењивати одредбе тог прописа.

Уколико до дана ступања на снагу овог закона не буде донесен пропис у смислу из претходног става, Федерални завод за запошљавање ће у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона, у оквиру своје надлежности, надлежном федералном органу или Влади Федерације Босне и Херцеговине предложити доношење одговарајућег прописа којим ће се ближе уредити питања регулисана чл. 18. до 21. овог закона.

5. Повољнији услови пензионисања

Члан 22.

Доброволац у организовању отпора из члана 2. став 3. овог закона којем је признато учествовање у одбрани Босне и Херцеговине у трајању најмање двије године стиче право на старосну пензију када наврши 55 година живота и најмање 30 година пензијског стажа, под условима и на начин прописан Законом о пензијском и инвалидском осигурању ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 29/98, 49/00, 32/01 и 73/05).

Члан 23.

Ветеран из члана 2. став 4. овог закона, којем је признато учествовање у одбрани Босне и Херцеговине у трајању најмање двије године стиче право на старосну пензију са навршених 35 година пензијског стажа, без обзира на године живота, односно право на старосну пензију када наврши 60 година живота и најмање 20 година пензијског стажа, под условима и на начин прописан Законом о пензијском и инвалидском осигурању.

Члан 24.

Средства за исплату пензија остврених у складу са чл. 22. и 23. овог закона, обезбједиће се у Буџету Федерације Босне и Херцеговине и рефундираће се у Федералном заводу ПИО/МИО све док корисник пензије из чл. 22. и 23. овог закона не испуни услове на старосну пензију у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању.

6. Основно обезбјеђење

Члан 25.

Право на основно обезбјеђење има демобилисани бранилац старији од 60 година који је у Оружаним снагама провео непрекидно најмање двије године ако он и његов брачни партнер или ванбрачни партнер немају неопходних средстава за издржавање и ако стално живе и имају пребивалиште на територији Босне и Херцеговине.

Члан 26.

Сматра се да лице из члана 25. овог закона и његов брачни партнер или ванбрачни партнер немају неопходних средстава за издржавање ако ниједно од њих:

1. није у радном односу,
2. не обавља самосталну дјелатност личним радом,
3. није уживалац домаће или иностране пензије,
4. није корисник мјесечних новчаних примања према федералним и кантоналним прописима.
5. није корисник права из чл. 8. и 9. овог закона,
6. нема у власништву земљиште површине веће од 10.000 м²,
7. нема других прихода по основу издавања у закуп стамбених зграда, пословног простора и слично.

Члан 27.

Износ основног обезбјеђења утврђује се у висини од 20% од основице и усклађује се од 1. јануара текуће године са кретањем просјечне плате у Федерацији у претходној години.

Члан 28.

Лицима која испуњавају услове за признање права на основно обезбјеђење право припада од првог дана наредног мјесеца од дана подношења захтјева.

Корисник права из члана 27. овог закона дужан је у року од 15 дана од дана настанка промјене пријавити сваку промјену која утиче на коришћење права.

Право из члана 27. овог закона престаје уколико дође до промјене било које околности из члана 26. овог закона.

Право на основно обезбјеђење не могу остварити лица из члана 25. овог закона уколико отуђе имовину послје дана ступања на снагу овог закона.

Право на основно обезбјеђење престаје напуштањем територије Босне и Херцеговине у времену дужем од 90 дана.

Члан 29.

О праву на основно обезбјеђење у првом степену рјешава надлежна општинска служба, према мјесту пребивалишта подносиоца захтјева.

Рјешење којим је признато право на основно обезбјеђење подлијеже ревизији. Ревизију првостепених рјешења врши Федерално министарство за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата, у року од три мјесеца од дана пријема предмета.

Ревизија одлаже извршење рјешења.

Против рјешења у поступку ревизије може се покренути управни спор.

Члан 30.

Жалба на првостепено рјешење може се изјавити у року од 15 дана од дана пријема рјешења. По жалби изјављеној на првостепено рјешење рјешава Федерално министарство за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата.

Жалба одлаже извршење рјешења.

Против рјешења донесеног по жалби може се покренути управни спор.

Члан 31.

Средства за остваривање и коришћење права на основно обезбјеђење обезбједиће се у Буџету Федерације Босне и Херцеговине.

7. Здравствена заштита

Члан 32.

Право на здравствену заштиту демобилисани браниоци и чланови њихових породица остварују у складу са одредбама Закона о здравственој заштити ("Службене новине Федерације БиХ", број 29/97) и Закона о здравственом осигурању ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 30/97 и 7/02).

Средства за реализовање права на здравствену заштиту из става 1. овог члана обезбјеђују се за осигурана лица из средстава обавезног здравственог осигурања а за неосигурана лица из средстава која се обезбјеђује кантоналним буџетом.

Демобилисани браниоци и чланови њихових породица, повратници у Републику Српску, имају право на обавезан вид здравствене заштите према Споразуму о начину и поступку коришћења здравствене заштите осигураних лица на територији Босне и Херцеговине, ван подручја ентитета, односно Дистрикта Брчко коме осигурано лице припада ("Службени гласник БиХ", број 30/01) а уколико не могу право остварити према Споразуму, имају право на обавезан вид здравствене заштите у најближој општини у Федерацији, уколико то право не могу користити у здравственој установи по мјесту свог пребивалишта.

Члан 33.

Надлежна кантонална здравствена установа, уколико није формирала посебну службу за праћење превенцију и лијечење обољелих од посттрауматског стреса дужна је у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона формирати посебну службу и осигурати демобилисаним браниоцима предност без чекања у реду.

Члан 34.

Незапослени демобилисани браниоци као и чланови њихових ужих породица који немају средстава за издржавање ослобођени су плаћања личног учешћа у трошковима коришћења здравствене заштите и набавке ортопедских помагала (партиципације) у складу са кантоналним прописима из ове области.

Члан 35.

Надлежни орган кантона посебним прописом ће утврдити поступак и начин остваривања здравствене заштите, критеријуме за лијечење у иностранству, обим проширених права, као и друга питања у вези са реализацијом права из области здравствене заштите.

Надлежни орган кантона посебним прописом утврдиће начин остваривања здравствене заштите за лица која нису

осигурана у складу са одредбама Закона о здравственом осигурању.

Надлежни орган кантона посебним прописом утврдиће критеријуме за остваривање права на лијечење у иностранству демобилисаних бранилаца у складу са утврђеном медицинском индикацијом а који су изнад стандарда утврђених федералним прописом на основу члана 41. став 3. Закона о здравственом осигурању.

Средства за реализацију права из овог члана у цијелости се осигуравају у кантоналном буџету.

8. Стамбено збрињавање

Члан 36.

Демобилисани браниоци који немају одговарајући стан или кућу, нити такав стан користе у својству носиоца станарског права, имају право на одговарајући стан или средства за куповину, односно изградњу одговарајућег стана, првенствено у мјесту пребивалишта до избијања рата.

Право из става 1. овог члана припада и демобилисаним браниоцима повратницима у Републику Српску.

Средства за остваривање права из става 1. овог члана обезбјеђују се у буџету кантона према мјесту пребивалишта демобилисаног браниоца.

Средства за остваривање права из става 2. овог члана обезбјеђују се у буџету кантона на чијем подручју је повратник у Републику Српску имао задње боравиште или у буџету кантона који је најближи мјесту пребивалишта повратника.

Члан 37.

На нивоу кантона ће се формирати посебан фонд за рјешавање стамбених питања бранилачке популације у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 38.

Влада кантона ће у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона донијети посебан пропис којим ће уредити критеријуме за првенство коришћења права, намјену и висину новчане позајмице и временски период за њено враћање, начин реализације и средства обезбјеђења поврата, поступак и услове под којима се новчана позајмица за рјешавање стамбених потреба одобрава, као и остала питања од значаја за остваривање тог права.

Прописом из претходног става утврдиће се врста, намјена, висина, поступак и услови за додјелу средстава за рјешавање стамбених потреба, као и остала питања од значаја за остваривање тог права.

9. Субвенционирање плаћања накнада трошкова коришћења грађевинског земљишта

Члан 39.

Лица из члана 2. овог закона, у складу са кантоналним прописима, имају право на субвенционирање накнаде за додијељено грађевинско земљиште површине до 400 м² када први пут рјешавају своје стамбено питање.

10. Предност при упису у образовне установе и право на обезбјеђење средстава за набавку уџбеника

Члан 40.

Под једнаким условима утврђеним кантоналним прописима из области образовања, лица из члана 2. овог закона, као и њихова дјеца имају предност при упису у јавним образовним установама.

Незапосленим демобилисаним браниоцима који немају средстава за издржавање као и њиховој дјечи обезбједиће се бесплатно школовање и новчана средства за набавку уџбеника за основно школовање.

Средства ће се обезбједити у кантоналном буџету.

11. Предност при додјели стипендија и смјештаја у ђачке и студентске домове

Члан 41.

Лица из члана 2. овог закона и њихова дјеца, под једнаким условима имају право на додјелу стипендија и предност при смјештају у ђачке и студентске домове у складу са кантоналним прописима којима се регулишу ова права.

12. Помоћ у случају смрти

Члан 42.

У случају смрти лица из члана 2. овог закона, чланови породице са којима је умрли живио у заједничком домаћинству у вријеме смрти имају право на једнократну новчану помоћ најмање у висини основице из члана 7. овог закона уколико то право нису остварили према другом пропису.

Кантонални орган надлежан за борачко-инвалидску заштиту својим прописима регулисаће услове, начин и поступак за остваривање права из става 1. овог члана.

Средства за права из става 1. обезбјеђују се у кантоналном буџету.

III. ТРОШКОВИ ПОСТУПКА

Члан 43.

У поступку за остваривање права на основу овог закона не плаћа се такса.

Трошкове поступка за остваривање права на основу овог закона сноси орган управе који води поступак.

Мјесечна новчана примања на основу овог закона немају карактер плате и на њих се не плаћају порези и доприноси.

IV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 44.

Кантони ће у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона донијети, односно ускладити своје прописе којима ће регулисати услове, начин и поступак за остваривање права из члана 6. овог закона која су у искључивој надлежности кантона.

Обавеза из става 1. овог члана не односи се на кантоне који су прије ступања на снагу овог закона донијели прописе којима су прописана права демобилисаних бранилаца и чланова њихових породица у истом или већем обиму у односу на обим права прописаних одредбама овог закона.

Осим права прописаних овим Законом кантони својим прописима могу уредити и друга права демобилисаних бранилаца и чланова њихових породица како по врсти тако и по обиму права.

Члан 45.

У поступку за остваривање права на основу овог закона примјењују се одредбе Закона о управном поступку ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 2/98 и 48/99), ако овим Законом није другачије прописано.

Члан 46.

Овај Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ", а примјењиваће се од 1. јануара 2007. године.

Председавајући
Дома народа
Парламента Федерације БиХ
Славко Матић, с. р.

Председавајући
Представничког дома
Парламента Федерације БиХ
Мухамед Ибрахимовић, с. р.

UKAZ**O PROGLAŠENJU ZAKONA O PRAVIMA DEMOBILIZIRANIH BRANILACA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA**

Proglašava se Zakon o pravima demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Predstavničkog doma od 19. septembra 2006. godine i na sjednici Doma naroda od 26. septembra 2006. godine.

Broj 01-02-728/06
9. oktobra 2006. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, s. r.

ZAKON**O PRAVIMA DEMOBILIZIRANIH BRANILACA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA****I. OSNOVNE ODREDBE**

Члан 1.

Ovim Zakonom uređuju se prava, uvjeti i postupak za ostvarivanje prava demobiliziranih branilaca (kao lica zaslužnih u odbrambeno-oslobodilačkom/ domovinskom ratu), kao i prava, uvjeti i postupak za ostvarivanje prava članova porodica demobiliziranih branilaca.

Члан 2.

Demobiliziranim braniocem, u smislu ovog Zakona, smatra se pripadnik Armije Republike Bosne i Hercegovine, Hrvatskog vijeća obrane i policije nadležnog organa unutrašnjih poslova (u daljnjem tekstu: oružane snage), koji je učestvovao u odbrani Bosne i Hercegovine (početak agresije na općinu Ravno) od 18.09.1991. do 23.12.1996. godine, odnosno do prestanka neposredne ratne opasnosti i koji je demobiliziran rješenjem nadležnog vojnog organa, kao i lice koje je učestvovalo u pripremi za odbranu i u odbrani Bosne i Hercegovine u periodu prije 18.09.1991. godine a koje je angažirano od nadležnih organa.

Pod učešćem u odbrani Bosne i Hercegovine, u smislu stava 1. ovog člana, smatra se učešće u oružanom otporu i djelovanje koje je u direktnoj vezi sa pružanjem otpora.

Dobrovoljcem u organiziranju otpora, u smislu ovog Zakona, smatra se pripadnik vojnih i policijskih jedinica koji je učestvovao u pripremi za odbranu i u odbrani Bosne i Hercegovine u periodu od 18.09.1991. do 19.06.1992. godine, kao i drugo lice koje nije bilo vojni obveznik u vrijeme dobrovoljnog stupanja u oružane snage i ostalo neprekidno u jedinicama do kraja rata ili je ranije demobilizirano od nadležnog vojnog organa.

Veteranom, u smislu ovog Zakona, podrazumijeva se lice koje je stupilo u jedinice oružanih snaga u periodu od 19.06.1992. godine do kraja 1992. godine i ostalo neprekidno do 23.12.1995. godine ili je ranije demobilizirano od nadležnog vojnog organa, ali ne na lični zahtjev.

Члан 3.

Članovi porodice demobiliziranog branioca, u smislu ovog Zakona, su:

1. bračni partner, djeca rođena u braku i van braka (uža porodica);
2. usvojena djeca, te pastorčad koja žive u zajedničkom domaćinstvu sa demobiliziranim braniocem;
3. roditelji i usvojlac;
4. očuh i maćeha koji žive u zajedničkom domaćinstvu sa demobiliziranim braniocem;
5. dedo i nana - po ocu i majci - koji su se starali o podizanju i odgoju lica od kojeg izvode pravo i sa kojim žive u zajedničkom domaćinstvu i koji su živjeli u zajedničkom domaćinstvu sa demobiliziranim braniocem neposredno prije njegovog stupanja u oružane snage, pod uvjetom da nema lica iz tač. 1., 2., 3. i 4. ovog stava;

Na osnovu člana IV. B.7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

6. maloljetna braća i sestre, kao i braća i sestre nesposobni za privređivanje, čija je nesposobnost nastupila prije 15. godine života, ako zajedno žive sa demobiliziranim braniocem i ukoliko nemaju roditelje, odnosno članove uže porodice;
7. vanbračni partner demobiliziranog branioca sa kojim živi u zajedničkom domaćinstvu najmanje tri godine ili kraće, ako imaju zajedničko dijete.

Član 4.

Zajedničkim domaćinstvom, u smislu ovog Zakona, smatra se zajednica života, stanovanja, privređivanja i trošenja ostvarenih prihoda.

Član 5.

Propisima iz oblasti odbrane utvrđuje se: ko se smatra pripadnikom oružanih snaga, vojnim licem; vojna služba, vršenje vojne i druge dužnosti za ciljeve odbrane, kao i sva druga pitanja vezana za svojstvo i status pripadnika oružanih snaga.

II. PRAVA DEMOBILIZIRANIH BRANILACA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA

Član 6.

Pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom lica iz člana 2. ovog Zakona imaju pravo na:

1. novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti;
2. pravo na osnovu preostale radne sposobnosti;
3. stimulativne mjere i prednost pri zapošljavanju;
4. prednost pri dodjeli kredita za podsticanje samozapošljavanja;
5. povoljnije uvjete penzionisanja;
6. osnovno osiguranje;
7. zdravstvenu zaštitu;
8. stambeno zbrinjavanje;
9. subvencioniranje plaćanja naknada troškova korištenja građevinskog zemljišta;
10. prednost pri upisu u obrazovne ustanove i pravo na osiguranje sredstava za nabavku udžbenika;
11. prednost pri dodjeli stipendija i smještaju u studentske domove.

Pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom lica iz člana 3. ovog Zakona imaju pravo na:

1. zdravstvenu zaštitu;
2. prednost pri upisu u obrazovne ustanove i pravo na osiguranje sredstava za nabavku udžbenika;
3. prednost pri dodjeli stipendija i smještaju u dačke i studentske domove;
4. prednost pri zapošljavanju;
5. pomoć u slučaju smrti.

Prava utvrđena u st. 1. i 2. ovog člana ostvaruju se pod uvjetima i na način propisan ovim Zakonom i propisima koji se donesu na osnovu ovog Zakona, kao i drugim zakonima kojima se uređuju određena prava demobiliziranih branilaca.

Član 7.

Osnovicu za sva novčana primanja, prema ovom Zakonu, čini prosječna mjesečna neto-plaća isplaćena u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) u prethodnoj godini, prema podacima Zavoda za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine.

1. Novčana naknada za vrijeme nezaposlenosti

Član 8.

Nezaposleni demobilizirani branilac ima pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti zavisno od vremena provedenog u oružanim snagama.

Pravo iz stava 1. ovog člana može ostvariti demobilizirani branilac koji se prema Zakonu o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih lica ("Službene novine Federacije BiH", br. 55/00, 41/01 i 22/05) smatra nezaposlenim licem.

Nezaposleni demobilizirani branilac kojem je priznato učešće u odbrani Bosne i Hercegovine u trajanju najmanje od jedne godine ima pravo na novčanu naknadu za vrijeme

nezaposlenosti u iznosu od 25% od prosječne plaće u Federaciji iz prethodne godine i to najduže jednu godinu od dana stupanja na snagu ovog Zakona, odnosno prijavljivanjem nadležnom zavodu za zapošljavanje do zaposlenja ili odbijanja ponudjenog zaposlenja koje odgovara njegovoj stručnoj spremi.

Pod uvjetima i na način iz prethodnog stava za učešće u odbrani Bosne i Hercegovine u trajanju od najmanje dvije godine, demobilizirani branilac ima pravo na novčanu naknadu u trajanju od najduže dvije godine, a za učešće u odbrani tri godine ima pravo na naknadu u trajanju od najduže tri godine.

Član 9.

Pravo na novčanu naknadu prema odredbama st. 1., 2., 3. i 4. člana 8. ovog Zakona prestaje sa danom osiguranja kredita za zapošljavanje pod povoljnim uvjetima.

Član 10.

Potrebna novčana sredstva i isplatu novčanih naknada propisanih članom 8. ovog Zakona osigurava nadležna kantonalna služba za zapošljavanje u saradnji sa Federalnim zavodom za zapošljavanje.

Direktor Federalnog zavoda za zapošljavanje u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona donijet će bliži propis o načinu ostvarivanja i isplate novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti.

Nezaposleni demobilizirani branilac koji je korisnik mjesečnih novčanih primanja prema federalnim propisima iz oblasti boračko-invalidske zaštite ili propisima iz drugih oblasti, može po sopstvenom izboru koristiti prava iz člana 8. ovog Zakona ili mjesečna novčana primanja koja su mu priznata prema drugim federalnim propisima iz oblasti boračko-invalidske zaštite i drugih oblasti.

2. Pravo na osnovu preostale radne sposobnosti

Član 11.

Nezaposleni demobilizirani branilac kod koga je usljed bolesti ili povrede došlo do težeg oštećenja organizma na osnovu preostale radne sposobnosti ima pravo na profesionalnu rehabilitaciju uključujući i školovanje za obavljanje poslova za koje se traži viša stručna sprema od one koju ima, ako prema općem obrazovanju, godinama života, zdravstvenom stanju i drugim okolnostima ima uvjete za uspješnu rehabilitaciju.

Profesionalnom rehabilitacijom osigurava se osposobljavanje za vršenje ranijeg ili drugog odgovarajućeg zanimanja, stručno osposobljavanje za vršenje određenog zanimanja i stručno usavršavanje.

Član 12.

Pravo na profesionalnu rehabilitaciju, a na osnovu zahtjeva demobiliziranog branioca utvrđuje se na osnovu nalaza, ocjene i mišljenja komisije stručne ustanove za ocjenjivanje radne sposobnosti, u skladu sa propisima iz oblasti penzijsko-invalidskog osiguranja.

Komisija iz prethodnog stava dužna je u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva izvršiti ocjenu radne sposobnosti i o tome u daljnjem roku od osam dana pisano obavijestiti demobiliziranog branioca i općinsku službu za upravu za boračko-invalidsku zaštitu (u daljnjem tekstu: općinska služba) prema mjestu prebivališta demobiliziranog branioca.

Općinska služba dužna je uputiti demobiliziranog branioca na profesionalnu rehabilitaciju najkasnije u roku od 60 dana od dana sticanja prava na profesionalnu rehabilitaciju.

Član 13.

Kantonalni organi uprave i kantonalne upravne ustanove, Grad Sarajevo, Grad Mostar i općine, kao i sva pravna lica čiji je osnivač Federacija, Grad Sarajevo, Grad Mostar ili općina, odnosno koja se finansiraju iz budžeta sa učešćem od najmanje 25%, dužni su primiti na profesionalnu rehabilitaciju demobiliziranog branioca kojeg uputi kantonalni organ nadležan za boračka pitanja na prijedlog općinske službe.

Subjekt iz prethodnog stava svojim općim aktima uredit će prava, uvjete i postupak za ostvarivanje ovog prava kao i plan i program profesionalne rehabilitacije.

Član 14.

Demobilizirani branilac za vrijeme profesionalne rehabilitacije koja se obavlja u mjestu udaljenom najmanje 100 kilometara od mjesta njegovog prebivališta ima pravo, pored novčane naknade iz člana 8. ovog Zakona, i na naknadu u visini od 30% od osnovice za vrijeme predviđeno za rehabilitaciju.

Član 15.

Uvjeti, način i postupak za ostvarivanje prava na profesionalnu rehabilitaciju na osnovu preostale radne sposobnosti, kao i osiguranje sredstava za finansiranje profesionalne rehabilitacije propisuju se posebnim pravilnikom koji donosi kantonalni ministar za pitanja branilaca u saradnji sa Federalnim zavodom za zapošljavanje.

3. Stimulativne mjere i prednost pri zapošljavanju

Član 16.

Lica iz člana 2. ovog Zakona imaju, pod jednakim uvjetima, pravo na prednost prilikom zapošljavanja pod uvjetima i na način predviđen politikom zapošljavanja u kantonu.

Federalni i kantonalni organ uprave, kantonalne upravne ustanove, općine, kao i sva pravna lica čiji je osnivač kanton ili općina, odnosno koja se finansiraju iz budžeta sa učešćem od najmanje 25%, dužni su prilikom prijema u radni odnos osigurati prednost demobiliziranom braniocu iz člana 2. ovog Zakona, kao i članovima njegove uže porodice.

Član 17.

Kanton, općina, kao i sva pravna lica iz člana 13. ovog Zakona dužni su izvršiti reviziju svih dosadašnjih zapošljavanja od 1998. godine do danas.

Nadležne inspekcije rada izvršit će kontrolu zapošljavanja u kantonu i općini i u svim drugim pravnim subjektima iz člana 13. ovog Zakona u periodu iz stava 1. ovog člana.

Ukoliko se utvrdi kršenje zakona prilikom zapošljavanja, nepoštivanje Odluke o prioritetima za zapošljavanje, nepoštivanje rang-liste, neraspisivanje javnog konkursa, itd., nadležne inspekcije rada podnijet će prekršajne i krivične prijave protiv preduzeća, ustanova i lica odgovornih za kršenje zakona.

Preduzeća, ustanove i drugi pravni subjekti za koje se utvrdi da su kršili zakon pri zapošljavanju dužni su ukinuti ta rješenja o zasnivanju radnog odnosa i raspisati javne konkurse za novi prijem, gdje lica koja su do sada radila neće imati prednost prilikom zapošljavanja u odnosu na lica iz člana 2. ovog Zakona.

Stimuliranje zapošljavanja lica iz člana 2. ovog Zakona regulirat će se posebnim federalnim i kantonalnim propisima u vidu smanjenja doprinosa i poreza poslodavcima koji zapošljavaju lica sa evidencije Zavoda za zapošljavanje.

4. Prednost pri dodjeli kredita za podsticanje samozapošljavanja

Član 18.

Demobiliziranim braniocima osigurat će se prednost pri dodjeli kredita Federalnog zavoda za zapošljavanje i kantonalnih službi za zapošljavanje u cilju podsticanja samozapošljavanja ili razvijanja postojeće privredne djelatnosti u cilju otvaranja novih radnih mjesta kao i druga sredstva podsticaja u oblasti industrije, poljoprivrede i malog i srednjeg obrta.

Član 19.

Sredstva za realizaciju prava iz člana 18. ovog Zakona osigurat će Federalni zavod za zapošljavanje i kantonalne službe za zapošljavanje u okviru sredstava namijenjenih za redovnu djelatnost, kao i namjenski dobivena sredstva za podsticanje zapošljavanja i samozapošljavanja ove populacije.

Kreditna sredstva mogu se odobravati samo na osnovu pisanog zahtjeva sa odgovarajućim pisanim priložima i poslovnog plana (investicijski program).

Član 20.

Visina kreditnih sredstava za pojedinačno samozapošljavanje može iznositi do 50.000 KM, za proširenje postojeće privredne djelatnosti u cilju otvaranja novih radnih mjesta do

20.000 KM po jednom novozaposlenom licu, a najviše do 100.000 KM po zahtjevu.

Kamatna stopa može iznositi najviše 4% za poljoprivrednu proizvodnju i do 5% za ostale djelatnosti.

Član 21.

Ukoliko su nadležni kantonalni organi donijeli poseban propis kojim se stimuliše podsticaj zapošljavanja i samozapošljavanja demobiliziranih branilaca, u vezi sa ovom problematikom, prvenstveno će se primjenjivati odredbe tog propisa.

Ukoliko od dana stupanja na snagu ovog Zakona ne bude donesen propis u smislu iz prethodnog stava, Federalni zavod za zapošljavanje će u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona, u okviru svoje nadležnosti, nadležnom federalnom organu ili Vladi Federacije Bosne i Hercegovine predložiti donošenje odgovarajućeg propisa kojim će se bliže urediti pitanja regulirana čl. od 18. do 21. ovog Zakona.

5. Povoljniji uvjeti penzionisanja

Član 22.

Dobrovoljac u organiziranju otpora iz člana 2. stav 3. ovog Zakona kojem je priznato učestvovanje u odbrani Bosne i Hercegovine u trajanju od najmanje dvije godine stiče pravo na starosnu penziju kada navršši 55 godina života i najmanje 30 godina penzijskog staža, pod uvjetima i na način propisan Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00, 32/01 i 73/05).

Član 23.

Veteran iz člana 2. stav 4. ovog Zakona kojem je priznato učestvovanje u odbrani Bosne i Hercegovine u trajanju od najmanje dvije godine stiče pravo na starosnu penziju sa navršenih 35 godina penzijskog staža, bez obzira na godine života, odnosno pravo na starosnu penziju kada navršši 60 godina života i najmanje 20 godina penzijskog staža, pod uvjetima i na način propisan Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Član 24.

Sredstva za isplatu penzija ostvarenih u skladu sa čl. 22. i 23. ovog Zakona osigurat će se u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine i refundirat će se Federalnom zavodu PIO/MIO sve dok korisnik penzije iz čl. 22. i 23. ovog Zakona ne ispuni uvjete za starosnu penziju u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.

6. Osnovno osiguranje

Član 25.

Pravo na osnovno osiguranje ima demobilizirani branilac stariji od 60 godina koji je u oružanim snagama proveo neprekidno najmanje dvije godine, ako on i njegov bračni partner ili vanbračni partner nemaju neophodnih sredstava za izdržavanje i ako stalno žive i imaju prebivalište na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Član 26.

Smatra se da lice iz člana 25. ovog Zakona i njegov bračni partner ili vanbračni partner nemaju neophodnih sredstava za izdržavanje ako nijedno od njih:

1. nije u radnom odnosu;
2. ne obavlja samostalnu djelatnost ličnim radom;
3. nije uživalac domaće ili inozemne penzije;
4. nije korisnik mjesečnih novčanih primanja po federalnim i kantonalnim propisima;
5. nije korisnik prava iz čl. 8. i 9. ovog Zakona;
6. nema u vlasništvu zemljište površine veće od 10.000 m²;
7. nema drugih prihoda na osnovu izdavanja u zakup stambenih zgrada, poslovnog prostora i slično.

Član 27.

Iznos osnovnog osiguranja utvrđuje se u visini od 20% od osnovice i uskladuje se od 1. januara tekuće godine sa kretanjem prosječne plaće u Federaciji u prethodnoj godini.

Члан 28.

Licima koja ispunjavaju uvjete za priznanje prava na osnovno osiguranje pravo pripada od prvog dana narednog mjeseca od dana podnošenja zahtjeva.

Korisnik prava iz člana 27. ovog Zakona dužan je u roku od 15 dana od dana nastanka promjene prijaviti svaku promjenu koja utiče na korištenje prava.

Pravo iz člana 27. ovog Zakona prestaje ukoliko dođe do promjene bilo koje okolnosti iz člana 26. ovog Zakona.

Pravo na osnovno osiguranje ne mogu ostvariti lica iz člana 25. ovog Zakona ukoliko otuđe imovinu poslije dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Pravo na osnovno osiguranje prestaje napuštanjem teritorije Bosne i Hercegovine u periodu dužem od 90 dana.

Члан 29.

O pravu na osnovno osiguranje u prvom stepenu rješava nadležna općinska služba prema mjestu prebivališta podnosioca zahtjeva.

Rješenje kojim je priznato pravo na osnovno osiguranje podliježe reviziji. Reviziju prvostepenih rješenja vrši Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata u roku od tri mjeseca od dana prijema predmeta.

Revizija odlaže izvršenje rješenja.

Protiv rješenja u postupku revizije može se pokrenuti upravni spor.

Члан 30.

Žalba na prvostepeno rješenje može se izjaviti u roku od 15 dana od dana prijema rješenja. Po žalbi izjavljenoj na prvostepeno rješenje rješava Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata.

Žalba odlaže izvršenje rješenja.

Protiv rješenja donesenog po žalbi može se pokrenuti upravni spor.

Члан 31.

Sredstva za ostvarivanje i korištenje prava na osnovno osiguranje osigurati će se u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine.

7. Zdravstvena zaštita

Члан 32.

Pravo na zdravstvenu zaštitu demobilizirani branioци i članovi njihovih porodica ostvaruju u skladu sa odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/97) i Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 30/97 i 7/02).

Sredstva za realiziranje prava na zdravstvenu zaštitu iz stava 1. ovog člana osiguravaju se za osigurane lica iz sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja - a za neosigurana lica iz sredstava koja se osiguravaju u kantonalnim budžetom.

Demobilizirani branioци i članovi njihovih porodica, povratnici u Republiku Srpsku, imaju pravo na obavezan vid zdravstvene zaštite prema Sporazumu o načinu i postupku korištenja zdravstvene zaštite osiguranih lica na teritoriji Bosne i Hercegovine, van područja entiteta odnosno Distrikta Brčko kome osigurano lice pripada ("Službeni glasnik BiH", broj 30/01), a ukoliko ne mogu pravo ostvariti prema Sporazumu, imaju pravo na obavezan vid zdravstvene zaštite u najbližoj općini u Federaciji, ukoliko to pravo ne mogu koristiti u zdravstvenoj ustanovi po mjestu svog prebivališta.

Члан 33.

Nadležna kantonalna zdravstvena ustanova ukoliko nije formirala posebnu službu za praćenje, prevenciju i liječenje oboljelih od posttraumatskog stresa, dužna je u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Zakona formirati posebnu službu i osigurati demobiliziranim branioцима prednost bez čekanja u redu.

Члан 34.

Nezaposleni demobilizirani branioци kao i članovi njihove uže porodice koji nemaju sredstava za izdržavanje oslobođeni su plaćanja ličnog učešća u troškovima korištenja zdravstvene zaštite i nabavke ortopedskih pomagala (participacija) u skladu sa kantonalnim propisima iz ove oblasti.

Члан 35.

Nadležni organ kantona posebnim propisom utvrdit će postupak i način ostvarivanja zdravstvene zaštite, kriterije za liječenje u inozemstvu, obim proširenih prava, kao i druga pitanja u vezi sa realizacijom prava iz oblasti zdravstvene zaštite.

Nadležni organ kantona posebnim propisom utvrdit će način ostvarivanja zdravstvene zaštite za lica koja nisu osigurana u skladu sa odredbama Zakona o zdravstvenom osiguranju.

Nadležni organ kantona posebnim propisom utvrdit će kriterije za ostvarivanje prava na liječenje u inozemstvu demobiliziranih branilaca u skladu sa utvrđenom medicinskom indikacijom, a koji su iznad standarda utvrđenih federalnim propisom na osnovu člana 41. stav 3. Zakona o zdravstvenom osiguranju.

Sredstva za realizaciju prava iz ovog člana u cijelosti se osiguravaju u kantonalnom budžetu.

8. Stambeno zbrinjavanje

Члан 36.

Demobilizirani branioци koji nemaju odgovarajući stan ili kuću, niti takav stan koriste u svojstvu nosioca stanarskog prava imaju pravo na odgovarajući stan, ili sredstva za kupovinu, odnosno izgradnju odgovarajućeg stana prvenstveno u mjestu prebivališta do izbijanja rata.

Pravo iz stava 1. ovog člana pripada i demobiliziranim branioцима povratnicima u Republiku Srpsku.

Sredstva za ostvarivanje prava iz stava 1. ovog člana osiguravaju se u budžetu kantona prema mjestu prebivališta demobiliziranog branioца.

Sredstva za ostvarivanje prava iz stava 2. ovog člana osiguravaju se u budžetu kantona na čijem području je povratnik u Republiku Srpsku imao posljednje boravište, ili u budžetu kantona koji je najbliži mjestu prebivališta povratnika.

Члан 37.

Na nivou kantona formirat će se poseban fond za rješavanje stambenih pitanja branilačke populacije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Члан 38.

Vlada kantona će u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona donijeti poseban propis kojim će urediti kriterije za prvenstvo korištenja prava, namjenu i visinu novčane pozajmice i vremenski period za njeno vraćanje, način realizacije i sredstva osiguranja povrata, postupak i uvjete pod kojima se novčana pozajmica za rješavanje stambenih potreba odobrava, kao i ostala pitanja od značaja za ostvarivanje tog prava.

Propisom iz prethodnog stava utvrdit će se: vrsta, namjena, visina, postupak i uvjeti za dodjelu sredstava za rješavanje stambenih potreba, kao i ostala pitanja od značaja za ostvarivanje tog prava.

9. Subvencioniranje plaćanja naknada troškova korištenja građevinskog zemljišta

Члан 39.

Lica iz člana 2. ovog Zakona u skladu sa kantonalnim propisima imaju pravo na subvencioniranje naknade za dodijeljeno građevinsko zemljište površine do 400 m² kada prvi put rješavaju svoje stambeno pitanje.

10. Prednost pri upisu u obrazovne ustanove i pravo na osiguranje sredstava za nabavku udžbenika

Члан 40.

Pod jednakim uvjetima utvrđenim kantonalnim propisima iz oblasti obrazovanja lica iz člana 2. ovog Zakona, kao i njihova djeca imaju prednost pri upisu u javnim obrazovnim ustanovama.

Nezaposlenim demobiliziranim braniocima koji nemaju sredstava za izdržavanje kao i njihovoj djeci osigurat će se besplatno školovanje i novčana sredstva za nabavku udžbenika za osnovno školovanje.

Sredstva će se osigurati u kantonalnom budžetu.

11. Prednost pri dodjeli stipendija i smještaju u dačke i studentske domove

Član 41.

Lica iz člana 2. ovog Zakona i njihova djeca, pod jednakim uvjetima, imaju pravo na dodjelu stipendija i prednost pri smještaju u dačke i studentske domove u skladu sa kantonalnim propisima kojima se reguliraju ova prava.

12. Pomoć u slučaju smrti

Član 42.

U slučaju smrti lica iz člana 2. ovog Zakona, članovi porodice sa kojima je umrli živio u zajedničkom domaćinstvu u vrijeme smrti imaju pravo na jednokratnu novčanu pomoć najmanje u visini osnovice iz člana 7. ovog Zakona ukoliko to pravo nisu ostvarili prema drugom propisu.

Kantonalni organ nadležan za boračko-invalidsku zaštitu svojim propisima regulirat će uvjete, način i postupak za ostvarivanje prava iz stava 1. ovog člana.

Sredstva za prava iz stava 1. osiguravaju se u kantonalnom budžetu.

III. TROŠKOVI POSTUPKA

Član 43.

U postupku za ostvarivanje prava na osnovu ovog Zakona ne plaća se taksa.

Troškove postupka za ostvarivanje prava na osnovu ovog Zakona snosi organ uprave koji vodi postupak.

Mjesečna novčana primanja na osnovu ovog Zakona nemaju karakter plaće i na njih se ne plaćaju porezi i doprinosi.

IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 44.

Kantoni će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Zakona donijeti, odnosno uskladiti svoje propise kojima će regulirati uvjete, način i postupak za ostvarivanje prava iz člana 6. ovog Zakona koja su u isključivoj nadležnosti kantona.

Obaveza iz stava 1. ovog člana ne odnosi se na kantone koji su prije stupanja na snagu ovog Zakona donijeli propise kojima su propisana prava demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica u istom ili većem obimu u odnosu na obim prava propisanih odredbama ovog Zakona.

Osim prava propisanih ovim Zakonom kantoni svojim propisima mogu urediti i druga prava demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica kako po vrsti tako i po obimu prava.

Član 45.

U postupku za ostvarivanje prava na osnovu ovog Zakona primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 48/99), ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

Član 46.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH", a primjenjivat će se od 1. januara 2007. godine.

Predsjedavajući Doma naroda Parlamenta Federacije BiH Slavko Matić , s. r.	Predsjedavajući Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH Muhamed Ibrahimović , s. r.
--	---

Temeljem članka IV. B.7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O PRAVIMA RAZVOJAČENIH BRANITELJA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

Prolašava se Zakon o pravima razvojačenih branitelja i članova njihovih obitelji koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Zastupničkog doma od 19. rujna 2006. godine i na sjednici Doma naroda od 26. rujna 2006. godine.

Broj 01-02-728/06
9. listopada 2006. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, v. r.

ZAKON

O PRAVIMA RAZVOJAČENIH BRANITELJA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Zakonom uređuju: prava, uvjeti i postupak za ostvarivanje prava razvojačenih branitelja (kao osoba zaslužnih u domovinskom/obrambeno-osloboditeljskom ratu), kao i prava, uvjeti i postupak za ostvarivanje prava članova obitelji razvojačenih branitelja.

Članak 2.

Razvojačenim braniteljem, u smislu ovoga Zakona, smatra se pripadnik Hrvatskoga vijeća obrane, Armije Republike Bosne i Hercegovine i policije nadležnoga organa unutarnjih poslova (u daljnjem tekstu: Oružane snage), koji je sudjelovao u obrani Bosne i Hercegovine (početak agresije na općinu Ravno) od 18.09.1991. do 23.12.1996. godine, odnosno do prestanka izravne ratne opasnosti i koji je razvojačen rješenjem nadležnoga stupanja u Oružane snage i ostala neprekidno u pripremi za obranu i u obrani Bosne i Hercegovine u vrijeme prije 18.09.1991. godine, a koja je angažirana od nadležnih tijela.

Pod sudjelovanjem u obrani Bosne i Hercegovine, u smislu stavka 1. ovoga članka, podrazumijeva se sudjelovanje u oružanome otporu i djelovanje koje je u izravnoj svezi s pružanjem otpora.

Dragovoljcem u organiziranju otpora, u smislu ovoga Zakona, smatra se pripadnik vojnih i policijskih postrojbi koji je sudjelovao u pripremi za obranu i u obrani Bosne i Hercegovine u razdoblju od 18.09.1991. do 19.06.1992. godine, kao i druga osoba koja nije bila vojni obveznik u vrijeme dragovoljnog stupanja u Oružane snage i ostala neprekidno u postrojbama do kraja rata ili je ranije razvojačena od nadležnoga vojnog tijela.

Veteranom, u smislu ovoga Zakona, smatra se osoba koja je stupila u postrojbe Oružanih snaga u razdoblju od 19.06.1992. godine do kraja 1992. godine i ostala neprekidno do 23.12.1995. godine ili ranije razvojačena od nadležnoga vojnog tijela, ali ne na osobni zahtjev.

Članak 3.

Članovi obitelji razvojačenoga branitelja, u smislu ovoga Zakona su:

1. bračni partner, djeca rođena u braku i izvan braka (uža obitelj);
2. usvojena djeca te pastorki koji žive u zajedničkom kućanstvu s razvojačenim braniteljem;
3. roditelji i usvojitelj;
4. očuh i maćeha koji žive u zajedničkom kućanstvu s razvojačenim braniteljem;
5. djed i baka po ocu i majci koji su skrbili o podizanju i odgoju osobe od koje izvode pravo i s kojom žive u zajedničkom kućanstvu i koji su živjeli u zajedničkom kućanstvu s razvojačenim braniteljem netom prije njegova stupanja u Oružane snage, pod uvjetom da nema osoba iz toč. 1., 2., 3. i 4. ovoga stavka;
6. maloljetna braća i sestre te braća i sestre nesposobni za privredavanje, a čija je nesposobnost nastupila prije 15.

godine života, ako zajedno žive s razvojačanim braniteljem i ukoliko nemaju roditelje, odnosno članove uže obitelji;

7. izvanbračni partner razvojačenoga branitelja s kojim živi u zajedničkom kućanstvu najmanje tri godine ili kraće ako imaju zajedničko dijete.

Članak 4.

Zajedničkim kućanstvom, u smislu ovoga Zakona, smatra se zajednica života, stanovanja, privređivanja i trošenja ostvarenih prihoda.

Članak 5.

Propisima iz oblasti obrane utvrđuje se: tko se smatra pripadnikom Oružanih snaga, vojnom osobom; vojna služba, vršenje vojne i druge dužnosti za ciljeve obrane, kao i sva druga pitanja glede svojstva i statusa pripadnika Oružanih snaga.

II. PRAVA RAZVOJAČENIH BRANITELJA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

Članak 6.

Pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom osobe iz članka 2. ovoga Zakona imaju pravo na:

1. novčanu naknadu za vrijeme neuposlenosti;
2. prava na temelju preostale radne sposobnosti;
3. stimulativne mjere i prednost pri upošljavanju;
4. prednost pri dodjeli kredita za podsticanje samo-upošljavanja;
5. povoljnije uvjete umirovljenja;
6. osnovno osiguranje;
7. zdravstvenu zaštitu;
8. stambeno zbrinjavanje;
9. subvencioniranje plaćanja naknada troškova korišćenja građevnoga zemljišta;
10. prednost pri upisu u obrazovne ustanove i pravo na osiguravanje sredstava za nabavku udžbenika;
11. prednost pri dodjeli stipendija i smještaju u studentske domove.

Pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom osobe iz članka 3. ovoga Zakona imaju pravo na:

1. zdravstvenu zaštitu;
2. prednost pri upisu u obrazovne ustanove i pravo na osiguranje sredstava za nabavku udžbenika;
3. prednost pri dodjeli stipendija i smještaju u dačke i studentske domove;
4. prednost pri upošljavanju;
5. pomoć u slučaju smrti.

Prava utvrđena u st. 1. i 2. ovoga članka ostvaruju se pod uvjetima i na način propisan ovim Zakonom i propisima koji se donesu na temelju ovoga Zakona, kao i drugim zakonima kojima se uređuju određena prava razvojačenih branitelja.

Članak 7.

Osnovicu za sva novčana primanja prema ovome Zakonu čini prosječna mjesečna neto-plaća isplaćena u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) u prethodnoj godini, prema podacima Zavoda za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine.

1. Novčana naknada za vrijeme neuposlenosti

Članak 8.

Neuposleni razvojačani branitelj ima pravo na novčanu naknadu za vrijeme neuposlenosti ovisno o vremenu provedenom u Oružanim snagama.

Pravo iz stavka 1. ovoga članka može ostvariti razvojačani branitelj koji se prema Zakonu o posredovanju u upošljavanju i socijalnoj sigurnosti neuposlenih osoba ("Službene novine Federacije BiH", br. 55/00, 41/01 i 22/05) smatra neuposlenom osobom.

Neuposleni razvojačani branitelj kojemu je priznato sudjelovanje u obrani Bosne i Hercegovine u trajanju od najmanje jednu godinu ima pravo na novčanu naknadu za vrijeme neuposlenosti u iznosu od 25% prosječne plaće u Federaciji iz prethodne godine i to najdulje jednu godinu od dana

stupanja na snagu ovoga Zakona, odnosno prijavljivanjem nadležnome Zavodu za upošljavanje do zaposlenja ili odbijanja ponuđenoga zaposlenja koje odgovara njegovoj stručnoj spremi.

Pod uvjetima i na način iz prethodnoga stavka za sudjelovanje u obrani Bosne i Hercegovine u trajanju od najmanje dvije godine razvojačani branitelj ima pravo na novčanu naknadu u trajanju od najdulje dvije godine, a za sudjelovanje u obrani tri godine ima pravo na naknadu u trajanju najdulje tri godine.

Članak 9.

Pravo na novčanu naknadu prema odredbama stavaka 1, 2, 3, i 4. članka 8. ovoga Zakona prestaje s danom osiguranja kredita za upošljavanje pod povoljnim uvjetima.

Članak 10.

Potrebna novčana sredstva i isplatu novčanih naknada propisanih člankom 8. ovoga Zakona osigurava nadležna kantonalna služba za upošljavanje u suradnji s Federalnim zavodom za upošljavanje.

Ravnatelj će Federalnoga zavoda za upošljavanje u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donijeti bliži propis o načinu ostvarivanja i isplate novčane naknade za vrijeme neuposlenosti.

Neuposleni razvojačani branitelj koji je korisnik mjesečnih novčanih primanja prema federalnim propisima iz oblasti braniteljsko-invalidske zaštite ili propisima iz drugih oblasti može po osobnome izboru koristiti prava iz članka 8. ovoga Zakona ili mjesečna novčana primanja koja su mu priznata prema drugim federalnim propisima iz oblasti braniteljsko-invalidske zaštite i drugih oblasti.

2. Prava na temelju preostale radne sposobnosti

Članak 11.

Neuposleni razvojačani branitelj kod koga je usljed bolesti ili ozljede došlo do težega oštećenja organizma na temelju preostale radne sposobnosti ima pravo na profesionalnu rehabilitaciju uključujući i školovanje za obavljanje poslova za koje se traži viša stručna sprema od one koju ima, ako prema općem obrazovanju, godinama života, zdravstvenomu stanju i drugim okolnostima ima uvjete za uspješnu rehabilitaciju.

Profesionalnom rehabilitacijom osigurava se osposobljavanje za vršenje ranijeg ili drugog odgovarajućeg zanimanja, stručno osposobljavanje za vršenje određenog zanimanja i stručno usavršavanje.

Članak 12.

Pravo na profesionalnu rehabilitaciju a na temelju zahtjeva razvojačenog branitelja utvrđuje se na temelju nalaza, ocjene i mišljenja povjerenstva stručne ustanove za ocjenjivanje radne sposobnosti, sukladno propisima iz oblasti mirovinsko-invalidskoga osiguranja.

Povjerenstvo iz prethodnoga stavka dužno je u roku od 30 dana od dana prijama zahtjeva izvršiti ocjenu radne sposobnosti i o tome u daljnjem roku od osam dana pisano izvijestiti razvojačenoga branitelja i općinsku službu za upravu za braniteljsko-invalidsku zaštitu (u daljnjem tekstu: općinska služba) prema mjestu prebivališta razvojačenoga branitelja.

Općinska je služba dužna uputiti razvojačenoga branitelja na profesionalnu rehabilitaciju najkasnije u roku od 60 dana od dana stjecanja prava na profesionalnu rehabilitaciju.

Članak 13.

Kantonalni organi uprave i kantonalne upravne ustanove, Grad Sarajevo, Grad Mostar i općine, kao i sve pravne osobe čiji je osnivač Federacija, Grad Sarajevo, Grad Mostar ili općina, odnosno koja se financiraju iz proračuna sa sudjelovanjem od najmanje 25%, dužni su primiti na profesionalnu rehabilitaciju razvojačenoga branitelja kojeg uputi kantonalni organ nadležan za braniteljska pitanja na prijedlog općinske službe.

Subjekt će iz prethodnoga stavka svojim općim aktima urediti prava, uvjete i postupak za ostvarivanje ovoga prava, kao i plan i program profesionalne rehabilitacije.

Чланак 14.

Razvojačeni branitelj za vrijeme profesionalne rehabilitacije koja se obavlja u mjestu udaljenom najmanje 100 kilometara od mjesta njegova prebivališta ima pravo, osim novčane naknade iz članka 8. ovoga Zakona, i na naknadu u visini od 30% od osnove za vrijeme predviđeno za rehabilitaciju.

Чланак 15.

Uvjeti, način i postupak ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju na temelju preostale radne sposobnosti, kao i osiguranja sredstava za financiranje profesionalne rehabilitacije propisuju se posebnim pravilnikom koji donosi kantonalni ministar za pitanja branitelja u suradnji s Federalnim zavodom za upošljavanje.

3. Stimulativne mjere i prednosti pri upošljavanju

Чланак 16.

Osobe iz članka 2. ovoga Zakona imaju, pod jednakim uvjetima, pravo na prednost prilikom upošljavanja pod uvjetima i na način predviđen politikom upošljavanja u kantonu.

Federalni i kantonalni organ uprave, kantonalne upravne ustanove, općine, kao i sve pravne osobe čiji je osnivač kanton ili općina, odnosno koje se financiraju iz proračuna sa sudjelovanjem od najmanje 25%, dužni su prilikom prijama u radni odnos osigurati prednost razvojačenom branitelju iz članka 2. ovoga Zakona, kao i članovima njegove uže obitelji.

Чланак 17.

Kanton, općina, kao i sve pravne osobe iz članka 13. ovoga Zakona dužni su izvršiti reviziju svih dosadašnjih upošljavanja od 1998. godine do danas.

Nadležne inspekcije rada izvršit će kontrolu upošljavanja u kantonu i općini i svim drugim pravnim subjektima iz članka 13. ovoga Zakona, u razdoblju iz stavka 1. ovoga članka.

Ukoliko se utvrdi kršenje zakona prilikom upošljavanja, nepoštivanje Odluke o prioritetima za upošljavanje, nepoštivanje rang liste, neraspisivanje javnoga natječaja, itd., nadležne inspekcije rada podnijet će prekršajne i kaznene prijave protiv poduzeća, ustanova i osoba odgovornih za kršenje zakona.

Poduzeća, ustanove i drugi pravni subjekti za koje se utvrdi da su kršili zakon pri upošljavanju dužni su ukinuti ta rješenja o zasnivanju radnoga odnosa i raspisati javne natječaje za novi prijam, gdje osobe koje su do sada radile neće imati prednost prilikom upošljavanja u odnosu na osobe iz članka 2. ovoga Zakona.

Stimuliranje upošljavanja osoba iz članka 2. ovoga Zakona regulirat će se posebnim federalnim i kantonalnim propisima u vidu smanjenja doprinosa i poreza poslodavcima koji upošljavaju osobe s evidencije Zavoda za upošljavanje.

4. Prednost pri dodjeli kredita za podsticanje samoupošljavanja

Чланак 18.

Razvojačenim braniteljima osigurat će se prednost pri dodjeli kredita Federalnoga zavoda za upošljavanje i kantonalnih službi za upošljavanje, u cilju podsticanja samoupošljavanja ili razvijanja postojeće gospodarske djelatnosti u cilju otvaranja novih radnih mjesta, kao i druga sredstva podsticaja u oblasti industrije, poljoprivrede i maloga i srednjega obrta.

Чланак 19.

Sredstva za realiziranje prava iz članka 18. ovoga Zakona osigurat će Federalni zavod za upošljavanje i kantonalne službe za upošljavanje, u okviru sredstava namijenjenih redovitoj djelatnosti, kao i namjenski dobivena sredstva za podsticanje upošljavanja i samoupošljavanja ove populacije.

Kreditna se sredstva mogu odobravati samo na temelju pismenoga zahtjeva s odgovarajućim pisanim privicima i poslovnoga plana (investicijskoga programa).

Чланак 20.

Visina kreditnih sredstava za pojedinačno samoupošljavanje može iznositi do 50.000 KM, za proširenje postojeće gospodarske djelatnosti u cilju otvaranja novih radnih mjesta do

20.000 KM po jednoj novouposlenoj osobi, a najviše do 100.000 KM po zahtjevu.

Kamatna stopa može iznositi najviše 4% za poljoprivrednu proizvodnju i do 5% za ostale djelatnosti.

Чланак 21.

Ukoliko su nadležni kantonalni organi donijeli poseban propis kojim se stimulira podsticaj upošljavanja i samoupošljavanja razvojačenih branitelja, u svezi s ovom problematikom, prvenstveno će se primjenjivati odredbe toga propisa.

Ukoliko do dana stupanja na snagu ovoga Zakona ne bude donesen propis u smislu iz prethodnoga stavka, Federalni zavod za upošljavanje će u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, u okviru svoje nadležnosti, nadležnom federalnom tijelu ili Vladi Federacije Bosne i Hercegovine predložiti donošenje odgovarajućega propisa kojim će se bliže urediti pitanja regulirana čl. od 18. do 21. ovoga Zakona.

5. Povoljniji uvjeti umirovljenja

Чланак 22.

Dragovoljac u organiziranju otpora iz članka 2. stavak 3. ovoga Zakona kojem je priznato sudjelovanje u obrani Bosne i Hercegovine u trajanju najmanje dvije godine stječe pravo na starosnu mirovinu kada navrš 55 godina života i najmanje 30 godina mirovinskoga staža, pod uvjetima i na način propisan Zakonom o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00, 32/01 i 73/05).

Чланак 23.

Veteran iz članka 2. stavak 4. ovoga Zakona kojem je priznato sudjelovanje u obrani Bosne i Hercegovine u trajanju najmanje dvije godine stječe pravo na starosnu mirovinu s navršenih 35 godina mirovinskoga staža, bez obzira na godine života, odnosno pravo na starosnu mirovinu kada navrš 60 godina života i najmanje 20 godina mirovinskoga staža, pod uvjetima i na način propisan Zakonom o mirovinskom i invalidskom osiguranju.

Чланак 24.

Sredstva za isplatu mirovina ostvarenih sukladno čl. 22. i 23. ovoga Zakona osigurat će se u Proračunu Federacije Bosne i Hercegovine i refundirat će se Federalnom zavodu MIO/PIO sve dok korisnik mirovine iz čl. 22. i 23. ovoga Zakona ne ispuni uvjete za starosnu mirovinu sukladno Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju.

6. Osnovno osiguranje

Чланак 25.

Pravo na osnovno osiguranje ima razvojačeni branitelj stariji od 60 godina koji je u Oružanim snagama proveo neprekidno najmanje dvije godine ako on i njegov bračni partner ili izvanbračni partner nemaju prijeko potrebnih sredstava za izdržavanje i ako stalno žive i imaju prebivalište na teritoriju Bosne i Hercegovine.

Чланак 26.

Smatra se da osoba iz članka 25. ovoga Zakona i njen bračni partner ili izvanbračni partner nemaju prijeko potrebnih sredstava za izdržavanje ako nijedno od njih:

1. nije u radnome odnosu;
2. ne obavlja samostalnu djelatnost osobnim radom;
3. nije uživatelj domaće ili inozemne mirovine;
4. nije korisnik mjesečnih novčanih primanja prema federalnim i kantonalnim propisima;
5. nije korisnik prava iz čl. 8. i 9. ovoga Zakona;
6. nema u vlasništvu zemljište površine veće od 10.000 m²;
7. nema drugih prihoda na temelju izdavanja u zakup stambenih zgrada, poslovnoga prostora i slično.

Чланак 27.

Iznos osnovnoga osiguranja utvrđuje se u visini od 20% od osnove i usklađuje se od 1. siječnja tekuće godine s kretanjem prosječne plaće u Federaciji u prethodnoj godini.

Članak 28.

Osobama koje ispunjavaju uvjete za priznanje prava na osnovno osiguranje pravo pripada od prvog dana narednoga mjeseca od dana podnošenja zahtjeva.

Korisnik prava iz članka 27. ovoga Zakona dužan je u roku od 15 dana od dana nastanka promjene prijaviti svaku promjenu koja utječe na korišćenje prava.

Pravo iz članka 27. ovoga Zakona prestaje ukoliko dođe do promjene bilo koje okolnosti iz članka 26. ovoga Zakona.

Pravo na osnovno osiguranje ne mogu ostvariti osobe iz članka 25. ovoga Zakona ukoliko otuđe imovinu poslije dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Pravo na osnovno osiguranje prestaje napuštanjem teritorija Bosne i Hercegovine u vremenu duljem od 90 dana.

Članak 29.

O pravu na osnovno osiguranje u prvom stupnju rješava nadležna općinska služba, prema mjestu prebivališta podnosioca zahtjeva.

Rješenje kojim je priznato pravo na osnovno osiguranje podliježe reviziji. Reviziju prvostupajskih rješenja vrši Federalno ministarstvo za pitanja branitelja i invalida domovinskoga rata, u roku od tri mjeseca od dana prijama predmeta.

Revizija odlaže izvršenje rješenja.

Protiv rješenja u postupku revizije može se pokrenuti upravni spor.

Članak 30.

Žalba na prvostupajsko rješenje može se izjaviti u roku od 15 dana od dana prijama rješenja. Po žalbi izjavljenoj na prvostupajsko rješenje rješava Federalno ministarstvo za pitanja branitelja i invalida domovinskoga rata.

Žalba odlaže izvršenje rješenja.

Protiv rješenja donesenoga po žalbi može se pokrenuti upravni spor.

Članak 31.

Sredstva za osiguranje i korišćenje prava na osnovno osiguranje bit će osigurana u Proračunu Federacije Bosne i Hercegovine.

7. Zdravstvena zaštita

Članak 32.

Pravo na zdravstvenu zaštitu razvojačeni branitelji i članovi njihovih obitelji ostvaruju sukladno odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/97) i Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 30/97 i 7/02).

Sredstva za realiziranje prava na zdravstvenu zaštitu iz stavka 1. ovoga članka osiguravaju se za osigurane osobe iz sredstava obvezatnoga zdravstvenoga osiguranja, a za neosigurane osobe iz sredstava koja se osiguravaju u kantonalnom proračunu.

Razvojačeni branitelji i članovi njihovih obitelji, povratnici u Republiku Srpsku, imaju pravo na obvezatan vid zdravstvene zaštite prema Sporazumu o načinu i postupku korišćenja zdravstvene zaštite osiguranih osoba na teritoriju Bosne i Hercegovine, izvan područja entiteta odnosno Distrikta Brčko kojemu osigurana osoba pripada ("Službeni glasnik BiH", broj 30/01), a ukoliko ne mogu pravo ostvariti prema Sporazumu, imaju pravo na obvezatan vid zdravstvene zaštite u najbližoj općini u Federaciji, ukoliko to pravo ne mogu koristiti u zdravstvenoj ustanovi po mjestu svoga prebivališta.

Članak 33.

Nadležna kantonalna zdravstvena ustanova, ukoliko nije uspostavila posebnu službu za praćenje, prevenciju i liječenje oboljelih od posttraumatskoga stresa, dužna je u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona uspostaviti posebnu službu i osigurati razvojačnim braniteljima prednost bez čekanja u redu.

Članak 34.

Neuposleni razvojačeni branitelji kao i članovi njihovih užih obitelji koji nemaju sredstava za izdržavanje oslobođeni su plaćanja osobnoga sudjelovanja u troškovima korišćenja zdravstvene zaštite i nabavke ortopedskih pomagala (participacije), sukladno kantonalnim propisima iz ove oblasti.

Članak 35.

Nadležno tijelo kantona posebnim će propisom utvrditi postupak i način ostvarivanja zdravstvene zaštite, kriterije za liječenje u inozemstvu, opseg proširenih prava, kao i druga pitanja glede realiziranja prava iz oblasti zdravstvene zaštite.

Nadležno tijelo kantona posebnim će propisom utvrditi način ostvarivanja zdravstvene zaštite za osobe koje nisu osigurane, sukladno odredbama Zakona o zdravstvenom osiguranju.

Nadležno tijelo kantona posebnim će propisom utvrditi kriterije za ostvarivanje prava na liječenje u inozemstvu razvojačenih branitelja, sukladno utvrđenoj medicinskoj indikaciji, a koji su iznad standarda utvrđenih federalnim propisom temeljem članka 41. stavak 3. Zakona o zdravstvenom osiguranju.

Sredstva za realiziranje prava iz ovoga članka u cijelosti se osiguravaju u kantonalnom proračunu.

8. Stambeno zbrinjavanje

Članak 36.

Razvojačeni branitelji koji nemaju odgovarajući stan ili kuću, niti takav stan koriste u svojstvu nositelja stanarskoga prava imaju pravo na odgovarajući stan ili sredstva za kupovinu, odnosno izgradnju odgovarajućega stana, prvenstveno u mjestu prebivališta do izbijanja rata.

Pravo iz stavka 1. ovoga članka pripada i razvojačnim braniteljima povratnicima u Republiku Srpsku.

Sredstva za ostvarivanje prava iz stavka 1. ovoga članka osiguravaju se u proračunu kantona prema mjestu prebivališta razvojačenoga branitelja.

Sredstva za ostvarivanje prava iz stavka 2. ovoga članka osiguravaju se u proračunu kantona na čijem je području povratnik u Republiku Srpsku imao posljednje boravište ili u proračunu kantona koji je najbliži mjestu prebivališta povratnika.

Članak 37.

Na razini kantona bit će uspostavljen poseban fond za rješavanje stambenih pitanja braniteljske populacije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 38.

Vlada će kantona u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donijeti poseban propis kojim će urediti kriterije za prvenstvo korišćenja prava, namjenu i visinu novčane pozajmice i vremensko razdoblje za njeno vraćanje, način realiziranja i sredstva osiguranja povrata, postupak i uvjete pod kojima se novčana pozajmica za rješavanje stambenih potreba odobrava, kao i ostala pitanja od značaja za ostvarivanje toga prava.

Propisom iz prethodnoga stavka utvrdit će se vrsta, namjena, visina, postupak i uvjeti za dodjelu sredstava za rješavanje stambenih potreba, kao i ostala pitanja od značaja za ostvarivanje toga prava.

9. Subvencioniranje plaćanja naknada troškova korišćenja građevnoga zemljišta

Članak 39.

Osobe iz članka 2. ovoga Zakona, sukladno kantonalnim propisima, imaju pravo na subvencioniranje naknade za dodijeljeno građevno zemljište površine do 400 m², kada prvi put rješavaju svoje stambeno pitanje.

10. Prednost pri upisu u obrazovne ustanove i pravo na osiguranje sredstava za nabavku udžbenika

Članak 40.

Pod jednakim uvjetima utvrđenim kantonalnim propisima iz oblasti obrazovanja osobe iz članka 2. ovoga Zakona, kao i njihova djeca, imaju prednost pri upisu u javnim obrazovnim ustanovama.

Neuposlenim razvojačenim braniteljima koji nemaju sredstava za izdržavanje kao i njihovoj djeci osigurat će se besplatno školovanje i novčana sredstva za nabavku udžbenika za osnovno školovanje.

Sredstva će se osigurati u kantonalnome proračunu.

11. Prednost pri dodjeli stipendija i smještaja u dačke i studentske domove

Članak 41.

Osobe iz članka 2. ovoga Zakona i njihova djeca, pod jednakim uvjetima, imaju pravo na dodjelu stipendija i prednost pri smještaju u dačke i studentske domove, sukladno kantonalnim propisima kojima se reguliraju ova prava.

12. Pomoć u slučaju smrti

Članak 42.

U slučaju smrti osoba iz članka 2. ovoga Zakona, članovi obitelji s kojima je umrli živio u zajedničkome kućanstvu u vrijeme smrti imaju pravo na jednokratnu novčanu pomoć najmanje u visini osnovice iz članka 7. ovoga Zakona ukoliko to pravo nisu ostvarili prema drugome propisu.

Kantonalni organ nadležan za braniteljsko-invalidsku zaštitu svojim propisima regulirat će uvjete, način i postupak za ostvarivanje prava iz stavka 1. ovoga članka.

Sredstva za prava iz stavka 1. osiguravaju se u kantonalnome proračunu.

III. TROŠKOVI POSTUPKA

Članak 43.

U postupku se za ostvarivanje prava na temelju ovoga Zakona ne plaća pristojba.

Troškove postupka za ostvarivanje prava na temelju ovoga Zakona snosi tijelo uprave koje vodi postupak.

Mjesečna novčana primanja na temelju ovoga Zakona nemaju karakter plaće i na njih se ne plaćaju porezi i doprinosi.

IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 44.

Kantoni će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donijeti odnosno uskladiti svoje propise kojima će regulirati uvjete, način i postupak za osiguranje prava iz članka 6. ovoga Zakona, koja su u isključivoj nadležnosti kantona.

Obveza se iz stavka 1. ovoga članka ne odnosi na kantone koji su prije stupanja na snagu ovoga Zakona donijeli propise kojima su propisana prava razvojačenih branitelja i članova njihovih obitelji u istom ili većem opsegu u odnosu na opseg prava propisanih odredbama ovoga Zakona.

Osim prava propisanih ovim Zakonom, kantoni svojim propisima mogu urediti i druga prava razvojačenih branitelja i članova njihovih obitelji, kako po vrsti tako i po opsegu prava.

Članak 45.

U postupku za osiguranje prava na temelju ovoga Zakona primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 48/99), ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

Članak 46.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH", a primjenjivat će se od 1. siječnja 2007. godine.

Predsjedatelj
Doma naroda
Parlamenta Federacije BiH
Slavko Matić, v. r.

Predsjedatelj
Zastupničkog doma
Parlamenta Federacije BiH
Muhamed Ibrahimović, v. r.

701

На основу члана IV. Б.7. а) (IV) Устава Федерације Босне и Херцеговине, доносим

УКАЗ**О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ДОПУНИ ЗАКОНА О ПОСЕБНИМ ПРАВИМА ДОБИТНИКА РАТНИХ ПРИЗНАЊА И ОДЛИКОВАЊА И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА**

Проглашава се Закон о допуни Закона о посебним правима добитника ратних признања и одликовања и чланова њихових породица који је донио Парламент Федерације БиХ на сједници Представничког дома од 19. септембра 2006. године и на сједници Дома народа од 26. септембра 2006. године.

Број 01-02-730/06

11. октобра 2006. године
Сарајево

Предсједник
Нико Лозанчић, с. р.

ЗАКОН**О ДОПУНИ ЗАКОНА О ПОСЕБНИМ ПРАВИМА ДОБИТНИКА РАТНИХ ПРИЗНАЊА И ОДЛИКОВАЊА И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА**

Члан 1.

У Закону о посебним правима добитника ратних признања и одликовања и чланова њихових породица ("Службене новине Федерације БиХ", број 70/05) у члану 6. додаје се нови став 5. који гласи:

"Изузетно, родитељима жењеног погинулог, умрлог или несталог добитника ратног признања или одликовања иза којег није остало потомство припада право на мјесечни новчани додатак у износу прописаном за лица из члана 5. овог Закона, уколико право на мјесечни новчани додатак не могу остварити лица из става 2. овог члана због ступања у брак или ванбрачну заједницу, као и у случају када је брак престао прије смрти погинулог, умрлог или несталог добитника ратног признања или одликовања, а иза којег није остало потомство."

Досадашњи став 5. постаје став 6.

Члан 2.

Овај Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

Председавајући
Дома народа
Парламента Федерације БиХ
Славко Матић, с. р.

Председавајући
Представничког дома
Парламента Федерације БиХ
Мухамед Ибрахимовић, с. р.

На основу члана IV. В.7. а) (IV) Устава Федерације Босне и Херцеговине, доносим

УКАЗ**О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ДОПУНИ ЗАКОНА О ПОСЕБНИМ ПРАВИМА ДОБИТНИКА РАТНИХ ПРИЗНАЊА И ОДЛИКОВАЊА И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА**

Проглашава се Закон о допуни Закона о посебним правима добитника ратних признања и одликовања и чланова њихових

porodica koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Predstavničkog doma od 19. septembra 2006. godine i na sjednici Doma naroda od 26. septembra 2006. godine.

Број 01-02-730/06
11. октобра 2006. године
Сарајево

Председник
Нико Лоџанчић, с. р.

ZAKON

O DOPUNI ZAKONA O POSEBNIM PRAVIMA DOBITNIKA RATNIH PRIZNANJA I ODLIKOVANJA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA

Član 1.

U Zakonu o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije BiH", broj 70/05) u članu 6. dodaje se novi stav 5. koji glasi:

"Izuzetno, roditeljima ženjenog poginulog, umrlog ili nestalog dobitnika ratnog priznanja ili odlikovanja iza kojeg nije ostalo potomstvo pripada pravo na mjesečni novčani dodatak u iznosu propisanom za lica iz člana 5. ovog Zakona, ukoliko pravo na mjesečni novčani dodatak ne mogu ostvariti lica iz stava 2. ovog člana zbog stupanja u brak ili vanbračnu zajednicu, kao i u slučaju kada je brak prestao prije smrti poginulog, umrlog ili nestalog dobitnika ratnog priznanja ili odlikovanja, a iza kojeg nije ostalo potomstvo."

Dosadašnji stav 5. postaje stav 6.

Član 2.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Председavajući Домa народа Парламента Федерације БиХ Slavko Matić , с. р.	Председavajući Представничког дома Парламента Федерације БиХ Muhamed Ibrahimović , с. р.
---	--

Temeljem članka IV. B.7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O DOPUNI ZAKONA O POSEBNIM PRAVIMA DOBITNIKA RATNIH PRIZNANJA I ODLIČJA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

Proglašava se Zakon o dopuni Zakona o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odličja i članova njihovih obitelji koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Zastupničkog doma od 19. rujna 2006. godine i na sjednici Doma naroda od 26. rujna 2006. godine.

Број 01-02-730/06
11. listopada 2006. године
Сарајево

Председник
Нико Лоџанчић, в. р.

ZAKON

O DOPUNI ZAKONA O POSEBNIM PRAVIMA DOBITNIKA RATNIH PRIZNANJA I ODLIČJA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

Članak 1.

U Zakonu o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odličja i članova njihovih obitelji ("Službene novine Federacije BiH", broj 70/05) u članku 6. dodaje se novi stavak 5. koji glasi:

"Izuzetno, roditeljima ženjenoga poginuloga, umrloga ili nestaloga dobitnika ratnoga priznanja ili odličja iza kojega nije ostalo potomstvo pripada pravo na mjesečni novčani dodatak u iznosu propisanome za osobe iz članka 5. ovoga Zakona, ukoliko pravo na mjesečni novčani dodatak ne mogu ostvariti osobe iz

stavka 2. ovoga članka zbog stupanja u brak ili izvanbračnu zajednicu, kao i u slučaju kada je brak prestao prije smrti poginuloga, umrloga ili nestaloga dobitnika ratnoga priznanja ili odličja, a iza kojega nije ostalo potomstvo".

Dosadašnji stavak 5. postaje stavak 6.

Članak 2.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Председatelj Домa народа Парламента Федерације БиХ Slavko Matić , в. р.	Председatelj Заступничког дома Парламента Федерације БиХ Muhamed Ibrahimović , в. р.
---	--

702

На основу члана IV. Б.7. а) (IV) Устава Федерације Босне и Херцеговине, доносим

UKAZ

O PROGLAŠEЊU ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O KONCESIJAMA

Proglašava se Zakon o dopunama Zakona o концесијама који је донио Парламент Федерације БиХ на сједници Представничког дома од 30. августа 2006. године и на сједници Дома народа од 20. септембра 2006. године.

Број 01-02-734/06
12. октобра 2006. године
Сарајево

Председник
Нико Лоџанчић, с. р.

ZAKON

O DOPUNAMA ZAKONA O KONCESIJAMA

Član 1.

У члану 5. Закона о концесијама ("Службене новине Федерације БиХ", број 40/02) додаје се нови став 4. који гласи:

"У случајевима када Влада Федерације одлучује о додјели концесије за одређено добро на основу члана 6. овог Закона, а када се то добро налази у цијелости или претежно на подручју једне општине, односно када се посљедице додјеле концесије односе претежно на ту општину, одлуку из става 1. овог члана доноси Влада Федерације на приједлог ресорног министра и уз претходну сагласност општинског вијећа локалне заједнице на чијем подручју се додјељује концесија".

Član 2.

У члану 9. послје става 2. додају се нови ст. 3., 4. и 5. који гласе:

"Када се покреће поступак за додјелу концесија у складу са чланом 5. став 4. овог Закона, Комисија из става 1. овог члана броји девет чланова. Седам чланова Комисије су стални чланови који се именују у складу са чланом 10. став 1. овог Закона, а два промјенљива члана именује ресорни министар са листе општинског вијећа на чијој територији се налази предмет концесије.

Листа општинског вијећа мора садржавати најмање шест истакнутих стручњака у локалној средини из области права, економије и инжењерства и на њих се примјењују ограничења предвиђена у члану 10. ст. 4., 5. и 7".

Član 3.

У члану 12. додаје се нови став 4. који гласи:

"Влада Федерације утврђује висину накнада и за промјенљиве чланове комисије из локалне заједнице".

Član 4.

У члану 15. у ставу 1. на крају реченице брише се тачка и додаје текст: "и буџетима општина из којих су именовани промјенљиви чланови".

Član 5.

У члану 21. у ставу 1. иза алинеје 2. додаје се нова која гласи:

"- утврђује начин доношења одлука комисије када одлучује у случајевима предвиђеним чланом 5. став 4."

Досадашње алинеје 3., 4., 5. и 6. у члану 21. у ставу 1. постају алинеје 4., 5., 6. и 7.

Члан 6.

Овај Закон ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

Председавајући Дома народа Парламента Федерације БиХ Славко Матић , с. р.	Председавајући Представничког дома Парламента Федерације БиХ Мухамед Ибрахимовић , с. р.
---	--

Na osnovu člana IV. B.7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O KONCESIJAMA

Proглашава se Zakon o dopunama Zakona o koncesijama koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Predstavničkog doma od 30. augusta 2006. godine i na sjednici Doma naroda od 20. septembra 2006. godine.

Број 01-02-734/06
12. октобра 2006. године
Сарајево

Председник
Нико Лоџанчић, с. р.

ZAKON

O DOPUNAMA ZAKONA O KONCESIJAMA

Члан 1.

У члану 5. Закона о концесијама ("Службене новине Федерације БиХ", број 40/02) додаје се нови став 4. који гласи:

"У случајевима када Влада Федерације одлучује о додјели концесије за одређено добро на основу члана 6. овог Закона, а када се то добро налази у цијелости или претежно на подручју једне општине, односно када се последице додјеле концесије односе претежно на ту општину, одлуку из става 1. овог члана доноси Влада Федерације на приједлог ресорног министра и уз претходну suglasnost опćинског вјећа локалне заједнице на чијем подручју се додјелује концесија".

Члан 2.

У члану 9. послје става 2. додају се нови ст. 3., 4. и 5. који гласе:

"Када се покреће поступак за додјелу концесија у складу са чланом 5. став 4. овог Закона, Комисија из става 1. овог члана броји девет чланова. Седм чланова Комисије су стални чланови који се именују у складу са чланом 10. став 1. овог Закона, а два промјенљива члана именује ресорни министар са листе опćинског вјећа на чијој територији се налази предмет концесије.

Листа опćинског вјећа мора садржавати најмање шест истакнутих стручњака у локалној средини из области права, економије и инжињерства и на њих се примјенују ограничења предвиђена у члану 10. ст. 4., 5. и 7".

Члан 3.

У члану 12. додаје се нови став 4. који гласи:

"Влада Федерације утврђује висину накнада и за промјенљиве чланове комисије из локалне заједнице".

Члан 4.

У члану 15. у ставу 1. на крају реченице брише се таčka и додаје текст: "и буџетима опćина из којих су именовани промјенљиви чланови".

Члан 5.

У члану 21. у ставу 1. иза алинеје 2. додаје се нова која гласи:

"- утврђује начин доношења одлука комисије када одлучује у случајевима предвиђеним чланом 5. став 4."

Досадашње алинеје 3., 4., 5. и 6. у члану 21. у ставу 1. постају алинеје 4., 5., 6. и 7.

Члан 6.

Овај Закон ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

Председавајући Дома народа Парламента Федерације БиХ Славко Матић , с. р.	Председавајући Представничког дома Парламента Федерације БиХ Мухамед Ибрахимовић , с. р.
---	--

Temeljem članka IV. B.7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O KONCESIJAMA

Proглашава se Zakon o dopunama Zakona o koncesijama koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Zastupničkog doma od 30. kolovoza 2006. godine i na sjednici Doma naroda od 20. rujna 2006. godine.

Број 01-02-73406
12. listopada 2006. године
Сарајево

Председник
Нико Лоџанчић, в. р.

ZAKON

O DOPUNAMA ZAKONA O KONCESIJAMA

Чланак 1.

У чланку 5. Закона о концесијама ("Службене новине Федерације БиХ", број 40/02) додаје се нови ставак 4 који гласи:

"У случајевима када Влада Федерације одлучује о додјели концесије за одређено добро на основу члана 6. овога Закона, а када се то добро налази у цијелости или претежито на подручју једне општине, односно када се последице додјеле концесије односе претежито на ту општину, одлуку из става 1. овога члана доноси Влада Федерације на приједлог ресорног министра и уз претходну suglasnost опćинског вјећа локалне заједнице на чијем се подручју додјелује концесија".

Чланак 2.

У чланку 9. након става 2. додају се нови ст. 3, 4 и 5 који гласе: "Када се покреће поступак за додјелу концесија суkladно чланку 5. ставак 4. овога Закона, повјеренство из става 1 овога члана броји девет чланова. Седм чланова повјеренства су стални чланови, који се именују суkladно чланку 10. ставак 1. овога Закона, а два промјенљива члана именује ресорни министар са листе опćинског вјећа на чијем се територију налази предмет концесије.

Листа опćинског вјећа мора садржити најмање шест истакнутих стручњака у локалној средини из области права, економије и инжињерства и на њих се примјенују ограничења предвиђена у чланку 10. ставак 4, 5 и 7".

Чланак 3.

У чланку 12. додаје се нови ставак 4. који гласи:

"Влада Федерације утврђује висину накнада и за промјенљиве чланове повјеренства из локалне заједнице".

Чланак 4.

У чланку 15. ставак 1. на крају реченице брише се таčka и додаје текст: "и прорачунима опćина из којих су именовани промјенљиви чланови".

Чланак 5.

У чланку 21. у ставку 1. иза друге алинеје додаје се нова која гласи:

"- утврђује начин доношења одлука повјеренства када одлучује у случајевима предвиђеним чланком 5. ставак 4".

Досадашње алинеје 3, 4, 5 и 6 у чланку 21. ставак 1. постају алинеје 4, 5, 6 и 7".

Чланак 6.

Ovaj Zakon stupa na snagu narednoga dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedatelj Doma naroda Parlamenta Federacije BiH Slavko Matić, v. r.	Predsjedatelj Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH Muhamed Ibrahimović, v. r.
--	---

703

На основу члана IV. Б.7. а) (IV) Устава Федерације Босне и Херцеговине, доносим

УКАЗ

**О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И
ДОПУНАМА ЗАКОНА О ФЕДЕРАЛНИМ
МИНИСТАРСТВОМА И ДРУГИМ ТИЈЕЛИМА
ФЕДЕРАЛНЕ УПРАВЕ**

Проглашава се Закон о измјенама и допунама Закона о федералним министарствима и другим тијелима федералне управе који је донио Парламент Федерације БиХ на сједници Представничког дома од 19. септембра 2006. године и на сједници Дома народа од 26. септембра 2006. године.

Број 01-02-735/06
12. октобра 2006. године
Сарајево

Предсједник
Нико Лозанчић, с. р.

ЗАКОН

**О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О
ФЕДЕРАЛНИМ МИНИСТАРСТВОМА И ДРУГИМ
ТИЈЕЛИМА ФЕДЕРАЛНЕ УПРАВЕ**

Члан 1.

У Закону о федералним министарствима и другим тијелима федералне управе ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 и 8/06) у члану 1. у другом реду ријечи: "установе Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерација)" замјењују се ријечима: "управне организације".

Члан 2.

У члану 2. у ставу 1. у првом реду иза ријечи "Федерације" додаје се ријечи: "Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерација)", а у другом реду ријеч "установе" замјењује се ријечима: "управне организације".

Члан 3.

У члану 3. у другом реду ријеч "установама" замјењује се ријечима: "управним организацијама".

Члан 4.

У називу Поглавља II. ријеч "УСТАНОВЕ" замјењује се ријечима: "УПРАВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ".

Члан 5.

У члану 6. став 2. мијења се и гласи:

"У саставу Федералног министарства унутрашњих послова налази се Федерална управа полиције која врши оперативне послове полиције из надлежности Федералног министарства унутрашњих послова утврђене посебним законом."

Члан 6.

У члану 9. у ставу 1. у осмом реду тачка-зарез и ријечи: "инспекцијски надзор над електроенергетским објектима и постројењима, над постројењима под притиском и квалитетом течних енергената, инспекцијски надзор при истраживању и експлоатацији минералних сировина" се бришу.

Члан 7.

У члану 10. у ставу 1. у деветом реду тачка-зарез и ријечи: "инспекцијски надзор у области јавних путева, друмског, жељезничког, ваздушног, поморског, ријечног и језерског промета" се бришу.

Члан 8.

У члану 14. у ставу 1. у шеснаестом реду тачка-зарез и ријечи: "инспекцијски надзор из области санитарне, здравствене и фармацеутске инспекције" се бришу.

Члан 9.

У члану 19. у ставу 1. у четрнаестом реду тачка-зарез и ријечи: "инспекцијски надзор у области пољопривреде, водопривреде и шумарства" се бришу.

Члан 10.

У члану 21. у тачки 1. ријеч "и" замјењује се зарезом, а на крају тачке 2. тачка се замјењује ријечју "и".

Иза тачке 2. додаје се нова тачка 3. која гласи: "3. Федерална управа за инспекцијске послове".

Члан 11.

Иза члана 23. додаје се нови члан 23.а који гласи:

"Члан 23.а

Федерална управа за инспекцијске послове врши послове из надлежности федералних инспекција које су према посебном закону организиране у саставу те управе и врши друге управне и стручне послове утврђене посебним законом."

Члан 12.

Иза члана 23.а поднаслов 3. "Самосталне федералне установе" мијења се и гласи:

"3. Самосталне федералне управне организације".

Члан 13.

У члану 24. у уводној реченици ријеч "установе" замјењује се ријечима: "управне организације".

Тачка 2. мијења се и гласи:

"2. Федерални хидрометеоролошки завод".

Иза става 1. додаје се нови став 2. који гласи:

"Управне организације из става 1. овог члана имају својство правног лица, ако посебним законом није другачије одређено."

Члан 14.

У члану 26. у првом реду ријеч "метеоролошки" замјењује се ријечју "хидрометеоролошки", у трећем реду ријечи: "ваздухопловно-метеоролошке" и у осмом реду ријечи: "ваздухопловне метеорологије" се бришу.

Члан 15.

У називу Поглавља III. ријеч "УСТАНОВА" замјењује се ријечима: "УПРАВНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА".

Члан 16.

У члану 30. у ставу 1. ријеч "установа" замјењује се ријечима: "управних организација".

У ставу 2. уводна реченица мијења се и гласи:

"Изузетно од одредбе става 1. овог члана, следећа федерална министарства и федералне управне организације имају сједиште у Мостару:".

Члан 17.

У називу Поглавља IV. ријеч "УСТАНОВАМА" замјењује се ријечима: "УПРАВНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА".

Члан 18.

Члан 31. мијења се и гласи:

"Руковоћење федералним министарствима, федералним управама и федералним управним организацијама врши се на начин предвиђен Законом о организацији органа управе у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 35/05)."

Члан 19.

Члан 32. мијења се и гласи:

"Унутрашња организација федералних министарстава, федералних управа и федералних управних организација утврђује се правилником о унутрашњој организацији.

Правилник о унутрашњој организацији израђује се и доноси на начин предвиђен Законом из члана 31. овог Закона и

прописима који се односе на израду и доношење тих правилника".

Члан 20.

Иза члана 33. додаје се нови члан 33.а који гласи:

"Члан 33.а

Овлашћује се Законодавно-правна комисија Представничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине и Законодавно-правна комисија Дома народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине да утврде пречишћени текст овог Закона."

Члан 21.

Овај Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

Председавајући Дома народа Парламента Федерације БиХ Славко Матић , с. р.	Председавајући Представничког дома Парламента Федерације БиХ Мухамед Ибрахимовић , с. р.
---	--

Na основу члана IV. В.7. а) (IV) Устава Федерације Босне и Херцеговине, donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FEDERALNIM MINISTARSTVIMA I DRUGIM TIJELIMA FEDERALNE UPRAVE

Proglašava se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Predstavničkog doma od 19. septembra 2006. godine i na sjednici Doma naroda od 26. septembra 2006. godine.

Broj 01-02-735/06
12. oktobra 2006. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, s. r.

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FEDERALNIM MINISTARSTVIMA I DRUGIM TIJELIMA FEDERALNE UPRAVE

Члан 1.

U Zakonu o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 и 8/06) у члану 1. у другом реду ријечи: "установе Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерација)" замjenjuju се ријечима: "управне организације".

Члан 2.

У члану 2. у ставу 1. у првом реду иза ријечи "Федерације" додају се ријечи: "Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерација)", а у другом реду ријеч "установе" замjenjuје се ријечима: "управне организације".

Члан 3.

У члану 3. у другом реду ријеч "установама" замjenjuје се ријечима: "управним организацијама".

Члан 4.

У називу Пoglavlja II. ријеч "USTANOVE" замjenjuје се ријечима: "UPRAVNE ORGANIZACIJE".

Члан 5.

У члану 6. став 2. мијенја се и гласи:

"У саставу Федералног министарства унутрашњих послова налази се Федерална управа полиције која врши оперативне послове полиције из надлежности Федералног министарства унутрашњих послова утврђене посебним законом."

Члан 6.

У члану 9. у ставу 1. у осмом реду таčka-zarez и ријечи: "инспекцијски надзор над електроенергетским објектима и постројенима, над постројенима под притиском и квалитетом течних енергената, инспекцијски надзор при истраживању и експлоатацији минералних сировина" се бришу.

Члан 7.

У члану 10. у ставу 1. у деветом реду таčka-zarez и ријечи: "инспекцијски надзор у области јавних цеста, цестовног, жељезничког, ваздушног, поморског, ријечног и језерског промета" се бришу.

Члан 8.

У члану 14. у ставу 1. у шеснаестом реду таčka-zarez и ријечи: "инспекцијски надзор из области санитарне, здравствене и фармацеутске инспекције" се бришу.

Члан 9.

У члану 19. у ставу 1. у четрнаестом реду таčka-zarez и ријечи: "инспекцијски надзор у области пољопривреде, водoprивреде и шумарства" се бришу.

Члан 10.

У члану 21. у таčki 1. ријеч "и" замjenjuје се zarezом, а на крају таčke 2. таčka се замjenjuје ријечју "и".

Иза таčke 2. додаје се нова таčka 3. која гласи: "3. Федерална управа за инспекцијске послове".

Члан 11.

Иза члана 23. додаје се нови члан 23.а који гласи:

"Члан 23.а

Федерална управа за инспекцијске послове врши послове из надлежности федералних инспекција које су према посебном закону организиране у саставу те управе и врши друге управне и стручне послове утврђене посебним законом."

Члан 12.

Иза члана 23.а поднаслов 3. "Samostalne federalne ustanove" мијенја се и гласи:

"3. Samostalne federalne upravne organizacije".

Члан 13.

У члану 24. у уводној реченици ријеч "установе" замjenjuје се ријечима: "управне организације".

Таčka 2. мијенја се и гласи:

"2. Федерални hidrometeorološki завод".

Иза става 1. додаје се нови став 2. који гласи:

"Управне организације из става 1. овог члана имају својство правног лица, ако посебним законом није другачије одређено."

Члан 14.

У члану 26. у првом реду ријеч "meteorološki" замjenjuје се ријечју "hidrometeorološki", у трећем реду ријечи: "vazduhoplovno-meteorološke" и у осмом реду ријечи: "vazduhoplovne meteorologije" се бришу.

Члан 15.

У називу Poglavlja III. ријеч "USTANOVA" замjenjuје се ријечима: "UPRAVNIH ORGANIZACIJA".

Члан 16.

У члану 30. у ставу 1. ријеч "установа" замjenjuје се ријечима: "управних организација".

У ставу 2. уводна реченица мијенја се и гласи:

"Изузетно од одредбе става 1. овог члана, слjедећа федерална министарства и федералне управне организације имају сједиште у Mostaru."

Члан 17.

У називу Poglavlja IV. ријеч "USTANOVAMA" замjenjuје се ријечима: "UPRAVNIM ORGANIZACIJAMA".

Члан 18.

Члан 31. мијенја се и гласи:

"Rukovođenje federalnim ministarstvima, federalnim upravama i federalnim upravnim organizacijama врши се на начин

predviđen Zakonom o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/05)."

Član 19.

Član 32. mijenja se i glasi:

"Unutrašnja organizacija federalnih ministarstava, federalnih uprava i federalnih upravnih organizacija utvrđuje se pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji.

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji izrađuje se i donosi na način predviđen Zakonom iz člana 31. ovog Zakona i propisima koji se odnose na izradu i donošenje tih pravilnika".

Član 20.

Iza člana 33. dodaje se novi član 33.a koji glasi:

"Član 33.a

Ovlašćuje se Zakonodavno-pravna komisija Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonodavno-pravna komisija Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine da utvrde prečišćeni tekst ovog Zakona."

Član 21.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedavajući Doma naroda Parlamenta Federacije BiH Slavko Matić , s. r.	Predsjedavajući Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH Muhamed Ibrahimović , s. r.
--	---

Temeljem članka IV. B.7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FEDERALNIM MINISTARSTVIMA I DRUGIM TIJELIMA FEDERALNE UPRAVE

Prolašava se Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Zastupničkog doma od 19. rujna 2006. godine i na sjednici Doma naroda od 26. rujna 2006. godine.

Broj 01-02-735/06
12. listopada 2006. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, v. r.

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FEDERALNIM MINISTARSTVIMA I DRUGIM TIJELIMA FEDERALNE UPRAVE

Članak 1.

U Zakonu o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Službene novine Federacije BiH", br. 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 i 8/06) u članku 1. u drugome redu riječi: "ustanove Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija)" zamjenjuju se riječima: "upravne organizacije*."

Članak 2.

U članku 2. u stavku 1. u prvome redu iza riječi "Federacije" dodaju se riječi: "Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija)", a u drugome redu riječ "ustanove" zamjenjuje se riječima: "upravne organizacije".

Članak 3.

U članku 3. u drugome redu riječ "ustanovama" zamjenjuje se riječima: "upravnim organizacijama".

Članak 4.

U nazivu Poglavlja II. riječ "USTANOVE" zamjenjuje se riječima: "UPRAVNE ORGANIZACIJE".

Članak 5.

U članku 6. stavak 2. mijenja se i glasi:

"U sastavu Federalnoga ministarstva unutarnjih poslova nalazi se Federalna uprava policije koja vrši operativne poslove policije iz mjerodavnosti Federalnoga ministarstva unutarnjih poslova, utvrđene posebnim zakonom".

Članak 6.

U članku 9. u stavku 1. u osmome redu točka-zarez i riječi: "inspekcijski nadzor nad elektroenergetskim objektima i postrojenjima, nad postrojenjima pod pritiskom i kvalitetom tečnih energenata, inspekcijski nadzor pri istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina" brišu se.

Članak 7.

U članku 10. stavak 1. u devetome redu točka-zarez i riječi: "inspekcijski nadzor u oblasti javnih cesta, cestovnoga, željezničkoga, zračnoga, pomorskoga, riječnoga i jezerskoga prometa" brišu se.

Članak 8.

U članku 14. stavak 1. u šesnaestom redu točka-zarez i riječi: "inspekcijski nadzor iz oblasti sanitarne, zdravstvene i farmaceutske inspekcije" brišu se.

Članak 9.

U članku 19. u stavku 1. u četrnaestom redu točka-zarez i riječi: "inspekcijski nadzor u oblasti poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva" brišu se.

Članak 10.

U članku 21. u točki 1. riječ "i" zamjenjuje se zarezom, a na kraju točke 2. točka se zamjenjuje riječju "i".

Iza točke 2. dodaje se nova točka 3. koja glasi: "3. Federalna uprava za inspekcijske poslove".

Članak 11.

Iza članka 23. dodaje se novi članak 23.a koji glasi:

"Članak 23.a

Federalna uprava za inspekcijske poslove vrši poslove iz mjerodavnosti federalnih inspekcija koje su prema posebnom zakonu organizirane u sastavu te uprave i vrši druge upravne i stručne poslove utvrđene posebnim zakonom."

Članak 12.

Iza članka 23.a podnaslov 3. "Samostalne federalne ustanove" mijenja se i glasi:

"3. Samostalne federalne upravne organizacije".

Članak 13.

U članku 24. u uvodnoj rečenici riječ "ustanove" zamjenjuje se riječima: "upravne organizacije".

Točka 2. mijenja se i glasi:

"2. Federalni hidrometeorološki zavod".

Iza stavka 1. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

"Upravne organizacije iz stavka 1. ovoga članka imaju svojstvo pravne osobe, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno."

Članak 14.

U članku 26. u prvome redu riječ "meteorološki" zamjenjuje se riječju "hidrometeorološki", u trećem redu riječi: "zrakoplovno-meteorološke" i u osmom redu riječi: "zrakoplovne meteorologije" brišu se.

Članak 15.

U nazivu Poglavlja III. riječ "USTANOVA" zamjenjuje se riječima: "UPRAVNIH ORGANIZACIJA".

Članak 16.

U članku 30. u stavku 1. riječ "ustanova" zamjenjuje se riječima: "upravnih organizacija".

U stavku 2. uvodna rečenica mijenja se i glasi:

"Izuzetno, od odredbe stavka 1. ovoga članka sljedeća federalna ministarstva i federalne upravne organizacije imaju sjedište u Mostaru:".

Članak 17.

U nazivu Poglavlja IV. riječ "USTANOVAMA" zamjenjuje se riječima: "UPRAVNIM ORGANIZACIJAMA".

Članak 18.

Članak 31. mijenja se i glasi:

"Rukovođenje federalnim ministarstvima, federalnim upravama i federalnim upravnim organizacijama vrši se na način predviđen Zakonom o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/05).

Članak 19.

Članak 32. mijenja se i glasi:

"Unutarnja se organizacija federalnih ministarstava, federalnih uprava i federalnih upravnih organizacija utvrđuje pravilnikom o unutarnjoj organizaciji.

Pravilnik o unutarnjoj organizaciji izrađuje se i donosi na način predviđen zakonom iz članka 31. ovoga Zakona i propisima koji se odnose na izradu i donošenje tih pravilnika".

Članak 20.

Iza članka 33. dodaje se novi članak 33.a koji glasi:

"Članak 33.a

Ovlašćuje se Zakonodavno-pravno povjerenstvo Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonodavno-pravno povjerenstvo Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine da utvrde prečišćeni tekst ovoga Zakona".

Članak 21.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedatelj Doma naroda Parlamenta Federacije BiH Slavko Matić, v. r.	Predsjedatelj Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH Muhamed Ibrahimović, v. r.
---	--

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 356/04**, рјешавајући апелацију **Марка Мичића**, на основу члана VI(36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/05), у саставу:

Мато Тадић, председник
Миодраг Симовић, потпредседник
Хатица Хаџиосмановић, потпредседник
Јово Росић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 9. маја 2006. године донио је

ОДЛУКУ О МЕРИТУМУ¹

Усваја се апелација **Марка Мичића**

Утврђује се повреда члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Републике Српске број Рев-106/03 од 9. децембра 2003. године.

Предмет се враћа Врховном суду Републике Српске који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II(3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1

Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода.

Врховном суду Републике Српске се налаже да у року од шест мјесеци од достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које је предузео с циљем да изврши ову одлуку, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Марко Мичић (у даљњем тексту: апелант), ког заступа Бориша Илић, адвокат из Добоја, поднио је 7. априла 2004. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број Рев-106/03 од 9. децембра 2003. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 21 ст. 1 и 2 тада важећег Пословника Уставног суда ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 2/04) од Врховног суда и учесника у поступку, "Радио Добој" из Добоја (у даљњем тексту: тужени), затражено је 6. децембра 2004. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд је доставио одговор на апелацију 16. децембра 2004. године, док тужени није доставио одговор на апелацију.

4. На основу члана 25 став 2 тада важећег Пословника Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланту 3. фебруара 2005. године.

5. Уставни суд је донио Одлуку о допустивости број АП 356/04 од 23. марта 2005. године, којом је предметну апелацију одбацио због протока рока за подношење.

6. Апелант је 17. маја 2005. године поднио захтјев да се преиспита предметна одлука због тога што је оспорену пресуду Врховног суда 3. фебруара 2004. године примио његов бивши адвокат, Милорад Иванишевић, који у том периоду није био његов пуномоћник јер је од 23. новембра 2003. године ступио на дужност судије Уставног суда Републике Српске, а претходно је отказао пуномоћ за заступање у предмету.

7. Уставни суд је Рјешењем број АП 356/04 од 9. маја 2006. године усвојио предлог да преиспита своју одлуку број АП 356/04 од 23. марта 2005. године.

III. Чињенично стање

8. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

9. Рјешењем Владе Републике Српске број 02/1-020-1314-1/98 од 27. јула 1998. године дотадашњи директор туженог, Миленко Глигорић, и уредник Озрен Јоргановић, су разријешени дужности а апелант је као повјереник Владе РС именован за директора туженог.

10. Пресудом Врховног суда број У-308/98 од 9. марта 2001. године дјелимично је усвојена тужба Миленка Глигорића и Озрена Јоргановића против наведеног рјешења Владе РС о њиховој смјени и оспорени акт је поништен у дијелу у ком су именовани разријешени дужности директора и уредника туженог.

11. Одлуком Управног одбора туженог број 1/01 од 10. априла 2001. године, која је ступила на снагу истог дана, Миленко Глигорић је на основу наведене одлуке Врховног суда именован за в.д. директора туженог.

12. По усменом налогу в.д. директора апеланту је закључена радна књижица и одјављен је са социјалног осигурања 4. маја 2001. године. Будући да се апелант писменим путем 15. јуна 2001.

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 68/06.

године обратио туженом са захтјевом за успоставу радно-правног статуса, а да је тужени одбио да врати апеланта на рад уз успоставу радно-правног статуса, апелант је поднио тужбу Основном суду у Добоју (у даљњем тексту: Основни суд) за заштиту права из радног односа.

13. Основни суд је Пресудом број РС-73/02 од 20. августа 1991. године, која је потврђена Пресудом Окружног суда у Добоју (у даљњем тексту: Окружни суд) број Гж-578/02 од 15. новембра 2002. године, усвојио апелантов тужбени захтјев којим је утврђено да апеланту није на законит начин престао радни однос код туженог, па је сходно томе наложено туженом да апеланта врати на рад и успостави му сва права из радног односа у року од 15 дана, под пријетњом принудног извршења.

14. Разлози за усвајање предметног тужбеног захтјева састоје се, по оцијени наведених судова, у томе што се у конкретном случају има примјенити члан 53 Закона о радним односима који је био на снази у релевантном периоду, по којој раднику може да престане радни однос код послодавца само под условима прописаним у тој одредби, као и да рјешење о престанку радног односа мора да садржи податке о основу престанка радног односа, а затим датум престанка радног односа, као и упутство о поступку судске заштите права из радног односа. Како оспорено Рјешење Управног одбора туженог број У 1/01 од 10. априла 2001. године, које се није ни тицало апелантовог радно-правног статуса, није садржало наведене облигаторне елементе, утврђено је да је апеланту радни однос код туженог престао на незаконит начин.

15. Тужени је изјавио ревизију на пресуду Окружног суда. Рјешавајући о ревизији Врховни суд је донио Пресуду број Рев-106/03 од 9. децембра 2003. године, којом је ревизију усвојио и преиначио нижестепене пресуде Основног суда и Окружног суда тако што је одбио тужбени захтјев. Врховни суд је у образложењу оспорене пресуде истакао да је основно питање у предметном спору да ли је апелант био у радном односу са туженим, те је тај суд нашао да је одговор на наведено питање негативан. Истиче се да је одредбом члана 2 Закона о радио-телевизији ("Службени гласник РС" број 8/96), који је био на снази у релевантном периоду, прописано да се за обављање радио-дифузне дјелатности оснивају радио и телевизијске организације, које обављају дјелатност у складу с прописима о државним предузећима. Одредбом члана 68 став 2 Закона о државним предузећима ("Службени гласник РС" број 3/95, 4/96, 21/96 и 3/97) прописано је да са директором предузећа Управни одбор у име оснивача закључује уговор о међусобним правима и обавезама. Код те чињенице, на коју се тужени позивао током поступка, Врховни суд је закључио да апелант са туженим није засновао радни однос по закону, већ се у конкретном случају радило о фактичком раду. Ово је закључено уз образложење да повјереник Владе РС, у функцији директора предузећа који обавља радио-дифузну дјелатност правно не постоји јер није предвиђен било којим важећим прописом, па на таквом "радном мјесту" радни однос није ни могао да се заснује. При том је, по оцијени Врховног суда, правно ирелевантна чињеница да су за апеланта уплаћивани доприноси за пензионо, инвалидско и здравствено осигурање.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

16. Апелант сматра да су му оспореном пресудом повријеђени уставно право на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на личну слободу и безбједност из члана II(3д) Устава Босне и Херцеговине и право на имовину из члана II(3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

17. Суштина навода из апелације састоји се у томе да је погрешан став Врховног суда "да једна незаконита смјена може да се исправи другим незаконитом смјеном". Истиче се да је апелант законито постављен, те је процедура разрјешења дужности требало да се спроведе по закону, "а не да га се избаци на улицу без ријечи". Наводи се да је Врховни суд пропустио да

види да је апелант без икакве правне процедуре смијењен, те је Врховни суд произвољном примјеном материјалног права довео до наведених повреда апелантових уставних права.

б) Одговор на апелацију

18. Врховни суд наводи да у свему остаје код разлога из образложења оспорене пресуде, те да су у образложењу дати и материјални прописи на основу којих је оспорена пресуда донесена и предлаже да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

19. **Закон о радним односима** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 25/93)

Члан 53 став 2 гласи:

"(2) Рјешење о пресјанку радног односа садржи, поред остало, податке о основу пресјанка радног односа, датум пресјанка радног односа и упутство о поступку за заштиту права."

20. **Закон о радним односима у државним органима** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 25/93)

Члан 1 у релевантном дијелу гласи:

"Овим законом уређују се права, обавезе и одговорности из радних односа (...) лица која посјавља Влада, односно други надлежни орган (у даљњем тексту: посјављена лица).

Одребе овог закона примјењују се на (...) посјављена лица, осим оних чија су права, обавезе и одговорности из радног односа уређени посебним прописима.

На зајослене у државним органима и изабрана, односно посјављена лица примјењују се прописи о радним односима у погледу оних права, обавеза и одговорности која законом нису посебно уређена.

Члан 8

"Лица се примају у радни однос у државном органу на основу:

1) актиа о избору, односно посјављању на функцију

(...)

Радни однос заснива се даном стицања на рад лица из става 1 овог члана."

Члан 36

"Изабрано лице на сјалној функцији (судија, јавни тужилац) и посјављено лице које по истјеку мандаиа не буде поново посјављено, или које у шоку тирајања мандаиа буде разрјешено могу да се распореде на радна мјеста у истом органу, која одговарају његовој стручној спреми и радним способностима.

Уколико изабрано, односно посјављено лице не може да се распореди на начин из става 1 овог члана или не прихвати радно мјесто на које је распоређено, пресјаје му радни однос."

21. **Закон о државним предузећима** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 3/95, 4/96, 21/96, и 3/97)

Члан 68 ст. 1 и 2

"Избор директора.

б) Избор и разрјешење директора у државним предузећима од интереса за Републику врши Влада на предлог ујравног одбора предузећа.

(...)

Са директором предузећа ујравни одбор у име оснивача закључује уговор о међусобним правима и обавезама."

22. **Закон о радио-телевизији** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 8/96)

Члан 2

"За обављање радио-дифузне дјелатности оснивају се радио и телевизијске организације, које обављају дјелатност у складу са прописима о државним предузећима, јавном информисању, системима веза и овим Законом."

VI. Допустивост

23. У складу са чланом VI(3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима

која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

24. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

25. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број Рев-106/03 од 9. децембра 2003. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 16. фебруара 2004. године, а апелација је поднесена 7. априла 2004. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

27. Апелант оспорава наведену пресуду Врховног суда тврдећи да је том пресудом дошло до повреде његових уставних права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, права на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције, те права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

28. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

"*Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:*

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и дружа права у вези са кривичним поступком."

29. Члан 6 став 1 Европске конвенције, у релевантном дијелу, гласи:

"*1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и нејачујним, законом устанољеним судом. [...]"*

30. Прије испитивања да ли је дошло до повреде права на правично суђење, Уставни суд мора да ријеша питање примјенљивости члана 6 став 1 Европске конвенције у конкретном случају.

31. Уставни суд примјењује да се у предметном случају ради о апелантовој жалби на наводне повреде људских права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, учињене у поступку у ком је оцењивана законитост престанка апелантовог радног односа код туженог, гдје је био носилац функције директора јавног предузећа. Потребно је, дакле, да се утврди да ли, у конкретном случају, носилац јавне функције у спору за заштиту права из радног односа ужива заштиту члана 6 Европске конвенције.

32. Уставни суд подсјећа да је у предмету *Pellegrin împoтив Француске* Европски суд за људска права, с циљем да дефинише критеријуме за одређивање да ли потпадају спорови између органа јавне власти и запослених који раде на мјестима која укључују учествовање у извршавању овлашћења произишких из јавног права под дјелокруг заштите члана 6 став 1 Европске конвенције, установио функционални критеријум, заснован на природи запосленикових дужности и обавеза. При томе је

усвојен рестриктивни принцип, у складу с циљем и сврхом Европске конвенције, како би било што мање изузетака искључених из дјелокруга овог члана. Сходно томе, у сваком поједином случају потребно је да се процијени садржи ли функција коју обавља јавни службеник дио државног суверенитета, односно да ли је тај службеник одговоран за заштиту општих интереса државе или других јавних власти и у којој мјери његова функција садржи функцију државног суверенитета (типичан примјер овлашћења која садрже значајна обилежја државног суверенитета имају припадници оружаних снага, полиције и других снага за одржавање реда, носиоци правосудних функција, царински службеници, дипломатско особље и др.). Носиоци оваквих функција искључени су из дјелокруга заштите члана 6 став 1 Европске конвенције, јер држава има легитиман интерес да такве јавне службенике веже специјалним захтјевима повјерљивости и лојалности, док се према осталим категоријама јавних службеника, чије позиције у себи не садрже значајна обилежја државног суверенитета, посебни захтјеви не постављају. При одлучивању да ли има јавна служба у конкретном случају значајне одлике државног суверенитета, Европски суд за људска права узима у обзир, као смјернице, категорије активности и позиција које су набројане у Извјештају Европске комисије од 18. марта 1988. године и Суда правде Европске заједнице (види Европски суд за људска права, *Pellegrin împoтив Француске*, пресуда од 8. децембра 1999. године, број апликације 28541/95, ст. 64. до 67). Тако је, између осталог, у наведеном извјештају јавна служба у радио-дифузној дјелатности окарактерисана као довољно удаљена од специфичне активности јавних служби за заштиту општих интереса државе или других јавних власти, тако да у себи не садржи обилежја која такве јавне службенике ставља у посебан однос према државној власти и сљедствено томе ови јавни службеници у принципу нису искључени из дјелокруга заштите члана 6 став 1 Европске конвенције. Сходно томе, Уставни суд закључује да апелант, као носилац јавне функције у радио-дифузној дјелатности, у спору за заштиту права из радног односа ужива заштиту члана 6 став 1 Европске конвенције.

33. Даље, Уставни суд подсјећа да у складу са устаљеном праксом органа Европске конвенције прекид радног односа, из било ког разлога, спада у грађанска права у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције (види одлуку бивше Европске комисије за људска права, *Buchholz împoтив СР Њемачке*, апликација број 7759/77, Одлуке и извјештаји број 12, стр. 163; *Zand împoтив Аустрије*, апликација број 7360/76, Извјештај Комисије, став 54). У вези с тим, слиједи да је апелант имао право на правичан поступак у смислу члана 6 Европске конвенције.

34. У конкретном случају апелант сматра да је Врховни суд произвољним тумачењем и примјеном материјалног права повриједио апелантово право на правично суђење. Уставни суд, прије него што се упусту у мериторно испитивање апелантових навода, и овом приликом подсјећа на свој раније утврђени став да, генерално, није надлежан да врши проверу утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе, сем уколико одлуке нижих судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, кад је примјена позитивно-правних прописа била очигледно произвољна, кад је релевантни закон сам по себи неуставан или када је дошло до повреде основних процесних права као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на ефективан правни лијек и у другим случајевима (види Уставни суд, Одлука број У 29/02, од 27. јуна 2003. године, објављену у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 31/03). Међутим, како апелант у конкретном случају указује управу на то да су примјена и тумачење закона били произвољни, што је за посљедицу имало кршење његовог уставног права на правично суђење, Уставни суд има надлежност и задатак да испита апелантове наводе у вези произвољности примјене права у овом случају (види Уставни суд, Одлука број АП 979/04 од 17. фебруара 2005. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 48/05).

35. У предметном случају, Основни и Окружни суд су се позвали на одредбу члана 53 Закона о радним односима, која се на основу члана 1 став 3 Закона о радним односима у државним органима примјењује на конкретан случај, те су утврдили да је апелантов радни однос престао незаконито јер није донесено рјешење о престанку радног односа с позивом на разлог престанка и поуком о правном лијеку, него је апелант само фактички одјављен са социјалног осигурања и закључена му је радна књижица на основу усменог налога в.д. директора. Врховни суд је у образложењу оспорене пресуде истакао да најприје мора да се утврди да ли је апелант био у радном односу код туженог и при том се позвао на члан 68 став 2 Закона о државним предузећима и закључио да, будући да Управни одбор туженог и апелант нису закључили уговор о међусобним правима и обавезама, радни однос између апеланта и туженог није ни заснован него да је апелант био на фактичком раду код туженог, па су зато преиначене нижестепене пресуде и тужбени захтјев одбијен уз образложење да не може незаконито да престане радни однос који, по оцјени Врховног суда, није ни заснован.

36. Међутим, Уставни суд примјењује да је сходно одредби члана 8 став 2 Закона о радним односима у државним органима апелантов радни однос настао ступањем на дужност на основу акта о именовању Владе РС, те да је на основу тога апелант пријављен на пензионо и инвалидско осигурање и остварио друга права из радног односа, што Врховни суд у образложењу оспорене пресуде произвољно проглашава ирелевантним. Уговор који је, на основу члана 68 став 2 Закона о државним предузећима требао да буде закључен, а није, између апеланта и Управног одбора туженог није конститутивног карактера, односно не заснива се радни однос потписивањем предметног уговора него ступањем на рад на основу акта о именовању. Уставни суд сматра да пропуст да се закључи предметни уговор нема за посљедицу изостанак заснивања радног односа и фактички рад апеланта, него има за посљедицу радни однос који није међусобно уговорно уређен, на који се онда непосредно примјењују релевантне законске одредбе.

37. Имајући у виду релевантне одредбе Закона о државним предузећима, чл. 36 и 68 став 1, Уставни суд примјењује да је Управни одбор туженог, прије доношења одлуке број 1/01 од 10. априла 2001. године о постављању в.д. директора, с циљем да спроведе Одлуку Врховног суда број У-308/98 од 9. марта 2001. године, требао да разријеши питање апелантовог радно-правног статуса, односно да понуди апеланту друго радно мјесто у складу с његовим квалификацијама и радним способностима, па ако таквог мјеста нема или ако га апелант одбије, да упути предлог оснивачу, Влади РС, да апеланта разријеши функције.

38. У конкретном случају никаква законска процедура није спроведена, а апелантов радно-правни статус је остао неријешен. Тужени је само предузео фактичке радње, те је апелант, на основу усменог налога в.д. директора туженог, одјављен са социјалног осигурања и закључена му је радна књижица. Код оваког стања ствари Врховни суд је произвољним тумачењем материјалних прописа и произвољном примјеном материјалног права, односно пропустом да примијени релевантне материјалне прописе на наведену ситуацију, извео закључак да апелант није ни био у радном односу код туженог и одбио апелантов тужбени захтјев, чиме је повриједио апелантово право на правично суђење.

39. Сходно наведеном, Уставни суд закључује да је оспореном пресудом Врховног суда прекршено апелантово право на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи из апелације

40. У свјетлу закључка у погледу кршења апелантових права из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није неопходно да посебно разматра остале наводе из апелације у погледу кршења права из члана II(3д) и к) Устава Босне и Херцеговине, односно

члана 5 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

41. У конкретном случају дошло је до повреде права на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, с обзиром да је утврђено да је Врховни суд произвољном примјеном и тумачењем материјалних прописа довео до арбитрарне одлуке којом се крше уставна права.

42. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

43. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Мато Тодић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 356/04**, rješavajući apelaciju **Marka Mičića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, potpredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica
Jovo Rosić, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 9. maja 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU¹

Usvaja se apelacija **Marka Mičića**

Utvrđuje se povreda člana II(3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-106/03 od 9. decembra 2003. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu sa članom II(3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Vrhovnom sudu Republike Srpske se nalaže da u roku od šest mjeseci od dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objavit u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Marko Mičić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Boriša Ilić, advokat iz Doboja, podnio je 7. aprila 2004. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-106/03 od 9. decembra 2003. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 2/04) od Vrhovnog suda i učesnika u postupku, "Radio Doboj" iz

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

Doboja (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 6. decembra 2004. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 16. decembra 2004. godine, dok tuženi nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na osnovu člana 25. stav 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 3. februara 2005. godine.

5. Ustavni sud je donio Odluku o dopustivosti broj AP 356/04 od 23. marta 2005. godine, kojom je predmetnu apelaciju odbacio zbog protoka roka za podnošenje.

6. Apelant je 17. maja 2005. godine podnio zahtjev za preispitivanje predmetne odluke zbog toga što je osporenu presudu Vrhovnog suda 3. februara 2004. godine primio njegov bivši advokat, Milorad Ivanišević, koji u tom periodu nije bio njegov punomoćnik jer je od 23. novembra 2003. godine stupio na dužnost sudije Ustavnog suda Republike Srpske, a prethodno je otkazao punomoć za zastupanje u predmetu.

7. Ustavni sud je Rješenjem broj AP 356/04 od 9. maja 2006. godine usvojio prijedlog za preispitivanje svoje odluke broj AP 356/04 od 23. marta 2005. godine.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

9. Rješenjem Vlade Republike Srpske broj 02/1-020-1314-1/98 od 27. jula 1998. godine dotadašnji direktor tuženog, Milenko Gligorić, i urednik Ozren Jorganović, su razriješeni dužnosti a apelant je kao povjerenik Vlade RS imenovan za direktora tuženog.

10. Presudom Vrhovnog suda broj U-308/98 od 9. marta 2001. godine djelimično je usvojena tužba Milenka Gligorića i Ozrena Jorganovića protiv navedenog rješenja Vlade RS o njihovoj smjeni i osporeni akt je poništen u dijelu u kojem su imenovani razriješeni dužnosti direktora i urednika tuženog.

11. Odlukom Upravnog odbora tuženog broj 1/01 od 10. aprila 2001. godine, koja je stupila na snagu istog dana, Milenko Gligorić je na osnovu navedene odluke Vrhovnog suda imenovan za v.d. direktora tuženog.

12. Po usmenom nalogu v.d. direktora apelantu je zaključena radna knjižica i objavljen je sa socijalnog osiguranja 4. maja 2001. godine. Budući da se apelant pismenim putem 15. juna 2001. godine obratio tuženom sa zahtjevom za uspostavu radno-pravnog statusa, a da je tuženi odbio da vrati apelanta na rad uz uspostavu radno-pravnog statusa, apelant je podnio tužbu Osnovnom sudu u Doboju (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) za zaštitu prava iz radnog odnosa.

13. Osnovni sud je Presudom broj Rs-73/02 od 20. augusta 1991. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj Gž-578/02 od 15. novembra 2002. godine, usvojio apelantov tužbeni zahtjev kojim je utvrđeno da apelantu nije na zakonit način prestao radni odnos kod tuženog, pa je prema tome naloženo tuženom da apelanta vrati na rad i uspostavi mu sva prava iz radnog odnosa u roku od 15 dana, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

14. Razlozi za usvajanje predmetnog tužbenog zahtjeva sastoje se, po ocjeni navedenih sudova, u tome što se u konkretnom slučaju ima primijeniti član 53. Zakona o radnim odnosima koji je bio na snazi u relevantnom periodu, po kojoj radniku može prestati radni odnos kod poslodavca samo pod uvjetima propisanim u toj odredbi, kao i da rješenje o prestanku radnog odnosa mora sadržavati podatke o osnovu prestanka radnog odnosa, a zatim datum prestanka radnog odnosa, kao i uputu o postupku sudske zaštite prava iz radnog odnosa. Kako osporeno Rješenje Upravnog odbora tuženog broj U 1/01 od 10. aprila 2001. godine, koje se nije ni ticalo apelantovog radno-pravnog statusa, nije sadržavalo navedene obligatorne elemente, utvrđeno je da je apelantu radni odnos kod tuženog prestao na nezakonit način.

15. Tuženi je izjavio reviziju na presudu Okružnog suda. Rješavajući o reviziji Vrhovni sud je donio Presudu broj

Rev-106/03 od 9. decembra 2003. godine, kojom je reviziju usvojio i preinačio nižestepene presude Osnovnog suda i Okružnog suda tako što je odbio tužbeni zahtjev. Vrhovni sud je u obrazloženju osporene presude istakao da je osnovno pitanje u predmetnom sporu da li je apelant bio u radnom odnosu sa tuženim, te je taj sud našao da je odgovor na navedeno pitanje negativan. Ističe se da je odredbom člana 2. Zakona o radioteleviziji ("Službeni glasnik RS" broj 8/96), koji je bio na snazi u relevantnom periodu, propisano da se za obavljanje radiodifuzne djelatnosti osnivaju radio i televizijske organizacije, koje obavljaju djelatnost u skladu s propisima o državnim preduzećima. Odredbom člana 68. stav 2. Zakona o državnim preduzećima ("Službeni glasnik RS" broj 3/95, 4/96, 21/96 i 3/97) je propisano da sa direktorom preduzeća Upravni odbor u ime osnivača zaključuje ugovor o međusobnim pravima i obavezama. Kod te činjenice, na koju se tuženi pozivao tokom postupka, Vrhovni sud je zaključio da apelant sa tuženim nije zasnovao radni odnos po zakonu, već se u konkretnom slučaju radilo o faktičkom radu. Ovo je zaključeno uz obrazloženje da povjerenik Vlade RS, u funkciji direktora preduzeća koji obavlja radiodifuznu djelatnost pravno ne postoji jer nije predviđen bilo kojim važećim propisom, pa se na takvom "radnom mjestu" radni odnos nije mogao ni zasnovati. Pri tom je, po ocjeni Vrhovnog suda, pravno irelevantna činjenica da su za apelanta uplaćivani doprinosi za penzijsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelant smatra da su mu osporenim presudom povrijeđeni ustavno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

17. Suština navoda iz apelacije sastoji se u tome da je pogrešan stav Vrhovnog suda "da se jedna nezakonita smjena može ispraviti drugom nezakonitom smjenom". Ističe se da je apelant zakonito postavljen, te je proceduru razrješenja dužnosti trebalo provesti po zakonu, "a ne izbaciti ga na ulicu bez riječi". Navodi se da je Vrhovni sud propustio da vidi da je apelant bez ikakve pravne procedure smijenjen, te je Vrhovni sud proizvoljnom primjenom materijalnog prava doveo do navedenih povreda apelantovih ustavnih prava.

b) Odgovor na apelaciju

18. Vrhovni sud navodi da u svemu ostaje kod razloga iz obrazloženja osporene presude, te da su u obrazloženju dati i materijalni propisi na osnovu kojih je osporena presuda donijeta i predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

19. **Zakon o radnim odnosima** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 25/93)

Član 53. stav 2. glasi:

"(2) Rješenje o prestanku radnog odnosa sadrži, pored ostalog, podatke o osnovu prestanka radnog odnosa, datum prestanka radnog odnosa i uputstvo o postupku za zaštitu prava."

20. **Zakon o radnim odnosima u državnim organima** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 25/93)

Član 1. u relevantnom dijelu glasi:

"Ovim zakonom uređuju se prava, obaveze i odgovornosti iz radnih odnosa (...) lica koja postavlja Vlada, odnosno drugi nadležni organ (u daljnjem tekstu: postavljena lica).

Odredbе ovog zakona primjenjuju se na (...) postavljena lica, osim onih čija su prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa uređeni posebnim propisima.

Na zaposlene u državnim organima i izabrana, odnosno postavljena lica primjenjuju se propisi o radnim odnosima u

pogledu onih prava, obaveza i odgovornosti koja zakonom nisu posebno uređena.

Član 8.

"Lica se primaju u radni odnos u državnom organu na osnovu:

1) akta o izboru, odnosno postavljenju na funkciju

(...)

Radni odnos zasniva se danom stupanja na rad lica iz stava 1. ovog člana."

Član 36.

"Izabrano lice na stalnoj funkciji (sudija, javni tužilac) i postavljeno lice koje po isteku mandata ne bude ponovo postavljeno, ili koje u toku trajanja mandata bude razriješeno mogu se rasporediti na radna mjesta u istom organu, koja odgovaraju njegovoj stručnoj spremi i radnim sposobnostima.

Ukoliko se izabrano, odnosno postavljeno lice ne može rasporediti na način iz stava 1. ovog člana ili ne prihvati radno mjesto na koje je raspoređen, prestaje mu radni odnos."

21. Zakon o državnim preduzećima ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 3/95, 4/96, 21/96, i 3/97)

Član 68. st. 1. i 2.

"Izbor direktora.

c) Izbor i razrješenje direktora u državnim preduzećima od interesa za Republiku vrši Vlada na prijedlog upravnog odbora preduzeća.

(...)

Sa direktorom preduzeća upravni odbor u ime osnivača zaključuje ugovor o međusobnim pravima i obavezama."

22. Zakon o radio-televiziji ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 8/96)

Član 2.

"Za obavljanje radiodifuzne djelatnosti osnivaju se radio i televizijske organizacije, koje obavljaju djelatnost u skladu sa propisima o državnim preduzećima, javnom informiranju, sistemima veza i ovim Zakonom."

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

25. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-106/03 od 9. decembra 2003. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 16. februara 2004. godine, a apelacija je podnesena 7. aprila 2004. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant pobija navedenu presudu Vrhovnog suda tvrdeći da je tom presudom došlo do povrede njegovih ustavnih prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, prava na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, te prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava

Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

28. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom."

29. Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

30. Prije ispitivanja je li došlo do povrede prava na pravično suđenje, Ustavni sud mora riješiti pitanje primjenjivosti člana 6. stav 1. Evropske konvencije u konkretnom slučaju.

31. Ustavni sud primjećuje da se u predmetnom slučaju radi o apelantovoj žalbi na navodne povrede ljudskih prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, učinjene u postupku u kojem je ocjenjivana zakonitost prestanka apelantovog radnog odnosa kod tuženog, gdje je bio nosilac funkcije direktora javnog preduzeća. Potrebno je, dakle, utvrditi uživa li, u konkretnom slučaju, nosilac javne funkcije u sporu za zaštitu prava iz radnog odnosa zaštitu člana 6. Evropske konvencije

32. Ustavni sud podsjeća da je u predmetu *Pellegrin protiv Francuske* Evropski sud za ljudska prava, s ciljem definiranja kriterija za određivanje potpadaju li sporovi između organa javne vlasti i zaposlenih koji rade na mjestima koja uključuju sudjelovanje u izvršavanju ovlasti proizašlih iz javnog prava pod djelokrug zaštite člana 6. stav 1. Evropske konvencije, ustanovio funkcionalni kriterij, zasnovan na prirodi zaposlenikovih dužnosti i obaveza. Pri tome je usvojen restriktivni princip, u skladu s ciljem i svrhom Evropske konvencije, kako bi bilo što manje izuzetaka isključenih iz djelokruga ovog člana. Prema tome, u svakom pojedinom slučaju potrebno je procijeniti sadrži li funkcija koju obavlja javni službenik dio državnog suvereniteta, odnosno je li taj službenik odgovoran za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti i u kojoj mjeri njegova funkcija sadrži funkciju državnog suvereniteta (tipičan primjer ovlasti koje sadrže značajna obilježja državnog suvereniteta imaju pripadnici oružanih snaga, policije i drugih snaga za održavanje reda, nosioci pravosudnih funkcija, carinski službenici, diplomatsko osoblje i dr.). Nosioci ovakvih funkcija isključeni su iz djelokruga zaštite člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer država ima legitiman interes da takve javne službenike veže specijalnim zahtjevima povjerljivosti i lojalnosti, dok se prema ostalim kategorijama javnih službenika, čije pozicije u sebi ne sadrže značajna obilježja državnog suvereniteta, posebni zahtjevi ne postavljaju. Pri odlučivanju ima li javna služba u konkretnom slučaju značajne odlike državnog suvereniteta, Evropski sud za ljudska prava uzima u obzir, kao smjernice, kategorije aktivnosti i pozicija koje su pobrojane u Izvještaju Evropske komisije od 18. marta 1988. godine i Suda pravde Evropske zajednice (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Pellegrin protiv Francuske*, presuda od 8. decembra 1999. godine, broj aplikacije 28541/95, st. 64. do 67). Tako je, između ostalog, u navedenom izvještaju javna služba u radiodifuznoj djelatnosti okarakterisana kao dovoljno udaljena od specifične aktivnosti javnih službi za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti, tako da u sebi ne sadrži obilježja koja takve javne službenike stavlja u poseban odnos prema državnoj vlasti i sljedstveno tome ovi javni službenici u principu nisu isključeni iz djelokruga zaštite člana 6. stav 1 Evropske konvencije. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da apelant, kao nosilac javne funkcije u radiodifuznoj djelatnosti, u sporu za zaštitu prava iz

radnog odnosa uživa zaštitu člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

33. Dalje, Ustavni sud podsjeća da u skladu sa ustaljenom praksom organa Evropske konvencije prekid radnog odnosa, iz bilo kojeg razloga, spada u građanska prava u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, *Buchholz protiv SR Njemačke*, aplikacija broj 7759/77, Odluke i izvještaji broj 12, str. 163; *Zand protiv Austrije*, aplikacija broj 7360/76, Izvještaj Komisije, stav 54). U vezi s tim, slijedi da je apelant imao pravo na pravičan postupak u smislu člana 6. Evropske konvencije.

34. U konkretnom slučaju apelant smatra da je Vrhovni sud proizvoljnim tumačenjem i primjenom materijalnog prava povrijedio apelantovo pravo na pravično suđenje. Ustavni sud, prije nego što se upusti u meritorno ispitivanje apelantovih navoda, i ovom prilikom podsjeća na svoj ranije utvrđeni stav da, općenito, nije nadležan da vrši provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke nižih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na efektivan pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02*, od 27. juna 2003. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 31/03). Međutim, kako apelant u konkretnom slučaju ukazuje upravo na to da su primjena i tumačenje zakona bili proizvoljni, što je za posljedicu imalo kršenje njegovog ustavnog prava na pravično suđenje, Ustavni sud ima nadležnost i zadatak ispitati apelantove navode u vezi proizvoljnosti primjene prava u ovom slučaju (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 979/04* od 17. februara 2005. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 48/05).

35. U predmetnom slučaju, Osnovni i Okružni sud su se pozvali na odredbu člana 53. Zakona o radnim odnosima, koja se na osnovu člana 1. stav 3. Zakona o radnim odnosima u državnim organima primjenjuje na konkretan slučaj, te su utvrdili da je apelantov radni odnos prestao nezakonito jer nije donijeto rješenje o prestanku radnog odnosa s pozivom na razlog prestanka i poukom o pravnom lijeku, nego je apelant samo faktički objavljen sa socijalnog osiguranja i zaključena mu je radna knjižica na osnovu usmenog naloga v.d. direktora. Vrhovni sud je u obrazloženju osporene presude istakao da se najprije mora utvrditi je li apelant bio u radnom odnosu kod tuženog i pri tom se pozvao na član 68. stav 2. Zakona o državnim preduzećima i zaključio da, budući da Upravni odbor tuženog i apelant nisu zaključili ugovor o međusobnim pravima i obavezama, radni odnos između apelanta i tuženog nije ni zasnovan nego da je apelant bio na faktičkom radu kod tuženog, pa su zato preinačene nižestepene presude i tužbeni zahtjev odbijen uz obrazloženje da ne može nezakonito prestati radni odnos koji, po ocjeni Vrhovnog suda, nije ni zasnovan.

36. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je prema odredbi člana 8. stav 2. Zakona o radnim odnosima u državnim organima apelantov radni odnos nastao stupanjem na dužnost na osnovu akta o imenovanju Vlade RS, te da je na osnovu toga apelant prijavljen na penzijsko i invalidsko osiguranje i ostvario druga prava iz radnog odnosa, što Vrhovni sud u obrazloženju osporene presude proizvoljno proglašava irelevantnim. Ugovor koji je, na osnovu člana 68. stav 2. Zakona o državnim preduzećima trebao biti zaključen, a nije, između apelanta i Upravnog odbora tuženog nije konstitutivnog karaktera, odnosno ne zasniva se radni odnos potpisivanjem predmetnog ugovora nego stupanjem na rad na osnovu akta o imenovanju. Ustavni sud smatra da propust zaključenja predmetnog ugovora nema za posljedicu izostanak zasnivanja radnog odnosa i faktički rad apelanta, nego ima za posljedicu radni odnos koji nije međusobno ugovorno uređen, na koji se onda neposredno primjenjuju relevantne zakonske odredbe.

37. Imajući u vidu relevantne odredbe Zakona o državnim preduzećima, čl. 36. i 68. stav 1, Ustavni sud primjećuje da je Upravni odbor tuženog, prije donošenja odluke broj 1/01 od 10. aprila 2001. godine o postavljanju v.d. direktora, s ciljem provođenja Odluke Vrhovnog suda broj U-308/98 od 9. marta 2001. godine, trebao razriješiti pitanje apelantovog radno-pravnog statusa, odnosno ponuditi apelantu drugo radno mjesto u skladu s njegovim kvalifikacijama i radnim sposobnostima, pa ako takvog mjesta nema ili ako ga apelant odbije, uputiti prijedlog osnivaču, Vladi RS, da apelanta razriješi funkcije.

38. U konkretnom slučaju nikakva zakonska procedura nije provedena, a apelantov radno-pravni status je ostao neriješen. Tuženi je samo preduzeo faktičke radnje, te je apelant, na osnovu usmenog naloga v.d. direktora tuženog, objavljen sa socijalnog osiguranja i zaključena mu je radna knjižica. Kod ovakvog stanja stvari Vrhovni sud je proizvoljnim tumačenjem materijalnih propisa i proizvoljnom primjenom materijalnog prava, odnosno propustom da primijeni relevantne materijalne propise na navedenu situaciju, izveo zaključak da apelant nije ni bio u radnom odnosu kod tuženog i odbio apelantov tužbeni zahtjev, čime je povrijedio apelantovo pravo na pravično suđenje.

39. Prema navedenom, Ustavni sud zaključuje da je osporenim presudom Vrhovnog suda prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi iz apelacije

40. U svjetlu zaključka u pogledu kršenja apelantovih prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije neophodno posebno razmatrati ostale navode iz apelacije u pogledu kršenja prava iz člana II/3.d) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 5. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

41. U konkretnom slučaju došlo je do povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, s obzirom da je utvrđeno da je Vrhovni sud proizvoljnom primjenom i tumačenjem materijalnih propisa doveo do arbitrarne odluke kojom se krše ustavna prava.

42. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

43. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Mato Tadić, s. r.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 356/04**, rješavajući apelaciju **Marka Mičića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, dopredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica
Jovo Rosić, sudac
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 9. svibnja 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU¹

Usvaja se apelacija **Marka Mičića**

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-106/03 od 9. prosinca 2003. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Vrhovnom sudu Republike Srpske se nalaže da u roku od šest mjeseci od dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Marko Mičić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Boriša Ilić, odvjetnik iz Doboja, je podnio 7. travnja 2004. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-106/03 od 9. prosinca 2003. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 2/04) od Vrhovnog suda i sudionika u postupku, "Radio Doboju" iz Doboja (u daljnjem tekstu: tuženi), je zatraženo 6. prosinca 2004. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni je sud dostavio odgovor na apelaciju 16. prosinca 2004. godine, dok tuženi nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na temelju članka 25. stavak 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 3. veljače 2005. godine.

5. Ustavni je sud donio Odluku o dopustivosti broj AP 356/04 od 23. ožujka 2005. godine, kojom je predmetnu apelaciju odbacio zbog protoka roka za podnošenje.

6. Apelant je 17. svibnja 2005. godine podnio zahtjev za preispitivanjem predmetne odluke zbog toga što je pobijanu presudu Vrhovnog suda 3. veljače 2004. godine primio njegov bivši odvjetnik, Milorad Ivanišević, koji u tom razdoblju nije bio njegov punomoćnik jer je od 23. studenoga 2003. godine stupio na dužnost suca Ustavnog suda Republike Srpske, a prethodno je otkazao punomoć za zastupanje u predmetu.

7. Ustavni je sud Rješenjem broj AP 356/04 od 9. svibnja 2006. godine usvojio prijedlog za preispitivanjem svoje odluke broj AP 356/04 od 23. ožujka 2005. godine.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

9. Rješenjem Vlade Republike Srpske broj 02/1-020-1314-1/98 od 27. srpnja 1998. godine dotadašnji ravnatelj tuženog, Milenko Gligorić, i urednik Ozren Jorganović, su razriješeni dužnosti a apelant je kao povjerenik Vlade RS imenovan za ravnatelja tuženog.

10. Presudom Vrhovnog suda broj U-308/98 od 9. ožujka 2001. godine djelomično je usvojena tužba Milenka Gligorića i Ozrena Jorganovića protiv navedenog rješenja Vlade RS o njihovoj smjeni i pobijani akt je poništen u dijelu u kojem su imenovani razriješeni dužnosti ravnatelja i urednika tuženog.

11. Odlukom Upravnog odbora tuženog broj 1/01 od 10. travnja 2001. godine, koja je stupila na snagu istog dana, Milenko Gligorić je na temelju navedene odluke Vrhovnog suda imenovan za v.d. ravnatelja tuženog.

12. Po usmenom nalogu v.d. ravnatelja apelantu je zaključena radna knjižica i objavljen je sa socijalnog osiguranja 4. svibnja 2001. godine. Budući se apelant pismenim putem 15. lipnja 2001. godine obratio tuženom sa zahtjevom za uspostavu radno-pravnog statusa, a tuženi je odbio vratiti apelanta na rad uz uspostavu radno-pravnog statusa, apelant je podnio tužbu Osnovnom sudu u Doboju (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) za zaštitu prava iz radnog odnosa.

13. Osnovni je sud Presudom broj Rs-73/02 od 20. kolovoza 1991. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj Gž-578/02 od 15. studenoga 2002. godine, usvojio apelantov tužbeni zahtjev kojim je utvrđeno da apelantu nije na zakonit način prestao radni odnos kod tuženog, pa je prema tomu naloženo tuženom da apelanta vrati na rad i uspostavi mu sva prava iz radnog odnosa u roku od 15 dana, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

14. Razlozi za usvajanje predmetnog tužbenog zahtjeva se sastoje, po ocjeni navedenih sudova, u tomu što se u konkretnom slučaju ima primijeniti članak 53. Zakona o radnim odnosima koji je bio na snazi u relevantnom razdoblju, po kojoj djelatnik može prestati radni odnos kod poslodavca samo pod uvjetima propisanim u toj odredbi, kao i da rješenje o prestanku radnog odnosa mora sadržavati podatke o temelju prestanka radnog odnosa, a potom nadnevak prestanka radnog odnosa, kao i uputu o postupku sudske zaštite prava iz radnog odnosa. Kako pobijano Rješenje Upravnog odbora tuženog broj U 1/01 od 10. travnja 2001. godine, koje se nije ni ticalo apelantovog radno-pravnog statusa, nije sadržavalo navedene obligatorne elemente, utvrđeno je da je apelantu radni odnos kod tuženog prestao na nezakonit način.

15. Tuženi je izjavio reviziju na presudu Okružnog suda. Rješavajući o reviziji Vrhovni je sud donio Presudu broj Rev-106/03 od 9. prosinca 2003. godine, kojom je reviziju usvojio i preinačio nižestupanjske presude Osnovnog suda i Okružnog suda tako što je odbio tužbeni zahtjev. Vrhovni sud je u obrazloženju pobijane presude istaknuo da je osnovno pitanje u predmetnom sporu je li apelant bio u radnom odnosu sa tuženim, te je taj sud našao da je odgovor na navedeno pitanje negativan. Ističe se da je odredbom članka 2. Zakona o radioteleviziji ("Službeni glasnik RS" broj 8/96), koji je bio na snazi u relevantnom razdoblju, propisano da se za obavljanje radiodifuzne djelatnosti osnivaju radio i televizijske organizacije, koje obnašaju djelatnost sukladno propisima o državnim poduzećima. Odredbom članka 68. stavak 2. Zakona o državnim poduzećima ("Službeni glasnik RS" broj 3/95, 4/96, 21/96 i 3/97) je propisano da sa ravnateljem poduzeća Upravni odbor u ime osnivača zaključuje ugovor o međusobnim pravima i obvezama. Kod te činjenice, na koju se tuženi pozivao tijekom postupka, Vrhovni je sud zaključio da apelant sa tuženim nije zasnovao radni odnos po zakonu, već se u konkretnom slučaju radilo o fiktivnom radu. Ovo je zaključeno uz obrazloženje da povjerenik Vlade RS, u funkciji ravnatelja poduzeća koji obnaša radiodifuznu djelatnost pravno ne postoji jer nije predviđen bilo kojim važećim propisom, pa se na takvom "radnom mjestu" radni odnos nije mogao ni zasnovati. Pri tom je, po ocjeni Vrhovnog suda, pravno irelevantna činjenica da su za apelanta uplaćivani doprinosi za mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelant smatra da su mu pobijanom presudom povrijeđeni ustavno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na osobnu slobodu i sigurnost iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i pravo

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

17. Suština navoda iz apelacije se sastoji u tomu da je pogrešan stav Vrhovnog suda "da se jedna nezakonita smjena može ispraviti drugom nezakonitom smjenom". Ističe se da je apelant zakonito postavljen, te je proceduru razrješenja dužnosti trebalo provesti po zakonu, "a ne izbaciti ga na ulicu bez riječi". Navodi se da je Vrhovni sud propustio vidjeti da je apelant bez ikakve pravne procedure smijenjen, te je Vrhovni sud proizvoljnom primjenom materijalnog prava doveo do navedenih povreda apelantovih ustavnih prava.

b) Odgovor na apelaciju

18. Vrhovni sud navodi da u svemu ostaje kod razloga iz obrazloženja pobijane presude, te da su u obrazloženju dati i materijalni propisi na temelju kojih je pobijana presuda donijeta i predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

19. **Zakon o radnim odnosima** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 25/93)

Članak 53. stavak 2. glasi:

"(2) Rješenje o prestanku radnog odnosa sadrži, pored ostalog, podatke o temelju prestanka radnog odnosa, nadnevak prestanka radnog odnosa i uputu o postupku za zaštitu prava."

20. **Zakon o radnim odnosima u državnim tijelima** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 25/93)

Članak 1. u relevantnom dijelu glasi:

"Ovim se zakonom uređuju prava, obveze i odgovornosti iz radnih odnosa (...) osoba koje postavlja Vlada, odnosno drugo mjerodavno tijelo (u daljnjem tekstu: postavljene osobe).

Odredbе ovog zakona se primjenjuju na (...) postavljene osobe, osim onih čija su prava, obveze i odgovornosti iz radnog odnosa uređeni posebnim propisima.

Na uposlene u državnim tijelima i izabrane, odnosno postavljene osobe se primjenjuju propisi o radnim odnosima glede onih prava, obveza i odgovornosti koja zakonom nisu posebice uređena."

Članak 8.

"Osobe se primaju u radni odnos u državnom tijelu na temelju:

1) akta o izboru, odnosno postavljenju na funkciju

(...)

Radni odnos zasniva se danom stupanja na rad lica iz stava 1. ovog članka."

Članak 36.

"Izabrane osobe na stalnoj funkciji (sudac, javni tužitelj) i postavljene osobe koje po isteku mandata ne budu ponovno postavljene, ili koja tijekom trajanja mandata budu razriješena mogu se rasporediti na radna mjesta u istom tijelu, koja odgovaraju njezinoj stručnoj spremi i radnim sposobnostima.

Ukoliko se izabrana, odnosno postavljena osoba ne može rasporediti na način iz stavka 1. ovog članka ili ne prihvati radno mjesto na koje je raspoređena, prestaje joj radni odnos."

21. **Zakon o državnim poduzećima** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 3/95, 4/96, 21/96, i 3/97)

Članak 68. st. 1. i 2.

"Izbor ravnatelja.

a) Izbor i razrješenje ravnatelja u državnim poduzećima od interesa za Republiku vrši Vlada na prijedlog upravnog odbora poduzeća.

(...)

Sa ravnateljem poduzeća upravni odbor u ime osnivača zaključuje ugovor o međusobnim pravima i obvezama."

22. **Zakon o radio-televiziji** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 8/96)

Članak 2.

"Za obavljanje radiodifuzne djelatnosti osnivaju se radio i televizijske organizacije, koje obavljaju djelatnost sukladno

propisima o državnim poduzećima, javnom informiranju, sustavima veza i ovim Zakonom."

VI. Dopustivost

23. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

25. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-106/03 od 9. prosinca 2003. godine, protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. zatim, pobijanu je presudu apelant primio 16. veljače 2004. godine, a apelacija je podnesena 7. travnja 2004. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

26. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant pobija navedenu presudu Vrhovnog suda tvrdeći da je tom presudom došlo do povrede njegovih ustavnih prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, prava na osobnu slobodu i sigurnost iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije, te prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

28. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke".

29. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

30. Prije ispitivanja je li došlo do povrede prava na pravično suđenje, Ustavni sud mora riješiti pitanje primjenjivosti članka 6. stavak 1. Europske konvencije u konkretnom slučaju.

31. Ustavni sud primjećuje da se u predmetnom slučaju radi o apelantovom prizivu na navodne povrede ljudskih prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, učinjene u postupku u kojem je ocjenjivana zakonitost prestanka apelantovog radnog odnosa kod tuženog, gdje je bio nositelj funkcije ravnatelja javnog poduzeća. Potrebno je, dakle, utvrditi uživa li, u konkretnom slučaju, nositelj javne funkcije u sporu za zaštitu prava iz radnog odnosa zaštitu članka 6. Europske konvencije

32. Ustavni sud podsjeća da je u predmetu *Pellegrin protiv Francuske* Evropski sud za ljudska prava, s ciljem definiranja kriterija za određivanje potpadaju li sporovi između tijela javne vlasti i uposlenih koji rade na mjestima koja uključuju sudjelovanje u izvršavanju ovlasti proizašlih iz javnog prava pod djelokrug zaštite članka 6. stavak 1. Europske konvencije,

ustanovio funkcionalni kriterij, utemeljen na naravi uposlenikovih dužnosti i obveza. Pri tomu je usvojeno restriktivno načelo, sukladno cilju i svrsi Europske konvencije, kako bi bilo što manje izuzetaka isključenih iz djelokruga ovog članka. Prema tomu, u svakom pojedinom slučaju je potrebno procijeniti sadrži li funkcija koju obnaša javni službenik dio državnog suvereniteta, odnosno je li taj službenik odgovoran za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti i u kojoj mjeri njegova funkcija sadrži funkciju državnog suvereniteta (tipičan primjer ovlasti koje sadrže značajna obilježja državnog suvereniteta imaju pripadnici oružanih snaga, policije i drugih snaga za održavanje reda, nositelji pravosudnih funkcija, carinski službenici, diplomatsko osoblje i dr.). Nositelji ovakvih funkcija isključeni su iz djelokruga zaštite članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer država ima legitiman interes da takve javne službenike veže specijalnim zahtjevima povjerljivosti i lojalnosti, dok se prema ostalim kategorijama javnih službenika, čije pozicije u sebi ne sadrže značajna obilježja državnog suvereniteta, posebni zahtjevi ne postavljaju. Pri odlučivanju ima li javna služba u konkretnom slučaju značajne odlike državnog suvereniteta, Europski sud za ljudska prava uzima u obzir, kao smjernice, kategorije aktivnosti i pozicija koje su pobrojane u Izvješću Europskog povjerenstva od 18. ožujka 1988. godine i Suda pravde Europske zajednice (vidi Europski sud za ljudska prava, *Pellegrin protiv Francuske*, presuda od 8. prosinca 1999. godine, broj aplikacije 28541/95, st. 64. do 67). Tako je, među ostalim, u navedenom izvješću javna služba u radiodifuznoj djelatnosti okarakterizirana kao dovoljno udaljena od specifične aktivnosti javnih službi za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti, tako da u sebi ne sadrži obilježja koja takve javne službenike stavlja u poseban odnos prema državnoj vlasti i prema tomu ovi javni službenici u načelu nisu isključeni iz djelokruga zaštite članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Prema tomu, Ustavni sud zaključuje da apelant, kao nositelj javne funkcije u radiodifuznoj djelatnosti, u sporu za zaštitu prava iz radnog odnosa uživa zaštitu članka 6. stav 1. Europske konvencije.

33. Dalje, Ustavni sud podsjeća da sukladno ustaljenoj praksi tijela Europske konvencije prekid radnog odnosa, iz bilo kojeg razloga, spada u građanska prava u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi odluku bivšeg Europskog povjerenstva za ljudska prava, *Buchholz protiv SR Njemačke*, aplikacija broj 7759/77, Odluke i izvješća broj 12, st. 163; *Zand protiv Austrije*, aplikacija broj 7360/76, Izvješće Povjerenstva, stavak 54). U vezi s tim, slijedi da je apelant imao pravo na pravičan postupak u smislu članka 6. Europske konvencije.

34. U konkretnom slučaju apelant smatra da je Vrhovni sud proizvoljnim tumačenjem i primjenom materijalnog prava povrijedio apelantovo pravo na pravično suđenje. Ustavni sud, prije nego što se upusti u meritorno ispitivanje apelantovih navoda, i ovom prigodom podsjeća na svoj ranije utvrđeni stav da, općenito, nije mjerodavan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke nižih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovitog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očevidno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02*, od 27. lipnja 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 31/03). Međutim, kako apelant u konkretnom slučaju ukazuje upravo na to da su primjena i tumačenje zakona bili proizvoljni, što je za posljedicu imalo kršenje njegovog ustavnog prava na pravično suđenje, Ustavni sud ima nadležnost i zadaću ispitati apelantove navode u svezi proizvoljnosti primjene prava u ovom slučaju (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 979/04* od 17. veljače 2005. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 48/05).

35. U predmetnom slučaju, Osnovni i Okružni sud su se pozvali na odredbu članka 53. Zakona o radnim odnosima, koja se na temelju članka 1. stavak 3. Zakona o radnim odnosima u državnim tijelima primjenjuje na konkretan slučaj, te su ustvrdili

da je apelantov radni odnos prestao nezakonito jer nije donijeto rješenje o prestanku radnog odnosa s pozivom na razlog prestanka i poukom o pravnom lijeku, nego je apelant samo faktički oduvajan sa socijalnog osiguranja i zaključena mu je radna knjižica na temelju usmenog naloga v.d. ravnatelja. Vrhovni je sud u obrazloženju pobijane presude istaknuo da se najprije mora ustvrditi je li apelant bio u radnom odnosu kod tuženog i pri tom se pozvao na članak 68. stavak 2. Zakona o državnim poduzećima i zaključio da, budući da Upravni odbor tuženog i apelant nisu zaključili ugovor o međusobnim pravima i obvezama, radni odnos između apelanta i tuženog nije ni zasnovan nego da je apelant bio na faktičnom radu kod tuženog, pa su zato preinačene nižestupanjske presude i tužbeni zahtjev odbijen uz obrazloženje da ne može nezakonito prestatu radni odnos koji, po ocjeni Vrhovnog suda, nije ni zasnovan.

36. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je prema odredbi članka 8. stavak 2. Zakona o radnim odnosima u državnim tijelima apelantov radni odnos nastao stupanjem na dužnost na temelju akta o imenovanju Vlade RS, te da je na temelju toga apelant prijavljen na mirovinsko i invalidsko osiguranje i ostvario druga prava iz radnog odnosa, što Vrhovni sud u obrazloženju pobijane presude proizvoljno proglašava irelevantnim. Ugovor koji je, na temelju članka 68. stavak 2. Zakona o državnim poduzećima trebao biti zaključen, a nije, između apelanta i Upravnog odbora tuženog nije konstitutivnog karaktera, odnosno ne zasniva se radni odnos potpisivanjem predmetnog ugovora nego stupanjem na rad na temelju akta o imenovanju. Ustavni sud smatra da propust zaključenja predmetnog ugovora nema za posljedicu izostanak zasnivanja radnog odnosa i faktični rad apelanta, nego ima za posljedicu radni odnos koji nije međusobno ugovorno ureden, na koji se onda neposredno primjenjuju relevantne zakonske odredbe.

37. Imajući u vidu relevantne odredbe Zakona o državnim poduzećima, čl. 36. i 68. stavak 1, Ustavni sud primjećuje da je Upravni odbor tuženog, prije donošenja odluke broj 1/01 od 10. travnja 2001. godine o postavljanju v.d. ravnatelja, s ciljem provođenja Odluke Vrhovnog suda broj *U-308/98* od 9. ožujka 2001. godine, trebao razriješiti pitanje apelantovog radno-pravnog statusa, odnosno ponuditi apelantu drugo radno mjesto sukladno njegovim kvalifikacijama i radnim sposobnostima, pa ako takvog mjesta nema ili ako ga apelant odbije, uputiti prijedlog osnivaču, Vladi RS, da apelanta razriješiti funkcije.

38. U konkretnom slučaju nikakva zakonska procedura nije provedena, a apelantov radno-pravni status je ostao neriješen. Tuženi je samo poduzeo faktične radnje, te je apelant, na temelju usmenog naloga v.d. ravnatelja tuženog, oduvajan sa socijalnog osiguranja i zaključena mu je radna knjižica. Kod ovakvog stanja stvari Vrhovni je sud proizvoljnim tumačenjem materijalnih propisa i proizvoljnom primjenom materijalnog prava, odnosno propustom da primijeni relevantne materijalne propise na navedenu situaciju, izveo zaključak da apelant nije ni bio u radnom odnosu kod tuženog i odbio apelantov tužbeni zahtjev, čime je povrijedio apelantovo pravo na pravično suđenje.

39. Prema navedenom, Ustavni sud zaključuje da je pobijanom presudom Vrhovnog suda prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi iz apelacije

40. U svjetlu zaključka glede kršenja apelantovih prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije nužno posebice razmatrati ostale navode iz apelacije glede kršenja prava iz članka II/3.(d) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 5. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

41. U konkretnom slučaju je došlo do povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, obzirom da je utvrđeno da je Vrhovni sud proizvoljnom primjenom i tumačenjem

b) Одговор на апелацију

9. Кантонални суд у одговору на апелацију наводи да наводи из апелације нису оправдани и да у кривичном поступку који је вођен против апеланта није повријеђено право на правично суђење. Апелант је у поступку био у прилици да уз помоћ свога браниоца изводи доказе у корист сопствене одбране и потврду својих навода. Апелант је изводио доказе и тако изведене доказе одбране суд је са једнаком пажњом цијенио као и доказе оптужбе. Оцјена чињеничног стања је у искључивој надлежности судова који су спроводили кривични поступак и били у прилици да се непосредно упознају са изведеним доказима. Стога суд предлаже да се апелација одбије као неоснована.

10. Кантонално тужилаштво наводи да је у конкретном предмету суд потпуно и правилно утврдио чињенично стање и апеланту изрекао адекватну правну санкцију, што је потврдио и другостепени суд. Суд није ничим повриједио апелантово право и извео је све доказе у складу са Законом о парничном поступку ФБиХ. У поступку је утврђено да је апелант починио кривично дјело које му се оптужбом ставља на терет. Стога су наводи апелације нетачни и неосновани, те предлаже да Уставни суд предметну апелацију у цијелости одбије као неосновану.

V. Релевантни прописи

11. У **Кривичном закону Федерације БиХ** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04 и 18/05) релевантне одредбе гласе:

"Члан 294

(1) Ко с циљем да себи или другом прибави *прошвиравну имовинску користи* доведе ко*жа* лажним *приказивањем или прикривањем чињеница* у заблуду или *жа* одржава у заблуди и *ишме жа* наведе да на *ишмецу* своје или *иуђе* имовине *ишо* учини или не учини, казниће се казном *зайвора до три године*.

(...)"

12. У **Закону о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04 и 28/05) релевантне одредбе гласе:

"Члан 212

(...)

(3) У *пресуди којом оишуженог проглашава кривим суд може оишћењем да досуди имовинско-правни захтјев у иошћуности или може да му досуди имовинско-правни захтјев дјелимично, а за ошћашак да жа уиући на иарнични иосиуиак. Ако иодаца кривичног иосиуиака не иружају иоуздан основ ни за иошћуно ни за дјелимично иресуиивање, суд ће оишћењем уиуишћии да имовинско-правни захтјев у иошћуности може да ошвару у иарничном иосиуику.*

(...)"

VI. Допустивост

13. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

14. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

15. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број Кж-4/05 од 27. јануара 2005. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Оспорену пресуду бранилац апеланта адвокат Месуд Дувњак примио је 20. априла 2005. године, а апелант 22. априла 2005. године. Апелација је поднесена 28. априла 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда,

јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допустива.

16. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

17. Апелант наводи да му је оспораваном пресудом, којом је окончан предметни кривични поступак, повријеђено право на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

18. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

"*Сва лица на иериторији Босне и Херцеговине уживају људска и права и основне слободе из сћава 2 овог члана, а она обухваћају:*

(...)

е) Право на иравично саслушање у грађанским и кривичним сћварима и дружа и права у вези са кривичним иосиуиуком."

19. Члан 6. став 1. Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

"1. *Приликом уишврђивања грађанских и права и обавеза или основаности било какве кривичне оишужбе ирошви нежа, свако има ираво на иравично суђење и јавну расираву у разумном року иред независним и неиришћрасним, законом усиановљеним судом. [...]*"

20. Уставни суд констатује да се поступак у конкретном случају односи на утврђивање основаности кривичне оптужбе против апеланта, те је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив у датом случају. Сходно томе, Уставни суд мора да испита да ли је поступак пред судовима био правичан, онако како то захтјева члан 6 став 1 Европске конвенције.

21. Апелант наводи да се у конкретном случају ради о имовинско-правном односу између њега и оштећеног, а не о кривичном дјелу преваре. Затим, да је суд погрешно цијенио спроведене доказе, не вјерујући доказима које је он предложио, те да је неосновано досуђен имовинско-правни захтјев. Дакле, апелант се у суштини жали због погрешно утврђеног чињеничног стања и погрешне примјене материјалног права.

22. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака судова у погледу оцјене доказа, уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном. Исто тако, Уставни суд се неће мијешати у начин на који су редовни судови усвојили доказе као доказну грађу. Уставни суд се неће мијешати у ситуацију када редовни судови повјерују доказима једне стране у поступку на основу слободне судијске оцјене. То је искључиво улога редовних судова, чак и када су изјаве свједока на јавној расправи и под заклетвом супротне једна другој (види Европски суд за људска права, *Doorson ирошви Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у Извјештајима, број 1996-II, став 78).

23. Из образложења првостепене пресуде произилази да је у току доказног поступка суд саслушао свједоке оптужбе и свједоке одбране, те извршио увид у материјалну документацију коју су као доказ предложиле оптужба и одбрана. Такође, апелант је у својству оптуженог испитан на главном претресу. Суд је процијенио сваки доказ појединачно и у њиховој међусобној вези. Сходно првостепеној пресуди, "на основу наведеног, суд је у доказаним радњама оптуженика, у његовој намјери да на тај начин прибави себи предметну некретнину, односно противправну имовинску корист, посљедици која је наступила, односно штети коју је оштећени претрпио, утврдио остварење свих битних обиљежја кривичног дјела преваре из члана 294 став 1 КЗФБиХ, почињеног са директним умишљајем". Другостепени суд је, након сједнице вијећа којој су присуствовали апелант и његов бранилац, међу разлозима за потврђивање првостепене пресуде навео "да ли оптуженик у конкретном случају поступа на преваран начин зависи од других чињеница везаних за инкриминисани догађај. За постојање кривичног дјела преваре неопходно је да се утврди намјера починиоца да подузетом радњом за себе или другог жели да

прибави какву противправну имовинску корист. Начин на који се реализује намјера оптуженика јесте тај да оптуженик друго лице, оштећеника лажним приказивањем или прикривањем чињеница доводи у заблуду, односно одржава у заблуди, те да га на тај начин наведе да он на штету своје или туђе имовине нешто учини или не учини. У овом конкретном случају, једна од околности од битног значаја за оцјену постојања или непостојања кривичног дјела, јесте чињеница којим је новцем конкретна спорна некретнина купљена. По оцјени овог суда, првостепени суд у образложењу своје пресуде даје јасне и увјерљиве разлоге за закључак да је спорна некретнина купљена новцем оштећеника. Не стоји жалбени приговор да је оштећеник спорну некретнину купио за свој новац. Да је ова тврдња жалбе спроведеним доказима потврђена, у конкретном случају се не би радило о кривичном дјелу, него о имовинско-правном односу између оптуженика и оштећеника."

24. Уставни суд није надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе, сем уколико одлуке редовних суда крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, када је примјена позитивно-правних прописа била очигледно произвољна, када је релевантни закон сам по себи неуставан или када је дошло до повреде основних процесних права, као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на ефективан правни лијек и у другим случајевима (види Одлуку Уставног суда број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављену у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 31/03).

25. У конкретном случају, Уставни суд сматра да су судови дали јасне и прецизне разлоге својих ставова у образложењу својих пресуда, при чему не постоји произвољност у поступању суда.

26. Такође, у погледу досуђеног имовинско-правног захтјева, првостепени суд је у пресуди навео како се одлука о имовинско-правном захтјеву заснива на одредби члана 212 став 3 ЗКПФБиХ. Стога, односно уважавајући у цијелости захтјев оштећеног, суд је апеланта као оптуженика обавезао да оштећеном, на име накнаде штете, исплати износ који је оштећени предао оптуженику, што је недвојбено утврђено на основу чињеница утврђених у доказном поступку. Другостепени суд је у пресуди навео да је у опису инкриминисаних радњи прецизно наведено да је оштећеник оптуженику, након оптужениковог преварног поступања, предао укупан износ од 15.500 КМ. Дакле, штета која је причињена оштећенику је доказана, па је првостепени суд правилном примјеном релевантних законских одредби досудио имовинско-правни захтјев.

27. Уставни суд сматра да су судови и у погледу досуђеног имовинско-правног захтјева дали јасне и прецизне разлоге својих ставова у образложењу својих пресуда, при чему не постоји произвољност у поступању суда.

28. Правичност поступка оцјењује се на основу поступка као цјелине (види Европски суд за људска права, *Barbera, Messeque i Jabardo против Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 68 и Одлуку Уставног суда број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, објављену у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 38/03).

29. Уставни суд сматра да је апеланту било омогућено да учествује у предметном кривичном поступку, те из навода апелације, као и приложене документације, не може да се закључи да су у кривичном поступку који је окончан оспораваном пресудом повријеђена апелантова уставна права. Судови су приликом доношења пресуда примјенили важеће процесне и материјалне прописе. Пресуде редовних суда у образложењима садрже прецизне разлоге на основу којих су примјењени закони на којима се заснивају. Не може да се закључи да је примјена тих прописа била произвољна или дискриминаторска.

30. На основу свега наведеног Уставни суд закључује да у конкретном предмету није дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

VIII. Закључак

31. Уставни суд закључује да нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, јер оцјена доказа првостепеног суда, која је потврђена у другостепеном поступку, није била очигледно произвољна нити је доказни поступак злоупотређен на штету апеланта у смислу права на правичан поступак. Оспораване пресуде редовних суда у образложењима садрже прецизне разлоге на основу којих су примјењени позитивни прописи на којима се заснивају. Не може да се закључи да је примјена тих прописа била произвољна или дискриминаторска.

32. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

33. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Мато Тодић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj AP 1103/05, rješavajući apelaciju **Semira Hajrića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, potpredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica
Valerija Galić, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 9. maja 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU¹

Odbija se kao neosnovana apelacija **Semira Hajrića**, podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj Kž-4/05 od 27. januara 2005. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Semir Hajrić (u daljnjem tekstu: apelant) podnio je 28. aprila 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj Kž-4/05 od 27. januara 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda u Bugojnu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) i Kantonalnog tužilaštva u Travniku (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužilaštvo) zatraženo je 27. maja 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 8. juna 2005. godine, a Kantonalno tužilaštvo 22. juna 2005. godine. Općinski sud je 22. juna 2005. godine umjesto odgovora na

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 68/06.

apelaciju Ustavnom sudu dostavio predmetnu apelaciju, optužnicu Općinskog javnog tužilaštva, Presudu Općinskog suda broj K-396/03 od 16. juna 2004. godine i Presudu Kantonalnog suda broj Kž-4/05 od 27. januara 2005. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda odgovori Kantonalnog suda, Općinskog suda i Kantonalnog tužilaštva su 12. aprila 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Općinskog suda broj K-396/03 od 16. juna 2004. godine, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda broj Kž-4/05 od 27. januara 2005. godine, apelant je proglašen krivim za krivično djelo "prijevare" iz člana 294. stav 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, te mu je sud za počinjeno krivično djelo izrekao uvjetnu osudu, tako da je apelantu utvrdio kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca, uz istovremeno određivanje kako se utvrđena kazna neće izvršiti ako apelant u vremenu provjeravanja od jedne godine ne počini novo krivično djelo. Istom presudom apelant je obavezan da sudu na ime paušala isplati iznos od 100,00 KM, kao i da na ime naknade štete oštećenom Abidu Hajriću (svom bratu) isplati iznos od 15.500,00 KM. Iz obrazloženja prvostepene presude proizlazi, da je u toku dokaznog postupka sud saslušao svjedoke optužbe i svjedoke odbrane, te izvršio uvid u materijalnu dokumentaciju koju su kao dokaz predložile optužba i odbrana. Također, apelant je u svojstvu optuženog ispitivan na glavnom pretresu. Sud je cijeno svaki dokaz pojedinačno i u njihovoj međusobnoj vezi, te na osnovu izvedenih dokaza kao nespornu činjenicu utvrdio da je apelant, po saznanju da je oštećeniku nakon liječenja bolesnog djeteta od sredstava sakupljenih solidarnošću građana ostao znatan novčani iznos, oštećenog uvjerio da je za njega i njegovo dijete najbolje da ostatak novčanih sredstava uloži u kupovinu nekretnine, odnosno zemljišta, predlažući da u ime oštećenog obavi sve radnje oko kupovine zemljišta od prodavaoca Ahmeda-Ahme Gariba. Apelant je u više navrata od oštećenog uzimao novčana sredstva kako bi prodavaocu isplatio kupoprodajnu cijenu u iznosu od 15.000,00 KM kao i iznos na ime troškova provedbe ugovora. Dalje je sud zaključio da je apelant, lažno prikazujući da prodavaocu isplaćuje kupoprodajnu cijenu, oštećenika sve vrijeme držao u zabludi da za njega kupuje predmetnu nekretninu, pa je tako sve vrijeme navodio oštećenog da mu na svoju štetu isplaćuje novčana sredstva, odnosno čini radnje na svoju štetu dok za to vrijeme apelant ostvaruje svoj cilj, ne prikazujući prodavaocu da zemljište kupuje za brata nego za sebe. Sud je naveo da je vrhunac svega u apelantovim radnjama bilo zaključenje ugovora u Općinskom sudu u Bugojnu, te njegova provedba. Sud ističe da je navedeno zaključio i utvrdio prihvatajući kao iskrene, uvjerljive i logične, te u bitnom saglasne izjave svjedoka, oca i majke apelanta i oštećenog, brata apelanta i oštećenog i bratove supruge kao i iskaze oštećenog i njegove supruge, čiju valjanost odbrana nije unakrsnim ispitivanjem dovela u pitanje. Sud je naveo da apelant, odnosno njegov branilac, niti jednim dokazom nisu uspjeli uvjeriti sud da optužba ne stoji odnosno da apelant nije počinio krivično djelo koje mu je stavljeno na teret. Dalje je sud obrazložio da je apelanta obavezao da oštećenom na ime naknade štete, odnosno uvažavajući u cijelosti zahtjev oštećenog, isplati iznos od 15.500,00 KM s obzirom da je sud, na temelju podataka utvrđenih u dokaznom postupku, nedvojbeno zaključio da je oštećeni apelantu predao toliki iznos novčanih sredstava.

7. Sjednica vijeća drugostepenog suda je bila javna i održana je u prisustvu apelanta i njegovog branioca. U obrazloženju drugostepene presude se navodi da je prvostepeni sud pravilno odlučio kada je oštećeniku dosudio imovinsko-pravni zahtjev, te da je šteta koja je pričinjena oštećeniku dokazana.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. Apelant smatra da je osporavanom presudom došlo do povrede njegovog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). On navodi "nevjerojatno, sud ne vjeruje mojim dokazima". Dalje, "sud temelji presudu na priznaticama" o podizanju novca u banci. Navodi da se u konkretnom slučaju radi o imovinsko-pravnom odnosu između njega i oštećenog, a ne o krivičnom djelu prijevare. Na kraju osporava dosuđeni imovinskopravni zahtjev jer smatra da je "odlučka o šteti suština spora, a dosuđena je u krivičnom postupku".

b) Odgovor na apelaciju

9. Kantonalni sud u odgovoru na apelaciju navodi da navodi iz apelacije nisu opravdani i da u krivičnom postupku koji je voden protiv apelanta nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje. Apelant je u postupku bio u prilici da uz pomoć svoga branioca izvodi dokaze u korist vlastite odbrane i potvrdu svojih navoda. Apelant je izvodio dokaze i tako izvedene dokaze odbrane sud je sa jednakom pažnjom cijenio kao i dokaze optužbe. Ocjena činjeničnog stanja je u isključivoj nadležnosti sudova koji su provodili krivični postupak i bili u prilici da se neposredno upozna sa izvedenim dokazima. Stoga sud predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

10. Kantonalno tužilaštvo navodi da je u konkretnom predmetu sud potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje i apelantu izrekao adekvatnu pravnu sankciju, što je potvrdio i drugostepeni sud. Sud nije ničim povrijedio apelantovo pravo i izveo je sve dokaze u skladu sa Zakonom o parničnom postupku FBiH. U postupku je utvrđeno da je apelant počinio krivično djelo koje mu se optužbom stavlja na teret. Stoga su navodi apelacije netačni i neosnovani, te predlaže da Ustavni sud predmetnu apelaciju u cijelosti odbije kao neosnovanu.

V. Relevantni propisi

11. U **Krivičnom zakonu Federacije BiH** ("Službene novine Federacije BiH" br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04 i 18/05) relevantne odredbe glase:

"Član 294.

(1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist dovede koga lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(...)"

12. U **Zakonu o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH" br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04 i 28/05) relevantne odredbe glase:

"Član 212.

(...)

(3) U presudi kojom optuženog proglašava krivim sud može oštećenom dosuditi imovinskopravni zahtjev u potpunosti ili mu može dosuditi imovinskopravni zahtjev djelimično, a za ostatak ga uputiti na parnični postupak. Ako podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđivanje, sud će oštećenog uputiti da imovinskopravni zahtjev u potpunosti može ostvarivati u parničnom postupku.

(...)"

VI. Dopustivost

13. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

14. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije

primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

15. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj Kž-4/05 od 27. januara 2005. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Osporenu presudu branilac apelanta advokat Mesud Duvnjak primio je 20. aprila 2005. godine, a apelant 22. aprila 2005. godine. Apelacija je podnesena 28. aprila 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

16. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

17. Apelant navodi da mu je pobijanom presudom, kojom je okončan predmetni krivični postupak, povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

18. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom."

19. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

20. Ustavni sud konstatira da se postupak u konkretnom slučaju odnosi na utvrđivanje osnovanosti krivične optužbe protiv apelanta, te je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv u datom slučaju. Prema tome, Ustavni sud mora ispitati je li postupak pred sudovima bio pravičan, onako kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije.

21. Apelant navodi da se u konkretnom slučaju radi o imovinsko-pravnom odnosu između njega i oštećenog, a ne o krivičnom djelu prijave. Zatim, da je sud pogrešno cijenio provedene dokaze, ne vjerujući dokazima koje je on predložio, te da je neosnovano dosuđen imovinskopravni zahtjev. Dakle, apelant se u suštini žali zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

22. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je van njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitet zaključaka sudova u pogledu ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati u način na koji su redovni sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. Ustavni sud se neće miješati u situaciju kada redovni sudovi povjeruju dokazima jedne strane u postupku na osnovu slobodne sudijske ocjene. To je isključivo uloga redovnih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom suprotne jedna drugoj (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Doorson protiv Holandije*, presuda od 6. marta 1996. godine, objavljena u Izvještajima, broj 1996-II, stav 78).

23. Iz obrazloženja prvostepene presude proizlazi da je u toku dokaznog postupka sud saslušao svjedoke optužbe i svjedoke odbrane, te izvršio uvid u materijalnu dokumentaciju koju su kao dokaz predložile optužba i odbrana. Također, apelant je u svojstvu optuženog ispitao na glavnom pretresu. Sud je procijenio svaki dokaz pojedinačno i u njihovoj međusobnoj vezi. Prema prvostepenoj presudi, "na temelju navedenog, sud je u dokazanim radnjama optuženika, u njegovoj namjeri da na taj način pribavi sebi predmetnu nekretninu, odnosno protupravnu imovinsku korist, posljedici koja je nastupila, odnosno šteti koju je oštećeni pretrpio, utvrdio ostvarenje svih bitnih obilježja

krivičnog djela prijave iz člana 294. stav 1. KZFBiH, počinjenog sa direktnim umišljajem". Drugostepeni sud je, nakon sjednice vijeća kojoj su prisustvovali apelant i njegov branitelj, među razlozima za potvrđivanje prvostepene presude naveo "da li optuženik u konkretnom slučaju postupa na prijevaren način zavisi od drugih činjenica vezanih za inkriminirani događaj. Za postojanje kaznenog djela prijave neophodno je utvrditi namjeru počinitelja da poduzetom radnjom za sebe ili drugog želi pribaviti kakvu protupravnu imovinsku korist. Način na koji se realizira namjera optuženika jeste taj da optuženik drugu osobu, oštećenika lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica dovodi u zabludu, odnosno održava u zabludi, te da ga na taj način navede da on na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini. U ovom konkretnom slučaju, jedna od okolnosti od bitnog značaja za ocjenu postojanja ili nepostojanja kaznenog djela, jeste činjenica kojim je novcem konkretna sporna nekretnina kupljena. Po ocjeni ovog suda, prvostepeni sud u obrazloženju svoje presude daje jasne i uvjerljive razloge za zaključak da je sporna nekretnina kupljena novcem oštećenika. Ne stoji žalbeni prigovor da je oštećenik spornu nekretninu kupio za svoj novac. Da je ova tvrdnja žalbe provedenim dokazima potvrđena, u konkretnom slučaju se ne bi radilo o kaznenom djelu, nego o imovinsko-pravnom odnosu između optuženika i oštećenika."

24. Ustavni sud nije nadležan da vrši provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluka redovnih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na efektivan pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 29/02 od 27. juna 2003. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 31/03).

25. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da su sudovi dali jasne i precizne razloge svojih stavova u obrazloženju svojih presuda, pri čemu ne postoji proizvoljnost u postupanju sudova.

26. Također, u pogledu dosuđenog imovinsko-pravnog zahtjeva, prvostepeni sud je u presudi naveo kako se odluka o imovinsko-pravnom zahtjevu temelji na odredbi člana 212. stav 3. ZKPFBiH. Stoga, odnosno uvažavajući u cijelosti zahtjev oštećenog, sud je apelanta kao optuženika obavezao da oštećenom, na ime naknade štete, isplati iznos koji je oštećeni predao optuženiku, što je nedvojbeno utvrđeno na temelju činjenica utvrđenih u dokaznom postupku. Drugostepeni sud je u presudi naveo da je u opisu inkriminiranih radnji precizno navedeno da je oštećenik optuženiku, nakon optuženikovog prijavnog postupanja, predao ukupan iznos od 15.500 KM. Dakle, šteta koja je pričinjena oštećeniku je dokazana, pa je prvostepeni sud pravilnom primjenom relevantnih zakonskih odredaba dosudio imovinskopravni zahtjev.

27. Ustavni sud smatra da su sudovi i u pogledu dosuđenog imovinsko-pravnog zahtjeva dali jasne i precizne razloge svojih stavova u obrazloženju svojih presuda, pri čemu ne postoji proizvoljnost u postupanju sudova.

28. Pravičnost postupka ocjenjuje se na osnovu postupka kao cjeline (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, serija A, broj 146, stav 68. i Odluku Ustavnog suda broj U 63/01 od 27. juna 2003. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 38/03).

29. Ustavni sud smatra da je apelantu bilo omogućeno da učestvuje u predmetnom krivičnom postupku, te se iz navoda apelacije, kao i priložene dokumentacije, ne može zaključiti da su u krivičnom postupku koji je okončan pobijanom presudom povrijeđena apelantova ustavna prava. Sudovi su prilikom donošenja presuda primijenili važeće procesne i materijalne propise. Presude redovnih sudova u obrazloženjima sadrže precizne razloge na osnovu kojih su primijenjeni zakoni na

kojima se zasnivaju. Ne može se zaključiti da je primjena tih propisa bila proizvoljna ili diskriminacijska.

30. Na osnovu svega navedenog Ustavni sud zaključuje da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

31. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, jer ocjena dokaza prvostepenog suda, koja je potvrđena u drugostepenom postupku, nije bila očigledno proizvoljna niti je dokazni postupak zloupotrijebljen na štetu apelanta u smislu prava na pravičan postupak. Pobjijane presude redovnih sudova u obrazloženjima sadrže precizne razloge na osnovu kojih su primijenjeni pozitivni propisi na kojima se zasnivaju. Ne može se zaključiti da je primjena tih propisa bila proizvoljna ili diskriminacijska.

32. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

33. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Mato Tadić, s. r.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 1103/05**, rješavajući apelaciju **Semira Hajrića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, dopredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica
Valerija Galić, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 9. svibnja 2006. godine donio

ODLUKA O MERITUMU¹

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Semira Hajrića**, podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj Kž-4/05 od 27. siječnja 2005. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Semir Hajrić (u daljnjem tekstu: apelant) je podnio 28. travnja 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Kantonalnog suda u Travniku (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj Kž-4/05 od 27. siječnja 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda u Bugojnu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) i Kantonalnog tužiteljstva u Travniku (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužiteljstvo) je zatraženo 27. svibnja 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni je sud dostavio odgovor na apelaciju 8. lipnja 2005. godine, a Kantonalno tužiteljstvo 22. lipnja 2005. godine. Općinski je sud 22. lipnja 2005. godine umjesto odgovora na

apelaciju Ustavnom sudu dostavio predmetnu apelaciju, optužnicu Općinskog javnog tužiteljstva, Presudu Općinskog suda broj K-396/03 od 16. lipnja 2004. godine i Presudu Kantonalnog suda broj Kž-4/05 od 27. siječnja 2005. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda odgovori Kantonalnog suda, Općinskog suda i Kantonalnog tužiteljstva su 12. travnja 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Općinskog suda broj K-396/03 od 16. lipnja 2004. godine, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda broj Kž-4/05 od 27. siječnja 2005. godine, apelant je proglašen krivim za kazneno djelo "prijevara" iz članka 294. stavak 1. Kaznenog zakona Federacije BiH, te mu je sud za počinjeno kazneno djelo izrekao uvjetnu osudu, tako da je apelantu ustvrdio kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca, uz istodobno određivanje kako se utvrđena kazna neće izvršiti ako apelant u vremenu provjeravanja od jedne godine ne počini novo kazneno djelo. Istom je presudom apelant obvezan sudu na ime paušala isplatiti iznos od 100,00 KM, kao i na ime naknade štete oštećenom Abidu Hajriću (svom bratu) isplatiti iznos od 15.500,00 KM. Iz obrazloženja prvostupanjske presude proizlazi da je tijekom dokaznog postupka sud saslušao svjedoke optužbe i svjedoke obrane, te izvršio uvid u materijalnu dokumentaciju koju su kao dokaz predložile optužba i obrana. Također, apelant je u svojstvu optuženog ispitivan na glavnom pretresu. Sud je cijenio svaki dokaz pojedinačno i u njihovoj međusobnoj vezi, te na temelju izvedenih dokaza kao neprijeponu činjenicu ustvrdio da je apelant, po saznanju da je oštećeniku nakon liječenja bolesnog djeteta od sredstava sakupljenih solidarnošću građana ostao znatan novčani iznos, oštećenog uvjerio da je za njega i njegovo dijete najbolje da ostatak novčanih sredstava uloži u kupnju nekretnine, odnosno zemljišta, predlažući da u ime oštećenog on obavi sve radnje oko kupnje zemljišta od prodavatelja Ahmeda-Ahme Gariba. Apelant je u više navrata od oštećenog uzimao novčana sredstva kako bi prodavatelju isplatio kupoprodajnu cijenu u iznosu od 15.000,00 KM kao i iznos na ime troškova provedbe ugovora. Dalje je sud zaključio da je apelant, lažno prikazujući da prodavatelju isplaćuje kupoprodajnu cijenu, oštećenika sve vrijeme držao u zabludi da za njega kupuje predmetnu nekretninu, pa je tako sve vrijeme navodio oštećenog da mu na svoju štetu isplaćuje novčana sredstva, odnosno čini radnje na svoju štetu dok za to vrijeme apelant ostvaruje svoj cilj, ne prikazujući prodavatelju da zemljište kupuje za brata nego za sebe. Sud je naveo da je vrhunac svega u apelantovim radnjama bilo zaključenje ugovora u Općinskom sudu u Bugojnu, te njegova provedba. Sud ističe da je navedeno zaključio i ustvrdio prihvaćajući kao iskrene, uvjerljive i logične, te u bitnom suglasne izjave svjedoka, oca i majke apelanta i oštećenog, brata apelanta i oštećenog i bratove supruge kao i iskaze oštećenog i njegove supruge, čiju valjanost obrana nije unakrsnim ispitivanjem dovela u pitanje. Sud je naveo da apelant, odnosno njegov branitelj, niti jednim dokazom nisu uspjeli uvjeriti sud da optužba ne stoji odnosno da apelant nije počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret. Dalje je sud obrazložio da je apelanta obvezao da oštećenom na ime naknade štete, odnosno uvažavajući u cijelosti zahtjev oštećenog, isplati iznos od 15.500,00 KM obzirom da je sud, na temelju podataka utvrđenih u dokaznom postupku, nedvojbeno zaključio da je oštećeni apelantu predao toliki iznos novčanih sredstava.

7. Sjednica vijeća drugostupanjskog suda je bila javna i održana je u nazočnosti apelanta i njegovog branitelja. U obrazloženju drugostupanjske presude se navodi da je prvostupanjski sud pravilno odlučio kada je oštećeniku dosudio imovinsko-pravni zahtjev, te da je šteta koja je pričinjena oštećeniku dokazana.

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. Apelant smatra da je pobijanom presudom došlo do povrede njegovog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). On navodi "nevjerovatno, sud ne vjeruje mojim dokazima". Dalje, "sud temelji presudu na priznanicama" o podizanju novca u banci. Navodi da se u konkretnom slučaju radi o imovinsko-pravnom odnosu između njega i oštećenog, a ne o kaznenom djelu prijevare. U konačnici pobija dosuđeni imovinskopравни zahtjev jer smatra da je "odluka o šteti suština spora, a dosuđena je u kaznenom postupku".

b) Odgovor na apelaciju

9. Kantonalni sud u odgovoru na apelaciju navodi da navodi iz apelacije nisu opravdani i da u kaznenom postupku koji je vođen protiv apelanta nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje. Apelant je u postupku bio u prigodi uz pomoć svoga branitelja izvoditi dokaze u korist vlastite obrane i potvrdu svojih navoda. Apelant je izvodio dokaze i tako izvedene dokaze obrane sud je sa jednakom pozornošću cijenio kao i dokaze optužbe. Ocjena činjeničnog stanja je u isključivoj nadležnosti sudova koji su provodili kazneni postupak i bili u prigodi neposredno se upoznati sa izvedenim dokazima. Stoga sud predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

10. Kantonalno tužiteljstvo navodi da je u konkretnom predmetu sud potpuno i pravilno ustvrdio činjenično stanje i apelantu izrekao adekvatnu pravnu sankciju, što je potvrdio i drugostupanjski sud. Sud nije ničim povrijedio apelantovo pravo i izveo je sve dokaze sukladno Zakonu o parničnom postupku FBiH. U postupku je utvrđeno da je apelant počinio kazneno djelo koje mu se optužbom stavlja na teret. Stoga su navodi apelacije netočni i neutemeljeni, te predlaže da Ustavni sud predmetnu apelaciju u cijelosti odbije kao neutemeljenu.

V. Relevantni propisi

11. U **Kaznenom zakonu Federacije BiH** ("Službene novine Federacije BiH" br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04 i 18/05) relevantne odredbe glase:

"Članak 294.

(1) *Tko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist dovede koga lažnim prikazivanjem ili prikrijućem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.*

(...)"

12. U **Zakonu o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH" br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04 i 28/05) relevantne odredbe glase:

"Članak 212.

(...)

(3) *U presudi kojom optuženog proglašava krivim sud može oštećenom dosuditi imovinskopравни zahtjev u potpunosti ili mu može dosuditi imovinskopравни zahtjev djelomično, a za ostatak ga uputiti na parnični postupak. Ako podaci kaznenog postupka ne pružaju pouzdanu osnovu ni za potpuno ni za djelomično presuđivanje, sud će oštećenog uputiti da imovinskopравни zahtjev u potpunosti može ostvarivati u parničnom postupku.*

(...)"

VI. Dopustivost

13. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

14. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio

odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

15. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj Kž-4/05 od 27. siječnja 2005. godine, protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Pobijanu je presudu branitelj apelanta odvjetnik Mesud Duvnjak primio 20. travnja 2005. godine, a apelant 22. travnja 2005. godine. Apelacija je podnesena 28. travnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

16. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

17. Apelant navodi da mu je pobijanom presudom, kojom je okončan predmetni kazneni postupak, povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

18. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke".

19. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

20. Ustavni sud konstatira da se postupak u konkretnom slučaju odnosi na utvrđivanje utemeljenosti kaznene optužbe protiv apelanta, te je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv u datom slučaju. Prema tomu, Ustavni sud mora ispitati je li postupak pred sudovima bio pravičan, onako kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

21. Apelant navodi da se u konkretnom slučaju radi o imovinsko-pravnom odnosu između njega i oštećenog, a ne o kaznenom djelu prijevare. Potom, da je sud pogrešno cijenio provedene dokaze, ne vjerujući dokazima koje je on predložio, te da je neutemeljeno dosuđen imovinskopравни zahtjev. Dakle, apelant se u suštini žali zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

22. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je van njegove nadležnosti procjenjivanje kvalitete zaključaka sudova glede ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očevidno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni se sud neće miješati u način na koji su redoviti sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. Ustavni se sud neće miješati u situaciju kada redoviti sudovi povjeruju dokazima jedne strane u postupku na temelju slobodne sudačke ocjene. To je isključivo uloga redovitih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom oprečne jedna drugoj (vidi Europski sud za ljudska prava, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. ožujka 1996. godine, objavljena u Izvješćima, broj 1996-II, stavak 78).

23. Iz obrazloženja prvostupanjske presude proizlazi da je tijekom dokaznog postupka sud saslušao svjedoke optužbe i svjedoke obrane, te izvršio uvid u materijalnu dokumentaciju koju su kao dokaz predložile optužba i obrana. Također, apelant je u svojstvu optuženog ispitivan na glavnom pretresu. Sud je procijenio svaki dokaz pojedinačno i u njihovoj međusobnoj vezi. Prema prvostupanjskoj presudi, "na temelju navedenog, sud je u dokazanim radnjama optuženika, u njegovoj namjeri da na taj način pribavi sebi predmetnu nekretninu, odnosno protupravnu imovinsku korist, posljedici koja je nastupila, odnosno šteti koju je oštećeni pretrpio, utvrdio ostvarenje svih bitnih obilježja kaznenog djela prijevare iz članka 294. stavak 1.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу тада важећег члана 21 ст. 1 и 2 Пословника Уставног суда, од Кантоналног суда, Општинског суда и Центра за социјални рад у Мостару (у даљњем тексту: Центар за социјални рад) је 27. маја 2005. године затражено да доставе одговор на апелацију.

3. Одговор на апелацију Кантонални суд и Општински суд су доставили 1. и 8. јула 2005. године, а Центар за социјални рад је 7. јуна 2006. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Кантоналног суда, Општинског суда и Центра за социјални рад су 17. априла 2006. године достављени апеланту.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета, које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Центар за социјални рад Мостар је привременим Рјешењем број ОVIII-456/96 од 27. фебруара 1996. године апеланту признао право на додатну новчану помоћ у износу од 809 БХД и одредио да ће исплата тећи од 1. августа 1993. године у укупном износу од 809 динара у складу са Наредбом о усклађивању мјесечних новчаних примања цивилних жртава рата издате 1. маја 1995. године. Из образложења рјешења произилази да је Азела Ђукић, апелантова мајка, поднијела 19. фебруара 1996. године захтјев Центру ради регулсања права по Закону о заштити цивилних жртава рата ради убијеног супруга.

7. Апелант је на основу наведеног рјешења поднио предлог за извршење, ради новчаног потраживања, против извршеника Центра за социјални рад, који је Општински суд Рјешењем број И-2343/04 од 30. децембра 2004. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда број Гж-62/05 од 7. априла 2005. године, одбио као неоснован.

8. У образложењу рјешења се наводи да је рјешењем Центра за социјални рад утврђено апеланту право на додатну новчану помоћ са прецизно одређеним временом од када то право тече и са тачно утврђеним мјесечним износима, али да није одређено ко је сходно споменутом рјешењу обавезан на исплату. Суд је навео да је, у складу са чланом 23 став 1 тачка 2 Закона о извршном поступку ("Службене новине ФБиХ" број 32/03) наведено рјешење извршна исправа, али како њоме није одређен обвезник за исплату предметне новчане накнаде односно није одређен извршеник недостаје јој подобност за извршење. Суд је даље навео да је чланом 27 став 1 Закона о извршном поступку одређено да је извршна исправа подобна за извршење ако су у њој назначени тражилац извршења и извршеник, те предмет, врста, обим и вријеме испуњења обавезе. Недостатак ових елемената или њихова недовољност спречавају одређивање извршења док се ти недостаци не отклоне. Стога је суд закључио да, како апелант свој извршни предлог заснива на исправи која не садржи елементе прописане законом који би је чинили подобним за извршење, одбије апелантов предлог за извршење на основу члана 11 ст. 1 и 2 Закона о извршном поступку у вези са чланом 27 став 1 и чланом 39 став 6 наведеног закона.

9. У образложењу другостепеног рјешења се наводи да извршна рјешења управних органа која врше јавна овлашћења, а којим се утврђује неко право странке уз припадајућу исплату нису извршни наслов за присилно извршење тог рјешења против органа које је донијело то рјешење уколико законом није другачије одређено. Законом о заштити цивилних жртава рата ("Службени лист СРБиХ" број 34/84) није другачије утврђено. Чланом 36 наведеног закона је одређено да све исплате по том закону врши надлежни општински орган. Међутим, уколико надлежни орган не изврши исплату парнични суд је надлежан да одлучује о захтјеву за исплату по таквом рјешењу управног органа. Другостепени суд даље наводи да је првостепени суд правилно одлучио да на основу члана 27 став 1 Закона о извршном поступку рјешење Центра за социјални рад од 27. фебруара 1996. године није подобно за извршење, због тога што се из рјешења не види ко је обавезан да апеланту као тражиоцу извршења изврши исплату.

IV. Релевантни прописи

10. У Закону о извршном поступку ("Службене новине Федерације БиХ" број 32/03) релевантне одредбе гласе:

"Члан 23

(1) Извршне исправе су:

2) извршна одлука донесена у ујравном постојућу и поравнање у ујравном постојућу ако гласи на испуњење новчане обавезе, уколико законом није другачије одређено,

(2) Под извршном исправом из става 1 овог члана сматра се свака таква исправа донесена у Босни и Херцеговини.

Члан 24

(2) Одлуком у ујравном постојућу, сходно овом Закону, сматра се рјешење и закључак који су у ујравном постојућу донијели ујравни органи и службе или јавно лице с јавним овлашћењима, а ујравним поравнањем сматра се поравнање закључено у смислу Закона о ујравном постојућу.

Члан 27

(1) Извршна исправа подобна је за извршење ако су у њој назначени тражилац извршења и извршеник, ње предмет, врста, обим и вријеме испуњења обавезе.

(...)"

11. У Закону о заштити цивилних жртава рата ("Службени лист СРБиХ" бр. 3/84, 41/87, 41/89 и 33/90) релевантне одредбе гласе:

"Члан 36

Све исплате по овом Закону врши надлежни општински орган."

V. Апелација

а) Наводи из апелације

12. Због одбијања предлога за извршење апелант се жали на повреду права на живот, права на правично суђење у оквиру ког на право на независан и непристрасан суд установљен законом и право на доношење одлуке у разумном року, те права на мирно уживање имовине.

б) Одговор на апелацију

13. Кантонални суд наводи да оспореним рјешењима није повријеђено апелантово право на правично суђење, те стога предлаже да се апелација одбије.

14. Општински суд у вези са дужином поступка наводи да је почетком рада 1. фебруара 2004. године од спојених судова примио 21.000 извршних предмета, а током године примљено је још 4.000 предмета, те пошто је радио само један судија на извршном реферату нису увијек испоштовани рокови које предвиђа Закон о извршном поступку.

15. Центар за социјални рад у свом одговору на апелацију наводи да је апеланту на основу рјешења наведеног органа од 27. фебруара 1996. године извршена исплата закључно са јануаром 1997. године до кад су се средства за исплату примања цивилних жртава рата у складу са Законом о заштити цивилних жртава рата - Пречишћени текст ("Службени лист СРБиХ" бр. 3/84, 41/87, 41/89 и 33/90) и Закона о заштити цивилних жртава рата из оружаних снага послје 30. маја 1990. године обезбјеђивала у буџету Федерације БиХ. Доношењем Закона о припадности јавних прихода у Федерацији БиХ и финансирању социјалне заштите у коју спада и заштита цивилних жртава рата пренесено је у надлежност кантона, што је у складу са одредбама члана III/4ј) Устава Федерације Босне и Херцеговине сходно којој кантони имају све надлежности које нису изричито повјерене федералној власти, а посебно за спровођење социјалне политике као и успоставу служби социјалне заштите. На основу наведеног кантон је одговоран за спровођење социјалне политике, као и за обезбјеђивање средстава потребних за њено финансирање као и финансирање цивилних жртава рата. Даље наводе да Кантонално министарство здравства, рада и социјалне заштите поништава рјешења Центра за социјални рад са образложењем да кантонални закон о заштити цивилних жртава рата није донесен, те да наведени центар није надлежан да доноси рјешења о правима цивилних жртава рата будући да се овај вид заштите на

подручју овог кантона не спроводи (у прилогу је достављена копија једног таквог рјешења). Такође наводе да је чланом 103 Закона о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породице са дјецом ("Службене новине ФБиХ" број 36/99) прописана обавеза кантона да у року од три мјесеца од ступања на снагу овог закона донесу одговарајуће прописе и опште акте из своје надлежности што до данас није учињено. Донесен је само Закон о социјалној заштити, а не и Закон о заштити цивилних жртава рата и заштити породице са дјецом. Истичу да се у свом раду Центар позива на одредбу члана 107 наведеног закона, односно примјењује законе и прописе из области социјалне заштите и заштите цивилних жртава рата који су примјењивани на територији Федерације БиХ до дана ступања на снагу споменутог закона. Наводе да је у споменутом кантону до доношења кантоналних прописа и општих аката спровођење социјалне заштите у правном вакууму са примјеном досадашњих прописа. Из одговора произилази да Центар Кантону редовно доставља захтјеве за дозначавање средстава у сврху исплате примања цивилних жртава рата, те и даље спроводи поступак регулисања статуса цивилне жртве рата и права по том основу јер сматра да би одбијањем захтјева била повријеђена људска права наводећи да Центар није обавезан да обезбједи средства за исплату остварених примања. Такође Центар за социјални рад је Уставном суду доставио и допис Федералног министарства рада и социјалне политике у ком се између осталог наводи да наведено министарство сматра да је стање заштите цивилних жртава рата, социјалне и дјечије заштите на подручју Херцеговачко-неретванског кантона неодрживо и да поново захтијевају од споменутог кантона да одмах донесе бар привремену одлуку о спровођењу федералног закона којом би кантон корисницима са свог подручја сходно својим могућностима омогућио остваривање основних права утврђених федералним законом, па и кроз одређивање надлежног првостепеног и другостепеног органа за рјешавање о правима цивилних жртава рата, што би допринијело да се успостави јединствен систем социјалне заштите на подручју цијеле Федерације БиХ.

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI(36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд такође има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући по закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

18. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Кантоналног суда број Гж-62/05 од 7. априла 2005. године, против кога нема других дјелотворних правних лијекова могућих по закону. Даље, апелација је поднесена Уставном суду 16. маја 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

19. Имајући у виду одредбе члана VI(36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

20. Апелант наводи повреду права на правично саслушање у грађанском поступку из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, права на живот из члана II(3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције, те права на имовину из члана II(3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

Члан II(3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"*Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из сјава 2 овог члана, а она обухватају:*

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и дружа права у вези са кривичним поступком."

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

"1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и нејирисирасним, законом усјановљеним судом. [...]"

21. Уставни суд, као прво, треба да утврди да ли је исход предметног поступка који је резултовао оспореним одлукама био одлучујући за остваривање апелантових грађанских права и обавеза у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције. Апелант је у предметном поступку тражио накнаду која му припада по привременом Рјешењу Центра за социјални рад број ОVIII-456/96 од 27. фебруара 1996. године. Стога је исход овог поступка био одлучујући за остваривање апелантових грађанских права утврђених рјешењем Центра за социјални рад, те је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив.

22. Уставни суд подсећа да је, у складу са досадашњом праксом, надлежност Уставног суда из члана VI(36) Устава Босне и Херцеговине ограничена само на "питања садржана у Уставу". Уставни суд није надлежан да врши проверу утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе, сем уколико одлуке тих судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, када је примјена позитивно-правних прописа била очигледно произвољна, када је релевантни закон сам по себи неуставан или када је дошло до повреде основних процесних права, као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и у другим случајевима (види Одлуку Уставног суда број У29/02 од 27. јуна 2003. године, објављену у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 31/03).

23. Правичност поступка се оцјењује на основу поступка као цијелине (види Европски суд за људска права, *Barbera, Messeque i Jabardo* против Шпаније, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 68 и Одлуку Уставног суда број У63/01 од 27. јуна 2003. године, објављену у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 38/03).

24. У конкретном случају поводом апелантовог предлога за извршење на основу привременог Рјешења Центра за социјални рад број ОVIII-456/96 од 27. фебруара 1996. године, Општински суд је донио Рјешење број И-2343/04 од 30. децембра 2004. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда број Гж-62/05 од 7. априла 2005. године, којим је апелантов предлог одбијен као неоснован због тога што се из рјешења Центра за социјални рад не види ко је обавезан да апеланту изврши исплату, а у смислу члана 27 став 1 Закона о извршном поступку. Кантонални суд је образложио да извршна рјешења управних органа која врше јавна овлашћења, а којим се утврђује неко право странке уз исплату која му припада, какво је и предметно рјешење Центра за социјални рад, нису извршни наслов за присилно извршење тог рјешења против органа које је донијело то рјешење уколико законом није другачије утврђено, те да Законом о заштити цивилних жртава рата није другачије утврђено. Кантонални суд се позвао на одредбу члана 36 Закона о заштити цивилних жртава рата којим је одређено да све исплате по том закону врши општински орган. Међутим, уколико надлежни орган не изврши исплату парнични суд је надлежан да одлучује о захтјеву за исплату по таквом рјешењу управног органа.

25. На основу наведеног Уставни суд закључује да судови нису произвољно примјенили одредбе Закона о извршном

поступку. Из апелације и предочених докумената произилази да апелант у свом предлогу за извршење, који је поднио против Центра за социјални рад, није указао на основу којих позитивно-правних прописа је наведени центар у обавези да му изврши исплату по привременом Рјешењу број ОVIII-456/96 од 27. фебруара 1996. године, с обзиром да предметним рјешењем није одређено чија је то обавеза.

26. Апелантове наводе у погледу независности и непристрасности суда Уставни суд сматра неоснованим, с обзиром да то апелант сем својих паушалних навода није ничим поткријепио, а нити из самог поступка пред првостепеним и другостепеним судом може другачије да се закључи.

27. Апелантове наводе у погледу дужине трајања извршног поступка Уставни суд сматра неоснованим с обзиром да је наведени поступак окончан у року од године дана, а узимајући у обзир проблеме са којима се сусреће Општински суд у раду на извршним предметима на које овај суд указује у свом изјашњењу.

28. Имајући у виду изложено, Уставни суд сматра да није дошло до повреде апелантовог уставног права на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на живот

29. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

"Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

а) Право на животи."

30. Члан 2 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

"1. Право на животи сваког човјека заштићено је законом. Нико не може бити намјерно лишен животи, осим код извршењем смртне казне по пресуди суда, којом је проглашен кривим за злочин за који је ова казна предвиђена законом."

31. Право на живот не пружа гаранцију против свих пријетњи животу, већ против намјерног лишавања живота и безобзирног угрожавања живота. У конкретном случају, не постоје никакви разлози који доводе у питање апелантов живот, већ се он жали на немогућност да оствари накнаду по рјешењу Центра за социјални рад, те да му је због тога повријеђено право на живот. Стога сlijеди да је апелација у односу на апелантове наводе о кршењу права на живот из члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције неоснована.

32. Имајући у виду изложено, Уставни суд сматра да није дошло до повреде апелантовог уставног права на живот из члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције.

Остали наводи

33. У свјетлу закључка у погледу кршења права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није неопходно да посебно разматра остале наводе из апелације о кршењу права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

34. Уставни суд закључује да нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер апелант у свом предлогу за извршење није указао на основу којих позитивно-правних прописа сматра да је Центар за социјални рад у обавези да изврши Рјешење наведеног Центра број ОVIII-456/96 од 27. фебруара 1996. године. Такође, Уставни суд закључује да нема повреде права на живот из члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције јер у конкретном

случају не постоје никакви разлози који доводе у питање апелантов живот.

35. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

36. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Мато Тодић, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вijeћу од пет судија, у предмету број **AP 1175/05**, рјешавајући апелацију **Adnana Đukića**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 59. став 2. аlineја 2. и члана 61. ст. 1. и 3. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/05), у саставу:

Мато Тодић, предсједник

Мiodrag Simović, потпредсједник

Hatidža Hadžiosmanović, потпредсједница

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

на сједници одржаној 9. маја 2006. године donio је

ODLUKU O MERITUMU¹

Odbija се као неоснована апелација **Adnana Đukića**, podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj Gž-62/05 od 7. aprila 2005. godine i Rješenja Općinskog suda u Mostaru broj I-2343/04 od 30. decembra 2004. godine.

Odluku objavitи u "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Malodobni Adnan Đukić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara, kojeg zastupa majka i zakonska zastupnica Azela Đukić iz Mostara, a koju zastupa Zlatan M. Dizdar, advokat iz Mostara, podnio је 16. маја 2005. године пријаву Комисији за људска права при Уставном суду Босне и Херцеговине (u daljnjem tekstu: Комисија) против Рјешења Кантоналног суда u Mostaru број Gž-62/05 од 7. априла 2005. године и Рјешења Опћинског суда u Mostaru број I-2343/04 од 30. децембра 2004. године. Navedenu пријаву Комисија је 17. маја 2005. године dostavila Уставном суду Босне и Херцеговине (u daljnjem tekstu: Уставни суд) на основу члана 5. Споразума који су стране потписале 25. septembra 2003. године ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 35/03). Уставни суд је spomenutu пријаву registrirao као апелацију.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу тада важећег члана 21. ст. 1. и 2. Poslovnika Уставног суда, од Кантоналног суда, Опћинског суда и Центра за социјални рад u Mostaru (u daljnjem tekstu: Центар за социјални рад) је 27. маја 2005. године zatraženo да dostave odgovor на апелацију.

3. Odgovor на апелацију Кантонални суд и Опћински суд су dostavili 1. и 8. јула 2005. године, а Центар за социјални рад је 7. јуна 2006. године.

4. На основу члана 26. став 2. Правила Уставног суда, odgovori Кантоналног суда, Опћинског суда и Центра за социјални рад су 17. априла 2006. године dostavljeni apelantu.

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 68/06.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumentata predložene Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Centar za socijalni rad Mostar je privremenim Rješenjem broj OVIII-456/96 od 27. februara 1996. godine apelantu priznao pravo na dodatnu novčanu pomoć u iznosu od 809 BHD i odredio da će isplata teći od 1. augusta 1993. godine u ukupnom iznosu od 809 dinara u skladu sa Naredbom o usklađivanju mjesečnih novčanih primanja civilnih žrtava rata izdate 1. maja 1995. godine. Iz obrazloženja rješenja proizlazi da je Azela Đukić, apelantova majka, podnijela 19. februara 1996. godine zahtjev Centru radi reguliranja prava po Zakonu o zaštiti civilnih žrtava rata radi ubijenog supruga.

7. Apelant je na osnovu navedenog rješenja podnio prijedlog za izvršenje, radi novčanog potraživanja, protiv izvršenika Centra za socijalni rad, koji je Općinski sud Rješenjem broj I-2343/04 od 30. decembra 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda broj Gž-62/05 od 7. aprila 2005. godine, odbio kao neosnovan.

8. U obrazloženju rješenja se navodi da je rješenjem Centra za socijalni rad utvrđeno apelantu pravo na dodatnu novčanu pomoć sa precizno određenim vremenom od kada to pravo teče i sa tačno utvrđenim mjesečnim iznosima, ali da nije određeno ko je prema spomenutom rješenju obavezan na isplatu. Sud je naveo da je, u skladu sa članom 23. stav 1. tačka 2. Zakona o izvršnom postupku ("Službene novine FBiH" broj 32/03) navedeno rješenje izvršna isprava, ali kako njome nije određen obveznik za isplatu predmetne novčane naknade odnosno nije određen izvršenik nedostaje joj podobnost za izvršenje. Sud je dalje naveo da je članom 27. stav 1. Zakona o izvršnom postupku određeno da je izvršna isprava podobna za izvršenje ako su u njoj naznačeni tražilac izvršenja i izvršenik, te predmet, vrsta, obim i vrijeme ispunjenja obaveze. Nedostatak ovih elemenata ili njihova nedovoljnost sprečavaju određivanje izvršenja dok se ti nedostaci ne otklone. Stoga je sud zaključio da, kako apelant svoj izvršni prijedlog zasniva na ispravi koja ne sadrži elemente propisane zakonom koji bi je činili podobnim za izvršenje, odbije apelantov prijedlog za izvršenje na osnovu člana 11. st. 1. i 2. Zakona o izvršnom postupku u vezi sa članom 27. stav 1. i članom 39. stav 6. navedenog Zakona.

9. U obrazloženju drugostepenog rješenja se navodi da izvršna rješenja upravnih organa koja vrše javna ovlaštenja, a kojim se utvrđuje neko pravo stranke uz pripadajuću isplatu nisu izvršni naslov za prisilno izvršenje tog rješenja protiv organa koje je donijelo to rješenje ukoliko zakonom nije drugačije određeno. Zakonom o zaštiti civilnih žrtava rata ("Službeni list SRBiH" broj 34/84) nije drukčije utvrđeno. Članom 36. navedenog zakona je određeno da sve isplate po tom zakonu vrši nadležni općinski organ. Međutim, ukoliko nadležni organ ne izvrši isplatu parnični sud je nadležan odlučivati o zahtjevu za isplatu po takvom rješenju upravnog organa. Drugostepeni sud dalje navodi da je prvostepeni sud pravilno odlučio da na osnovu člana 27. stav 1. Zakona o izvršnom postupku rješenje Centra za socijalni rad od 27. februara 1996. godine nije podobno za izvršenje, zbog toga što se iz rješenja ne vidi ko je obavezan da apelantu kao tražiocu izvršenja izvrši isplatu.

IV. Relevantni propisi

10. U Zakonu o izvršnom postupku ("Službene novine Federacije BiH" broj 32/03) relevantne odredbe glase:

"Član 23.

(1) Izvršne isprave su:

2) izvršna odluka donesena u upravnom postupku i poravnanje u upravnom postupku ako glasi na ispunjenje novčane obaveze, ukoliko zakonom nije drukčije određeno,

(2) Pod izvršnom ispravom iz stava 1. ovog člana smatra se svaka takva isprava donesena u Bosni i Hercegovini.

Član 24.

(2) Odlukom u upravnom postupku, prema ovom Zakonu, smatra se rješenje i zaključak koji su u upravnom postupku donijeli upravni organi i službe ili pravno lice s javnim

ovlaštenjima, a upravnim poravnanjem smatra se poravnanje zaključeno u smislu Zakona o upravnom postupku.

Član 27.

(1) Izvršna isprava podobna je za izvršenje ako su u njoj naznačeni tražilac izvršenja i izvršenik, te predmet, vrsta, obim i vrijeme ispunjenja obaveze.

(...)"

11. U Zakonu o zaštiti civilnih žrtava rata ("Službeni list SRBiH" br. 3/84, 41/87, 41/89 i 33/90) relevantne odredbe glase:

"Član 36.

Sve isplate po ovom Zakonu vrši nadležni općinski organ."

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Zbog odbijanja prijedloga za izvršenje apelant se žali na povredu prava na život, prava na pravično suđenje u okviru kojeg na pravo na neovisan i nepristran sud ustanovljen zakonom i pravo na donošenje odluke u razumnom roku, te prava na mirno uživanje imovine.

b) Odgovor na apelaciju

13. Kantonalni sud navodi da osporenim rješenjima nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje, te stoga predlaže da se apelacija odbije.

14. Općinski sud u vezi sa dužinom postupka navodi da je početkom rada 1. februara 2004. godine od spojenih sudova primio 21.000 izvršnih predmeta, a tokom godine primljeno je još 4.000 predmeta, te pošto je radio samo jedan sudija na izvršnom referatu nisu uvijek ispoštovani rokovi koje predviđa Zakon o izvršnom postupku.

15. Centar za socijalni rad u svom odgovoru na apelaciju navodi da je apelantu na osnovu rješenja navedenog organa od 27. februara 1996. godine izvršena isplata zaključno sa januarom 1997. godine do kad su se sredstva za isplatu primanja civilnih žrtava rata u skladu sa Zakonom o zaštiti civilnih žrtava rata - Prečišćeni tekst ("Službeni list SRBiH" br. 3/84, 41/87, 41/89 i 33/90) i Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata iz oružanih snaga poslize 30. maja 1990. godine obezbjeđivala u budžetu Federacije BiH. Donošenjem Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH i finansiranju socijalne zaštite u koju spada i zaštita civilnih žrtava rata preneseno je u nadležnost kantona, što je u skladu sa odredbama člana III/4.j) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine prema kojoj kantoni imaju sve nadležnosti koje nisu izričito povjerene federalnoj vlasti, a posebno za provođenje socijalne politike kao i uspostavu službi socijalne zaštite. Na osnovu navedenog kanton je odgovoran za provođenje socijalne politike, kao i za obezbjeđivanje sredstava potrebnih za njeno finansiranje kao i finansiranje civilnih žrtava rata. Dalje navode da Kantonalno ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite poništava rješenja Centra za socijalni rad sa obrazloženjem da kantonalni zakon o zaštiti civilnih žrtava rata nije donesen, te da navedeni Centar nije nadležan donositi rješenja o pravima civilnih žrtava rata budući da se ovaj vid zaštite na području ovog kantona ne provodi (u prilogu je dostavljena kopija jednog takvog rješenja). Također navode da je članom 103. Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom ("Službene novine FBiH" broj 36/99) propisana obaveza kantona da u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovog zakona donesu odgovarajuće propise i opće akte iz svoje nadležnosti što do danas nije učinjeno. Donesen je samo Zakon o socijalnoj zaštiti, a ne i Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom. Ističu da se u svom radu Centar poziva na odredbu člana 107. navedenog zakona, odnosno primjenjuje zakone i propise iz oblasti socijalne zaštite i zaštite civilnih žrtava rata koji su primjenjivani na teritoriji Federacije BiH do dana stupanja na snagu spomenutog zakona. Navode da je u spomenutom Kantonu do donošenja kantonalnih propisa i općih akata provođenje socijalne zaštite u pravnom vakuumu sa primjenom dosadašnjih propisa. Iz odgovora proizlazi da Centar Kantonu redovno dostavlja zahtjeve za doznačavanje sredstava u svrhu

isplate primanja civilnih žrtava rata, te i dalje provodi postupak reguliranja statusa civilne žrtve rata i prava po tom osnovu jer smatra da bi odbijanjem zahtjeva bila povrijeđena ljudska prava navodeći da Centar nije obavezan osigurati sredstva za isplatu ostvarenih primanja. Također Centar za socijalni rad je Ustavnom sudu dostavio i dopis Federalnog ministarstva rada i socijalne politike u kojem se između ostalog navodi da navedeno ministarstvo smatra da je stanje zaštite civilnih žrtava rata, socijalne i dječije zaštite na području Hercegovačko-neretvanskog kantona neodrživo i da ponovo zahtijevaju od spomenutog kantona da odmah donese bar privremenu odluku o provođenju federalnog zakona kojom bi kanton korisnicima sa svog područja prema svojim mogućnostima omogućio ostvarivanje osnovnih prava utvrđenih federalnim zakonom, pa i kroz određivanje nadležnog prvostepenog i drugostepenog organa za rješavanje o pravima civilnih žrtava rata, što bi doprinijelo uspostavi jedinstvenog sistema socijalne zaštite na području cijele Federacije BiH.

VI. Dopustivost

16. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

18. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj Gž-62/05 od 7. aprila 2005. godine, protiv koga nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Dalje, apelacija je podnesena Ustavnom sudu 16. maja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

19. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant navodi povredu prava na pravično saslušanje u građanskom postupku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, prava na život iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije, te prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom."

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

21. Ustavni sud, kao prvo, treba utvrditi je li ishod predmetnog postupka koji je rezultirao osporenim odlukama bio odlučujući za ostvarivanje apelantovih građanskih prava i obaveza u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Apelant

je u predmetnom postupku tražio naknadu koja mu pripada po privremenom Rješenju Centra za socijalni rad broj OVIII-456/96 od 27. februara 1996. godine. Stoga je ishod ovog postupka bio odlučujući za ostvarivanje apelantovih građanskih prava utvrđenih rješenjem Centra za socijalni rad, te je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv.

22. Ustavni sud podsjeća da je, u skladu sa dosadašnjom praksom, nadležnost Ustavnog suda iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine ograničena samo na "pitanja sadržana u Ustavu". Ustavni sud nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi odluku Ustavnog suda broj U 29/02 od 27. juna 2003. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 31/03).

23. Pravičnost postupka se ocjenjuje na osnovu postupka kao cjeline (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, serija A, broj 146, stav 68. i Odluku Ustavnog suda broj U 63/01 od 27. juna 2003. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 38/03).

24. U konkretnom slučaju povodom apelantovog prijedloga za izvršenje na osnovu privremenog Rješenja Centra za socijalni rad broj OVIII-456/96 od 27. februara 1996. godine, Općinski sud je donio Rješenje broj I-2343/04 od 30. decembra 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda broj Gž-62/05 od 7. aprila 2005. godine, kojim je apelantov prijedlog odbijen kao neosnovan zbog toga što se iz rješenja Centra za socijalni rad ne vidi ko je obavezan da apelantu izvrši isplatu, a u smislu člana 27. stav 1. Zakona o izvršnom postupku. Kantonalni sud je obrazložio da izvršna rješenja upravnih organa koja vrše javna ovlaštenja, a kojim se utvrđuje neko pravo stranke uz pripadajuću isplatu, kakvo je i predmetno rješenje Centra za socijalni rad, nisu izvršni naslov za prisilno izvršenje tog rješenja protiv organa koje je donijelo to rješenje ukoliko zakonom nije drukčije utvrđeno, te da Zakonom o zaštiti civilnih žrtava rata nije drukčije utvrđeno. Kantonalni sud se pozvao na odredbu člana 36. Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata kojim je određeno da sve isplate po tom zakonu vrši općinski organ. Međutim, ukoliko nadležni organ ne izvrši isplatu pamični sud je nadležan odlučivati o zahtjevu za isplatu po takvom rješenju upravnog organa.

25. Na osnovu navedenog Ustavni sud zaključuje da sudovi nisu proizvoljno primijenili odredbe Zakona o izvršnom postupku. Iz apelacije i predočenih dokumenata proizlazi da apelant u svom prijedlogu za izvršenje, koji je podnio protiv Centra za socijalni rad, nije ukazao na osnovu kojih pozitivno-pravnih propisa je navedeni Centar u obavezi da mu izvrši isplatu po privremenom Rješenju broj OVIII-456/96 od 27. februara 1996. godine, s obzirom da predmetnim rješenjem nije određeno čija je to obaveza.

26. Apelantove navode u pogledu nezavisnosti i nepristranosti suda Ustavni sud smatra neosnovanim, s obzirom da to apelant osim svojih paušalnih navoda nije ničim potkrijepio, a niti se iz samog postupka pred prvostepenim i drugostepenim sudom može drukčije zaključiti.

27. Apelantove navode u pogledu dužine trajanja izvršnog postupka Ustavni sud smatra neosnovanim s obzirom da je navedeni postupak okončan u roku od godine dana, a uzimajući u obzir probleme sa kojima se susreće Općinski sud u radu na izvršnim predmetima na koje ovaj sud ukazuje u svom izjašnjenju.

28. Imajući u vidu izloženo, Ustavni sud smatra da nije došlo do povrede apelantovog ustavnog prava na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na život

29. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

a) Pravo na život."

30. Član 2. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Pravo na život svakog čovjeka je zaštićeno zakonom. Niko ne može biti namjerno lišen života, osim kod izvršenjem smrtnje kazne po presudi suda, kojom je proglašen krivim za zločin za koji je ova kazna predviđena zakonom. "

31. Pravo na život ne pruža garanciju protiv svih prijetnji životu, već protiv namjernog lišavanja života i bezobzirnog ugrožavanja života. U konkretnom slučaju, ne postoje nikakvi razlozi koji dovode u pitanje apelantov život, već se on žali na nemogućnost ostvarivanja naknade po rješenju Centra za socijalni rad, te da mu je zbog toga povrijeđeno pravo na život. Stoga slijedi da je apelacija u odnosu na apelantove navode o kršenju prava na život iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije neosnovana.

32. Imajući u vidu izloženo, Ustavni sud smatra da nije došlo do povrede apelantovog ustavnog prava na život iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije.

Ostali navodi

33. U svjetlu zaključka u pogledu kršenja prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije neophodno posebno razmatrati ostale navode iz apelacije o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

34. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer apelant u svom prijedlogu za izvršenje nije ukazao na osnovu kojih pozitivno-pravnih propisa smatra da je Centar za socijalni rad u obavezi da izvrši Rješenje navedenog Centra broj OVIII-456/96 od 27. februara 1996. godine. Također, Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na život iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije jer u konkretnom slučaju ne postoje nikakvi razlozi koji dovode u pitanje apelantov život.

35. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Mato Tadić, s. r.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 1175/05**, rješavajući apelaciju **Adnana Đukića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 9. svibnja 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU¹

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Adnana Đukića**, podnesena protiv Rješenja Županijskog suda u Mostaru broj Gž-62/05 od 7. travnja 2005. godine i Rješenja Općinskog suda u Mostaru broj I-2343/04 od 30. prosinca 2004. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE**I. Uvod**

1. Malodobni Adnan Đukić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara, kojeg zastupa majka i zakonska zastupnica Azela Đukić iz Mostara, a koju zastupa Zlatan M. Dizdar, odvjetnik iz Mostara, je podnio 16. svibnja 2005. godine prijavu Povjerenstvu za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) protiv Rješenja Županijskog suda u Mostaru broj Gž-62/05 od 7. travnja 2005. godine i Rješenja Općinskog suda u Mostaru broj I-2343/04 od 30. prosinca 2004. godine. Navedenu je prijavu Povjerenstvo 17. svibnja 2005. godine dostavilo Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) na temelju članka 5. Sporazuma koji su strane potpisale 25. rujna 2003. godine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 35/03). Ustavni je sud spomenutu prijavu registrirao kao apelaciju.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju tada važećeg članka 21. st. 1. i 2. Poslovnika Ustavnog suda, od Županijskog suda, Općinskog suda i Centra za socijalni rad u Mostaru (u daljnjem tekstu: Centar za socijalni rad) je 27. svibnja 2005. godine zatraženo da dostave odgovor na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Županijski sud i Općinski sud su dostavili 1. i 8. srpnja 2005. godine, a Centar za socijalni rad je 7. lipnja 2006. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Županijskog suda, Općinskog suda i Centra za socijalni rad su 17. travnja 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Centar za socijalni rad Mostar je privremenim Rješenjem broj OVIII-456/96 od 27. veljače 1996. godine apelantu priznao pravo na dodatnu novčanu pomoć u iznosu od 809 BHD i odredio da će isplata teći od 1. kolovoza 1993. godine u ukupnom iznosu od 809 dinara sukladno Naredbi o usklađivanju mjesečnih novčanih primanja civilnih žrtava rata izdate 1. svibnja 1995. godine. Iz obrazloženja rješenja proizlazi da je Azela Đukić, apelantova majka, podnijela 19. veljače 1996. godine zahtjev Centru radi reguliranja prava po Zakonu o zaštiti civilnih žrtava rata radi ubijenog supruga.

7. Apelant je na temelju navedenog rješenja podnio prijedlog za izvršenje, radi novčanog potraživanja, protiv izvršenika Centra za socijalni rad, koji je Općinski sud Rješenjem broj I-2343/04 od 30. prosinca 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Županijskog suda broj Gž-62/05 od 7. travnja 2005. godine, odbio kao neutemeljen.

8. U obrazloženju rješenja se navodi da je rješenjem Centra za socijalni rad utvrđeno apelantu pravo na dodatnu novčanu pomoć sa precizno određenim vremenom od kada to pravo teče i sa točno utvrđenim mjesečnim iznosima, ali da nije određen tko je spomenutom rješenju obavezan na isplatu. Sud je naveo da je, sukladno članku 23. stavak 1. točka 2. Zakona o izvršnom postupku ("Službene novine FBiH" broj 32/03) navedeno rješenje izvršna isprava, ali kako njome nije određen obaveznik za isplatu predmetne novčane naknade odnosno nije određen

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

izvršenik nedostaje joj podobnost za izvršenje. Sud je dalje naveo da je člankom 27. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku određeno da je izvršna isprava podobna za izvršenje ako su u njoj naznačeni tražitelj izvršenja i izvršenik, te predmet, vrsta, opseg i vrijeme ispunjenja obveze. Nedostatak ovih elemenata ili njihova nedovoljnost sprečavaju određivanje izvršenja dok se ti nedostaci ne otklone. Stoga je sud zaključio da, kako apelant svoj izvršni prijedlog temelji na ispravi koja ne sadrži elemente propisane zakonom koji bi je činili podobnim za izvršenje, odbije apelantov prijedlog za izvršenje na temelju članka 11. st. 1. i 2. Zakona o izvršnom postupku u svezi članka 27. stavak 1. i članka 39. stavak 6. navedenog Zakona.

9. U obrazloženju drugostupanjskog rješenja se navodi da izvršna rješenja upravnih tijela koja vrše javne ovlasti, a kojim se utvrđuje neko pravo stranke uz pripadajuću isplatu nisu izvršni naslov za prisilno izvršenje tog rješenja protiv tijela koje je donijelo to rješenje ukoliko zakonom nije drukčije određeno. Zakonom o zaštiti civilnih žrtava rata ("Službeni list SRBiH" broj 34/84) nije drukčije utvrđeno. Člankom 36. navedenog zakona je određeno da sve isplate po tom zakonu vrši mjerodavno općinsko tijelo. Međutim, ukoliko mjerodavno tijelo ne izvrši isplatu parnični je sud mjerodavan odlučivati o zahtjevu za isplatu po takvom rješenju upravnog tijela. Drugostupanjski sud dalje navodi da je prvostupanjski sud pravilno odlučio da na temelju članka 27. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku rješenje Centra za socijalni rad od 27. veljače 1996. godine nije podobno za izvršenje, zbog toga što se iz rješenja ne vidi tko je obavezan apelantu kao tražitelju izvršenja izvrši isplatu.

IV. Relevantni propisi

10. U Zakonu o izvršnom postupku ("Službene novine Federacije BiH" broj 32/03) relevantne odredbe glase:

"Članak 23.

(1) Izvršne isprave su:

2) izvršna odluka donesena u upravnom postupku i poravnanje u upravnom postupku ako glasi na ispunjenje novčane obveze, ukoliko zakonom nije drukčije određeno,

(2) Pod izvršnom ispravom iz stavka 1. ovog članka se smatra svaka takva isprava donesena u Bosni i Hercegovini.

Članak 24.

(2) Odlukom u upravnom postupku, prema ovom Zakonu, smatra se rješenje i zaključak koji su u upravnom postupku donijeli upravni organi i službe ili pravno lice s javnim ovlaštenjima, a upravnim poravnanjem smatra se poravnanje zaključeno u smislu Zakona o upravnom postupku.

Članak 27.

(1) Izvršna je isprava podobna za izvršenje ako su u njoj naznačeni tražitelj izvršenja i izvršenik, te predmet, vrsta, opseg i vrijeme ispunjenja obveze.

(...)"

11. U Zakonu o zaštiti civilnih žrtava rata ("Službeni list SRBiH" br. 3/84, 41/87, 41/89 i 33/90) relevantne odredbe glase:

"Članak 36.

Sve isplate po ovom Zakonu vrši mjerodavno općinsko tijelo."

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Zbog odbijanja prijedloga za izvršenje apelant se žali na povredu prava na život, prava na pravično suđenje u okviru kojeg na pravo na neovisan i nepristran sud ustanovljen zakonom i pravo na donošenje odluke u razumnom roku, te prava na mirno uživanje imovine.

b) Odgovor na apelaciju

13. Županijski sud navodi da pobijanim rješenjima nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje, te stoga predlaže da se apelacija odbije.

14. Općinski sud u svezi sa duljinom postupka navodi da je početkom rada 1. veljače 2004. godine od spojenih sudova

primio 21.000 izvršnih predmeta, a tijekom godine primljeno je još 4.000 predmeta, te pošto je radio samo jedan sudac na izvršnom referatu nisu uvijek ispoštovani rokovi koje predviđa Zakon o izvršnom postupku.

15. Centar za socijalni rad u svom odgovoru na apelaciju navodi da je apelantu na temelju rješenja navedenog tijela od 27. veljače 1996. godine izvršena isplata zaključno sa siječnjem 1997. godine do kad su se sredstva za isplatu primanja civilnih žrtava rata sukladno Zakonom o zaštiti civilnih žrtava rata - Prečišćeni tekst ("Službeni list SRBiH" br. 3/84, 41/87, 41/89 i 33/90) i Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata iz oružanih snaga poslije 30. svibnja 1990. godine osiguravala u proračunu Federacije BiH. Donošenjem Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH i financiranju socijalne skrbi u koju spada i zaštita civilnih žrtava rata preneseno je u nadležnost županija, što je sukladno odredbama članka III/4.(j) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine prema kojoj županije imaju sve nadležnosti koje nisu izričito povjerene federalnoj vlasti, a posebice za provedbu socijalne politike kao i uspostavu službi socijalne skrbi. Na temelju navedenog županija je odgovorna za provedbu socijalne politike, kao i za obezbjeđivanje sredstava potrebnih za njezino financiranje kao i financiranje civilnih žrtava rata. Dalje navode da Županijsko ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi poništava rješenja Centra za socijalni rad sa obrazloženjem da županijski zakon o zaštiti civilnih žrtava rata nije donesen, te da navedeni Centar nije mjerodavan donositi rješenja o pravima civilnih žrtava rata budući da se ovaj vid zaštite na području ove županije ne provodi (u prilogu je dostavljena preslika jednog takvog rješenja). Također navode da je člankom 103. Zakona o osnovama socijalne skrbi, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji sa djecom ("Službene novine FBiH" broj 36/99) propisana obveza županija da u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovog zakona donesu odgovarajuće propise i opće akte iz svoje nadležnosti što do danas nije učinjeno. Donesen je samo Zakon o socijalnoj skrbi, a ne i Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti obitelji sa djecom. Ističu da se u svom radu Centar poziva na odredbu članka 107. navedenog zakona, odnosno primjenjuje zakone i propise iz oblasti socijalne skrbi i zaštite civilnih žrtava rata koji su primjenjivani na teritoriju Federacije BiH do dana stupanja na snagu spomenutog zakona. Navode da je u spomenutoj Županiji do donošenja županijskih propisa i općih akata provedbe socijalne skrbi u pravnom vakuumu sa primjenom dosadašnjih propisa. Iz odgovora proizlazi da Centar Županiji redovito dostavlja zahtjeve za doznačavanje sredstava u svrhu isplate primanja civilnih žrtava rata, te i dalje provodi postupak reguliranja statusa civilne žrtve rata i prava po toj osnovi jer smatra da bi odbijanjem zahtjeva bila povrijeđena ljudska prava navodeći da Centar nije obavezan osigurati sredstva za isplatu ostvarenih primanja. Također Centar za socijalni rad je Ustavnom sudu dostavio i dopis Federalnog ministarstva rada i socijalne politike u kojem se između ostalog navodi da navedeno ministarstvo smatra da je stanje zaštite civilnih žrtava rata, socijalne i dječje zaštite na području Hercegovačko-neretvanske županije neodrživo i da ponovno zahtijevaju od spomenute županije da odmah donese bar privremenu odluku o provedbi federalnog zakona kojom bi županija korisnicima sa svog područja prema svojim mogućnostima omogućila ostvarivanje temeljnih prava utvrđenih federalnim zakonom, pa i kroz određivanje mjerodavnog prvostupanjskog i drugostupanjskog tijela za rješavanje o pravima civilnih žrtava rata, što bi doprinijelo uspostavi jedinstvenog sustava socijalne skrbi na području cijele Federacije BiH.

VI. Dopustivost

16. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u

roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

18. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Županijskog suda broj Gž-62/05 od 7. travnja 2005. godine, protiv kojega nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Dalje, apelacija je podnesena Ustavnom sudu 16. svibnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očividno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

19. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant navodi povredu prava na pravično saslušanje u građanskom postupku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, prava na život iz članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije, te prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom."

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

21. Ustavni sud, kao prvo, treba utvrditi je li ishod predmetnog postupka koji je rezultirao pobijanim odlukama bio odlučujući za ostvarivanje apelantovih građanskih prava i obveza u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Apelant je u predmetnom postupku tražio naknadu koja mu pripada po privremenom Rješenju Centra za socijalni rad broj OVIII-456/96 od 27. veljače 1996. godine. Stoga je ishod ovog postupka bio odlučujući za ostvarivanje apelantovih građanskih prava utvrđenih rješenjem Centra za socijalni rad, te je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv.

22. Ustavni sud podsjeća da je, sukladno dosadašnjoj praksi, nadležnost Ustavnog suda iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine ograničena samo na "pitanja sadržana u Ustavu". Ustavni sud nije mjerodavan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovitog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očividno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi odluku Ustavnog suda broj U 29/02 od 27. lipnja 2003. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 31/03).

23. Pravičnost postupka se ocjenjuje na temelju postupka kao cjeline (vidi Europski sud za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španjolske*, presuda od 6. prosinca 1988. godine, serija A, broj 146, stavak 68. i Odluku Ustavnog suda broj U 63/01 od 27. lipnja 2003. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 38/03).

24. U konkretnom slučaju povodom apelantovog prijedloga za izvršenje na temelju privremenog Rješenja Centra za socijalni rad broj OVIII-456/96 od 27. veljače 1996. godine, Općinski je sud donio Rješenje broj I-2343/04 od 30. prosinca 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Županijskog suda broj Gž-62/05 od 7. travnja 2005. godine, kojim je apelantov prijedlog odbijen kao neutemeljen zbog toga što se iz rješenja Centra za socijalni rad ne vidi tko je obavezan apelantu izvršiti isplatu, a u smislu članka 27. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku. Županijski je sud obrazložio da izvršna rješenja upravnih tijela koja vrše javne ovlasti, a kojim se utvrđuje neko pravo stranke uz pripadajuću isplatu, kakvo je i predmetno rješenje Centra za socijalni rad, nisu izvršni naslov za prisilno izvršenje tog rješenja protiv tijela koje je donijelo to rješenje ukoliko zakonom nije drukčije utvrđeno, te da Zakonom o zaštiti civilnih žrtava rata nije drukčije utvrđeno. Županijski se sud pozvao na odredbu članka 36. Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata kojim je određeno da sve isplate po tom zakonu vrši općinsko tijelo. Međutim, ukoliko mjerodavno tijelo ne izvrši isplatu parnični je sud mjerodavan odlučivati o zahtjevu za isplatu po takvom rješenju upravnog tijela.

25. Na temelju navedenog Ustavni sud zaključuje da sudovi nisu proizvoljno primijenili odredbe Zakona o izvršnom postupku. Iz apelacije i predočenih dokumenata proizlazi da apelant u svom prijedlogu za izvršenje, koji je podnio protiv Centra za socijalni rad, nije ukazao na temelju kojih pozitivno-pravnih propisa je navedeni Centar u obvezi izvršiti mu isplatu po privremenom Rješenju broj OVIII-456/96 od 27. veljače 1996. godine, obzirom da predmetnim rješenjem nije određeno čija je to obveza.

26. Apelantove navode glede neovisnosti i nepristranosti suda Ustavni sud smatra neutemeljenim, obzirom da to apelant osim svojih paušalnih navoda nije ničim potkrijepio, a niti se iz samog postupka pred prvostupanjskim i drugostupanjskim sudom može drukčije zaključiti.

27. Apelantove navode glede duljine trajanja izvršnog postupka Ustavni sud smatra neutemeljenim obzirom da je navedeni postupak okončan u roku od godine dana, a uzimajući u obzir probleme sa kojima se susreće Općinski sud u radu na izvršnim predmetima na koje ovaj sud ukazuje u svom izjašnjenju.

28. Imajući u vidu izloženo, Ustavni sud smatra da nije došlo do povrede apelantovog ustavnog prava na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na život

29. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

a) Pravo na život."

30. Članak 2. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Pravo je na život svakog čovjeka zaštićeno zakonom. Nitko ne može biti namjerno lišen života, osim kod izvršenjem smrtno kazne po presudi suda, kojom je proglašen krivim za zločin za koji je ova kazna predviđena zakonom. "

31. Pravo na život ne pruža garanciju protiv svih prijetnji životu, već protiv namjernog lišavanja života i bezobzirnog ugrožavanja života. U konkretnom slučaju, ne postoje nikakvi razlozi koji dovode u pitanje apelantov život, već se on žali na nemogućnost ostvarivanja naknade po rješenju Centra za socijalni rad, te da mu je zbog toga povrijeđeno pravo na život. Stoga slijedi da je apelacija u odnosu na apelantove navode o kršenju prava na život iz članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije neutemeljena.

32. Imajući u vidu izloženo, Ustavni sud smatra da nije došlo do povrede apelantovog ustavnog prava na život iz članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije.

првостепена одлука правилна и на закону заснована, али да је одлука Апелационог суда, због погрешне примјене рока за застарјевање од три године, незаконита и да зато апелација треба да се уважи и првостепена одлука потврди.

б) Одговор на апелацију

11. У одговору на апелацију тужени наводи да је Апелациони суд правилно утврдио да постоје оба услова да се примјени став 1 члана 376 Закона о облигационим односима, и то: да је апелант већ у вријеме штетног догађаја знао да штетник може да буде одговоран за штету коју је он претрпио и да је 2. фебруара 1999. године, када је лијечење завршено, стекао сазнање о постојању, обиму и висини штете, па је донио одлуку којом је одбио тужбени захтјев због наступања застарјелости потраживања накнаде штете.

12. Наводи из апелације који упућују да постоји намјера штетника да обећањима датим апеланту и избјегавањем обавеза према њему доведе до наступања застарјелости његовог потраживања су неосновани и неприхватљиви. Тужени, даље, наводи да је пресуда Апелационог суда, коју апелант оспорава, у потпуности заснована на закону и да њоме није повријеђено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине, нити неко друго уставно право. Зато, тужени предлаже да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

13. У **Закону о облигационим односима** ("Службени лист РБиХ" бр. 2/92, 13/93 и 13/94, те "Службене новине Федерације БиХ" број 29/03) релевантне одредбе гласе:

"Члан 154

(1) *Ко другоме проузрокују штету дужан је да је надокнади уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.*

[...]

Члан 361

(1) *Застарјелост почиње да тече првог дана после дана када је повјерилац имао право да захтјева испуњење обавезе ако законом за поједине случајеве није иша друго прописано.*

(...)

Члан 362

Застарјелост наступа кад истекне последњи дан законом одређеног времена.

Члан 376

Потраживање накнаде проузроковане штетом застаријева за три године од када је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило.

У сваком случају ово потраживање застаријева за пет година од када је оштећеник сазнао.

[...]"

VI. Допустивост

14. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

15. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви делотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о последњем делотворном правном лијеку ког је користио.

16. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Апелационог суда број Гж-482/04 од 15. априла 2005. године против које нема других делотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 4. маја 2005. године, а апелација је поднесена 24. јуна 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

17. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

18. Апелант оспорава наведену пресуду, тврдећи да је том пресудом повријеђено његово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

19. Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"3. *Набрајање њива*

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска њива и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

к) *Право на имовину.*"

"Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

"Свако физичко или њивно лице има њиво право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и њивним начелима међународног њива.

Преходне одредбе, међу њивм, на који начин не уџиву на њиво државе да њивмењује њивке законе које сматра њивнебним да би надзирала коришћење имовине у складу с њивним интересом или да би обезбједила најљиву њивеза или дружих доџиноса или казни."

21. Из чињеница конкретног предмета слиједи да се овај спор односи на тужбени захтјев за накнаду штете која је апеланту причињена на раду струјним ударом, а за који је одговоран тужени. Пошто се ради о утврђивању права на имовину, слиједи да је члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију примјенљив у овом предмету.

22. Уставни суд наглашава да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво правило, наведено у првом ставу, јесте опште природе и исказује принцип мирног уживања имовине. Друго правило, садржано у другој реченици истог става, обухвата лишавање имовине и чини га подложним одређеним условима. Треће правило, које је изражено у другом ставу, признаје да државе чланице имају право, између осталог, да надзиру коришћење имовине у складу са јавним интересом. Ова три правила нису "различита", у смислу да су неповезана: друго и треће правило се односе на појединачне случајеве ометања права на мирно уживање имовине, те, зато, треба да их се тумачи у оквиру општег принципа исказаног у првом правилу (види, Европски суд за људска права, *Sporrong and Lönnroth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982. године, серија А, број 52, став 61).

23. Уставни суд мора да испита да ли је оспоравање апелантовог тужбеног захтјева за накнаду штете, које је довело до лишавања апеланта имовине на начин како то проистиче из оспорене пресуде Апелационог суда, било оправдано. То може да буде случај само ако је лишавање имовине (а) предвиђено законом, (б) у јавном интересу и (с) у складу са принципом пропорционалности.

24. У конкретном случају апелант сматра да је Апелациони суд оспореном пресудом повриједио његово право на имовину због погрешне примјене материјалног права у погледу рачунања рокова застаријевања потраживања накнаде штете. С друге стране, Апелациони суд је усвојио становиште да у конкретном предмету мора да се примјени рок за застаријевање од три године с обзиром на то да је ставом 1 члана 361 Закона о облигационим односима утврђено да застарјелост, у конкретном случају, почиње да тече првог дана после дана када је тужилац имао право да захтјева испуњење обавезе, тј. од дана завршетка оних медицинских поступака и захвата којима се сматра да је лијечење фактички завршено, и када је стекао сазнање о обиму штете и када је штета добила коначан облик.

25. Уставни суд напомиње да није надлежан да врши проверу утврђених чињеница. Исто тако, Уставни суд није

надлежан да испитује начин на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе сем уколико одлуке тих судова крше уставна права. То ће бити случај када одлуке редовних судова не укључују или погрешно примјењују уставно право, кад је примјена позитивно-правних прописа била очигледно произвољна, кад је релевантни закон сам по себи неуставан или када је дошло до повреде основних процесних права, као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и сл. (види Уставни суд, Одлука број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 31/03). Уставни суд запажа да не постоје назнаке да су редовни судови у конкретном случају на произвољан начин тумачили и примјенили релевантно право.

26. Закон на основу кој је Апелациони суд донио оспорену пресуду је јавно објављен и има све квалитете и прописане стандарде општег законског акта, а примјене одредбе су формулисане на јасан и недвосмислен начин, тако да је апелант могао да зна начин и рокове за остваривање својих права. Законом о облигационим односима је изричито прописано да потраживање накнаде за узроковану штету застарјева за три године од када је оштећени сазнао за штету и за лице које је штету учинило и да тај законски рок треба да се примјени у спорном предмету. При томе је Апелациони суд пошао од тога да су апеланту била позната оба субјективна елемента за утврђивање почетка тока рока застарјелости, а то су: дан кад је оштећени сазнао за штету, конкретно 2. фебруара 1999. године, и дан када је апелант дознао за штетника, а до тог сазнања апелант је дошао већ у вријеме штетног догађаја.

27. Иначе, судска пракса флексибилније тумачи синтагму из става 1 члана 376 Закона о облигационим односима "кад је оштећеник дознао за штету и за лице", па то не схвата као искључиво субјективни нормативни елемент, посебно при сазнању за саму штету, него тражи и неке објективне елементе у вези с тим да су сазнање оштећеног о штети, њеном обиму и учиниоцу довољни да утврди да је оштећени био у могућности да то дозна. Другим ријечима, док оштећеном ти подаци из објективних разлога нису познати, рок застарјелости не почиње да тече. Исто тако, израз "оштећени дознао за штету" треба да се схвати тако да он треба да дозна не само да постоји штета него и у ком је обиму и висини та штета настала. Тако се сматра да је оштећени дознао за штету: при физичким боловима, кад су престали ти болови а најкасније кад се доврши лијечење; при појачаним напорима, кад се доврши лијечење и стабилизује оштећениково здравствено стање оштећено штетним догађајем и при наружености, кад је постало извјештај да наруженост не може више да се уклони ни битно смањи. Сва ова правна становишта су узета у обзир при утврђивању да ли је наступила застарјелост у конкретном случају и у том смислу апелантова уставна права нису повријеђена.

28. Разматрајући конкретни случај, Уставни суд се позива на своје раније донесено становиште сходно ком "у вези са ограничењима у погледу остваривања грађанских права се убраја и могућност приговора застарјевања тужбених захтјева" (види Уставни суд, Одлука број У 49/02 од 28. новембра 2003. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 6/04, тачка 43, и апликација бившој Европској комисији за људска права број 13674/88 од 14. априла 1989. у предмету *Cyril Albert Warner против Велике Британије*). Усвајањем принципа застарјелости потраживања обезбјеђује се принцип правне сигурности. Наиме, држава има интерес да се задрже правни односи који су трајали одређени период, као и да се законом пропишу рокови у оквиру којих је могуће тражити судску заштиту за повреду имовинских и других права. Сем тога, институт застарјелости треба да позитивно утиче на немарност у остваривању права. При конкретном регулисању овог питања а, прије свега, одређивању рока застарјелости, законодавац ужива одређену слободу процјене (види Европски суд за људска права, *Ashingdane против Велике Британије*, пресуда од 28. маја 1985, серија А, број 93, став 57). Ово питање законодавац не смије тако да регулише да суштински онемогући или неоправдано отежа остваривање ових права. Али, његово право јесте да утврди временска

ограничења за могућности заштите повријеђених имовинских и неимовинских права када оцијени да је то сврсисходно, разумно и у духу принципа владавине права. Уставни суд сматра да наведена становишта могу да се примјене и у овом случају, па слиједи да је примјена наведеног закона правно сасвим оправдана и да одражава потребу заштите јавног интереса.

29. Тако се у цитираној одлуци Европске комисије за људска права, у предмету *Cyril Albert Warner против Велике Британије*, број 13674/88 од 14. априла 1989. године, на 3. страни, изричито наводи: "Сходно мишљењу Комисије, генерално може да се прихвати да је у интересу доброг управљања правичношћу да постоји временско ограничење у оквиру кога може да се покрене постојећи. [...] Комисија је нашла да је прихватљиво и у интересу правне сигурности да ипак временско ограничење буде пресудно и да не постоји могућности прекршања постојећег чак и кад се, по исјеку временског ограничења прописаног законом, појаве нове чињенице. Комисија сматра да ограничење за прекршање постојећег након постојећег рока прописаног законом није неразумно и да се не коси са принципом пропорционалности."

30. С друге стране, у конкретном случају се ради о захтјеву за накнаду штете као извору облигационо-правних односа. Услов да се та штета, на коју се, наводно, позива апелант, потражује јесте да је она стварно причињена, што у конкретном случају није спорно, и да се њена реализација захтјева у временским оквирима прописаним законом. С обзиром на то да је апелантов тужбени захтјев поднесен након протока рока од три године, који је прописан облигационог права утврђен за случајеве накнаде штете изазване повредама на тијелу, као рок кад апелантов тужбени захтјев застарјева, Апелациони суд је на конкретан случај примјенио обавезујуће правне норме, па су наводи о погрешној примјени права које је изнио апелант неосновани.

31. Даље, Уставни суд сматра да се у конкретном случају водило довољно рачуна о разумном односу пропорционалности између средстава која се користе, с једне стране, и циља који жели да се оствари, с друге стране. Наиме, сходно јуриспруденцији Уставног суда и Европског суда за људска права, мора да постоји "правичан однос" између захтјева јавног интереса који жели да се постигне и заштите основних права појединаца, а то неће бити случај ако апелант мора да сноси "лични и неумјерен терет". Уставни суд сматра да околности случаја указују на то да у овој ситуацији на апеланта није пренесен непримјерено обиман терет у односу на захтјеве јавног интереса.

32. У складу са наведеним, Уставни суд сматра да у овом случају није повријеђено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

33. Не постоји кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију због тога што је одбијен апелантов тужбени захтјев за накнаду штете, јер је потраживање застарјело у смислу члана 376 став 2 Закона о облигационим односима, будући да је лишавање имовине предвиђено законом који је јасан и јавно објављен, да је у јавном интересу и у складу са принципом пропорционалности.

34. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у изреци ове одлуке.

35. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Мато Тадић, с. р.

Stojanovića, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, potpredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica
Valerija Galić, sutkinja
Jovo Rosić, sudija
na sjednici održanoj 12. aprila 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU¹

Odbija se kao neosnovana apelacija **Jovana Stojanovića** podnesena protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj GŽ-482/04 od 15. aprila 2005. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Jovan Stojanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Brčko Distrikt BiH) podnio je 24. juna 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta BiH (u daljnjem tekstu: Apelacioni sud) broj GŽ-482/04 od 15. aprila 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Apelacionog suda i učesnika u postupku ZDP "Elektro-Bijeljina" (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 12. jula 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Tuženi je 1. augusta 2005. godine dostavio odgovor na apelaciju, a Apelacioni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor tuženog je 28. februara 2006. godine dostavljen apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je bio zaposlen kod tuženog kao elektromonter, pa je, mijenjajući na trafostanici visokonaponski osigurač, 2. jula 1997. godine doživio nesreću na poslu usljed strujnog udara. U tužbi podnesenoj 13. maja 2002. godine Osnovnom sudu Brčko Distrikta BiH (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) tražio je da mu se naknadi pretrpljena šteta.

7. Presudom Osnovnog suda broj P-190/02-I od 9. juna 2004. godine tuženi je obavezan da na ime naknade štete za pretrpljene fizičke bolove apelantu isplati iznos od 1.900 KM, za pretrpljene psihičke bolove-strah iznos od 1.266,00 KM, za umanjenje opće životne aktivnosti iznos od 1.717,60 KM ili ukupno iznos od 4.883,60 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 9. juna 2004. godine, kao dana presuđenja, i naknadi troškove postupka u iznosu od 2.302,60 KM, sve u roku od 15 dana po pravosnažnosti presude i pod prijetnjom prinudnog izvršenja. Višak apelantovog zahtjeva i tužbeni zahtjev za naknadu štete za naruženost su odbijeni, a u odnosu na tuženi Brčko Distrikt BiH, tužbeni zahtjev je odbijen zbog nedostatka pasivne legitimacije.

8. Apelacioni sud je Presudom broj GŽ-482/04 od 15. aprila 2005. godine žalbu tuženog uvažio i prvostepenu presudu preinačio tako što je apelantov tužbeni zahtjev za naknadu štete odbio. U ostalom dijelu (stav II, stav III i stav IV izreke presude) prvostepena presuda je ostala neizmijenjena.

9. Apelacioni sud je utvrdio da je od dana nastanka štete, 2. jula 1997. godine, odnosno od definitivnog saniranja njegovog zdravstvenog stanja, 2. februara 1999. godine, pa do dana podnošenja tužbe, 13. maja 2002. godine, protekao rok od tri godine, predviđen stavom 1. člana 361. Zakona o obligacionim odnosima, pa je apelantovo potraživanje zastarjelo. U obrazloženju presude Apelacioni sud je naveo da zastarjelost u konkretnom slučaju počinje teći prvog dana poslije dana kada je tužilac imao pravo da zahtijeva ispunjenje obaveze, tj. od dana završetka onih medicinskih postupaka i zahvata kojima se smatra da je liječenje faktički završeno i kada je steкао saznanje o obimu štete i kada je šteta dobila konačan oblik. Iz utvrđenog činjeničnog stanja nesporno je da je liječenje od svih posljedica štetnog događaja definitivno završeno 2. februara 1999. godine. S obzirom na to da su se u konkretnom slučaju stekli svi uvjeti za primjenu tzv. subjektivnog roka zastarjelosti, Apelacioni sud je zaključio da se taj rok od tri godine treba primijeniti u spornom predmetu, jer je njegov početak kumulativno zavisao od dvije činjenice: a) od dana kad je oštećeni saznao za štetu i b) kada je doznao za štetnika, a objektivni rok zastarijevanja se primjenjuje samo onda kada oštećeni nije mogao doznati za štetu i štetnika.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant navodi da je Osnovni sud pravilno utvrdio da je rok za zastarijevanje u konkretnom slučaju 5 godina i da se subjektivni rok zastarjelosti od tri godine ne može nikako primijeniti u ovom slučaju. Apelant nije znao za štetu koju je izazvao štetnik, niti je mogao odrediti obim i visinu te štete, jer je za to potrebno posebno stručno znanje koje apelant ne posjeduje. S druge strane, tuženi je namjerno odugovlačio isplatu štete, znajući da će uskoro kao preduzeće prestati da radi, odnosno da će biti rasformirano, a sve s ciljem da prođe rok za isplatu pričinjene štete. Apelant navodi da je prvostepena odluka pravilna i na zakonu zasnovana, ali da je odluka Apelacionog suda, zbog pogrešne primjene roka za zastarijevanje od tri godine, nezakonita i da zato apelaciju treba uvažiti i prvostepenu odluku potvrditi.

b) Odgovor na apelaciju

11. U odgovoru na apelaciju tuženi navodi da je Apelacioni sud pravilno utvrdio da postoje oba uvjeta da se primijeni stav 1. člana 376. Zakona o obligacionim odnosima, i to: da je apelant već u vrijeme štetnog događaja znao da štetnik može biti odgovoran za štetu koju je on pretrpio i da je 2. februara 1999. godine, kada je liječenje završeno, steкао saznanje o postojanju, obimu i visini štete, pa je donio odluku kojom je odbio tužbeni zahtjev zbog nastupanja zastarjelosti potraživanja naknade štete.

12. Navodi iz apelacije koji upućuju na postojanje namjere štetnika da obećanjima datim apelantu i izbjegavanjem obaveza prema njemu dovede do nastupanja zastarjelosti njegovog potraživanja su neosnovani i neprihvatljivi. Tuženi, dalje, navodi da je presuda Apelacionog suda, koju apelant osporava, u potpunosti zasnovana na zakonu i da njome nije povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, niti neko drugo ustavno pravo. Stoga, tuženi predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

13. U **Zakonu o obligacionim odnosima** ("Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94 i "Službene novine Federacije BiH" broj 29/03) relevantne odredbe glase:

"Član 154.

(1) *Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je nadoknaditi je ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.*

[...]

Član 361.

(1) *Zastarjelost počinje teći prvog dana poslije dana kada je povjerilac imao pravo da zahtijeva ispunjenje obaveze ako zakonom za pojedine slučajeve nije šta drugo propisano.*

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

(...)

Član 362.

Zastarjelost nastupa kad istekne posljednji dan zakonom određenog vremena.

Član 376.

Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kada je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kada je šteta nastala.

[...]"

VI. Dopustivost

14. U skladu sa članom VI(3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

15. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

16. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Apelacionog suda broj GŽ-482/04 od 15. aprila 2005. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 4. maja 2005. godine, a apelacija je podnesena 24. juna 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

17. Imajući u vidu odredbe člana VI(3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

18. Apelant osporava navedenu presudu, tvrdeći da je tom presudom povrijeđeno njegovo pravo na imovinu iz člana II(3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

19. Član II(3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"3. Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

k) Pravo na imovinu."

20. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

"1. Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

2. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

21. Iz činjenica konkretnog predmeta slijedi da se ovaj spor odnosi na tužbeni zahtjev za naknadu štete koja je apelantu pričinjena na radu strujnim udarom, a za koji je odgovoran tuženi. Pošto se radi o utvrđivanju prava na imovinu, slijedi da je član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju primjenjiv u ovom predmetu.

22. Ustavni sud naglašava da član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavu, jeste opće prirode i iskazuje princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stava, obuhvata lišavanje imovine i čini ga

podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje je izraženo u drugom stavu, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, nadzirati korištenje imovine u skladu sa javnim interesom. Ova tri pravila nisu "različita", u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te ih, stoga, treba tumačiti u okviru općeg principa iskazanog u prvom pravilu (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61).

23. Ustavni sud mora ispitati da li je osporavanje apelantovog tužbenog zahtjeva za naknadu štete, koje je dovelo do lišavanja apelanta imovine na način kako to proistječe iz osporene presude Apelacionog suda, bilo opravdano. To može biti slučaj samo ako je lišavanje imovine (a) predviđeno zakonom, (b) u javnom interesu i (c) u skladu sa principom proporcionalnosti.

24. U konkretnom slučaju apelant smatra da je Apelacioni sud osporenim presudom povrijedio njegovo pravo na imovinu zbog pogrešne primjene materijalnog prava u pogledu računanja rokova zastarijevanja potraživanja naknade štete. S druge strane, Apelacioni sud je usvojio stav da se u konkretnom predmetu mora primijeniti rok za zastarijevanje od tri godine s obzirom na to da je stavom 1. člana 361. Zakona o obligacionim odnosima utvrđeno da zastarjelost, u konkretnom slučaju, počinje teći prvog dana poslije dana kada je tužilac imao pravo da zahtjeva ispunjenje obaveze, tj. od dana završetka onih medicinskih postupaka i zahvata kojima se smatra da je liječenje faktički završeno, i kada je stekao saznanje o obimu štete i kada je šteta dobila konačan oblik.

25. Ustavni sud napominje da nije nadležan da vrši provjeru utvrđenih činjenica. Isto tako, Ustavni sud nije nadležan da ispituje način na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluke redovnih sudova ne uključuju ili pogrešno primjenjuju ustavno pravo, kad je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i sl. (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02* od 27. juna 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 31/03). Ustavni sud zapaža da ne postoje naznake da su redovni sudovi u konkretnom slučaju na proizvoljan način tumačili i primijenili relevantno pravo.

26. Zakon na osnovu kojeg je Apelacioni sud donio osporenu presudu je javno objavljen i ima sve kvalitete i propisane standarde općeg zakonskog akta, a primijenjene odredbe su formulirane na jasan i nedvosmislen način, tako da je apelant mogao znati način i rokove za ostvarivanje svojih prava. Zakonom o obligacionim odnosima je izričito propisano da potraživanje naknade za uzrokovanu štetu zastarijeva za tri godine od kada je oštećenik saznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo i da se taj zakonski rok treba primijeniti u spornom predmetu. Pri tome je Apelacioni sud pošao od toga da su apelantu bila poznata oba subjektivna elementa za utvrđivanje početka toka roka zastarjelosti a to su: dan kad je oštećeni saznao za štetu, konkretno 2. februara 1999. godine, i dan kada je apelant doznao za štetnika, a do tog saznanja apelant je došao već u vrijeme štetnog događaja.

27. Inače, sudska praksa fleksibilnije tumači sintagmu iz stava 1. člana 376. Zakona o obligacionim odnosima "kad je oštećenik doznao za štetu i za lice", pa to ne shvata kao isključivo subjektivni normativni element, posebno pri saznanju za samu štetu, nego traži i neke objektivne elemente u vezi s tim da su saznanje oštećenog o šteti, njenom obimu i učiniocu dovoljni da utvrdi da je oštećeni bio u mogućnosti da to dozna. Drugim riječima, dok oštećenom ti podaci iz objektivnih razloga nisu poznati, rok zastarjelosti ne počinje teći. Isto tako, izraz "oštećeni doznao za štetu" treba shvatiti tako da on treba doznati ne samo za postojanje štete nego i u kojem je obimu i visini ta šteta nastala. Tako se smatra da je oštećeni doznao za štetu; pri fizičkim bolovima, kad su prestali ti bolovi a najkasnije kad se dovrši liječenje; pri pojačanim naporima, kad se dovrši liječenje i stabilizira oštećenikovo

zdravstveno stanje oštećeno štetnim događajem i pri naruženosti, kad je postalo izvjesno da se naruženost ne može više ukloniti ni bitno smanjiti. Svi ovi pravni stavovi su uzeti u obzir pri utvrđivanju da li je nastupila zastarjelost u konkretnom slučaju i u tom smislu apelantova ustavna prava nisu povrijeđena.

28. Razmatrajući konkretni slučaj, Ustavni sud se poziva na svoj ranije donesen stav prema kojem "u vezi sa ograničenjima u pogledu ostvarivanja građanskih prava se ubraja i mogućnost prigovora zastarijevanja tužbenih zahtjeva" (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 49/02 od 28. novembra 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 6/04, tačka 43, i aplikacija bivšoj Evropskoj komisiji za ljudska prava broj 13674/88 od 14. aprila 1989. u predmetu *Cyril Albert Warner protiv Velike Britanije*). Usvajanjem principa zastarjelosti potraživanja se osigurava princip pravne sigurnosti. Naime, država ima interes da se zadrže pravni odnosi koji su trajali određeni period, kao i da se zakonom propišu rokovi u okviru kojih je moguće tražiti sudsku zaštitu za povredu imovinskih i drugih prava. Osim toga, institut zastarjelosti treba da pozitivno utječe na nemarnost u ostvarivanju prava. Pri konkretnom reguliranju ovog pitanja a, prije svega, određivanju roka zastarjelosti, zakonodavac uživa određenu slobodu procjene (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Ashingdane protiv Velike Britanije*, presuda od 28. maja 1985, serija A, broj 93, stav 57). Ovo pitanje zakonodavac ne smije tako regulirati da suštinski onemogućiti ili neopravdano oteža ostvarivanje ovih prava. Ali, njegovo pravo jeste da utvrdi vremenska ograničenja za mogućnosti zaštite povrijeđenih imovinskih i neimovinskih prava kada ocijeni da je to svrsishodno, razumno i u duhu principa vladavine prava. Ustavni sud smatra da se navedeni stavovi mogu primijeniti i u ovom slučaju, pa slijedi da je primjena navedenog zakona pravno sasvim opravdana i da odražava potrebu zaštite javnog interesa.

29. Tako se u citiranoj odluci Evropske komisije za ljudska prava, u predmetu *Cyril Albert Warner protiv Velike Britanije*, broj 13674/88 od 14. aprila 1989. godine, na 3. strani, izričito navodi: "*Prema mišljenju Komisije, generalno se može prihvatiti da je u interesu dobrog upravljanja pravičnošću da postoji vremensko ograničenje u okviru koga se može pokrenuti postupak. [...] Komisija je našla da je prihvatljivo i u interesu pravne sigurnosti da takvo vremensko ograničenje bude presudno i da ne postoji mogućnost pokretanja postupka čak i kad se, po isteku vremenskog ograničenja propisanog zakonom, pojave nove činjenice. Komisija smatra da ograničenje za pokretanje postupka nakon proteka roka propisanog zakonom nije nerazumno i da se ne kosi sa principom proporcionalnosti.*"

30. S druge strane, u konkretnom slučaju se radi o zahtjevu za naknadu štete kao izvoru obligaciono-pravnih odnosa. Uvjet da se ta šteta, na koju se, navodno, poziva apelant, potražuje jeste da je ona stvarno pričinjena, što u konkretnom slučaju nije sporno, i da se njena realizacija zahtijeva u vremenskim okvirima propisanim zakonom. S obzirom na to da je apelantov tužbeni zahtjev podnesen nakon proteka roka od tri godine, koji je propisima obligacionog prava utvrđen za slučajeve naknade štete izazvane povredama na tijelu, kao rok kad apelantov tužbeni zahtjev zastarijeva, Apelacioni sud je na konkretan slučaj primijenio obavezujuće pravne norme, pa su navodi o pogrešnoj primjeni prava koje je iznio apelant neosnovani.

31. Dalje, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju vodilo dovoljno računa o razumnom odnosu proporcionalnosti između sredstava koja se koriste, s jedne strane, i cilja koji se želi ostvariti, s druge strane. Naime, prema jurisprudenciji Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava, mora postojati "pravičan odnos" između zahtjeva javnog interesa koji se želi postići i zaštite osnovnih prava pojedinaca, a to neće biti slučaj ako apelant mora snositi "lični i neumjeren teret". Ustavni sud smatra da okolnosti slučaja ukazuju na to da u ovoj situaciji na apelanta nije prenesen neprimjereno obiman teret u odnosu na zahtjeve javnog interesa.

32. U skladu sa navedenim, Ustavni sud smatra da u ovom slučaju nije povrijeđeno apelantovo pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

33. Ne postoji kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju zbog toga što je odbijen apelantov tužbeni zahtjev za naknadu štete, jer je potraživanje zastarjelo u smislu člana 376. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, budući da je lišavanje imovine predviđeno zakonom koji je jasan i javno objavljen, da je u javnom interesu i u skladu sa principom proporcionalnosti.

34. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u izreci ove odluke.

35. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Mato Tadić, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj AP 1380/05, rješavajući apelaciju **Jovana Stojanovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, dopredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica
Valerija Galić, sutkinja
Jovo Rosić, sudac

na sjednici održanoj 12. travnja 2006. godine je donio

ODLUKU O MERITUMU¹

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Jovana Stojanovića** podnesena protiv Presude Apelacijskoga suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj GŽ-482/04 od 15. travnja 2005. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Jovan Stojanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Brčko Distrikt BiH) je podnio 24. lipnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Apelacijskoga suda Brčko Distrikta BiH (u daljnjem tekstu: Apelacijski sud) broj GŽ-482/04 od 15. travnja 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Apelacijskoga suda i sudionika u postupku ZDP "Elektro-Bijeljina" (u daljnjem tekstu: tuženi) je zatraženo 12. srpnja 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Tuženi je 1. kolovoza 2005. godine dostavio odgovor na apelaciju, a Apelacijski sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor tuženoga je 28. veljače 2006. godine dostavljen apelantu.

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

III. Činjениčno stanje

5. Činjence predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je bio uposlen kod tuženoga kao elektromonter, pa je, mijenjajući na trafostanici visokonaponski osigurač, 2. srpnja 1997. godine doživio nezgodu na poslu usljed strujnoga udara. U tužbi podnesenoj 13. svibnja 2002. godine Osnovnom sudu Brčko Distrikta BiH (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) je tražio da mu se naknadi pretrpljena šteta.

7. Presudom Osnovnog suda broj P-190/02-I od 9. lipnja 2004. godine tuženi je obavezan na ime naknade štete za pretrpljene fizičke bolove apelantu isplatiti iznos od 1.900 KM, za pretrpljene psihičke bolove-strah iznos od 1.266,00 KM, za umanjenje opće životne aktivnosti iznos od 1.717,60 KM ili ukupno iznos od 4.883,60 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 9. lipnja 2004. godine, kao dana presuđenja, i naknaditi troškove postupka u iznosu od 2.302,60 KM, sve u roku od 15 dana po pravomoćnosti presude i pod prijetnjom prinudnoga izvršenja. Višak apelantovog zahtjeva i tužbeni zahtjev za naknadu štete za naruženost su odbijeni, a u odnosu na tuženi Brčko Distrikt BiH, tužbeni zahtjev je odbijen zbog nedostatka pasivne legitimacije.

8. Apelacijski sud je Presudom broj Gž-482/04 od 15. travnja 2005. godine priziv tuženog uvažio i prvostupanjsku presudu preinačio tako što je apelantov tužbeni zahtjev za naknadu štete odbio. U ostalome dijelu (stavak II, stavak III. i stavak IV. izreke presude) prvostupanjska presuda je ostala neizmijenjena.

9. Apelacijski sud je utvrdio da je od dana nastanka štete, 2. srpnja 1997. godine, odnosno od definitivnoga saniranja njegovoga zdravstvenoga stanja, 2. veljače 1999. godine, pa do dana podnošenja tužbe, 13. svibnja 2002. godine, protekao rok od tri godine, predviđen stavkom 1. članka 361. Zakona o obligacijskim odnosima, pa je apelantovo potraživanje zastarjelo. U obrazloženju presude Apelacijski sud je naveo da zastara u konkretnom slučaju počinje teći prvog dana poslije dana kada je tužitelj imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze, tj. od dana završetka onih medicinskih postupaka i zahvata kojima se smatra da je liječenje faktično završeno i kada je stekao saznanje o opsegu štete i kada je šteta dobila konačan oblik. Iz utvrđenog činjeničnog stanja je nepobitno da je liječenje od svih posljedica štetnoga događaja definitivno završeno 2. veljače 1999. godine. Obzirom da su se u konkretnom slučaju stekli svi uvjeti za primjenu tzv. subjektivnog roka zastare, Apelacijski sud je zaključio da se taj rok od tri godine treba primijeniti u upitnom predmetu, jer je njegov početak kumulativno ovisan o dvije činjenice: a) od dana kad je oštećeni saznao za štetu i b) kada je doznao za štetnika, a objektivni rok zastare se primjenjuje samo onda kada oštećeni nije mogao doznati za štetu i štetnika.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant navodi da je Osnovni sud pravilno utvrdio da je rok za zastaru u konkretnom slučaju 5 godina i da se subjektivni rok zastare od tri godine ne može nikako primijeniti u ovom slučaju. Apelant nije znao za štetu koju je izazvao štetnik, niti je mogao odrediti opseg i visinu te štete, jer je za to potrebno posebno stručno znanje koje apelant ne posjeduje. S druge strane, tuženi je namjerno odugovlačio isplatu štete, znajući da će uskoro kao poduzeće prestati raditi, odnosno da će biti rasformirano, a sve s ciljem da prođe rok za isplatu pričinjene štete. Apelant navodi da je prvostupanjska odluka pravilna i na zakonu utemeljena, ali da je odluka Apelacijskoga suda, zbog pogrešne primjene roka za zastaru od tri godine, nezakonita i da zato apelaciju treba uvažiti i prvostupanjsku odluku potvrditi.

b) Odgovor na apelaciju

11. U odgovoru na apelaciju tuženi navodi da je Apelacijski sud pravilno utvrdio da postoje oba uvjeta da se primijeni stavak 1. članka 376. Zakona o obligacijskim odnosima, i to: da je apelant već u vrijeme štetnog događaja znao da štetnik može biti odgovoran za štetu koju je on pretrpio i da je 2. veljače 1999.

godine, kada je liječenje završeno, stekao saznanje o postojanju, opsegu i visini štete, pa je donio odluku kojom je odbio tužbeni zahtjev zbog nastupanja zastare potraživanja naknade štete.

12. Navodi iz apelacije koji upućuju na postojanje namjere štetnika da obećanjima danim apelantu i izbjegavanjem obveza prema njemu dovede do nastupanja zastare njegovog potraživanja su neutemeljeni i neprihvatljivi. Tuženi, dalje, navodi da je presuda Apelacijskoga suda, koju apelant pobija, u potpunosti utemeljena na zakonu i da njome nije povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, niti neko drugo ustavno pravo. Stoga, tuženi predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

13. U Zakonu o obligacijskim odnosima ("Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94 i "Službene novine Federacije BiH" broj 29/03) relevantne odredbe glase:

"Članak 154.

(1) Tko drugome prouzroči štetu dužan je nadoknaditi je ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje.

[...]

Članak 361.

(1) Zastara počinje teći prvog dana poslije dana kada je vjerovnik imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze ako zakonom za pojedine slučajeve nije što drugo propisano.

(...)

Članak 362.

Zastara nastupa kad istekne posljednji dan zakonom određenog vremena.

Članak 376.

Potraživanje naknade prouzročene štete zastarijeva za tri godine od kada je oštećenik doznao za štetu i za osobu koja je štetu učinila.

U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kada je šteta nastala.

[...]"

VI. Dopustivost

14. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

15. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

16. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Apelacijskoga suda broj Gž-482/04 od 15. travnja 2005. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelant je primio 4. svibnja 2005. godine, a apelacija je podnesena 24. lipnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

17. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

18. Apelant pobija navedenu presudu, tvrdeći da je tom presudom povrijeđeno njegovo pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

19. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"3. Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(...)

(k) *Pravo na imovinu."*

20. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

"1. Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

2. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebitim da bi nadzirala uporabu imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

21. Iz činjenica konkretnog predmeta slijedi da se ovaj spor odnosi na tužbeni zahtjev za naknadu štete koja je apelantu pričinjena na radu strujnim udarom, a za koji je odgovoran tuženi. Pošto se radi o utvrđivanju prava na imovinu, slijedi da je članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju primjenjiv u ovom predmetu.

22. Ustavni sud naglašava da članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvome stavku, jeste opće naravi i iskazuje načelo mirnoga uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istoga stavka, obuhvaća lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje je izraženo u drugome stavku, priznaje da države članice imaju pravo, između ostaloga, nadzirati uporabu imovine sukladno javnome interesu. Ova tri pravila nisu "različita", u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te ih, stoga, treba tumačiti u okviru općeg načela iskazanog u prvom pravilu (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982. godine, serija A, broj 52, stavak 61).

23. Ustavni sud mora ispitati je li pobijanje apelantovog tužbenog zahtjeva za naknadu štete, koje je dovelo do lišavanja apelanta imovine na način kako to proistječe iz pobijane presude Apelacijskoga suda, bilo opravdano. To može biti slučaj samo ako je lišavanje imovine (a) predviđeno zakonom, (b) u javnom interesu i (c) sukladno načelu proporcionalnosti.

24. U konkretnom slučaju apelant smatra da je Apelacijski sud pobijanom presudom povrijedio njegovo pravo na imovinu zbog pogrešne primjene materijalnog prava glede računanja rokova zastare potraživanja naknade štete. S druge strane, Apelacijski sud je usvojio stajalište da se u konkretnom predmetu mora primijeniti rok za zastaru od tri godine obzirom da je stavkom 1. članka 361. Zakona o obligacijskim odnosima utvrđeno da zastara, u konkretnom slučaju, počinje teći prvoga dana poslije dana kada je tužitelj imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze, tj. od dana završetka onih medicinskih postupaka i zahvata kojima se smatra da je liječenje faktično završeno, i kada je stekao saznanje o opsegu štete i kada je šteta dobila konačan oblik.

25. Ustavni sud napominje da nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica. Isto tako, Ustavni sud nije nadležan ispitivati način na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivno-pravne propise osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluke redovitih sudova ne uključuju ili pogrešno primjenjuju ustavno pravo, kad je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i sl. (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 29/02 od 27. lipnja 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 31/03). Ustavni sud zapaža da ne postoje naznake da su redoviti sudovi u konkretnome slučaju na proizvoljan način tumačili i primijenili relevantno pravo.

26. Zakon na temelju kojeg je Apelacijski sud donio pobijanu presudu je javno objavljen i ima sve kvalitete i propisane standarde općeg zakonskog akta, a primijenjene odredbe su formulirane na jasan i nedvojbjen način, tako da je apelant mogao

znati način i rokove za ostvarivanje svojih prava. Zakonom o obligacijskim odnosima je izričito propisano da potraživanje naknade za uzrokovanu štetu zastarijeva za tri godine od kada je oštećenik saznao za štetu i za osobu koja je štetu učinila i da se taj zakonski rok treba primijeniti u upitnom predmetu. Pri tomu je Apelacijski sud pošao od toga da su apelantu bila poznata oba subjektivna elementa za utvrđivanje početka tečenja roka zastare a to su: dan kad je oštećeni saznao za štetu, konkretno 2. veljače 1999. godine, i dan kada je apelant doznao za štetnika, a do tog saznanja apelant je došao već u vrijeme štetnog događaja.

27. Inače, sudbena praksa fleksibilnije tumači sintagmu iz stavka 1. članka 376. Zakona o obligacijskim odnosima "kad je oštećenik doznao za štetu i za osobu", pa to ne shvata kao isključivo subjektivni normativni element, posebice prigodom saznanja za samu štetu, nego traži i neke objektivne elemente u svezi toga da su saznanje oštećenoga o šteti, njezinom opsegu i učinitelju dostatni da utvrdi da je oštećeni bio u mogućnosti to doznati. Drugim riječima, dok oštećenom ti podaci iz objektivnih razloga nisu poznati, rok zastare ne počinje teći. Isto tako, izraz "oštećeni doznao za štetu" treba shvatiti tako da on treba doznati ne samo za postojanje štete nego i u kojem je opsegu i visini ta šteta nastala. Tako se smatra da je oštećeni doznao za štetu: prigodom fizičkih bolova, kad su prestali ti bolovi a najkasnije kad se dovrši liječenje; prigodom pojačanih napora, kad se dovrši liječenje i stabilizira oštećenikovo zdravstveno stanje oštećeno štetnim događajem i prigodom naruženosti, kad je postalo izvjesno da se naruženost ne može više ukloniti ni bitno smanjiti. Sva ova pravna stajališta su uzeta u obzir prigodom utvrđivanja je li nastupila zastara u konkretnom slučaju i u tom smislu apelantova ustavna prava nisu povrijeđena.

28. Razmatrajući konkretni slučaj, Ustavni sud se poziva na svoje ranije doneseno stajalište prema kojem "u svezi ograničenja glede ostvarivanja građanskih prava se ubraja i mogućnost prigovora zastare tužbenih zahtjeva" (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 49/02 od 28. studenoga 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 6/04, točka 43, i aplikacija bivšem Europskom povjerenstvu za ljudska prava broj 13674/88 od 14. travnja 1989. u predmetu *Cyril Albert Warner protiv Velike Britanije*). Usvajanjem načela zastare potraživanja se osigurava načelo pravne sigurnosti. Naime, država ima interes da se zadrže pravni odnosi koji su trajali određeno razdoblje, kao i da se zakonom propišu rokovi u okviru kojih je moguće tražiti sudbenu zaštitu za povredu imovinskih i drugih prava. Osim toga, institut zastare treba pozitivno utjecati na nemarnost u ostvarivanju prava. Prigodom konkretnog reguliranja ovog pitanja a, prije svega, određivanja roka zastare, zakonodavac uživa određenu slobodu procjene (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Ashingdane protiv Velike Britanije*, presuda od 28. svibnja 1985, serija A, broj 93, stavak 57). Ovo pitanje zakonodavac ne smije tako regulirati da bitno onemogući ili neopravdano oteža ostvarivanje ovih prava. Ali, njegovo pravo jeste utvrditi vremenska ograničenja za mogućnosti zaštite povrijeđenih imovinskih i neimovinskih prava kada ocijeni da je to svrsishodno, razumno i u duhu načela vladavine prava. Ustavni sud smatra da se navedena stajališta mogu primijeniti i u ovom slučaju, pa slijedi da je primjena navedenoga zakona pravno sasvim opravdana i da odražava potrebu zaštite javnoga interesa.

29. Tako se u citiranoj odluci Europskoga povjerenstva za ljudska prava, u predmetu *Cyril Albert Warner protiv Velike Britanije*, broj 13674/88 od 14. travnja 1989. godine, na 3. strani, izričito navodi: "Prema mišljenju Povjerenstva, generalno se može prihvatiti da je u interesu dobrog upravljanja pravičnošću da postoji vremensko ograničenje u okviru kojega se može pokrenuti postupak. [...] Povjerenstvo je našlo da je prihvatljivo i u interesu pravne sigurnosti da takvo vremensko ograničenje bude presudno i da ne postoji mogućnost pokretanja postupka čak i kad se, po isteku vremenskoga ograničenja propisanoga zakonom, pojave nove činjenice. Povjerenstvo smatra da ograničenje za pokretanje postupka nakon proteka roka propisanoga zakonom nije nerazumno i da se ne kosi sa načelom proporcionalnosti."

лице из наведеног члана које има право на повраћај стана односно ради се о лицу које је предметни стан престало да користи "невезано за рашне сукобе", како је наведено у наведеном рјешењу.

8. Рјешењем Министарства број 27/02-23-3735/01 од 7. марта 2002. године поништено је наведено рјешење и предмет враћен првостепеном органу на поновни поступак.

9. У поновљеном поступку Управа за стамбена питања је Рјешењем број 23/6-372-П-3801/98 од 7. јуна 2004. године одбила апелантов захтјев за повраћај стана у посјед као неоснован, а Рјешењем Министарства број 27/02-23-2084/04 од 13. октобра 2004. године поништено је наведено рјешење и предмет поново враћен првостепеном органу на поновни поступак.

10. Управа за стамбена питања је Рјешењем број 23/6-372-П-3801/98 од 30. маја 2005. године поново одбила апелантов захтјев за повраћај стана у посјед као неоснован.

11. На ново Рјешење Управе за стамбена питања број 23/6-372-П-3801/98 од 30. маја 2005. године апелант је уложио жалбу, па је Министарство Рјешењем број 27/02-23-13665/05 од 5. јула 2005. године још једном поништило наведено рјешење Управе за стамбена питања и предмет 15. јула 2005. године вратило првостепеном органу на поновни поступак.

12. Апелант се жали да му је оспореним рјешењима повријеђено право на правично суђење с обзиром на "разуман рок" одлучивања из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

ИВ. Релевантни прописи

13. У **Закону о управном поступку** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 2/98 и 48/99) релевантне одредбе гласе:

"Члан 6

Кад органи и инститиуције које имају јавна овлашћења да рјешавају у ујравним стварима, дужни су да обезбиједи ефикасно осиваривање љуба и инитереса грађана, предузећа (друштва, усјанова и других љубних лица, што обухвата добру организацију на извршавању послова органа, која обезбеђује брзо, пошито и квалификино рјешавање ујравних ствари у ујравном пошитоу уз свеситрано разматрање љих ствари.

[...]

Члан 14

Поситоуак има да се води брзо и са што мање трошкова и губитка времена за странку и дружа лица која учествоу у пошитоу, али што да се тробави све што је пошитоно за љубилно ушврђивање чињеничног стана и за доношење законитоог и љубилноог рјешења.

[...]

V. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апелант наводи да његов предмет није ријешен у разумном року и на правичан начин и да се у свим поновљеним поступцима, а по налогу другостепеног органа, инсистира да се утврди правна чињеница да ли је Медиха Куштрић, која је ташта подносиоца захтјева за повраћај стана, била члан породичног домаћинства, што је ирелевантно за предмет повраћаја стана, јер се она не јавља као подносилац захтјева. Иако је апелант неколико пута, изјављујући жалбу другостепеном органу, тражио да тај орган мериторно ријешити овај предмет то се није десило, него се увијек предмет враћа првостепеном органу и поред тога што је од подношења овог захтјева прошло више од 7 година.

15. Апелант се жали на повреду права на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) због дужине трајања поступка повраћаја стана. Апелант тражи да му се на име компензације због дужине трајања поступка исплати 3.000 КМ.

б) Одговори на апелацију

16. У одговору на апелацију првостепени орган истиче хронологију одлучивања од самог подношења захтјева за повраћај стана 26. августа 1998. године до дана када је донесено посљедње рјешење у другом степену, уз констатацију да је Министарство закључило да се предмет врати првостепеном органу с циљем да се недвосмислено утврди да ли је апелант лице из члана 3 став 2 Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима које има право на повратак у свој дом у складу са чланом 1 Анекса VII Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и да ли је апелантова ташта Медиха Куштрић била члан његовог породичног домаћинства 30. априла 1991. године, односно да ли је именована наставила да користи стан након апелантовог одласка у Аустралију. С обзиром да све ово није било на недвосмислен начин утврђено, Министарство је вратило предмет првостепеном органу уз посебна упутства шта треба да се утврди у предметном случају. Усмена расправа по захтјеву апеланта је била заказана за 1. фебруар 2006. године, али се пуномоћник подносиоца захтјева није појавио па је расправа одгођена за 21. марта 2006. године. Што се тиче апелантовог приговора на дужину рока одлучивања о апелантовом захтјеву, Министарство наглашава да је присутан велики прилив предмета из стамбене области, посебно захтјева за повраћај стана, да су управни органи морали да слиједе хронолошки принцип рјешавања предмета, и да из тих разлога овај предмет није могао да буде раније ријешен.

VI. Допустивост

17. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

18. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

19. У контексту апелационе надлежности Уставног суда из члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, израз "пресуда" мора широко да се тумачи. Тај израз не треба само да укључује све врсте одлука и рјешења, већ и недостатак доношења одлуке када се за такав недостатак утврди да је неуставан (види одлуку Уставног суда број У 23/00 од 2. фебруара 2001. године, објављену у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 10/01). Дакле, у складу са чланом 16 став 3 Правила Уставног суда, Уставни суд може изнимно да разматра апелацију и када нема одлуке надлежног суда, уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода која штити Устав Босне и Херцеговине или међународни споразуми који се примјењују у Босни и Херцеговини.

20. Уставни суд, полазећи од праксе Европског суда за људска права на подручју исцрпљивања правних лијекова, истиче да приликом примјене правила из члана 16 став 1 Правила Уставног суда, то правило мора да се примјењује уз одређен степен флексибилности и без претјераног формализма (види Европски суд за људска права, *Cardot против Француске*, пресуда од 19. марта 1991. године, серија А број 200, став 34). Уставни суд наглашава да правило исцрпљивања правних лијекова који су могући по закону није апсолутно, нити може да се примјењује аутоматски, те приликом испитивања да ли је било поштовано, битно је да се узму у обзир одређене околности сваког појединог предмета (види Европски суд за људска права, *Van Oosterwijk против Белгије*, пресуда од 6. децембра 1980; серија А број 40, став 35). То, између осталог, значи да мора реално да се узме у обзир не само постојање формалних правних средстава у правном систему, већ и свеукупни правни и политички контекст као и личне апелантове прилике.

21. Апелант се позива на своје право из члана 6 став 1 Европске конвенције, које садржи право на "суђење у разумном року", зато што управни поступак траје непримјерено дуго.

Имајући у виду наведене околности, Уставни суд примјеђује да у Босни и Херцеговини, у конкретном случају у Федерацији Босне и Херцеговине, не постоји ефективно правно средство које би омогућило апеланту да се жали због дужине трајања управног поступка (види, *mutatis mutandis*, Европски суд за људска права, *Tome Mata iprošiv Porijuzala*, апликација број 32082/98, ЕСНХР 1999-IX).

22. Уставни суд истиче да на појединца не може да се стави претјеран терет у откривању који је најефикаснији пут којим би се дошло до остварења његових права. Такође, Уставни суд запажа да је један од основних постулата Европске конвенције да правна средства која појединцу стоје на располагању треба да буду лако доступна и разумљива, те да пропуст у организацији правног и судског система државе, који угрожава заштиту индивидуалних права, не може да се приписује појединцу. Поред тога, дужност државе је да организује свој правни систем тако да омогући судовима и јавним властима да се повинују захтјевима и условима Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Zanghi iprošiv Ишалије*, пресуда од 19. фебруара 1991. године, серија А, број 194, став 21).

23. У конкретном случају, Уставни суд сматра да се ради о пропуштању да надлежни орган управе донесе одлуку у разумном року о апелантовом захтјеву, као и да апелант није имао на располагању ефикасан правни лијек којим би оспорио дужину поступка.

24. Имајући у виду одредбе члана VI/36), те члана 16 став 1 и став 3 Правила Уставног суда, Уставни суд закључује да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости у односу на право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

VII. Меритум

25. Апелант се жали да његов предмет који се води пред управним органима није завршен у "разумном року", те да му је повријеђено право на правичан поступак које је заштићено чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције.

Право на правичан поступак у разумном року

26. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

"*Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из сјава 2 овог члана, а она обухватају:*

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним сиварима и друга права у вези са кривичним посивком."

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

"*1. Приликом уиврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оивујбе iprošiv њега, свако има право на правично суђење и јавну расиву у разумном року ipред независним и неивисиврасним, законом уствановљеним судом. [...]"*

Примјенљивост члана 6 став 1 Европске конвенције

27. У конкретном случају је потребно, као прво, да се одговори на питање да ли предметни управни поступак има карактер "спора" у ком су утврђивана апелантова "грађанска права и обавезе". Уставни суд указује на сопствену јуриспруденцију и на праксу Европског суда за људска права, сходно којој појам "спора", у смислу значења члана 6 став 1 Европске конвенције, подразумијева "све поступке чији је резултат пресудан за приватна права и обавезе", чак и када се поступак тиче спора између појединца и јавне власти која дјелује у оквиру својих овлашћења; карактер "законодавства које одређује како ће се проблем ријешити" и "овлашћења" која припадају предметном органу је од малог значаја (види Уставни суд, Одлука АП 540/04 од 18. јануара 2005. године, став 20 и Европски суд за људска права, *Ringeisen iprošiv Аустрије*, пресуда од 28. јуна 1978. године, серија А, број 13, став 94).

28. У конкретном случају поступак се односи на питање повраћаја стана ранијем носиоцу станарског права. Уставни суд је раније заузео став да сви захтјеви који се односе на спорове у вези са овим питањем потпадају под појам "грађанских права и обавеза" (види Уставни суд, Одлука број У2/99 од 24. септембра 1999. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 20/99). Такође, у конкретном случају се ради о захтјеву да се у разумном року апеланту, као ранијем носиоцу станарског права, призна право на повраћај тог стана. Стога, Уставни суд сматра да је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив.

Период који се узима у обзир

29. Уставни суд запажа да је поступак по захтјеву апеланта за повраћај спорног стана започео 26. августа 1998. године и до данас није завршен. Сходно томе, период у ком је покренут наведени поступак спада у надлежност Уставног суда, с обзиром да је започео након 14. децембра 1995. године, тј. након што је Устав Босне и Херцеговине ступио на правну снагу. Дакле, поступак (до доношења ове одлуке) траје преко 7 година и 7 мјесеци.

30. С обзиром на наведено, Уставни суд ће испитати да ли је у конкретном поступку дошло до кршења права на поступак у разумном року, како то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције. Полазећи од критеријума утврђених праксом Европског суда за људска права, Уставни суд истиче да се разумност трајања поступка оцјењује у свјетлу свих околности предмета, узимајући нарочито у обзир сложеност предмета, понашање страна у поступку, с једне стране, и суда и јавних власти с друге стране (види Европски суд за људска права, *Vernillo iprošiv Француске*, пресуда од 20. фебруара 1981. године, серија А број 198, став 30; *Zimmermann i Steiner*, пресуда од 13. јула 1983. године, став 24).

а) Сложеност предмета

31. Уставни суд наглашава да сложеност поступка мора да се разматра у свјетлу чињеничног и правног аспекта предметног спора, тј. доказа које орган управе и редовни суд морају да изведу и процијене у свјетлу правне природе спора.

32. Уставни суд запажа да се у конкретном случају ради о поступку повраћаја стана на ком постоји станарско право, односно да је у овом случају требало да се утврди да ли апелант испуњава законске услове за повраћај спорног стана. Такође, Уставни суд наглашава да су у предметном поступку укључене само двије стране, те не сматра да апелантов случај може да се опише као нарочито сложен, како у погледу чињеничног стања, тако и у погледу правних питања.

б) Понашање апеланта

33. Уставни суд истиче да у грађанским предметима саслушање у разумном року зависи од понашања стране која учествује у поступку (види одлуку бивше Европске комисије за људска права, Но.11541/85, 12. април 1989. године, О.И. 70).

34. У конкретном случају Уставни суд запажа да дужина поступка не може да се припише апеланту, јер није користио било какве методе које би могле да доведу до одуговлачења поступка. Наиме, апелант је, преко заступника, био присутан на расправама пред органом управе и у више наврата је ургирао да се донесе рјешење. Дакле, апелант је користио правна средства која су му била на располагању у оквиру Закона о управном поступку, да би у што краћем року дошао до одлуке. Уставни суд не налази у апелантовом понашању било какве елементе који би указивали да је на било који начин допринио свеукупној дужини конкретног управног поступка.

с) Понашање јавних власти

35. Апелант је 26. августа 1998. године поднио писмени захтјев за повраћај спорног стана. Управа за стамбена питања је Рјешењем број 23/6-372-П-3801/98 од 14. јула 2000. године као неоснован одбила апелантов захтјев за повраћај стана у посјед, са образложењем да је спорни стан напустио још 4. децембра 1989. године, закључивши споразумни раскид радног односа због одласка у иностранство. Како је раније изложено, враћање

предмета на првостепени орган и то узастопно три пута да би се утврдиле чињенице које нису сложене и захтијевају вријеме резултовало је укупним трајањем поступка преко 7 година и 7 мјесеци, што је период који се обично у предметима овакве сложености узима као претјеран у управним стварима.

36. Уставни суд сматра да не постоји разумно и објективно оправдање за овакво дјеловање надлежних управних органа, те да период одлучивања у управном поступку о повраћају апеланту спорног стана не може да се сматра "разумним" у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције. На основу изложеног, Уставни суд сматра да овако непримјерено дуго трајање поступка за повраћај апеланту спорног стана може у цијелости да се стави на терет надлежним управним органима.

37. Међутим Уставни суд сматра да су одуговлачењу поступка највише допринијели органи управе, конкретно Управа за стамбена питања и Министарство, због тога што се спис налазио најдуже управо пред тим органима. Из стања списка је видљиво да је Министарство више пута поништаловало првостепено рјешење и враћало га на поновно одлучивање с циљем да утврде релевантне чињенице да ли је апелант лице које сходно члану 3 став 2 Закона о престанку Закона о напуштеним становима има право на повраћај стана, односно чињеницу да ли је Медиха Куштрић, ташта подносиоца захтјева, била члан породичног домаћинства именованог 30. априла 1991. године и да ли је наставила да користи предметни стан. Ове чињенице никако не могу да се сврстају као сложене, чије би утврђивање захтијевало дуже вријеме и неке посебне правне поступке спровођења доказа.

38. Имајући у виду наведено, Уставни суд се позива на свој став изнесен у Одлуци У 23/00 од 2. фебруара 2001. године ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 10/01) који у свом релевантном дијелу гласи: "Уколико суд не донесе одлуку у меритуму у року од пет година а да не изнесе било какво оцрњавање, долази до кршења апелантовог права на утврђивање његових/њених права љуштем суда у разумном року[...]". С обзиром да поступак у овом предмету још увијек није завршен, а започео је 26. августа 1998. године, Уставни суд закључује да је повријеђено апелантово право на доношење мериторне одлуке у разумном року, за шта се одговорним сматрају органи Управе за стамбена питања и надлежно Министарство за стамбене послове Кантона Сарајево.

39. Уставни суд мора да нагласи да је за правни систем од фундаменталне важности да се води поступак у оквиру разумног времена, јер свако непотребно одуговлачење често доводи до, *de facto*, лишавања појединца његових права и губитка дјелотворности и повјерења у правни систем.

40. С обзиром на чињеницу да управни поступак за повраћај апеланту спорног стана до дана доношења одлуке Уставног суда траје преко 7 година и 7 мјесеци, као и да за тако дуго трајање поступка одговорност може се, у цијелости, да се припише надлежним управним органима, Уставни суд закључује да је дошло до повреде права на "суђење у разумном року" као једном од елемената права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање компензације

41. Апелант тражи да му се досуди износ од 3.000 КМ на име накнаде штете због тога што није донесена мериторна одлука у разумном року. У смислу члана 76 став 2 Правила Уставног суда Уставни суд, изузетно, на захтјев апеланта може да одреди накнаду штете. Међутим, Уставни суд подсјећа да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду штете одређује у симболичном смислу у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и слобода.

42. У конкретном случају, Уставни суд је већ навео да се не ради о предмету који захтијева посебну хитност, те би апеланту за сваку годину одлагања доношења одлуке требало да се исплати износ од 150 КМ. Уставни суд сматра да апелант није допринио одлагању, па му накнада припада од дана подношења захтјева за повраћај стана, што значи да период одлагања доношења одлуке, за који апелант има право накнаде, износи

седам година и седам мјесеци. Дакле, укупан износ који апеланту треба да се исплати на име нематеријалне штете због недоношења одлуке износи 1.130 КМ. Овај износ апеланту је дужна да исплати Федерација Босне и Херцеговине у року од три мјесеца од достављања ове одлуке (види Одлуку Уставног суда број АП 938/04 од 17. новембра 2005. године).

VIII. Закључак

43. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правичан поступак у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када поступак доношења рјешења о повраћају стана није окончан ни након више од седам година од дана подношења захтјева, а такво неоправдано трајање свеукупног поступка може, у цијелости, да се припише понашању надлежних јавних власти.

44. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 76 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

45. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Мато Тодић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj AP 1404/05, rješavajući apelaciju Zijada Pite, na osnovu člana VI/3, b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 59. stav 2. tačka 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, potpredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica
Valerija Galić, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 9. maja 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU¹

Usvaja se apelacija Zijada Pite.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na pravo apelanta na donošenje odluke u разумном року u predmetu Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo broj 23/6-372-P-3801/98.

Nalaže se Upravi za stambena pitanja Kantona Sarajevo donošenje odluke o meritumu u predmetu broj 23/6-372-P-3801/98 bez daljnog odlaganja.

Nalaže se Upravi za stambena pitanja Kantona Sarajevo da u року od tri mjeseca od дана dostavljanja ове одлуке obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ове одлуке, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda.

Na osnovu člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine obavezuje se Federacija Bosne i Hercegovine da, na ime nematerijalne štete, isplati apelantu izнос od 1.130 КМ u року od 30 дана od дана dostave ове одлуке.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Zijad Pita (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Aida Pita, podnio je 1. jula 2005. godine apelaciju

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 68/06.

Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog dužine trajanja postupka pred upravnim organima a u vezi sa pravom na povrat stana u posjed. Apelant je 30. augusta 2005. godine i 22. septembra 2005. godine dopunio apelaciju. Dopunom apelacije od 22. septembra 2005. godine apelant je tražio naknadu štete u iznosu od 3.000 KM, zbog nedonošenja odluke u razumnom roku.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 25. stav 2. Pravila Ustavnog suda, od Ministarstva stambenih poslova Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) i Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Uprava za stambena pitanja) zatraženo je 6. februara 2006. godine da dostave odgovor na apelaciju, a od Uprave za stambena pitanja 30. maja 2005. godine zatražen je na uvid spis broj 23/6-372-P-3801/98.

3. Ministarstvo je dostavilo odgovor na apelaciju 22. februara 2006. godine, dok Uprava za stambena pitanja nije dostavila odgovor na apelaciju. Spis je dostavljen Ustavnom sudu na uvid 21. oktobra 2005. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor Ministarstva je 2. februara 2006. godine dostavljen apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz dostavljenog spisa, kao i iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je bio nosilac stanarskog prava na stanu u Sarajevu, u ulici Lovčenska broj 49E/1, (sada Muhameda ef. Pandže), po osnovu ugovora o korištenju stana zaključenog 9. decembra 1985. godine. Iz dokumentacije spisa predmeta proizlazi da se apelant obratio vlasniku stana, Unis "ERC" d.d. u mješovitom vlasništvu, da mu se odobri sporazumni raskid radnog odnosa sa 31. decembrom 1989. godine, radi odlaska na rad u inozemstvo. Predmetni stan apelant je napustio 19. januara 1990. godine, a u stanu je ostao jedan član njegovog porodičnog domaćinstva. Davalac stana, kako je vidljivo iz dokumentacije, nije protiv apelanta nikad vodio postupak za otkaz stanarskog prava.

7. Apelant je 26. augusta 1998. godine podnio pismeni zahtjev za povrat spornog stana u posjed. Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 14. jula 2000. godine kao neosnovan odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed, sa obrazloženjem da je sporni stan napustio još 4. decembra 1989. godine, zaključivši sporazumni raskid radnog odnosa zbog odlaska u inozemstvo. Predmetno rješenje je doneseno na osnovu člana 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, po kojem nosilac stanarskog prava na stanu koji je proglašen napuštenim, kao i članovi njegovog porodičnog domaćinstva, nemaju pravo na povrat stana jer podnosioc zahtjeva za povrat stana nije osoba iz navedenog člana koja ima pravo na povrat stana odnosno radi se o osobi koja je predmetni stan prestala koristiti "nevezano za ratne sukobe", kako je navedeno u navedenom rješenju.

8. Rješenjem Ministarstva broj 27/02-23-3735/01 od 7. marta 2002. godine poništeno je navedeno rješenje i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak.

9. U ponovljenom postupku Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 7. juna 2004. godine odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed kao neosnovan, a Rješenjem Ministarstva broj 27/02-23-2084/04 od 13. oktobra 2004. godine poništeno je navedeno rješenje i predmet ponovo vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak.

10. Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 30. maja 2005. godine ponovo odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed kao neosnovan.

11. Na novo Rješenje Uprave za stambena pitanja broj 23/6-372-P-3801/98 od 30. maja 2005. godine apelant je uložio žalbu, pa je Ministarstvo Rješenjem broj 27/02-23-13665/05 od 5. jula 2005. godine još jednom poništilo navedeno rješenje

Uprave za stambena pitanja i predmet 15. jula 2005. godine vratilo prvostepenom organu na ponovni postupak.

12. Apelant se žali da mu je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo na pravično suđenje s obzirom na "razuman rok" odlučivanja iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

IV. Relevantni propisi

13. U **Zakonu o upravnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 2/98 i 48/99) relevantne odredbe glase:

"Član 6.

Kad organi i institucije koje imaju javne ovlasti rješavaju u upravnim stvarima, dužni su da osiguraju efikasno ostvarivanje prava i interesa građana, poduzeća (društava, ustanova i drugih pravnih lica, što obuhvata dobru organizaciju na izvršavanju poslova organa, koja osigurava brzo, potpuno i kvalitetno rješavanje upravnih stvari u upravnom postupku uz svestrano razmatranje tih stvari.

[...]

Član 14.

Postupak se ima voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koje učestvuju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

[...]

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant navodi da njegov predmet nije riješen u razumnom roku i na pravičan način i da se u svim ponovljenim postupcima, a po nalogu drugostepenog organa, insistira na utvrđivanju pravne činjenice da li je Mediha Kuštrić, koja je punica podnosioca zahtjeva za povrat stana, bila član porodičnog domaćinstva, što je irelevantno za predmet povrata stana, jer se ona ne javlja kao podnosilac zahtjeva. Iako je apelant nekoliko puta, izjavljujući žalbu drugostepenom organu, tražio da taj organ meritorno riješi ovaj predmet to se nije desilo, nego se uvijek predmet vraća prvostepenom organu i pored toga što je od podnošenja ovog zahtjeva prošlo više od 7 godina.

15. Apelant se žali na povredu prava na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) zbog dužine trajanja postupka povrata stana. Apelant traži da mu se na ime kompenzacije zbog dužine trajanja postupka isplati 3.000 KM.

b) Odgovori na apelaciju

16. U odgovoru na apelaciju prvostepeni organ ističe hronologiju odlučivanja od samog podnošenja zahtjeva za povrat stana 26. augusta 1998. godine do dana donošenja posljednjeg rješenja u drugom stepenu, uz konstataciju da je Ministarstvo zaključilo da se predmet vrati prvostepenom organu s ciljem da se nedvosmisleno utvrdi da li je apelant lice iz člana 3. stav 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima koje ima pravo na povratak u svoj dom u skladu sa članom 1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i da li je apelantova punica Mediha Kuštrić bila član njegovog porodičnog domaćinstva 30. aprila 1991. godine, odnosno da li je imenovana nastavila koristiti stan nakon apelantovog odlaska u Australiju. Obzirom da sve ovo nije bilo na nedvosmislen način utvrđeno, Ministarstvo je vratilo predmet prvostepenom organu uz posebne upute šta treba utvrditi u predmetnom slučaju. Usmena rasprava po zahtjevu apelanta je bila zakazana za 1. februar 2006. godine, ali se punomoćnik podnosioca zahtjeva nije pojavio pa je rasprava odgođena za 21. marta 2006. godine. Što se tiče apelantovog prigovora na dužinu roka odlučivanja o apelantovom zahtjevu, Ministarstvo naglašava da je prisutan veliki priliv predmeta iz stambene oblasti, posebno zahtjeva za povrat stana, da su upravni organi

morali slijediti hronološki princip rješavanja predmeta, i da iz tih razloga ovaj predmet nije mogao biti ranije riješen.

VI. Dopustivost

17. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

19. U kontekstu apelacione nadležnosti Ustavnog suda iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, izraz "presuda" se mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključivati sve vrste odluka i rješenja, već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi odluku Ustavnog suda broj U 23/00 od 2. februara 2001. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 10/01). Dakle, u skladu sa članom 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koja štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni sporazumi koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

20. Ustavni sud, polazeći od prakse Evropskog suda za ljudska prava na području iscrpljivanja pravnih lijekova, ističe da se prilikom primjene pravila iz člana 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, to pravilo mora primjenjivati uz određen stepen fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Cardot protiv Francuske*, presuda od 19. marta 1991. godine, serija A broj 200, stav 34). Ustavni sud naglašava da pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova koji su mogući po zakonu nije apsolutno, niti se može primjenjivati automatski, te prilikom ispitivanja je li bilo poštovano, bitno je uzeti u obzir određene okolnosti svakog pojedinog predmeta (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van Oosterwijk protiv Belgije*, presuda od 6. decembra 1980; serija A broj 40, stav 35). To, između ostalog, znači da se mora realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnom sistemu, već i sveukupni pravni i politički kontekst kao i lične apelantove prilike.

21. Apelant se poziva na svoje pravo iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, koje sadrži pravo na "sudenje u razumnom roku", zato što upravni postupak traje neprimjereno dugo. Imajući u vidu navedene okolnosti, Ustavni sud primjećuje da u Bosni i Hercegovini, u konkretnom slučaju u Federaciji Bosne i Hercegovine, ne postoji efektivno pravno sredstvo koje bi omogućilo apelantu da se žali zbog dužine trajanja upravnog postupka (vidi, *mutatis mutandis*, Evropski sud za ljudska prava, *Tome Mata protiv Portugala*, aplikacija broj 32082/98, ECHR 1999-IX).

22. Ustavni sud ističe da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najefikasniji put kojim bi se došlo do ostvarenja njegovih prava. Također, Ustavni sud zapaža da je jedan od osnovnih postulata Evropske konvencije da pravna sredstva koja pojedincu stoje na raspolaganju trebaju biti lako dostupna i razumljiva, te da se propust u organizaciji pravnog i sudskog sistema države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu. Pored toga, dužnost je države da organizira svoj pravni sistem tako da omogućí sudovima i javnim vlastima da se počinju zahtjevima i uvjetima Evropske konvencije (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. februara 1991. godine, serija A, broj 194, stav 21).

23. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da se radi o propuštanju da nadležni organ uprave donese odluku u razumnom roku o apelantovom zahtjevu, kao i da apelant nije imao na raspolaganju efektivan pravni lijek kojim bi osporio dužinu postupka.

24. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b), te člana 16. stav 1. i stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

VII. Meritum

25. Apelant se žali da njegov predmet koji se vodi pred upravnim organima nije završen u "razumnom roku", te da mu je povrijeđeno pravo na pravičan postupak koje je zaštićeno članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na pravičan postupak u razumnom roku

26. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom."

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

Primjenljivost člana 6. stav 1. Evropske konvencije

27. U konkretnom slučaju je potrebno, kao prvo, odgovoriti na pitanje da li predmetni upravni postupak ima karakter "spora" u kojem su utvrđivana apelantova "građanska prava i obaveze". Ustavni sud ukazuje na vlastitu jurisprudenciju i na praksu Evropskog suda za ljudska prava, prema kojoj pojam "spora", u smislu značenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije, podrazumijeva "sve postupke čiji je rezultat presudan za privatna prava i obaveze", čak i kada se postupak tiče spora između pojedinca i javne vlasti koja djeluje u okviru svojih ovlaštenja; karakter "zakonodavstva koje određuje kako će se problem riješiti" i "ovlaštenja" koja pripadaju predmetnom organu je od malog značaja (vidi Ustavni sud, Odluka AP 540/04 od 18. januara 2005. godine, stav 20. i Evropski sud za ljudska prava, *Ringelsen protiv Austrije*, presuda od 28. juna 1978. godine, serija A, broj 13, stav 94).

28. U konkretnom slučaju postupak se odnosi na pitanje povrata stana ranijem nosiocu stanarskog prava. Ustavni sud je ranije zauzeo stav da svi zahtjevi koji se odnose na sporove u vezi sa ovim pitanjem potpadaju pod pojam "građanskih prava i obaveza" (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 2/99 od 24. septembra 1999. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/99). Također, u konkretnom slučaju se radi o zahtjevu da se u razumnom roku apelantu, kao ranijem nosiocu stanarskog prava, prizna pravo na povrat tog stana. Stoga, Ustavni sud smatra da je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv.

Period koji se uzima u obzir

29. Ustavni sud zapaža da je postupak po zahtjevu apelanta za povrat spornog stana započeo 26. augusta 1998. godine i do danas nije završen. Prema tome, period u kojem je pokrenut navedeni postupak spada u nadležnost Ustavnog suda, s obzirom da je započeo nakon 14. decembra 1995. godine, tj. nakon što je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na pravnu snagu. Dakle, postupak (do donošenja ove odluke) traje preko 7 godina i 7 mjeseci.

30. S obzirom na navedeno, Ustavni sud će ispitati da li je u konkretnom postupku došlo do kršenja prava na postupak u razumnom roku, kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Evropskog suda za ljudska prava, Ustavni sud ističe da se razumnost trajanja postupka ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti predmeta, uzimajući

naročito u obzir složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti s druge strane (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Vernillo protiv Francuske*, presuda od 20. februara 1981. godine, serija A broj 198, stav 30; *Zimmermann i Steiner*, presuda od 13. jula 1983. godine, stav 24).

a) Složenost predmeta

31. Ustavni sud naglašava da se složenost postupka mora razmatrati u svjetlu činjeničnog i pravnog aspekta predmetnog spora, tj. dokaza koje organ uprave i redovni sud moraju izvesti i procijeniti u svjetlu pravne prirode spora.

32. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o postupku povrata stana na kojem postoji stanarsko pravo, odnosno da je u ovom slučaju trebalo utvrditi ispunjava li apelant zakonske uvjete za povrat spornog stana. Također, Ustavni sud naglašava da su u predmetnom postupku uključene samo dvije strane, te ne smatra da se apelantov slučaj može opisati kao naročito složen, kako u pogledu činjeničnog stanja, tako i u pogledu pravnih pitanja.

b) Ponašanje apelanta

33. Ustavni sud ističe da u građanskim predmetima saslušanje u razumnom roku zavisi od ponašanja strane koja učestvuje u postupku (vidi odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, No.11541/85, 12. april 1989. godine, O.I. 70).

34. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da se dužina postupka ne može pripisati apelantu, jer nije koristio bilo kakve metode koje bi mogle dovesti do odugovlačenja postupka. Naime, apelant je, preko zastupnika, bio prisutan na raspravama pred organom uprave i u više navrata je urgirao na donošenju rješenja. Dakle, apelant je koristio pravna sredstava koja su mu bila na raspolaganju u okviru Zakona o upravnom postupku, da bi u što kraćem roku došao do odluke. Ustavni sud ne nalazi u apelantovom ponašanju bilo kakve elemente koji bi ukazivali da je na bilo koji način doprinio sveukupnoj dužini konkretnog upravnog postupka.

c) Ponašanje javnih vlasti

35. Apelant je 26. augusta 1998. godine podnio pismeni zahtjev za povrat spornog stana. Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 14. jula 2000. godine kao neosnovan odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed, sa obrazloženjem da je sporni stan napustio još 4. decembra 1989. godine, zaključivši sporazumni raskid radnog odnosa zbog odlaska u inozemstvo. Kako je ranije izloženo, vraćanje predmeta na prvostepeni organ i to uzastopno tri puta da bi se utvrdile činjenice koje nisu složene i zahtijevaju vrijeme rezultiralo je ukupnim trajanjem postupka preko 7 godina i 7 mjeseci, što je period koji se obično u predmetima ovakve složenosti uzima kao pretjeran u upravnim stvarima.

36. Ustavni sud smatra da ne postoji razumno i objektivno opravdanje za ovakvo djelovanje nadležnih upravnih organa, te da se period odlučivanja u upravnom postupku o povratu apelantu spornog stana ne može smatrati "razumnim" u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da se ovako neprimjereno dugo trajanje postupka za povrat apelantu spornog stana može u cijelosti staviti na teret nadležnim upravnim organima.

37. Međutim Ustavni sud smatra da su odugovlačenje postupka najviše doprinijeli organi uprave, konkretno Uprava za stambena pitanja i Ministarstvo, zbog toga što se spis nalazio najduže upravo pred tim organima. Iz stanja spisa je vidljivo da je Ministarstvo više puta poništavalo prvostepeno rješenje i vraćalo ga na ponovno odlučivanje s ciljem da utvrde relevantne činjenice da li je apelant lice koje prema članu 3. stav 2. Zakona o prestanku Zakona o napuštenim stanovima ima pravo na povrat stana, odnosno činjenicu da li je Mediha Kuštrić, punica podnosioca zahtjeva, bila član porodičnog domaćinstva imenovanog 30. aprila 1991. godine i da li je nastavila koristiti predmetni stan. Ove činjenice nikako se ne mogu svrstati kao složene, čije bi utvrđivanje zahtijevalo duže vrijeme i neke posebne pravne postupke provođenja dokaza.

38. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud se poziva na svoj stav iznesen u Odluci U 23/00 od 2. februara 2001. godine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 10/01) koji u svom relevantnom dijelu glasi: "*Ukoliko sud ne donese odluku u meritumu u roku od pet godina a da ne iznese bilo kakvo opravdanje, dolazi do kršenja apelantovog prava na utvrđivanje njegovih/njenih prava putem suda u razumnom roku[...]". S obzirom da postupak u ovom predmetu još uvijek nije završen, a započeo je 26. augusta 1998. godine, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na donošenje meritorne odluke u razumnom roku, za šta se odgovornim smatraju organi Uprave za stambena pitanja i nadležno Ministarstvo za stambene poslove Kantona Sarajevo.*

39. Ustavni sud mora naglasiti da je za pravni sistem od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava i gubitka učinkovitosti i povjerenja u pravni sistem.

40. S obzirom na činjenicu da upravni postupak za povrat apelantu spornog stana do dana donošenja odluke Ustavnog suda traje preko 7 godina i 7 mjeseci, kao i da se za tako dugo trajanje postupka odgovornost može, u cijelosti, pripisati nadležnim upravnim organima, Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede prava na "sudenje u razumnom roku" kao jednom od elemenata prava na pravično sudenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje kompenzacije

41. Apelant traži da mu se dosudi iznos od 3.000 KM na ime naknade štete zbog toga što nije donesena meritorna odluka u razumnom roku. U smislu člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda Ustavni sud, izuzetno, na zahtjev apelanta može odrediti naknadu štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu štete određuje u simboličnom smislu u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i sloboda.

42. U konkretnom slučaju, Ustavni sud je već naveo da se ne radi o predmetu koji zahtijeva posebnu hitnost, te bi apelantu za svaku godinu odlaganja donošenja odluke trebalo isplatiti iznos od 150 KM. Ustavni sud smatra da apelant nije doprinio odlaganju, pa mu naknada pripada od dana podnošenja zahtjeva za povrat stana, što znači da period odlaganja donošenja odluke, za koji apelant ima pravo naknade, iznosi sedam godina i sedam mjeseci. Dakle, ukupan iznos koji apelantu treba isplatiti na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke iznosi 1.130 KM. Ovaj iznos apelantu je dužna isplatiti Federacija Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 938/04 od 17. novembra 2005. godine).

VIII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravičan postupak u razumnom roku iz člana II(3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada postupak donošenja rješenja o povratu stana nije okončan ni nakon više od sedam godina od dana podnošenja zahtjeva, a takvo neopravdano trajanje sveukupnog postupka se može, u cijelosti, pripisati ponašanju nadležnih javnih vlasti.

44. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Mato Tadić, s. r.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj AP 1404/05, rješavajući apelaciju Zijada Pite, na

temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 59. stavak 2. točka 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 76. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, dopredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica
Valerija Galić, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 9. svibnja 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU¹

Usvaja se apelacija **Zijada Pite**.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na apelantovo pravo na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo broj 23/6-372-P-3801/98.

Nalaže se Upravi za stambena pitanja Kantona Sarajevo donošenje odluke o meritumu u predmetu broj 23/6-372-P-3801/98 bez daljnjeg odlaganja.

Nalaže se Upravi za stambena pitanja Kantona Sarajevo da u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda.

Na temelju članka 76. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine obvezuje se Federacija Bosne i Hercegovine da, na ime nematerijalne štete, isplati apelantu iznos od 1.130 KM u roku od 30 dana od dana dostave ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Zijad Pita (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Aida Pita, je podnio 1. srpnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog duljine trajanja postupka pred upravnim tijelima a u svezi prava na povrat stana u posjed. Apelant je 30. kolovoza 2005. godine i 22. rujna 2005. godine dopunio apelaciju. Dopunom apelacije od 22. rujna 2005. godine apelant je tražio naknadu štete u iznosu od 3.000 KM, zbog nedonošenja odluke u razumnom roku.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 25. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, od Ministarstva stambenih poslova Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) i Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Uprava za stambena pitanja) je zatraženo 6. veljače 2006. godine da dostave odgovor na apelaciju, a od Uprave za stambena pitanja 30. svibnja 2005. godine je zatražen na uvid spis broj 23/6-372-P-3801/98.

3. Ministarstvo je dostavilo odgovor na apelaciju 22. veljače 2006. godine, dok Uprava za stambena pitanja nije dostavila odgovor na apelaciju. Spis je dostavljen Ustavnom sudu na uvid 21. listopada 2005. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor Ministarstva je 2. veljače 2006. godine dostavljen apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz dostavljenog spisa, kao i iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je bio nositelj stanarskog prava na stanu u Sarajevu, u ulici Lovćenska broj 49E/1, (sada Muhameda ef.

Pandže), temeljem ugovora o korištenju stana zaključenog 9. prosinca 1985. godine. Iz dokumentacije spisa predmeta proizlazi da se apelant obratio vlasniku stana, Unis "ERC" d.d. u mješovitom vlasništvu, da mu se odobri sporazumni raskid radnog odnosa sa 31. prosincem 1989. godine, radi odlaska na rad u inozemstvo. Predmetni stan apelant je napustio 19. siječnja 1990. godine, a u stanu je ostao jedan član njegovog obiteljskog kućanstva. Davatelj stana, kako je vidljivo iz dokumentacije, nije protiv apelanta nikad vodio postupak za otkaz stanarskog prava.

7. Apelant je 26. kolovoza 1998. godine podnio pismeni zahtjev za povrat prijepornog stana u posjed. Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 14. srpnja 2000. godine kao neutemeljen odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed, s obrazloženjem da je prijeporni stan napustio još 4. prosinca 1989. godine, zaključivši sporazumni raskid radnog odnosa zbog odlaska u inozemstvo. Predmetno je rješenje doneseno na temelju članka 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, po kojem nositelj stanarskog prava na stanu koji je proglašen napuštenim, kao i članovi njegovog obiteljskog kućanstva, nemaju pravo na povrat stana jer podnositelj zahtjeva za povrat stana nije osoba iz navedenog članka koja ima pravo na povrat stana odnosno radi se o osobi koja je predmetni stan prestala koristiti "nevezano za ratne sukobe", kako je navedeno u navedenom rješenju.

8. Rješenjem Ministarstva broj 27/02-23-3735/01 od 7. ožujka 2002. godine je poništeno navedeno rješenje i predmet vraćen prvostupanjskom tijelu na ponovni postupak.

9. U ponovljenom postupku Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 7. lipnja 2004. godine odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed kao neutemeljen, a Rješenjem Ministarstva broj 27/02-23-2084/04 od 13. listopada 2004. godine je poništeno navedeno rješenje i predmet ponovno vraćen prvostupanjskom tijelu na ponovni postupak.

10. Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 30. svibnja 2005. godine ponovo odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed kao neutemeljen.

11. Na novo Rješenje Uprave za stambena pitanja broj 23/6-372-P-3801/98 od 30. svibnja 2005. godine apelant je uložio priziv, pa je Ministarstvo Rješenjem broj 27/02-23-13665/05 od 5. srpnja 2005. godine još jednom poništilo navedeno rješenje Uprave za stambena pitanja i predmet 15. srpnja 2005. godine vratilo prvostupanjskom tijelu na ponovni postupak.

12. Apelant se žali da mu je pobijanim rješenjima povrijeđeno pravo na pravično suđenje s obzirom na "razuman rok" odlučivanja iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

IV. Relevantni propisi

13. U **Zakonu o upravnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 2/98 i 48/99) relevantne odredbe glase:

"Članak 6.

Kad tijela i institucije koje imaju javne ovlasti rješavaju u upravnim stvarima, dužni su osigurati efikasno ostvarivanje prava i interesa građana, poduzeća (društava, ustanova i drugih pravnih osoba, što obuhvaća dobru organizaciju na izvršavanju poslova tijela, koja osigurava brzo, potpuno i kvalitetno rješavanje upravnih stvari u upravnom postupku uz svestrano razmatranje tih stvari.

[...]

Članak 14.

Postupak se ima voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koje sudjeluju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

[...]

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant navodi da njegov predmet nije riješen u razumnom roku i na pravičan način i da se u svim ponovljenim postupcima, a po nalogu drugostupanskog tijela, insistira na utvrđivanju pravne činjenice je li Mediha Kuštrić, koja je punica podnositelja zahtjeva za povrat stana, bila član obiteljskog kućanstva, što je irelevantno za predmet povrata stana, jer se ona ne javlja kao podnositelj zahtjeva. Iako je apelant nekoliko puta, izjavljujući priziv drugostupanskom tijelu, tražio da to tijelo meritorno riješi ovaj predmet što se nije desilo, nego se uvijek predmet vraća prvostupanskom tijelu i pored toga što je od podnošenja ovog zahtjeva prošlo više od 7 godina.

15. Apelant se žali na povredu prava na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) zbog duljine trajanja postupka povrata stana. Apelant traži da mu se na ime kompenzacije zbog duljine trajanja postupka isplati 3.000 KM.

b) Odgovori na apelaciju

16. U odgovoru na apelaciju prvostupansko tijelo ističe kronologiju odlučivanja od samog podnošenja zahtjeva za povrat stana 26. kolovoza 1998. godine do dana donošenja posljednjeg rješenja u drugom stupnju, uz konstataciju da je Ministarstvo zaključilo da se predmet vrati prvostupanskom tijelu s ciljem da se nedvosmisleno utvrdi je li apelant osoba iz članka 3. stavak 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima koje ima pravo na povratku u svoj dom sukladno članku 1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i je li apelantova punica Mediha Kuštrić bila član njegovog obiteljskog kućanstva 30. travnja 1991. godine, odnosno je li imenovana nastavila koristiti stan nakon apelantovog odlaska u Australiju. Obzirom da sve ovo nije bilo na nedvosmislen način utvrđeno, Ministarstvo je vratilo predmet prvostupanskom tijelu uz posebne upute što treba utvrditi u predmetnom slučaju. Usmena rasprava po apelantovom zahtjevu je bila zakazana za 1. veljače 2006. godine, ali se punomoćnik podnositelja zahtjeva nije pojavio pa je rasprava odgođena za 21. ožujka 2006. godine. Što se tiče apelantovog prigovora na duljinu roka odlučivanja o apelantovom zahtjevu, Ministarstvo naglašava da je prisutan veliki priliv predmeta iz stambene oblasti, posebno zahtjeva za povrat stana, da su upravna tijela morala slijediti kronološko načelo rješavanja predmeta, i da iz tih razloga ovaj predmet nije mogao biti ranije riješen.

VI. Dopustivost

17. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

19. U kontekstu prizivne nadležnosti Ustavnog suda iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, izraz "presuda" se mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključivati sve vrste odluka i rješenja, već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi odluku Ustavnog suda broj U 23/00 od 2. veljače 2001. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 10/01). Dakle, sukladno članku 16. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koja štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni sporazumi koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

20. Ustavni sud, polazeći od prakse Europskog suda za ljudska prava na području iscrpljivanja pravnih lijekova, ističe da se

prigodom primjene pravila iz članka 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, to pravilo mora primjenjivati uz određen stupanj fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma (vidi Europski sud za ljudska prava, *Cardot protiv Francuske*, presuda od 19. ožujka 1991. godine, serija A, broj 200, stavak 34). Ustavni sud naglašava da pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova koji su mogući po zakonu nije apsolutno, niti se može primjenjivati automatski, te je prigodom ispitivanja je li bilo poštovano bitno uzeti u obzir određene okolnosti svakog pojedinog predmeta (vidi Europski sud za ljudska prava, *Van Oosterwijk protiv Belgije*, presuda od 6. prosinca 1980; serija A broj 40, stavak 35). To, između ostalog, znači da se mora realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnom sustavu, već i sveukupni pravni i politički kontekst kao i osobne apelantove prigode.

21. Apelant se poziva na svoje pravo iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, koje sadrži pravo na "sudenje u razumnom roku", zato što upravni postupak traje neprimjereno dugo. Imajući u vidu navedene okolnosti, Ustavni sud primjećuje da u Bosni i Hercegovini, u konkretnom slučaju u Federaciji Bosne i Hercegovine, ne postoji efektivno pravno sredstvo koje bi omogućilo apelantu da se žali zbog duljine trajanja upravnog postupka (vidi, *mutatis mutandis*, Europski sud za ljudska prava, *Tome Mata protiv Portugala*, aplikacija broj 32082/98, ECHR 1999-IX).

22. Ustavni sud ističe da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najučinkovitiji put kojim bi se došlo do ostvarenja njegovih prava. Također, Ustavni sud opaža da je jedan od temeljnih postulata Europske konvencije da pravna sredstva koja pojedincu stoje na raspolaganju trebaju biti lako dostupna i razumljiva, te da se propust u organizaciji pravnog i sudskog sustava države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu. Pored toga, dužnost je države organizirati svoj pravni sustav tako da omogućiti sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Europske konvencije (vidi Europski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. veljače 1991. godine, serija A, broj 194, stavak 21).

23. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da se radi o propuštanju mjerodavnog tijela uprave da donese odluku u razumnom roku o apelantovom zahtjevu, kao i da apelant nije imao na raspolaganju efektivan pravni lijek kojim bi pobijao duljinu postupka.

24. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b), te članka 16. stavak 1. i stavak 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti u odnosu na pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

VII. Meritum

25. Apelant se žali da njegov predmet koji se vodi pred upravnim tijelima nije završen u "razumnom roku", te da mu je povrijeđeno pravo na pravičan postupak koje je zaštićeno člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na pravičan postupak u razumnom roku

26. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke".

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

Primjenljivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije

27. U konkretnom slučaju je potrebno, kao prvo, odgovoriti na pitanje ima li predmetni upravni postupak karakter "spora" u kojem su utvrđivana apelantova "građanska prava i obveze". Ustavni sud ukazuje na vlastitu jurisprudenciju i na praksu Europskog suda za ljudska prava, prema kojoj pojam "spora", u smislu značenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije, podrazumijeva "sve postupke čiji je rezultat presudan za privatna prava i obveze", čak i kada se postupak tiče spora između pojedinca i javne vlasti koja djeluje u okviru svojih ovlasti; karakter "zakonodavstva koje određuje kako će se problem riješiti" i "ovlasti" koje pripadaju predmetnom tijelu je od malog značaja (vidi Ustavni sud, Odluka AP 540/04 od 18. siječnja 2005. godine, stavak 20. i Europski sud za ljudska prava, *Ringeisen protiv Austrije*, presuda od 28. lipnja 1978. godine, serija A, broj 13, stavak 94).

28. U konkretnom slučaju postupak se odnosi na pitanje povrata stana ranijem nositelju stanarskog prava. Ustavni je sud ranije zauzeo stav da svi zahtjevi koji se odnose na sporove u svezi ovog pitanja potpadaju pod pojam "građanskih prava i obveza" (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 2/99 od 24. rujna 1999. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/99). Također, u konkretnom se slučaju radi o zahtjevu da se u razumnom roku apelantu, kao ranijem nositelju stanarskog prava, prizna pravo na povrat tog stana. Stoga, Ustavni sud smatra da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv.

Razdoblje koje se uzima u obzir

29. Ustavni sud opaža da je postupak po zahtjevu apelanta za povrat prijemnog stana započeo 26. kolovoza 1998. godine i do danas nije završen. Prema tomu, razdoblje u kojem je pokrenut navedeni postupak spada u nadležnost Ustavnog suda, obzirom da je započeo nakon 14. prosinca 1995. godine, tj. nakon što je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na pravnu snagu. Dakle, postupak (do donošenja ove odluke) traje preko 7 godina i 7 mjeseci.

30. Obzirom na navedeno, Ustavni će sud ispitati je li u konkretnom postupku došlo do kršenja prava na postupak u razumnom roku, kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Europskog suda za ljudska prava, Ustavni sud ističe da se razumnost trajanja postupka ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti predmeta, uzimajući osobito u obzir složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti s druge strane (vidi Europski sud za ljudska prava, *Vernillo protiv Francuske*, presuda od 20. veljače 1981. godine, serija A broj 198, stavak 30; *Zimmermann i Steiner*, presuda od 13. srpnja 1983. godine, stavak 24).

a) Složenost predmeta

31. Ustavni sud naglašava da se složenost postupka mora razmatrati u svjetlu činjeničnog i pravnog aspekta predmetnog spora, tj. dokaza koje tijelo uprave i redoviti sud moraju izvesti i procijeniti u svjetlu pravne naravi spora.

32. Ustavni sud opaža da se u konkretnom slučaju radi o postupku povrata stana na kojem postoji stanarsko pravo, odnosno da je u ovom slučaju trebalo ustvrditi ispunjava li apelant zakonske uvjete za povrat prijemnog stana. Također, Ustavni sud naglašava da su u predmetnom postupku uključene samo dvije strane, te ne smatra da se apelantov slučaj može opisati kao osobito složen, kako glede činjeničnog stanja, tako i glede pravnih pitanja.

b) Ponašanje apelanta

33. Ustavni sud ističe da u građanskim predmetima saslušanje u razumnom roku ovisi o ponašanju strane koje sudjeluju u postupku (vidi odluku bivšeg Europskog povjerenstva za ljudska prava, No.11541/85, 12. travanj 1989. godine, O.I. 70).

34. U konkretnom slučaju Ustavni sud opaža da se duljina postupka ne može pripisati apelantu, jer nije koristio bilo kakve metode koje bi mogle dovesti do odugovlačenja postupka. Naime, apelant je, preko zastupnika, bio nazočan na raspravama pred tijelom uprave i u više je navrata urgirao na donošenju

rješenja. Dakle, apelant je koristio pravna sredstva koja su mu bila na raspolaganju u okviru Zakona o upravnom postupku, da bi u što kraćem roku došao do odluke. Ustavni sud ne nalazi u apelantovom ponašanju bilo kakve elemente koji bi ukazivali da je na bilo koji način doprinio sveukupnoj duljini konkretnog upravnog postupka.

c) Ponašanje javnih vlasti

35. Apelant je 26. kolovoza 1998. godine podnio pismeni zahtjev za povrat prijemnog stana. Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 14. srpnja 2000. godine kao neutemeljen odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed, s obrazloženjem da je prijemni stan napustio još 4. prosinca 1989. godine, zaključivši sporazumni raskid radnog odnosa zbog odlaska u inozemstvo. Kako je ranije izloženo, vraćanje predmeta na prvostupanjsko tijelo i to uzastopno tri puta da bi se utvrdile činjenice koje nisu složene i zahtijevaju vrijeme rezultiralo je ukupnim trajanjem postupka preko 7 godina i 7 mjeseci, što je razdoblje koje se obično u predmetima ovakve složenosti uzima kao pretjeran u upravnim stvarima.

36. Ustavni sud smatra da ne postoji razumno i objektivno opravdanje za ovakvo djelovanje mjerodavnih upravnih tijela, te da se razdoblje odlučivanja u upravnom postupku o povratu apelantu prijemnog stana ne može smatrati "razumnim" u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Na temelju izloženog, Ustavni sud smatra da se ovako neprimjereno dugo trajanje postupka za povrat apelantu prijemnog stana može u cijelosti staviti na teret mjerodavnim upravnim tijelima.

37. Međutim Ustavni sud smatra da su odugovlačenju postupka najviše doprinijela tijela uprave, konkretno Uprava za stambena pitanja i Ministarstvo, zbog toga što se spis nalazio najdulje upravo pred tim tijelima. Iz stanja spisa je vidljivo da je Ministarstvo više puta poništavalo prvostupanjsko rješenje i vraćalo ga na ponovno odlučivanje s ciljem utvrđivanja relevantne činjenice je li apelant osoba koja prema članku 3. stavak 2. Zakona o prestanku Zakona o napuštenim stanovima ima pravo na povrat stana, odnosno činjenicu je li Mediha Kuštrić, punica podnositelja zahtjeva, bila član obiteljskog kućanstva imenovanog 30. travnja 1991. godine i je li nastavila koristiti predmetni stan. Ove se činjenice nikako ne mogu svrstati kao složene, čije bi utvrđivanje zahtijevalo dulje vrijeme i neke posebne pravne postupke provedbe dokaza.

38. Imajući u vidu navedeno, Ustavni se sud poziva na svoj stav iznesen u Odluci U 23/00 od 2. veljače 2001. godine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 10/01) koji u svom relevantnom dijelu glasi: "Ukoliko sud ne donese odluku u meritumu u roku od pet godina a da ne iznese bilo kakvo opravdanje, dolazi do kršenja apelantovog prava na utvrđivanje njegovih/njezinih prava putem suda u razumnom roku[...]" Obzirom da postupak u ovom predmetu još uvijek nije završen, a započeo je 26. kolovoza 1998. godine, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na donošenje meritorne odluke u razumnom roku, za što se odgovornim smatraju tijela Uprave za stambena pitanja i mjerodavno Ministarstvo za stambene poslove Kantona Sarajevo.

39. Ustavni sud mora naglasiti da je za pravni sustav od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava i gubitka učinkovitosti i povjerenja u pravni sustav.

40. Obzirom na činjenicu da upravni postupak za povrat apelantu prijemnog stana do dana donošenja odluke Ustavnog suda traje preko 7 godina i 7 mjeseci, kao i da se za tako dugo trajanje postupka odgovornost može, u cijelosti, pripisati mjerodavnim upravnim tijelima, Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede prava na "sudenje u razumnom roku" kao jednom od elemenata prava na pravično sudenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje kompenzacije

41. Apelant traži da mu se dosudi iznos od 3.000 KM na ime naknade štete zbog toga što nije donesena meritorna odluka u razumnom roku. U smislu članka 76. stavak 2. Pravila Ustavnog

било битних повреда кривичног поступка, те да је чињенично стање правилно и потпуно утврђено, а материјално право правилно примјењено. Врховни суд је закључио да су у првостепеној пресуди дати увјерљиви разлози због којих је суд вјеровао исказу оштећеног и свједока који је критичног дана био са оштећеним, те да није остао неразјашњен начин на који је апелант "дјеловао пиштољем". Такође, Врховни суд сматра да је првостепени суд правилно протумачио налазе вјештака, те их довео у међусобну везу са осталим изведеним доказима. Стога је и сходно мишљењу Врховног суда било довољно разлога да се на исказима оштећеног и још једног свједока, налазима вјештака судске медицине и балистичара те другим спроведеним доказима заснује одлука о апелантовој кривици. Међутим, кад се ради о изреченој казни, Врховни суд сматра да је апеланту првостепеном пресудом изречена престрога казна, наводећи да је утврђено да за апеланта постоји више олакшавајућих околности, које је првостепени суд "у њиховој цјелини оцијенио као нарочито олакшавајуће околности". Такве околности по мишљењу Врховног суда завређују "веће вредновање, посебно кад се узме у обзир понашање оштећеног прије извршења дјела". На основу тога, Врховни суд је преиначио одлуку о казни и изрекао апеланту казну затвора у трајању од једне године.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апелант сматра да му је оспораваним пресудама повријеђено право на правично суђење, односно принцип равноправности странака у поступку, који је саставни елеменат права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција). Повреду овог права апелант види у погрешно и непотпуно утврђеном чињеничном стању, те сматра да су судови доказе цијенили пристрасно и на апелантову штету. Такође, апелант сматра да доказни поступак није квалитетно вођен, те да нису са једнаком пажњом испитиване и утврђиване чињенице које су теретиле апеланта и оне које су му ишле у корист. Апелант нарочито наводи да су у његову корист свједочила три свједока, те да је стога "логика оцјене доказа" којима се руководио суд морали да буду другачији, "јер ако три свједока говоре идентично о критичном догађају, значи да говоре истину". Апелант такође наводи да није спорно да је он пуцао, али је одлучујуће било да се утврди "колико пута је пуцао, из које даљине, да ли је пуцао у намјери да се одбрани од напада оштећеног или да га лиши живота", што су сходно његовом мишљењу судови пропустили да утврде.

б) Одговор на апелацију

11. Врховни суд оспорава наводе из апелације и сматра да су сви апелантови наводи о наводном кршењу права неосновани, те да су апелантови наводи исти као и његови жалбени наводи који су већ били предмет оцјене Врховног суда, па је Врховни суд у својој пресуди дао разлоге за своје закључке у вези са тим приговорима. Врховни суд сматра да апелантово право на правично суђење ни на који начин није повријеђено, те предлаже да Уставни суд апелацију одбије.

12. Кантонални суд, такође, оспорава наводе из апелације и наводи да су апеланту дата сва права која је као оптужени имао сходно одредбама процесног закона, па предлаже да Уставни суд апелацију одбије.

13. Кантонално тужилаштво је оспорило наводе из апелације наводећи да је првостепени суд дао обема странкама у поступку могућност да предлажу доказе, а да је затим свестрано оцијенио све доказе и за своју одлуку дао темељито образложење, те да није злоупотребио процесни принцип слободне оцјене доказа на апелантову штету. То је, како даље наводи Кантонално тужилаштво, потврдио и Врховни суд који је утврдио да је чињенично стање потпуно и правилно утврђено. На основу тога, Кантонално тужилаштво такође предлаже да Уставни суд одбије апелацију.

V. Релевантни прописи

14. У **Кривичном закону Федерације БиХ** ("Службене новине ФБиХ" број 36/03) релевантне одредбе гласе:

"Члан 28

(1) Ко с умишљајем зајочне да чини кривично дјело, али га не доврши казниће се за покушај кривичног дјела ако за то кривично дјело може да се изрекне казна зајвора од три године или тежа казна [...].

Члан 166

(1) Ко другога усмрти казниће се казном зајвора најмање пет година. [...]"

15. У **Закону о кривичном поступку Федерације БиХ** ("Службене новине ФБиХ" број 35/03) релевантне одредбе гласе:

"Члан 3

[...] (2) Сумњу у погледу постојања чињеница које чине обилежја кривичног дјела или од којих зависи примјена неке одредбе кривичног законодавства, суд рјешава пресудом на начин који је повољнији за оптуженог.

[...]

Члан 15

Суд, тужилац и други органи зоњења који учествују у постојуку дужни су с једнаком пажњом да испитују и утврђују како чињенице које шереће осумњиченог односно оптуженог, иако и оне које им иду у корист.

Члан 16

Право суда, туживоца и других органа који учествују у кривичном постојуку да оцјенују да ли постоје или не постоје чињенице није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

[...]

Члан 296

[...] (2) Суд је дужан да савјесно оцијени сваки доказ појединачно и у вези са осталим доказима и на основу такве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана.

Члан 305

[...] (7) Суд ће одређено и поштојуно изнијети које чињенице и из којих разлога узима као доказане или недоказане, дајући нарочито оцјену вјеродостојности пошвијрјечних доказа, [...] којим разлозима се руководио при рјешавању правних питања, а нарочито при утврђивању да ли постоји кривично дјело и кривична одговорност оптуженог и при примјењивању одређених одредби Кривичног закона на оптуженог и његово дјело. [...]

Члан 312

(1) Бићна повреда одредби кривичног постојука постоји:

[...] к) ако је изрека пресуде неразумљива, пошвијрјечна сама себи или разлозима пресуде или ако пресуда уопште не садржи разлоге или у њој нису наведени разлози о релевантним чињеницама. [...]"

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд такође има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу са чланом 16 став 1 Правилу Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

18. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број Кж-407/04 од 25. маја 2005. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 30. јуна 2005. године, а апелација је поднесена 29. јула

2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

19. Имајући у виду одредбе члана VI(36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

20. Апелант оспорава наведене пресуде, тврдећи да му је тим пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

21. Члан II(3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком."

Члан 6 став 1 Европске конвенције, у релевантном дијелу, гласи:

"1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]"

22. Апелант се жали против пресуда донесених у кривичном поступку који је против њега вођен, па је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив у овом предмету. Сходно томе, Уставни суд мора да преиспита да ли је спор пред судовима био правичан, онако како то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције.

23. Апелант се жали да је првостепени суд погрешно и непотпуно утврдио чињенично стање, зато што није вјеровало свједоцима које је он предложио, сматрајући да му је на тај начин прекршен принцип равноправности странака у поступку и принцип непристрасности судова.

24. Дакле, основни апелантов приговор је да је првостепени суд погрешно утврдио чињенице у конкретном предмету, зато што није вјеровало свједоцима које је предложио апелант. Међутим, сходно пракси Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд) и Уставног суда, није задатак ових судова да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Пронина против Русије*, Одлука о допуштениости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је генерално задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је поступак у цјелини био правичан на начин на који то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције, те да ли одлуке редовних судова крше уставна права (види Одлуку Уставног суда број *АП 20/05* од 18. маја 2005. године).

25. Такође, Уставни суд указује на праксу Европског суда за људска права, сходно којој је задатак редовних судова, а преваходно првостепеног суда, да оцијене изведене доказе и њихову релевантност у конкретном предмету. Уставни суд, стога, неће да процјењује квалитет закључака редовних судова у погледу процјене доказа, уколико се ова процјена не доима очигледно произвољном. Исто тако, Уставни суд неће да се мијења ни у то којим доказима страна у поступку редовни судови вјерују на основу слободне судијске процјене. То је искључиво улога редовних судова, чак и када су изјаве свједока на јавној расправи и под заклетвом супротне једна другој (види Одлуку Уставног суда број *АП 612/04* од 30. новембра 2004. године и Европски суд за људска права, *Doorson против Холандије*,

пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у Извјештајима, број 1996-II, став 78).

26. Уставни суд указује да је један од основних принципа Закона о кривичном поступку у Федерацији ФБиХ (у даљем тексту: ЗКП) да су суд и други органи гоњења дужни да истинито и потпуно утврде како чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, тако и оне које иду у његову корист. Такође, битан сегмент права на правично суђење чини брижљива и савјесна оцјена доказа и чињеница утврђених у поступку пред редовним судовима. Ово је једна од основних одредби у вези са извођењем и оцјеном доказа која се налази у ЗКП-у, који у члану 296 став 2 прописује да је суд *"дужан да савјесно оцијени сваки доказ појединачно и у вези са осталим доказима и на основу такве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана"*. При томе, сходно члану 16 ЗКП-а, суд и други органи нису везани ни ограничени посебним формалним доказним правилима, већ по принципу слободне оцјене доказа оцјењују да ли постоје или не постоје неке чињенице. Међутим, ова слободна оцјена доказа захтијева образложење како сваког доказа појединачно, тако и свих доказа заједно, те довођење свих проведених доказа у узајамну логичну везу.

27. У смислу наведеног, Уставни суд сматра да није одлучујуће у конкретној ствари колико је свједока којима је суд вјеровало, а колико их је свједочило другачије, а суд им није повјеровало. Одлучујуће је да ли је суд савјесно оцијенио сваки доказ појединачно и у њиховој међусобној вези, те да ли је за свој закључак дао разложна и увјерљива образложења која не остављају никакву сумњу у закључак суда. У конкретном случају, првостепени суд је образложио на који начин је из изведених доказа закључио да је апелант два пута пуцао у оштећеног, једном у земљу, а други пут у његову главу, као и како је утврдио да је апелант пуцао са одређене удаљености коју је утврдио вјештак, а не из близине, отимајући се за оружје са оштећеним, како је то апелант тврдио. Првостепени суд је саслушао све свједоке које је апелант предложио, али њиховом свједочењу није вјеровало, што је и образложио. Уставни суд сматра да су разлози које је навео првостепени суд у односу на своје убјеђење да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет и то на начин који је суд прихватио као доказан, а које је прихватио као логичне и Врховни суд, задовољавајући са аспекта принципа брижљиве и савјесне оцјене доказа како то ЗКП захтијева, тако и са аспекта члана 6 став 1 Европске конвенције.

28. На основу наведеног, Уставни суд сматра да су и првостепени и другостепени суд дали јасне и прецизне разлоге својих ставова у образложењима оспораваних пресуда, те да је првостепени суд за сваки доказ који је прихватио, као и онај који није прихватио, дао логично и увјерљиво образложење, које ни у једном дијелу не изгледа произвољно или неприхватљиво само по себи, нити има елемената који би указали да је првостепени суд злоупотребио доказни поступак на апелантов штету. Сем тога, у апелацији се не нуде никакви други докази и аргументи различити од оних које је апелант већ истицао у жалби на првостепену одлуку, нити апелант наводи и једну посебну процесну радњу за коју сматра да му је њоме повријеђено право на правичан поступак или да је нарушен принцип равноправности странака.

29. У вези са апелантовим приговором о пристрасности судова, Уставни суд указује да уколико апелант тврди да је суд био пристрасан мора конкретно да наведе у чему се састоји та пристрасност, те да у том правцу приложи ваљане доказе (види Одлуку Уставног суда број *У 45/01* од 25. фебруара 2002. године, објављену у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 24/02). У конкретном случају, Уставни суд запажа да апелант не нуди никакве конкретне доказе у том правцу, већ овај свој приговор заснива на наводима о погрешно и непотпуно утврђеном чињеничном стању, које је Уставни суд већ расправдио.

30. У конкретној ствари, Уставни суд не налази елементе који би указивали да су редовни судови произвољно утврдили апелантову одговорност за наведено кривично дјело или да су произвољно примијенили материјални или процесни закон. Напротив, и првостепени и другостепени суд су дали увјерљиво

и логично образложење за своје закључке да је апелант починио кривично дјело које му је стављено на терет, па Уставни суд сматра да судови нису злоупотребили позитивно-правне одредбе на којима се заснивају оспорене одлуке.

31. На основу наведеног, Уставни суд закључује да у конкретном случају нема кршења апелантовог права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

32. Уставни суд закључује да нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер се апелант жали на погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање и погрешну примјену материјалног права у кривичном поступку, а Уставни суд није утврдио да постоје други елементи који би указивали да је поступак био неправичан, да је закон произвољно примјењен на апелантову штету или да је злоупотребиљен доказни поступак.

33. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

34. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Мато Тадић, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вјећу од пет судија, у предмету број **AP 1598/05**, рјешавајући апелацију **Unal Fedaya**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 59. став 2. alineја 2. и члана 61. ст. 1. и 3. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/05), у саставу:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, potpredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica
Valerija Galić, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja
на сједници одржаног 9. маја 2006. године донио је

ODLUKU O MERITUMU¹

Odbija se kao neosnovana apelacija **Unal Fedaya**, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine број Kž-407/04 од 25. маја 2005. године и Presude Kantonalnog suda у Бићаћу број K-71/03 од 13. јула 2004. године.

Odluku objaviti у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Unal Feday (у даљњем тексту: апелант) из Бићаћа, којег заступа Fahrija Karkin, адвокат из Сарајева, поднио је 29. јула 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (у даљњем тексту: Врховни суд) број Kž-407/04 од 25. маја 2005. године и Presude Kantonalnog suda у Бићаћу (у даљњем тексту: Кантонални суд) број K-71/03 од 13. јула 2004. године. Апелант је такође поднио захтјев за доношење привремене мјере, којом би Уставни суд одложио извршење казне затвора апеланту до доношења коначне одлуке Уставног суда.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 21. ст. 1. и 2. тада важећег Poslovnika Ustavnog suda, од Врховног и Кантоналног суда те од Кантоналног туžилаштва Unsko-sanskog kantona (у даљњем тексту: Кантонално туžилаштво) као учесника у поступку, затражено је 5. августа 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд је одговор на апелацију доставио 26. августа 2005. године, Кантонални суд 17. августа 2005. године, а Кантонално туžилаштво 19. августа 2005. године.

4. На основу члана 26. став 2. Правила Уставног суда одговори на апелацију су 13. фебруара 2006. године достављени апеланту.

5. Уставни суд је 13. септембра 2005. године донио Одлуку број AP 1598/05 којом је одбио апелантов захтјев за доношење привремене мјере.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta, које произлазе из апелантових navoda и докумената предочених Уставном суду, могу се сумирати на слjedeћи начин.

7. Presudom Kantonalnog suda број K-71/03 од 13. јула 2005. године апелант је проглашен кривим за кривично дјело убиства у покушају из члана 166. став 1. у веzi са чланом 28. Кривичног закона Федерације БиХ (у даљњем тексту: KZ FBiH), па је осуђен на казну затвора у трајању од једне године и шест мјесеци. Врховни суд је оспореном Presudom број Kž-407/04 од 25. маја 2005. године djelimično уважио апелантову жалбу против prvostepene presude, па је ту presudu preinačio у дијелу о казни, тако да је апелант за наведено кривично дјело осуђен на казну затвора у трајању од једне године. У осталом дијелу prvostepena presuda је остала neizmijenjena.

8. Кантонални суд је у току поступка провео dokaze које су предložили и optужба и odbrana, укључујући између осталог и saslušanje svjedoka и vještaka balističke и medicinske struke. Prvostepeni суд је образложио zbog чега је vjerovao iskazima oštećenog и једног svjedoka, као и зашто је iskaze три svjedoka које је предложио апелант smatrao neuvjerljivim. У том смислу, Кантонални суд је навео да се ради о svjedocima који су zaposleni код апеланта, да од njega зависи njihova egzistencija, те да су njihovi iskazi били од riječi до riječi isti, што је суд shvatio као резултат "medusobnog prepričavanja događaja". Također, prvostepeni суд је образложио и зашто је у cijelosti prihvatio nalaz vještaka balističara, који је образложио svoj zaključak о tome да је апелант pucao у oštećenog са одређене udaljenosti, а не iz blizine у samoodbrani, како је то апелант tvrdio. Također, prvostepeni суд је закључио да се у конкретном случају radilo о апелантовој namjeri да oštećenog liši života, на šta, како суд закључује, ukazuje и činjenica да је апелант nakon tog događaja sakrio pištolj и jednu čahuru од два ispaljena metka. На основу svega, prvostepeni суд је закључио да је апелант počinio кривично дјело које му је стављено на терет. Kod odmjeravanja казне суд је као особито olakšavajuće okolnosti за apelanta узео у obzir да је oštećeni од apelanta у više navrata prije kritičnog događaja tražio и dobijao novac, apelantovo korektno ponašanje у току поступка, činjenicu да nije ranije osuđivan, као и činjenicu да је oštećeni zadobio laku tjelesnu povredu па је apelantu izrekao казну од једне године и шест мјесеци, dakle ispod zakonskog minimuma.

9. Odlučujući о апелантовој žalbi против prvostepene presude, Vrhovni суд је njegovu žalbu djelimično уважио и prvostepenu presudu preinačio у odluci о казни. Naime, Vrhovni суд је utvrdio да у току prvostepenog поступка nije bilo bitnih povreda кривичног поступка, те да је činjenično stanje pravilno и potpuno utvrđeno, а materijalno pravo pravilno primijenjeno. Vrhovni суд је закључио да су у prvostepenoј presudi dati uvjerljivi razlozi zbog којих је суд vjerovao iskazu oštećenog и svjedoka који је kritičnog dana bio са oštećenim, те да nije ostao nerazjašnjen način на који је apelant "djelovao pištoljem". Također, Vrhovni суд smatra да је prvostepeni суд pravilno protumačio nalaze vještaka, те ih doveo у međusobnu vezu са

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 68/06.

ostalim izvedenim dokazima. Stoga je i prema mišljenju Vrhovnog suda bilo dovoljno razloga da se na iskazima oštećenog i još jednog svjedoka, nalazima vještaka sudske medicine i balističara te drugim provedenim dokazima zasnuje odluka o apelantovoj krivici. Međutim, kad se radi o izrečenoj kazni, Vrhovni sud smatra da je apelantu prvostepenom presudom izrečena prestroga kazna, navodeći da je utvrđeno za apelanta postoji više olakšavajućih okolnosti, koje je prvostepeni sud "u njihovoj cjelini ocijenio kao osobito olakšavajuće okolnosti". Takve okolnosti po mišljenju Vrhovnog suda zavređuju "veće vrednovanje, posebno kad se uzme u obzir ponašanje oštećenog prije izvršenja djela". Na osnovu toga, Vrhovni sud je preinačio odluku o kazni i izrekao apelantu kaznu zatvora u trajanju od jedne godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant smatra da mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje, odnosno princip ravnopravnosti stranaka u postupku, koji je sastavni element prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Povredu ovog prava apelant vidi u pogrešnoj i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, te smatra da su sudovi dokaze cijenili pristrano i na apelantovu štetu. Također, apelant smatra da dokazni postupak nije kvalitetno vođen, te da nisu sa jednakom pažnjom ispitivane i utvrđivane činjenice koje su teretile apelanta i one koje su mu išle u korist. Apelant naročito navodi da su u njegovu korist svjedočila tri svjedoka, te da je stoga "logika ocjene dokaza" kojima se rukovodio sud morali biti drugačiji, "jer ako tri svjedoka govore identično o kritičnom događaju, znači da govore istinu". Apelant također navodi da nije sporno da je on pucao, ali je odlučujuće bilo utvrditi "koliko puta je pucao, iz koje daljine, da li je pucao u namjeri da se odbrani od napada oštećenog ili da ga liši života", što su prema njegovom mišljenju sudovi propustili utvrditi.

b) Odgovor na apelaciju

11. Vrhovni sud pobija navode iz apelacije i smatra da su svi apelantovi navodi o navodnom kršenju prava neosnovani, te da su apelantovi navodi isti kao i njegovi žalbeni navodi koji su već bili predmet ocjene Vrhovnog suda, pa je Vrhovni sud u svojoj presudi dao razloge za svoje zaključke u vezi sa tim prigovorima. Vrhovni sud smatra da apelantovo pravo na pravično suđenje ni na koji način nije povrijeđeno, te predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

12. Kantonalni sud, također, osporava navode iz apelacije i navodi da su apelantu data sva prava koja je kao optuženi imao prema odredbama procesnog zakona, pa predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

13. Kantonalno tužilaštvo je osporilo navode iz apelacije navodeći da je prvostepeni sud dao objema strankama u postupku mogućnost da predlažu dokaze, a da je zatim svestrano ocijenio sve dokaze i za svoju odluku dao temeljito obrazloženje, te da nije zloupotrijebljeno procesno načelo slobodne ocjene dokaza na apelantovu štetu. To je, kako dalje navodi Kantonalno tužilaštvo, potvrdio i Vrhovni sud koji je utvrdio da je činjenično stanje potpuno i pravilno utvrđeno. Na osnovu toga, Kantonalno tužilaštvo također predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

V. Relevantni propisi

14. U **Krivičnom zakonu Federacije BiH** ("Službene novine FBiH" broj 36/03) relevantne odredbe glase:

"Član 28.

(1) *Ko s umišljajem započne činjenje krivičnog djela, ali ga ne dovrši kaznit će se za pokušaj krivičnog djela ako se za to krivično djelo može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna [...].*

Član 166.

(1) *Ko drugoga usmrti kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina. [...]."*

15. U **Zakonu o krivičnom postupku Federacije BiH** ("Službene novine FBiH" broj 35/03) relevantne odredbe glase:

"Član 3.

[...] (2) *Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojim zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.*

[...]

Član 15.

Sud, tužilac i drugi organi gonjenja koji učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Član 16.

Pravo suda, tužioca i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

[...]

Član 296.

[...] (2) *Sud je dužan da savjesno ocijeni svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvede zaključak da li je neka činjenica dokazana.*

Član 305.

[...] (7) *Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti proturječnih dokaza, [...] kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li postoji krivično djelo i krivična odgovornost optuženog i pri primjenjivanju određenih odredaba Krivičnog zakona na optuženog i njegovo djelo. [...]*

Član 312.

(1) *Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:*

[...] *k) ako je izreka presude nerazumljiva, proturječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o relevantnim činjenicama. [...]"*

VI. Dopustivost

16. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

18. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Kž-407/04 od 25. maja 2005. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 30. juna 2005. godine, a apelacija je podnesena 29. jula 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

19. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da mu je tim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

21. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom."

Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

22. Apelant se žali protiv presuda donesenih u krivičnom postupku koji je protiv njega vođen, pa je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv u ovom predmetu. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati da li je spor pred sudovima bio pravičan, onako kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije.

23. Apelant se žali da je prvostepeni sud pogrešno i nepotpuno utvrdio činjenično stanje, zato što nije vjerovao svjedocima koje je on predložio, smatrajući da mu je na taj način prekršen princip ravnopravnosti stranaka u postupku i princip nepristranosti sudova.

24. Dakle, osnovni apelantov prigovor je da je prvostepeni sud pogrešno utvrdio činjenice u konkretnom predmetu, zato što nije vjerovao svjedocima koje je predložio apelant. Međutim, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, nije zadatak ovih sudova da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita je li postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije, te krše li odluke redovnih sudova ustavna prava (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 20/05 od 18. maja 2005. godine).

25. Također, Ustavni sud ukazuje na praksu Evropskog suda za ljudska prava, prema kojoj je zadatak redovnih sudova, a prvenstveno prvostepenog suda, da ocijene izvedene dokaze i njihovu relevantnost u konkretnom predmetu. Ustavni sud, stoga, neće procjenjivati kvalitet zaključaka redovnih sudova u pogledu procjene dokaza, ukoliko se ova procjena ne doima očigledno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati ni u to kojim dokazima strana u postupku redovni sudovi vjeruju na osnovu slobodne sudijske procjene. To je isključivo uloga redovnih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom suprotne jedna drugoj (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 612/04 od 30. novembra 2004. godine i Evropski sud za ljudska prava, *Doorson protiv Holandije*, presuda od 6. marta 1996. godine, objavljena u Izvještajima, broj 1996-II, stav 78).

26. Ustavni sud ukazuje da je jedan od osnovnih principa Zakona o krivičnom postupku u Federaciji FBiH (u daljnjem tekstu: ZKP) da su sud i drugi organi gonjenja dužni istinito i potpuno utvrditi kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje idu u njegovu korist. Također, bitan segment prava na pravično suđenje čini brižljiva i savjesna ocjena dokaza i činjenica utvrđenih u postupku pred redovnim sudovima. Ovo je jedna od temeljnih odredaba u vezi sa izvođenjem i ocjenom dokaza koja se nalazi u ZKP-u, koji u članu 296. stav 2. propisuje da je sud "dužan da savjesno ocijeni svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvede zaključak da li je neka činjenica dokazana". Pri tome, prema članu 16. ZKP-a, sud i drugi organi nisu vezani ni ograničeni posebnim formalnim dokaznim pravilima, već po načelu slobodne ocjene dokaza ocjenjuju postojanje ili nepostojanje neke činjenice. Međutim, ova slobodna ocjena

dokaza zahtijeva obrazloženje kako svakog dokaza pojedinačno, tako i svih dokaza zajedno, te dovođenje svih provedenih dokaza u uzajamnu logičnu vezu.

27. U smislu navedenog, Ustavni sud smatra da nije odlučujuće u konkretnoj stvari koliko je svjedoka kojima je sud vjerovao, a koliko ih je svjedočilo drugačije, a sud im nije povjerovao. Odlučujuće je da li je sud savjesno ocijenio svaki dokaz pojedinačno i u njihovoj međusobnoj vezi, te je li za svoj zaključak dao razložna i uvjerljiva obrazloženja koja ne ostavljaju nikakvu sumnju u zaključak suda. U konkretnom slučaju, prvostepeni sud je obrazložio na koji način je iz izvedenih dokaza zaključio da je apelant dva puta pucao u oštećenog, jednom u zemlju, a drugi put u njegovu glavu, kao i kako je utvrdio da je apelant pucao sa određene udaljenosti koju je utvrdio vještak, a ne iz blizine, otmajući se za oružje sa oštećenim, kako je to apelant tvrdio. Prvostepeni sud je saslušao sve svjedoke koje je apelant predložio, ali njihovom svjedočenju nije vjerovao, što je i obrazložio. Ustavni sud smatra da su razlozi koje je naveo prvostepeni sud u odnosu na svoje ubjedenje da je apelant počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret i to na način koji je sud prihvatio kao dokazan, a koje je prihvatio kao logične i Vrhovni sud, zadovoljavajući sa aspekta načela brižljive i savjesne ocjene dokaza kako to ZKP zahtijeva, tako i sa aspekta člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

28. Na osnovu navedenog, Ustavni sud smatra da su i prvostepeni i drugostepeni sud dali jasne i precizne razloge svojih stavova u obrazloženjima pobijanih presuda, te da je prvostepeni sud za svaki dokaz koji je prihvatio, kao i onaj koji nije prihvatio, dao logično i uvjerljivo obrazloženje, koje ni u jednom dijelu ne izgleda proizvoljno ili neprihvatljivo samo po sebi, niti ima elemenata koji bi ukazali da je prvostepeni sud zloupotrijebio dokazni postupak na apelantovu štetu. Osim toga, u apelaciji se ne nude nikakvi drugi dokazi i argumenti različiti od onih koje je apelant već isticao u žalbi na prvostepenu odluku, niti apelant navodi i jednu posebnu procesnu radnju za koju smatra da mu je njome povrijeđeno pravo na pravičan postupak ili da je narušen princip ravnopravnosti stranaka.

29. U vezi sa apelantovim prigovorom o pristranosti sudova, Ustavni sud ukazuje da ukoliko apelant tvrdi da je sud bio pristran mora konkretno navesti u čemu se sastoji ta pristranost, te u tom pravcu priložiti valjane dokaze (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 45/01 od 25. februara 2002. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 24/02). U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da apelant ne nudi nikakve konkretne dokaze u tom pravcu, već ovaj svoj prigovor temelji na navodima o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, koje je Ustavni sud već raspravio.

30. U konkretnom slučaju, Ustavni sud ne nalazi elemente koji bi ukazivali da su redovni sudovi proizvoljno utvrdili apelantovu odgovornost za navedeno krivično djelo ili da su proizvoljno primijenili materijalni ili procesni zakon. Naprotiv, i prvostepeni i drugostepeni sud su dali uvjerljivo i logično obrazloženje za svoje zaključke da je apelant počinio krivično djelo koje mu je stavljeno na teret, pa Ustavni sud smatra da sudovi nisu zloupotrijebili pozitivno-pravne odredbe na kojima se temelje osporene odluke.

31. Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nema kršenja apelantovog prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

32. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer se apelant žali na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava u krivičnom postupku, a Ustavni sud nije utvrdio da postoje drugi elementi koji bi ukazivali da je postupak bio nepravičan, da je zakon proizvoljno primijenjen na apelantovu štetu ili da je zloupotrijebljen dokazni postupak.

33. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Mato Tadić, s. r.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 1598/05**, rješavajući apelaciju **Unal Fedaya**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, dopredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica
Valerija Galić, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 9. svibnja 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU¹

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Unal Fedaya**, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-407/04 od 25. svibnja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj K-71/03 od 13. srpnja 2004. godine.

Odluku objavit u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Unal Feday (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bihaća, kojeg zastupa Fahrija Karkin, odvjetnik iz Sarajeva, je podnio 29. srpnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Kž-407/04 od 25. svibnja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj K-71/03 od 13. srpnja 2004. godine. Apelant je također podnio zahtjev za donošenjem privremene mjere, kojom bi Ustavni sud odložio izvršenje kazne zatvora apelantu do donošenja konačne odluke Ustavnog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog i Kantonalnog suda te od Kantonalnog tužiteljstva Unsko-sanskog kantona (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužiteljstvo) kao sudionika u postupku, zatraženo je 5. kolovoza 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni je sud odgovor na apelaciju dostavio 26. kolovoza 2005. godine, Kantonalni sud 17. kolovoza 2005. godine, a Kantonalno tužiteljstvo 19. kolovoza 2005. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda odgovori na apelaciju su 13. veljače 2006. godine dostavljeni apelantu.

5. Ustavni je sud 13. rujna 2005. godine donio Odluku broj AP 1598/05 kojom je odbio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Presudom Kantonalnog suda broj K-71/03 od 13. srpnja 2005. godine apelant je proglašen krivim za kazneno djelo ubojstva u pokušaju iz članka 166. stavak 1. u svezi članka 28. Kaznenog zakona Federacije BiH (u daljnjem tekstu: KZ FBiH), pa je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci. Vrhovni je sud pobijanom Presudom broj Kž-407/04 od 25. svibnja 2005. godine djelomično uvažio apelantov priziv protiv prvostupanjske presude, pa je tu presudu preinačio u dijelu o kazni, tako da je apelant za navedeno kazneno djelo osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine. U ostalom dijelu prvostupanjska je presuda ostala neizmijenjena.

8. Kantonalni je sud tijekom postupka proveo dokaze koje su predložili i optužba i obrana, uključujući između ostalog i saslušanje svjedoka i vještaka balističke i medicinske struke. Prvostupanjski je sud obrazložio zbog čega je vjerovao iskazima oštećenog i jednog svjedoka, kao i zašto je iskaze tri svjedoka koje je predložio apelant smatrao neuvjerljivim. U tom smislu, Kantonalni je sud naveo da se radi o svjedocima koji su uposljeni kod apelanta, da o njemu ovisi njihova egzistencija, te da su njihovi iskazi bili od riječi do riječi isti, što je shvatio kao rezultat "medusobnog prepričavanja događaja". Također, prvostupanjski je sud obrazložio i zašto je u cijelosti prihvatio nalaz vještaka balističara, koji je obrazložio svoj zaključak o tomu da je apelant pucao u oštećenog sa određene udaljenosti, a ne iz blizine u samoobrani, kako je to apelant tvrdio. Također, prvostupanjski je sud zaključio da se u konkretnom slučaju radilo o apelantovoj namjeri da oštećenog liši života, na što, kako sud zaključuje, ukazuje i činjenica da je apelant nakon tog događaja sakrio pištolj i jednu čahuru od dva ispaljena metka. Na temelju svega, prvostupanjski je sud zaključio da je apelant počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret. Kod odmjerenja kazne sud je kao osobito olakotne okolnosti za apelanta uzeo u obzir da je oštećeni od apelanta u više navrata prije kritičnog događaja tražio i dobivao novac, apelantovo korektno ponašanje tijekom postupka, činjenicu da nije ranije osuđivan, kao i činjenicu da je oštećeni zadobio laku tjelesnu povredu pa je apelantu izrekao kaznu od jedne godine i šest mjeseci, dakle ispod zakonskog minimuma.

9. Odlučujući o apelantovom prizivu protiv prvostupanjske presude, Vrhovni je sud njegov priziv djelomično uvažio i prvostupanjsku presudu preinačio u odluci o kazni. Naime, Vrhovni je sud ustvrdio da tijekom prvostupanjskog postupka nije bilo bitnih povreda kaznenog postupka, te da je činjenično stanje pravilno i potpuno utvrđeno, a materijalno pravo pravilno primijenjeno. Vrhovni je sud zaključio da su u prvostupanjskoj presudi dati uvjerljivi razlozi zbog kojih je sud vjerovao iskazu oštećenog i svjedoka koji je kritičnog dana bio sa oštećenim, te da nije ostao nerazjašnjen način na koji je apelant "djelovao pištoljem". Također, Vrhovni sud smatra da je prvostupanjski sud pravilno protumačio nalaze vještaka, te ih doveo u međusobnu vezu sa ostalim izvedenim dokazima. Stoga je i prema mišljenju Vrhovnog suda bilo dovoljno razloga da se na iskazima oštećenog i još jednog svjedoka, nalazima vještaka sudske medicine i balističara te drugim provedenim dokazima zasnuje odluka o apelantovoj krivnji. Međutim, kad se radi o izrečenoj kazni, Vrhovni sud smatra da je apelantu prvostupanjskom presudom izrečena prestroga kazna, navodeći da je za apelanta utvrđeno postojanje više olakotnih okolnosti, koje je prvostupanjski sud "u njihovoj cjelini ocijenio kao osobito olakotne okolnosti". Takve okolnosti po mišljenju Vrhovnog suda zavređuju "veće vrednovanje, posebice kad se uzme u obzir ponašanje oštećenog prije izvršenja djela". Na temelju toga, Vrhovni je sud preinačio odluku o kazni i izrekao apelantu kaznu zatvora u trajanju od jedne godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant smatra da mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje, odnosno načelo ravnopravnosti stranaka u postupku, koje je sastavni element

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Povredu ovog prava apelant vidi u pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, te smatra da su sudovi dokaze cijenili pristrano i na apelantovu štetu. Također, apelant smatra da dokazni postupak nije kvalitetno vođen, te da nisu sa jednakom pozornošću ispitivane i utvrđivane činjenice koje su teretile apelanta i one koje su mu išle u korist. Apelant osobito navodi da su u njegovu korist svjedočila tri svjedoka, te da je stoga "logika ocjene dokaza" kojima se rukovodio sud morali biti drukčiji, "jer ako tri svjedoka govore identično o kritičnom događaju, znači da govore istinu". Apelant također navodi da nije prijeporno da je on pucao, ali je odlučujuće bilo utvrditi "koliko puta je pucao, iz koje daljine, je li pucao u namjeri da se obrani od napada oštećenog ili da ga liši života", što su prema njegovom mišljenju sudovi propustili utvrditi.

b) Odgovor na apelaciju

11. Vrhovni sud pobija navode iz apelacije i smatra da su svi apelantovi navodi o navodnom kršenju prava neutemeljeni, te da su apelantovi navodi isti kao i njegovi prizivni navodi koji su već bili predmetom ocjene Vrhovnog suda, pa je Vrhovni sud u svojoj presudi dao razloge za svoje zaključke u svezi tih prigovora. Vrhovni sud smatra da apelantovo pravo na pravično suđenje ni na koji način nije povrijeđeno, te predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

12. Kantonalni sud, također, osporava navode iz apelacije i navodi da su apelantu data sva prava koja je kao optuženi imao prema odredbama procesnog zakona, pa predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

13. Kantonalno tužiteljstvo je pobijalo navode iz apelacije navodeći da je prvostupanjski sud dao objema strankama u postupku mogućnost da predlažu dokaze, a da je potom svestrano ocijenio sve dokaze i za svoju odluku dao temeljito obrazloženje, te da nije zlorabljeno procesno načelo slobodne ocjene dokaza na apelantovu štetu. To je, kako dalje navodi Kantonalno tužiteljstvo, potvrđeno i Vrhovni sud koji je ustvrdio da je činjenično stanje potpuno i pravilno utvrđeno. Na temelju toga, Kantonalno tužiteljstvo također predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

V. Relevantni propisi

14. U **Kaznenom zakonu Federacije BiH** ("Službene novine FBiH" broj 36/03) relevantne odredbe glase:

"Članak 28.

(1) *Tko s umišljajem započne činjenje kaznenog djela, ali ga ne dovrši kaznit će se za pokušaj kaznenog djela ako se za to kazneno djelo može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna [...].*

Članak 166.

(1) *Tko drugoga usmrti kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina. [...].*

15. U **Zakonu o kaznenom postupku Federacije BiH** ("Službene novine FBiH" broj 35/03) relevantne odredbe glase:

"Članak 3.

[...] (2) *Dvojbu glede postojanja činjenica koje čine obilježja kaznenog djela ili o kojim ovisi primjena neke odredbe kaznenog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.*

[...]

Članak 15.

Sud, tužitelj i druga tijela gonjenja koja sudjeluju u postupku dužni su s jednakom pozornošću ispitivati i utvrđivati kako činjenice koje terete osumnjičenog odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Članak 16.

Pravo suda, tužitelja i drugih tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

[...]

Članak 296.

[...] (2) *Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima i na temelju takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.*

Članak 305.

[...] (7) *Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući osobito ocjenu vjerodostojnosti proturječnih dokaza, [...] kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a osobito pri utvrđivanju postoji li kazneno djelo i kaznena odgovornost optuženog i pri primjenjivanju određenih odredaba Kaznenog zakona na optuženog i njegovo djelo. [...]*

Članak 312.

(1) *Bitna povreda odredaba kaznenog postupka postoji:*

[...] k) *ako je izreka presude nerazumljiva, proturječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o relevantnim činjenicama. [...]"*

VI. Dopustivost

16. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud također ima prizivu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

18. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj KŽ-407/04 od 25. svibnja 2005. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanju je presudu apelant primio 30. lipnja 2005. godine, a apelacija je podnesena 29. srpnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

19. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da mu je tim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

21. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) *Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke".*

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

22. Apelant se žali protiv presuda donesenih u kaznenom postupku koji je protiv njega vođen, pa je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv u ovom predmetu. Prema tomu, Ustavni sud mora preispitati je li spor pred sudovima bio pravičan, onako kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 9. маја 2006. године донио је

ОДЛУКУ О МЕРИТУМУ¹

Усвајају се апелације Сулејмана Халилчевића, Станка Балетића, Томислава Михаља, Vere Тацовић, Босиљке Полић, Александре Дамјановић, Маје Дамјановић, Анте Галића, Исмете Кратовац, Ане Благовчанин, Љиљане Ђукић, Душана Мајкића, Марице Зубац, Драге Мимића, Мубере Клобучарић, Александра Клобучарића, Назе Харачић и Садике Чавдар у односу на позитивну обавезу Босне и Херцеговине и утврђује се повреда права на имовину из члана П/Зк) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода.

Одбијају се као неосноване апелације Сулејмана Халилчевића, Станка Балетића, Томислава Михаља, Vere Тацовић, Босиљке Полић, Александре Дамјановић, Маје Дамјановић, Анте Галића, Исмете Кратовац, Ане Благовчанин, Љиљане Ђукић, Душана Мајкића, Марице Зубац, Драге Мимића, Мубере Клобучарић, Александра Клобучарића, Назе Харачић и Садике Чавдар поднесене против Федерације Босне и Херцеговине у односу на члан П/Зк) Устава Босне и Херцеговине и члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одбацују се као недопуштене апелације Сулејмана Халилчевића, Станка Балетића, Томислава Михаља, Vere Тацовић, Босиљке Полић, Александре Дамјановић, Маје Дамјановић, Анте Галића, Исмете Кратовац, Ане Благовчанин, Љиљане Ђукић, Душана Мајкића, Марице Зубац, Драге Мимића, Мубере Клобучарић, Александра Клобучарића, Назе Харачић и Садике Чавдар поднесене против Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине, у погледу остваривања потраживања по основу старе девизне штедње положене код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево и код Инвестбанке Београд, због тога што су *ratione personae* инкомпатибилне са Уставом Босне и Херцеговине.

Одбацује се као недопуштен дио апелација Сулејмана Халилчевића који се односи на динарски полог код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, због неисцрпљивања правних лијекова могућих по закону.

Ова одлука доставља се Савјету министара Босне и Херцеговине да би се обезбиједила уставна права у складу са овом одлуком.

Налаже се Савјету министара Босне и Херцеговине да обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Сулејман Халилчевић, Станко Балетић, Томислав Михаљ, Вера Тацовић, Босиљка Полић коју заступа Крсто Полић адвокат из Сарајева, Александра и Маја Дамјановић које заступа Мирко Мучибабић, Анте Галић, Исмета Кратовац, Ана Благовчанин, Љиљана Ђукић, Душан Мајкић, Марица Зубац, Драго Мимић, Мубера и Александар Клобучарић које заступа Матија Клобучарић, Наза Харачић и Садика Чавдар (у даљњем тексту: апеланти) поднијели су у периоду од августа 2005. године до априла 2006. године апелације Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине, ради остваривања потраживања старе девизне штедње код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево и код Инвестбанке Београд. Дио апелације апеланта Сулејмана

Халилчевића односи се на динарски полог код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је, у складу са чланом 31 Правила Уставног суда, одлучио да апелације АП 1612/05, АП 1798/05, АП 1810/05, АП 1835/05, АП 1900/05, АП 1986/05, АП 1987/05, АП 2180/05, АП 2361/05, АП 2454/05, АП 2528/05, АП 2555/05, АП 28/06, АП 295/06, АП 877/06, АП 878/06 АП 891/06 и АП 952/06 споји у један предмет, под бројем АП 1612/05, јер се ради о надлежности Уставног суда о истом питању, поводом ког Уставни суд може да води један поступак и донесе једну одлуку.

3. Уставни суд је раније у предмету број АП 164/04 затражио и добио одговоре на наводе из апелација од Љубљанске банке д.д. Сарајево, Владе Федерације Босне и Херцеговине преко Федералног министарства финансија, док Босна и Херцеговине није доставила одговор на апелације. С обзиром да се у конкретним предметима ради о истим питањима Уставни суд није сматрао потребним да предметне апелације просљеђује странама у поступку ради достављања одговора, већ је узео у обзир наведене раније достављене одговоре.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. Апеланти су прије оружаног сукоба у Босни и Херцеговини полагали средства на своје девизне штедне књижице код Инвестбанке Београд и Љубљанске банке д.д. Љубљана у њиховим филијалама које су се налазиле на територији Босне и Херцеговине, односно садашње Федерације Босне и Херцеговине. Неки од апеланата поседују Изводе са Јединственог рачуна грађана код Завода за платни промет Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Јединствени рачун грађана), на којима су регистрована њихова потраживања по основу старе девизне штедње. Апелант Сулејман Халилчевић полагао је и динарска средства код Љубљанске банке д.д. Љубљана, главна филијала Сарајево.

6. Неки од подносилаца апелације покренули су судске поступке како би остварили своја потраживања по основу старе девизне штедње. Међутим, нити један судски поступак није резултовао остварењем потраживања, тако да су ти поступци до данас остали без резултата.

7. Такође, неки од апеланата су се обраћали Љубљанској банци д.д. Љубљана, Инвестбанци Београд, Федералној агенцији за приватизацију и Министарству финансија Босне и Херцеговине ради остваривања потраживања старе девизне штедње.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

8. Апеланти су незадовољни уписом њихових девизних потраживања на Јединствени рачун грађана и траже да им се њихова штедња исплати у готовом новцу, те се генерално жале да им је повријеђено право на мирно уживање имовине загарантовано чланом П/Зк) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Један дио апеланата се, такође, жали да им је повријеђено право на правичну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, загарантовано чланом П/Зе) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 Европске конвенције. У предмету број АП 877/06 и АП 878/06 апеланти су тражили да им Уставни суд досуди компензацију за душевне патње због немогућности да користе свој новчани полог.

б) Одговор на апелацију

9. Уставни суд упућује на одговоре у одлуци број АП 164/04 од 1. априла 2006. године.

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 68/06.

V. Допустивост и меритум

10. Приликом испитивања допустивости дијела апелације број АП 1612/05 Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 1 и став 4 тачка 15 Правила Уставног суда.

Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Уставни суд има и апелациону надлежност над ишћањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини."

Члан 16 став 1 и став 4 тачка 15 Правила Уставног суда гласи:

"1) Уставни суд може да разматра апелацију само ако су проишли пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о последњем дјелотворном правном лијеку кој је користио."

4) Апелација није допустива и ако постоји неки од следећих случајева:

(15) апелант није исцрпио правне лијекове могуће сходно закону".

11. Сходно правилу о исцрпљивању правних лијекова, апелант мора да дође до коначне одлуке. Коначна одлука представља одговор на задњи правни лијек, који је дјелотворан и адекватан да испита нижестепену одлуку како у чињеничном, тако и у правном погледу. При томе апелант одлучује о томе да ли ће користити правни лијек без обзира на то да ли је ријеч о редовном или ванредном правном лијеку. Одлука којом је правни лијек одбачен зато што апелант није испоштовао формалне захтјеве правног лијека (рок, плаћање такси, форма или испуњење других законских услова) не може да се сматрати коначном. Коришћење таквог правног лијека не прекида рок од 60 дана прописан чланом 16 став 1 Правила Уставног суда (види одлуке Уставног суда број АП 283/03 од 14. октобра 2004. године и АП 106/04 од 18. јануара 2005. године).

12. У конкретном случају апелант је сходно члану 54 Закона о парничном поступку ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине" број 53/03) могао да пред надлежним судом поднесе тужбу за утврђивање својих динарских потраживања, дакле имао је на располагању правно средство којим би издејствовао одлуку о меритуму свог захтјева. Апелант није доставио доказе да је покренуо парнични поступак пред надлежним судом ради утврђивања својих потраживања. Сходно томе, Уставни суд сматра да је апелација Сулејмана Халилчевића у дијелу који се односи на динарски полож недопуштена због неисцрпљивања правних лијекова могућих по закону. Имајући у виду одредбу члана 16 став 4 тачка 15 Правила Уставног суда, сходно којој ће се апелација одбацити као недопуштена уколико апелант није исцрпио правне лијекове могуће сходно закону, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

13. Апеланти се жале да им је повријеђено право на имовину из члана П/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију као и право на правично суђење из члана П/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. Апеланти се жале да не могу да остваре своја новчана потраживања по основу старе девизне штедње, депоноване у Љубљанској банци и Инвестбанци, у њиховим пословним јединицама у Босни и Херцеговини, односно на територији данашње Федерације Босне и Херцеговине.

14. Умјесто посебног образложења допустивости и меритума ове одлуке, у погледу наведених жалбених навода апеланата, Уставни суд се позива на образложење и разлоге наведене у предмету Уставног суда број АП 164/04 од 1. априла 2006. године.

15. Разлози наведени у Одлуци број АП 164/04 од 1. априла 2006. године се у цијелости односе и на ову одлуку, па из истих

разлога Уставни суд закључује да је дошло до повреде уставних права апеланата наведених у овој одлуци.

16. С обзиром да је овом одлуком утврђена повреда права на имовину из члана П/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију у односу на позитивну обавезу Босне и Херцеговине, Уставни суд сматра да то представља довољну сатисфакција апелантима за кршење њиховог права на имовину. Уставни суд такође сматра да би досуђивање компензације како то апеланти траже у предметима број АП 877/06 и АП 878/06 представљало додатни терет који би допринио даљем усложњавању ситуације и који би отежао проналажење одговарајућих рјешења у смислу закључака Уставног суда. Стога Уставни суд одбија захтјев апеланата за компензацију.

VI. Закључак

17. Уставни суд закључује да нема одговорности Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине у погледу исплате старе девизне штедње депоноване код Љубљанске банке д.д. Љубљана главна филијала Сарајево и Инвестбанке Београд због тога што су апелације *ratione personae* инкомпатибилне са Уставом Босне и Херцеговине. Босна и Херцеговина је одговорна што је пропустила да дјелотворно заштити права апеланата да мирно уживају своју имовину.

18. На основу члана 16 став 4 тач. 10 и 15, члана 61 ст. 1, 2 и 3 и члана 64 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

19. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Мато Тодић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 1612/05**, rješavajući apelaciju **Sulejmana Halilčevića i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tač. 10. i 15, člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 9. maja 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU¹

Usvajaju se apelacije **Sulejmana Halilčevića, Stanka Baletića, Tomislava Mihalja, Vere Tacović, Bosiljke Polić, Aleksandre Damjanović, Maje Damjanović, Ante Galića, Ismete Kratovac, Ane Blagovčanin, Ljiljane Đukić, Dušana Majkića, Marice Zubac, Drage Mimića, Mubere Klobučarić, Aleksandra Klobučarića, Naze Haračić i Sadije Čavdar** u odnosu na pozitivnu obavezu Bosne i Hercegovine i utvrđuje se povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odbijaju se kao neosnovane apelacije **Sulejmana Halilčevića, Stanka Baletića, Tomislava Mihalja, Vere Tacović, Bosiljke Polić, Aleksandre Damjanović, Maje Damjanović, Ante Galića, Ismete Kratovac, Ane Blagovčanin, Ljiljane Đukić, Dušana Majkića, Marice Zubac, Drage Mimića, Mubere Klobučarić, Aleksandra Klobučarića, Naze Haračić i Sadije Čavdar** podnesene protiv Federacije Bosne i Hercegovine u odnosu na član II/3.k) Ustava

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 68/06.

Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odbacuju se kao nedopuštene apelacije **Sulejmana Halilčevića, Stanka Baletića, Tomislava Mihalja, Vere Tacovića, Bosiljke Polić, Aleksandre Damjanović, Maje Damjanović, Ante Galića, Ismete Kratovac, Ane Blagovčanin, Ljiljane Đukić, Dušana Majkića, Marice Zubac, Drage Mimića, Mubere Klobučarić, Aleksandra Klobučarića, Naze Haračić i Sadije Čavdar** podnesene protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, u pogledu ostvarivanja potraživanja po osnovu stare devizne štednje položene kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana, Glavna filijala Sarajevo i kod Investbanke Beograd, zbog toga što su *ratione personae* inkompatibilne sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedopušten dio apelacija **Sulejmana Halilčevića** koji se odnosi na dinarski polog kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana, Glavna filijala Sarajevo, zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih po zakonu.

Ova odluka dostavlja se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da bi se osigurala ustavna prava u skladu sa ovom odlukom.

Nalaze se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Sulejman Halilčević, Stanko Baletić, Tomislav Mihalj, Vera Tacović, Bosiljka Polić koju zastupa Krsto Polić advokat iz Sarajeva, Aleksandra i Maja Damjanović koje zastupa Mirko Mučibabić, Ante Galić, Ismeta Kratovac, Ana Blagovčanin, Ljiljana Đukić, Dušan Majkić, Marica Zubac, Drago Mimić, Mubera i Aleksandar Klobučarić koje zastupa Matija Klobučarić, Naza Haračić i Sadija Čavdar (u daljnjem tekstu: apelanti) podnijeli su u periodu od augusta 2005. godine do aprila 2006. godine apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, radi ostvarivanja potraživanja stare devizne štednje kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana, Glavna filijala Sarajevo i kod Investbanke Beograd. Dio apelacije apelanta Sulejmana Halilčevića odnosi se na dinarski polog kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana, Glavna filijala Sarajevo.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je, u skladu sa članom 31. Pravila Ustavnog suda, odlučio da apelacije AP 1612/05, AP 1798/05, AP 1810/05, AP 1835/05, AP 1900/05, AP 1986/05, AP 1987/05, AP 2180/05, AP 2361/05, AP 2454/05, AP 2528/05, AP 2555/05, AP 28/06, AP 295/06, AP 877/06, AP 878/06 AP 891/06 i AP 952/06 spoji u jedan predmet, pod brojem AP 1612/05, jer se radi o nadležnosti Ustavnog suda o istom pitanju, povodom kojeg Ustavni sud može voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku.

3. Ustavni sud je ranije u predmetu broj AP 164/04 zatražio i dobio odgovore na navode iz apelacija od Ljubljanske banka d.d. Sarajevo, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine putem Federalnog ministarstva finansija, dok Bosna i Hercegovine nije dostavila odgovor na apelacije. S obzirom da se u konkretnim predmetima radi o istim pitanjima Ustavni sud nije smatrao potrebnim da predmetne apelacije prosljeđuje stranama u postupku radi dostavljanja odgovora, već je uzeo u obzir navedene ranije dostavljene odgovore.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelanti su prije oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini polagali sredstva na svoje devizne štedne knjižice kod Investbanke Beograd i Ljubljanske banke d.d. Ljubljana u njihovim filijalama koje su se nalazile na teritoriji Bosne i Hercegovine, odnosno sadašnje Federacije Bosne i Hercegovine. Neki od apelanata posjeduju Izvode sa Jedinstvenog računa građana kod Zavoda za platni promet Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Jedinstveni račun građana), na kojima su registrirana njihova potraživanja po osnovu stare devizne štednje. Apelant Sulejman Halilčević polagao je i dinarska sredstva kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana, glavna filijala Sarajevo.

6. Neki od podnosilaca apelacije pokrenuli su sudske postupke kako bi ostvarili svoja potraživanja po osnovu stare devizne štednje. Međutim, niti jedan sudski postupak nije rezultirao ostvarenjem potraživanja, tako da su ti postupci do danas ostali bez rezultata.

7. Također, neki od apelanata su se obraćali Ljubljanskoj banci d.d. Ljubljana, Investbanci Beograd, Federalnoj agenciji za privatizaciju i Ministarstvu finansija Bosne i Hercegovine radi ostvarivanja potraživanja stare devizne štednje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. Apelanti su nezadovoljni upisom njihovih deviznih potraživanja na Jedinstveni račun građana i traže da im se njihova štednja isplati u gotovom novcu, te se općenito žale da im je povrijeđeno pravo na mirno uživanje imovine zagarantirano članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Jedan dio apelanata se, također, žali da im je povrijeđeno pravo na pravičnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim sudom, zagarantirano članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. Evropske konvencije. U predmetu broj AP 877/06 i AP 878/06 apelanti su tražili da im Ustavni sud dosudi kompenzaciju za duševne patnje zbog nemogućnosti korištenja svog novčanog pologa.

b) Odgovor na apelaciju

9. Ustavni sud upućuje na odgovore u odluci broj AP 164/04 od 1. aprila 2006. godine.

V. Dopustivost i meritum

10. Prilikom ispitivanja dopustivosti dijela apelacije broj AP 1612/05 Ustavni sud je pošao od odredbi člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 1. i stav 4. tačka 15. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini".

Član 16. stav 1. i stav 4. tačka 15. Pravila Ustavnog suda glasi:

"1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

(15) apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu".

11. Prema pravilu o iscrpljivanju pravnih lijekova, apelant mora da dođe do konačne odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na zadnji pravni lijek, koji je djelotvoran i adekvatan da

ispita nižestepenu odluku kako u činjeničnom, tako i u pravnom pogledu. Pri tome apelant odlučuje o tome hoće li koristiti pravni lijek bez obzira na to je li riječ o redovnom ili vanrednom pravnom lijeku. Odluka kojom je pravni lijek odbačen zato što apelant nije ispoštovao formalne zahtjeve pravnog lijeka (rok, plaćanje taksi, forma ili ispunjenje drugih zakonskih uvjeta) ne može se smatrati konačnom. Korištenje takvog pravnog lijeka ne prekida rok od 60 dana propisan članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda (vidi odluke Ustavnog suda broj AP 283/03 od 14. oktobra 2004. godine i AP 106/04 od 18. januara 2005. godine).

12. U konkretnom slučaju apelant je prema članu 54. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 53/03) mogao pred nadležnim sudom podnijeti tužbu za utvrđivanje svojih dinarskih potraživanja, dakle imao je na raspolaganju pravno sredstvo kojim bi izdejstvovao odluku o meritumu svog zahtjeva. Apelant nije dostavio dokaze da je pokrenuo parnični postupak pred nadležnim sudom radi utvrđivanja svojih potraživanja. Prema tome, Ustavni sud smatra da je apelacija Sulejmana Halilčevića u dijelu koji se odnosi na dinarski polog nedopuštena zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih po zakonu. Imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 15. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

13. Apelanti se žale da im je povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kao i pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije. Apelanti se žale da ne mogu ostvariti svoja novčana potraživanja po osnovu stare devizne štednje, deponirane u Ljubljanskoj banci i Investbanci, u njihovim poslovnim jedinicama u Bosni i Hercegovini, odnosno na teritoriji današnje Federacije Bosne i Hercegovine.

14. Umjesto posebnog obrazloženja dopustivosti i merituma ove odluke, u pogledu navedenih žalbenih navoda apelanata, Ustavni sud se poziva na obrazloženje i razloge navedene u predmetu Ustavnog suda broj AP 164/04 od 1. aprila 2006. godine.

15. Razlozi navedeni u Odluci broj AP 164/04 od 1. aprila 2006. godine se u cijelosti odnose i na ovu odluku, pa iz istih razloga Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede ustavnih prava apelanata navedenih u ovoj odluci.

16. S obzirom da je ovom odlukom utvrđena povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju u odnosu na pozitivnu obavezu Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da to predstavlja dovoljnu satisfakciju apellantima za kršenje njihovog prava na imovinu. Ustavni sud također smatra da bi dosuđivanje kompenzacije kako to apelanti traže u predmetima broj AP 877/06 i AP 878/06 predstavljalo dodatni teret koji bi doprinio daljem usložnjavanju situacije i koji bi otežao pronalaženje odgovarajućih rješenja u smislu zaključaka Ustavnog suda. Stoga Ustavni sud odbija zahtjev apelanata za kompenzaciju.

VI. Zaključak

17. Ustavni sud zaključuje da nema odgovornosti Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine u pogledu isplate stare devizne štednje deponirane kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana glavna filijala Sarajevo i Investbanke Beograd zbog toga što su apelacije *ratione personae* inkompatibilne sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Bosna i Hercegovina je odgovorna što je propustila da djelotvorno zaštiti prava apelanata na mirno uživanje njihove imovine.

18. Na osnovu člana 16. stav 4. tač. 10. i 15, člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

19. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Mato Tadić, s. r.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj AP 1612/05, rješavajući apelaciju **Sulejmana Halilčevića i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. toč. 10. i 15, članka 61. st. 1, 2. i 3. i članka 64. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, dopredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica
Valerija Galić, sudija
Seada Palavrić, sudija

na sjednici održanoj 9. svibnja 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU¹

Usvajaju se apelacije **Sulejmana Halilčevića, Stanka Baletića, Tomislava Mihalja, Vere Tacović, Bosiljke Polić, Aleksandre Damjanović, Maje Damjanović, Ante Galića, Ismete Kratovac, Ane Blagovčanin, Ljiljane Đukić, Dušana Majkića, Marice Zubac, Drage Mimića, Mubere Klobučarić, Aleksandra Klobučarića, Naze Haračić i Sadije Čavdar** u odnosu na pozitivnu obavezu Bosne i Hercegovine i utvrđuje se povreda prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbijaju se kao neutemeljene apelacije **Sulejmana Halilčevića, Stanka Baletića, Tomislava Mihalja, Vere Tacović, Bosiljke Polić, Aleksandre Damjanović, Maje Damjanović, Ante Galića, Ismete Kratovac, Ane Blagovčanin, Ljiljane Đukić, Dušana Majkića, Marice Zubac, Drage Mimića, Mubere Klobučarić, Aleksandra Klobučarića, Naze Haračić i Sadije Čavdar** podnesene protiv Federacije Bosne i Hercegovine u odnosu na članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuju se kao nedopuštene apelacije **Sulejmana Halilčevića, Stanka Baletića, Tomislava Mihalja, Vere Tacović, Bosiljke Polić, Aleksandre Damjanović, Maje Damjanović, Ante Galića, Ismete Kratovac, Ane Blagovčanin, Ljiljane Đukić, Dušana Majkića, Marice Zubac, Drage Mimića, Mubere Klobučarić, Aleksandra Klobučarića, Naze Haračić i Sadije Čavdar** podnesene protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, glede ostvarivanja potraživanja temeljem stare devizne štednje položene kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana, Glavna podružnica Sarajevo i kod Investbanke Beograd, zbog toga što su *ratione personae* inkompatibilne s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedopušten dio apelacija **Sulejmana Halilčevića** koji se odnosi na dinarski polog kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana, Glavna podružnica Sarajevo, zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih po zakonu.

Ova se odluka dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da bi se osigurala ustavna prava sukladno ovoj odluci.

Nalaze se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Sulejman Halilčević, Stanko Baletić, Tomislav Mihalj, Vera Tacović, Bosiljka Polić koju zastupa Krsto Polić odvjetnik iz Sarajeva, Aleksandra i Maja Damjanović koje zastupa Mirko Mučibabić, Ante Galić, Ismeta Kratovac, Ana Blagovčanin, Ljiljana Đukić, Dušan Majkić, Marica Zubac, Drago Mimić, Mubera i Aleksandar Klobučarić koje zastupa Matija Klobučarić, Naza Haračić i Sadija Čavdar (u daljnjem tekstu: apelanti) podnijeli su u razdoblju od kolovoza 2005. godine do travnja 2006. godine apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, radi ostvarivanja potraživanja stare devizne štednje kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana, Glavna podružnica Sarajevo i kod Investbanke Beograd. Dio apelacije apelanta Sulejmana Halilčevića se odnosi na dinarski polog kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana, Glavna podružnica Sarajevo.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni je sud, sukladno članku 31. Pravila Ustavnog suda, odlučio apelacije AP 1612/05, AP 1798/05, AP 1810/05, AP 1835/05, AP 1900/05, AP 1986/05, AP 1987/05, AP 2180/05, AP 2361/05, AP 2454/05, AP 2528/05, AP 2555/05, AP 28/06, AP 295/06, AP 877/06, AP 878/06 AP 891/06 i AP 952/06 spojiti u jedan predmet, pod brojem AP 1612/05, jer se radi o nadležnosti Ustavnog suda o istom pitanju, povodom kojeg Ustavni sud može voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku.

3. Ustavni je sud ranije u predmetu broj AP 164/04 zatražio i dobio odgovore na navode iz apelacija od Ljubljanske banka d.d. Sarajevo, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine putem Federalnog ministarstva financija, dok Bosna i Hercegovine nije dostavila odgovor na apelacije. Obzirom da se u konkretnim predmetima radi o istim pitanjima Ustavni sud nije smatrao potrebnim predmetne apelacije prosljeđivati stranama u postupku radi dostavljanja odgovora, već je uzeo u obzir navedene ranije dostavljene odgovore.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelanti su prije oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini polagali sredstva na svoje devizne štedne knjižice kod Investbanke Beograd i Ljubljanske banke d.d. Ljubljana u njihovim podružnicama koje su se nalazile na teritoriju Bosne i Hercegovine, odnosno sadašnje Federacije Bosne i Hercegovine. Neki od apelanata posjeduju Izvode sa Jedinstvenog računa građana kod Zavoda za platni promet Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Jedinstveni račun građana), na kojima su registrirana njihova potraživanja temeljem stare devizne štednje. Apelant Sulejman Halilčević je polagao i dinarska sredstva kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana, glavna podružnica Sarajevo.

6. Neki od podnositelja apelacije su pokrenuli sudske postupke kako bi ostvarili svoja potraživanja temeljem stare devizne štednje. Međutim, niti jedan sudski postupak nije rezultirao ostvarenjem potraživanja, tako da su ti postupci do danas ostali bez rezultata.

7. Također, neki od apelanata su se obraćali Ljubljanskoj banci d.d. Ljubljana, Investbanci Beograd, Federalnoj agenciji za privatizaciju i Ministarstvu financija Bosne i Hercegovine radi ostvarivanja potraživanja stare devizne štednje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. Apelanti su nezadovoljni upisom njihovih deviznih potraživanja na Jedinstveni račun građana i traže da im se njihova štednja isplati u gotovom novcu, te se općenito žale da im je povrijeđeno pravo na mirno uživanje imovine zagarantirano člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Jedan dio apelanata se, također, žali da im je povrijeđeno pravo na pravičnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom, zagarantirano člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. Europske konvencije. U predmetu broj AP 877/06 i AP 878/06 apelanti su tražili da im Ustavni sud dosudi kompenzaciju za duševne patnje zbog nemogućnosti korištenja svog novčanog pologa.

b) Odgovor na apelaciju

9. Ustavni sud upućuje na odgovore u odluci broj AP 164/04 od 1. travnja 2006. godine.

V. Dopustivost i meritum

10. Prigodom ispitivanja dopustivosti dijela apelacije broj AP 1612/05 Ustavni je sud pošao od odredbi članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 1. i stavak 4. točka 15. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini."

Članak 16. stavak 1. i stavak 4. točka 15. Pravila Ustavnog suda glasi:

"1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio."

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

(15) apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu."

11. Prema pravilu o iscrpljivanju pravnih lijekova, apelant mora doći do konačne odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na zadnji pravni lijek, koji je učinkovit i adekvatan da ispita nižestupanjsku odluku kako u činjeničnom, tako i u pravnom pogledu. Pri tome apelant odlučuje o tome hoće li koristiti pravni lijek bez obzira na to je li riječ o redovitom ili vanrednom pravnom lijeku. Odluka kojom je pravni lijek odbačen zato što apelant nije ispoštovao formalne zahtjeve pravnog lijeka (rok, plaćanje taksi, forma ili ispunjenje drugih zakonskih uvjeta) ne može se smatrati konačnom. Korištenje takvog pravnog lijeka ne prekida rok od 60 dana propisan člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda (vidi odluke Ustavnog suda broj AP 283/03 od 14. listopada 2004. godine i AP 106/04 od 18. siječnja 2005. godine).

12. U konkretnom slučaju apelant je prema članku 54. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 53/03) mogao pred nadležnim sudom podnijeti tužbu za utvrđivanje svojih dinarskih potraživanja, dakle imao je na raspolaganju pravno sredstvo kojim bi izdejstvovao odluku o meritumu svog zahtjeva. Apelant nije dostavio dokaze da je pokrenuo parnični postupak pred mjerodavnim sudom radi utvrđivanja svojih potraživanja. Prema tomu, Ustavni sud smatra da je apelacija Sulejmana Halilčevića u dijelu koji se odnosi na dinarski polog nedopuštena zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih po zakonu. Imajući u vidu odredbu članka 16. stavak 4. točka 15. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

године. Након почетка рата, у мају 1992. године, апелант је напустио Тузлу, а 9. септембра 1998. године обратио се Служби за стамбене послове захтјевом да му се врати спорни стан. Служба за стамбене послове је првобитно признала апеланту право да му се врати спорни стан Рјешењем број 05-02/9-23-3235/98 в. 869/99 од 12. марта 2003. године. Међутим, против овог рјешења жалбу су изјавили Федерално министарство одбране - Управа за одбрану Тузла (у даљњем тексту: ФМО) и привремени корисник спорног стана, па је Министарство Рјешењем број 12-6/2-23-1731/01 од 12. новембра 2003. године поништило првостепено рјешење и предмет вратило на поновни поступак. Против другостепеног рјешења апелант је поднио тужбу Кантоналном суду, који је тужбу одбио Пресудом број У-359/03 од 27. октобра 2004. године, образложивши да статус апеланта, као носиоца станарског права, треба да се рјешава у складу са чланом 1 став 1 Закона о измјенама и допунама Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима ("Службене новине ФБиХ" број 29/03), будући да је у питању стан који је на располагању ФМО.

8. У поновном поступку Служба за стамбене послове је утврдила да је апелант 30. септембра 1991. године био активно војно лице у ЈНА, а затим у Војсци Југославије, у Војној пошти 216 Краљево, те да је у професионалној војној служби остао до 26. маја 1994. године. Такође, првостепени орган је утврдио да се апелант, након разрјешења из активне војне службе, настанио у Бијелини, те да није стекао статус избјеглице или други вид заштите који одговара том статусу у некој од земаља ван бивше СФРЈ прије 14. децембра 1995. године, како то наведени закон предвиђа. Зато је првостепени орган закључио да апелант нема право на враћање спорног стана у посјед, па је Рјешењем број 05-02/5-23-3235/98 в. 861/99 од 1. августа 2005. године одбио апелантов захтјев да му се врати спорни стан. Такође, првостепени орган је утврдио да је апелант 17. априла 2003. године уведен у посјед спорног стана по основу ранијег поништеног рјешења Службе за стамбене послове, па му је рјешењем донесеним у поновном поступку наложено да се исели из спорног стана у року од седам дана под пријетњом принудног извршења.

9. Против овог првостепеног рјешења апелант је изјавио жалбу, коју је Министарство одбило Рјешењем број 12-06/1-23-1731/01 од 23. септембра 2005. године. Апелант је против другостепеног рјешења поднио тужбу Кантоналном суду 10. октобра 2005. године, који је оспореном Пресудом број У-864/05 од 14. децембра 2005. године одбио апелантову тужбу. У образложењу ове пресуде Кантонални суд је навео да апелант ничим није довео у питање "одлучујућу спорну чињеницу да му је престала професионална војна служба у Ратном ваздухопловству Војске Југославије 26. маја 1994. године". Кантонални суд је оцијенио да су у поступку који је претходно доношењу оспореног рјешења Министарства надлежни органи правилно утврдили чињеницу да је апелант након 19. маја 1992. године остао у служби оружаних снага ван Босне и Херцеговине, на шта неспорно указује Рјешење о престанку професионалне војне службе у Војсци Југославије од 26. маја 1994. године, као и наредба број 1-2244 команданта Ратног војног ваздухопловства и ПВО од 9. септембра 1992. године, којом је апелант унапријеђен у чин капетана авијације са 25. јулом 1992. године. Због тога је Кантонални суд закључио да су апелантови наводи да је његово вођење у евиденцији Војске Југославије било само формалног карактера супротни материјалним доказима. Кантонални суд је, такође, образложио да су и првостепени и другостепени орган правилно примијенили одредбе Закона о измјенама и допунама Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима у коме је измијењеном одредбом члана 3а) прописано да се лица која су била у оружаним снагама ван територије БиХ након 19. маја 1992. године не сматрају избјеглицама, нити имају право на враћање стана у Федерацији БиХ.

10. Служба за стамбене послове је Закључком о дозволи извршења број 05-02/5-23-3235/98 в. 861/99 од 23. новембра 2005. године дозволила да се изврши рјешење од 1. августа 2005. године принудним путем, а деложација је била заказана за 19. децембар у 10 часова. Апелант је 2. децембра 2005. године од

Кантоналног суда затражио да одгоди деложацију док се не донесе одлука о његовој тужби. Истовремено са доношењем пресуде Кантонални суд је донио и Рјешење број У-864/05 од 14. децембра 2005. године којим је одбио апелантов захтјев, будући да је апелант тражио да се одгоди извршење док се не донесе коначна одлука у управном спору.

IV. Релевантни прописи

11. У **Закону о измјенама и допунама Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима** ("Службене новине ФБиХ" број 27/99) релевантне одредбе гласе:

"Члан 3а)

Изузетно од одредбе члана 3 ст1. 1 и 2 овог закона у вези са ст1ановима који су проглашени напуштеним на територији Федерације БиХ, а који су на располагању Федералној министарства одбране, носилац станарског права не сматра се избјеглицом ако је 30. априла 1991. године био у активној војној служби у ССНО (Савезном секретаријату за народну одбрану) - у ЈНА (тј. није био пензионисан) и није био држављанин Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине према евиденцији држављана, изузев ако му је одобрен боравак у ст1аишу избјеглице или други вид заштите који одговара овом ст1аишусу у некој од земаља ван бивше СФРЈ прије 14. децембра 1995. године.

Носилац станарског права на ст1ан из ст1ава 1 овог члана не сматра се избјеглицом уколико је после 14. децембра 1995. године остао у активној војној служби у било којим оружаним снагама ван територије Босне и Херцеговине, или ако је стекао ново ст1анарско право ван територије Босне и Херцеговине."

12. У **Закону о измјенама и допунама Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима** ("Службене новине Федерације БиХ" број 29/03) релевантне одредбе гласе:

"Члан 1

У Закону о престанку примјене Закона о напуштеним становима ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 11/98, 39/98, 12/99, 27/99, 43/99 и 54/01) члан 3а) мијења се и гласи:

'Изузетно од одредбе члана 3 ст1. 1 и 2 Закона, ст1анови који су проглашени напуштеним на територији Федерације Босне и Херцеговине, а којима располаже Федерално министарство одбране, чији је носилац станарског права након 19. маја 1992. године остао у служби војној или цивилној лица у било којим оружаним снагама ван територије Босне и Херцеговине не сматра се избјеглицом, нити има право на враћање ст1ана у Федерацији Босне и Херцеговине, изузев ако му је одобрен боравак у ст1аишусу избјеглице или други вид заштите који одговара том ст1аишусу у некој од земаља ван бивше СФРЈ прије 14. децембра 1995. године.'

[...]"

V. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант сматра да му је оспореним одлукама прекршено право на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на дом из члана 8 Европске конвенције, право из члана 13 Европске конвенције, те право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Кршење ових права апелант посебно не образлаже, али произилази да сматра да су му наведена права повријеђена због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања. Наиме, апелант наводи да за све вријеме рата није напустио БиХ, а да је само формално био активно војно лице у ЈНА и да му је, формално, то својство престало 1994. године, мада "није имао активан статус припадника ЈНА након 30. априла 1991. године". Апелант, такође, наводи да је боравио у Бијелини од 16. маја 1992. године као расељено лице, те да се "пријавио боравак на подручју Краљева има да сматра само формалном, а извршеном с циљем [...] избјегавања служења у Војсци РС, на чијем подручју је боравио цијело вријеме рата". Апелант наводи да је с циљем да докаже да је заиста боравио као расељено лице на подручју БиХ

предлао да се саслушају свјedoци, али да првостепени орган није саслушао предложене свјedoке, због чега је погрешно утврдио чињенично стање и погрешно примијенио материјално право.

б) Одговор на апелацију

14. У свом одговору Кантонални суд оспорава наводе из апелације и наводи да је апеланту првобитно био враћен стан, у складу са раније важећом одредбом члана 3а) Закона о измјенама и допунама Закона о измјенама и допунама Закона о напуштеним становима ("Службене новине Федерације БиХ" број 27/99), али да је у међувремену дошло до измјене тог члана, због чега је у поновном поступку на утврђено чињенично стање примијењена одредба члана 1 Закона о измјенама и допунама Закона о напуштеним становима ("Службене новине Федерације БиХ" број 29/03) сходно којој апелант нема право на враћање стана. Такође, Кантонални суд наводи да је извршење спроведено и спорни стан запечаћен 19. децембра 2005. године, а да је ослобађање од ствари одређено за 23. децембар 2005. године. Кантонални суд наводи да у цијелости остаје при становиштима наведеним у оспореној одлуци и предлаже да Уставни суд одбије апелацију.

15. У одговору Министарство, такође, оспорава наводе из апелације, будући да су оспорене одлуке донесене у складу са законом, те предлаже да Уставни суд одбије апелацију.

16. Служба за стамбене послове, такође, оспорава наводе из апелације и наводи да је првобитним рјешењем апеланту био враћен стан у посјед, али да је у међувремену ступила на снагу измјена члана 3а) Закона о измјенама и допунама Закона о напуштеним становима ("Службене новине Федерације БиХ" број 29/03), па је другостепени орган поништио првостепено рјешење и предмет вратио на поновни поступак уз упутство да се испита какав је био апелантов статус 19. маја 1992. године. Такође, Служба за стамбене послове наводи да је неспорно да је апелант имао статус избјеглог и расељеног лица, као и чињеницу да је апелант у чину капетана авијације Војске Југославије разријешен дужности и да му је престала професионална војна служба тек 26. маја 1994. године, што ни сам апелант не оспорава. Због тога је примијењена одредба члана 1 наведеног закона и апелантов захтјев одбијен. Будући да су примијењени важећи законски прописи у вези са тзв. војним становима, Служба за стамбене послове сматра да нису повријеђена апелантова уставна права, па предлаже да Уставни суд одбије апелацију.

VI. Допустивост

17. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

18. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку ког је користио.

19. У вези са апелантовим наводима о повреди права на правично суђење и дјелотворан правни лијек, Уставни суд је, приликом испитивања допустивости апелације, пошао од одредби члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 2 Правила Уставног суда.

20. Члан VI/36) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Уставни суд има и апелациону надлежност над ијитињима њ овом Уставу, која ѡроисичу из ѡресуде сваког суда у Босни и Херцеговини."

21. Члан 16 став 2 Правила Уставног суда гласи:

"[...] 2. Уставни суд ће одбацити апелацију као очигледно (*prima facie*) неосновану када утврди да не постоји оправдан захтјев странке у постојућу, односно да предочене чињенице ни на који начин не могу да оправдају шврдњу да постоји кршење Уставом заштићених ѡрава илии када се за странку у постојућу утврди да није 'жртва' кршења Уставом

заштићених ѡрава ѡако да је испитивање меритума апелације нејошребно."

22. У фази испитивања допустивости предмета, Уставни суд мора да утврди, између осталог, и да ли су испуњени услови за мериторно одлучивање који су набројани у члану 16 став 2 Правила Уставног суда. У вези с тим, Уставни суд указује да, сходно сопственој јуриспруденцији и пракси Европског суда за ѡудска права (у даљњем тексту: Европски суд), апелант мора да наведе повреду својих права које штити Устав Босне и Херцеговине и те повреде морају да дјелују вјероватно. Апелација је очигледно неоснована уколико јој мањкају *prima facie* докази који довољно јасно показују да је наведена повреда ѡудских права и слобода могућа (види Европски суд, *Vanek ġroġiġiv Словачке*, пресуда од 31. маја 2005. године, апликација број 53363/99, и Уставни суд, Одлука број АП 156/05 од 18. маја 2005. године), ако чињенице у односу на које се подноси апелација очигледно не представљају кршење права које апелант наводи, тј. ако апелант нема "оправдан захтјев" (види Европски суд, *Mezotúr-Tiszazugi Vizgazdálkodási Társulat ġroġiġiv Мађарске*, пресуда од 26. јула 2005. године, апликација број 5503/02), као и кад се утврди да апелант није "жртва" кршења Уставом заштићених права.

23. Апелант сматра да није имао правично суђење због тога што су управни органи и Кантонални суд погрешно и непотпуно утврдили чињенично стање и погрешно примијенили материјално право. Међутим, сходно пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina ġroġiġiv Русије*, Одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, уопштено, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas ġroġiġiv Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је поступак у цјелини био правичан на начин на који то захтјева члан 6 став 1 Европске конвенције, те да ли одлуке редовних судова крше уставна права (види Уставни суд, Одлука број АП 20/05 од 18. маја 2005. године).

24. У конкретном случају апелантово незадовољство оспореним одлукама не покреће, само по себи, питања у вези са заштићеним уставним правима или правима из Европске конвенције, а апелант не наводи никакве процедуралне грешке, нити су такве грешке очигледне (види Европски суд, већ цитирана одлука *Mezotúr-Tiszazugi Vizgazdálkodási Társulat*). Уставни суд у конкретном случају није пронашао ништа што би указало на то да су материјално-правни прописи произвољно или неправично примијењени на апелантову штету, нити има елемената који указују на процесну неправичност у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције. Уставни суд запажа да је апелант имао на располагању и да је користио сва прописана правна средства, па су његови наводи о недостатку дјелотворног правног лијека, такође, неосновани. Сем тога, неспорно је и да Министарство, као другостепени управни орган, и Кантонални суд имају пуну јурисдикцију, што значи да могу сходно прописаним правним лијековима да доносе обавезујуће одлуке, што је и главна карактеристика тзв. ремедијалне ефикасности, као једног од елемената института "ефективног правног лијека". Чињеница да резултат ових правних лијекова није позитиван по апеланта не представља кршење права на дјелотворан правни лијек.

25. На основу изложеног Уставни суд сматра да је апелација у вези са апелантовим наводима о кршењу права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције очигледно (*prima facie*) неоснована, јер апелант нема "оправдан захтјев" у смислу члана 16 став 2 Правила Уставног суда.

26. Апелант се, такође, жали и на кршење права на дом и права на имовину. У вези са овим наводима Уставни суд сматра

да апелација испуњава услове из члана 16 став 2 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број У-864/05 од 14. децембра 2005. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Апелација је поднесена 14. децембра 2005. године, дакле, у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и друге услове из члана 16 став 4 Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

27. Имајући у виду одредбе члана VI(36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација, у вези са наводима о кршењу права на дом из члана 8 Европске конвенције и права на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

28. Апелант оспорава наведене одлуке, тврдећи да је њима повријеђено његово право на поштивање дома из члана 8 Европске конвенције и право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на поштовање дома

29. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

"Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

ф) Право на приватни и породични живот, дом и прейску."

30. Члан 8 Европске конвенције гласи:

"1. Свако има право на поштовање својег приватног и породичног живота, дома и прейске.

2. Јавна власти се не мијеша у вршење овог права, осим ако је ипак мијешање предвиђено законом и ако је неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, сиречавања нереди или сиречавања злочина, заштити здравља и морала, или заштити права и слобода других."

31. Уставни суд указује на чињеницу да је битна сврха члана 8 Европске конвенције заштита појединаца од арбитражних мијешања власти у њихова права гарантована овим чланом (види Европски суд за људска права, *Кроон против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А, бр. 297-Ц).

32. Да би се утврдило да ли се у конкретном случају ради о повреди члана 8 Европске конвенције, прво мора да се утврди да ли је спорни стан представљао апелантов "дом" у смислу значења става 1 члана 8 Европске конвенције, те да ли одлуке које апелант оспорава представљају "мијешање" јавних власти у поштовање тога "дома". Друго, да би "мијешање" било оправдано, мора да буде "у складу са законом". Овај услов законитости, у складу са значењем термина Европске конвенције, састоји се од више елемената: (а) мијешање мора да буде засновано домаћим или међународним законом, (б) закон о коме је ријеч мора да буде доступан тако да појединац буде примјерено упућен на околности закона које могу да се примијене на дати предмет и (с) закон, такође, мора да буде формулисан са одговарајућом тачношћу и јасноћом да би се појединцу дозволило да према њему прилагоди своје поступке (види Европски суд за људска права, *Sunday Times против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 26. априла 1979. године, серија А, бр. 30, став 49).

33. Сходно судској пракси Европског суда за људска права, појам "дом" обухвата како изнајмљен дом, тако и дом у приватној својини (види Европски суд за људска права, *Gillow против Велике Британије*, пресуда од 24. новембра 1986. године, серија А, бр. 109, став 46 ф, и *Кроон против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А, бр. 297-Ц, став 31). У складу са овом интерпретацијом, Уставни суд је проширио

домен члана 8 Европске конвенције на станове у којима се станује на основу станарског права (види Уставни суд, Одлука број У 8/99 од 11. маја 1999. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 24/99). Такође, Дом за људска права је дефинисао домен члана 8 Европске конвенције тако да укључује и станове у којима станују "бесправни корисници", истичући да правни однос подносиоца пријаве у погледу стана није битан приликом одређивања да ли он може да се сматра апелантовим домом или не. Зато, чињеница да је лице "бесправни корисник", у складу са Законом о престанку примјене Закона о напуштеним становима, не чини предметни стан мање "домом" у смислу Европске конвенције (види Дом за људска права, *Куловац против Федерације Босне и Херцеговине*, број СН/02/12421, Одлука о прихватљивости и меритуму од 6. фебруара 2003. године, тачка 39).

34. Кад је ријеч у конкретном случају о питању да ли спорни стан може да се сматра апелантовим "домом", Уставни суд запажа да је апелант неспорно био предратни носилац станарског права на спорном стану, те да је у посједу стана поново уведен по основу првобитног Рјешења Службе за стамбене послове број 05-02/9-23-3235/98 в. 869/99 од 12. марта 2003. године, које је накнадно поништено. Апелант је, заједно са породицом, у спорном стану остао све до 19. децембра 2005. године, када је принудно исељен. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да спорни стан представља апелантов "дом" у смислу члана 8 Европске конвенције.

35. Уставни суд, даље, сматра да доношење одлуке којом се апелантов захтјев да му се врати спорни стан одбија, као и осталих оспорених одлука, представља мијешање у апелантово право на поштовање дома у смислу члана 8 Европске конвенције.

36. У вези са питањем да ли је то мијешање било "у складу са законом", у смислу члана 8 став 2 Европске конвенције, Уставни суд сматра да је до мијешања дошло због примјене Закона о измјенама и допунама Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима ("Службене новине ФБиХ" број 29/03), а у вези са тзв. војним становима (у даљњем тексту: Закон). Овај Закон довољно прецизно и јасно предвиђа да се они носιοци станарског права на становима којима располаже ФМО, који су након 19. маја 1992. године остали у војној служби као војно или цивилно лице у било којим оружаним снагама ван територије БиХ, не сматрају избјеглицама, нити имају право на враћање стана уколико им није одобрен боравак у статусу избјеглице или други вид заштите у некој земљи ван бивше СФРЈ прије 14. децембра 1995. године. Из наведеног произилази да је мијешање у апелантово право на поштовање дома било "у складу са законом", у смислу члана 8 став 2 Европске конвенције.

37. Уставни суд, даље, треба да размотри да ли је мијешање у апелантово право, иако је утврђено да је било у складу са законом, било у складу са једним од циљева који су наведени у ставу 2 члана 8 Европске конвенције (види пресуду Европског суда за људска права, *Dudgeon против Уједињеног Краљевства*, серија А, број 45, став 43).

38. Странке у поступку нису навеле који је био циљ мијешања у апелантово право на поштовање дома. Међутим, Уставни суд у пријашњим одлукама је већ утврдио да, сходно члану II/5 Устава Босне и Херцеговине, све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате у своје домове. Ово право избјеглица и расељених лица уздигнуто је на ниво уставних права, која су, сходно овом члану Устава, обезбјеђена свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације према било ком основу. С друге стране, било је потребно и да се спријече злоупотребе овог права, те да се дефинише ко се не сматра избјеглицом или расељеним лицем, нарочито у случајевима када је предратни носилац станарског права током рата и ратних дејстава остао у професионалној служби у оружаним снагама ван територије БиХ. У том смислу, Уставни суд је у својој Одлуци У 83/03 од 22. септембра 2004. године утврдио да наведени Закон *"има циљ да исправи неједнакости које су постојале између носилаца станарског права на становима ЈНА и свих других носилаца станарског права. Другим ријечима, ФБиХ је ишла у прицип који је постојао у*

бившој СФРЈ, сходно коме грађанин може да буде носилац станарског права само на једном стану (члан 12 Закона о стамбеним односима). Друго, циљ је да се ослободи оскудан стамбени простор за бивше војнике Армије Босне и Херцеговине и њихове породице или лица која су била присиљена да напусте своје домове услјед ратних дејстава" (I.c., став 53), те је закључно да одредба члана 3а) Закона слједи легитиман циљ. Уставни суд у цијелости остаје при оваквом становишту, те сматра да је у конкретном случају постојао легитиман циљ за мијешање у апелантово право на поштовање дома, у смислу члана 8 став 2 Европске конвенције.

39. Сљедеће питање на које Уставни суд мора да да одговор јесте да ли је мијешање у апелантово право на поштовање дома било "неопходно у демократском друштву", односно да ли је постојала равнотежа између права појединца и јавног интереса. Да би се утврдило да ли је испоштован принцип пропорционалности, Уставни суд ће размотрити да ли су управни органи и Кантонални суд, у оквиру датог предмета у цијелини, имали "релевантне и довољне разлоге" да предузму оспорене мјере, односно донесу оспорене одлуке. Иако је апеланту првобитно био враћен спорни стан, чињеница је да је у току поступка дошло до измјене релевантног закона. Такође, неспорно је утврђено да је апеланту професионална војна служба у Ратном ваздухопловству Војске Југославије престала 26. маја 1994. године.

40. Прије свега, питање пропорционалности Закона Уставни суд је, такође, анализирао у цитираој одлуци У83/03, у оквиру права на имовину. Том приликом Уставни суд је закључио да члан 3а) Закона, на начин како је измијењен ("Службене новине Федерације БиХ" број 29/03), "успјешавља њавичну равнотежу између њрава носиоца стана и јавног интереса". До такве оцјене Уставни суд је дошао након што је размотрио низ релевантних фактора, а нарочито да "прво, члан 3а) Закона у измијењеној форми не уииче на она лица која су већ куйила стана; друго, он, иакође, не уииче на лица којима је признат заштитни статус или статус који је једнак статусу избјеглице или расељеног лица од државе ван њиховијорије бивше СФРЈ; треће, друга лица, која сада живе у њим становима, могу да попражују стана и држава". Са њачке гледишта њравне сигурности, у складу са чланом 1/2 Устава Босне и Херцеговине, враћање у посјед стана ће изазвати њравну несигурност у великом броју случајева, ње јасне и њракиичне њишикоће". Аналогно томе, Уставни суд сматра да је у конкретном случају мијешање у апелантово право на поштовање дома било "неопходно у демократском друштву", те да је било пропорционално легитимном циљу.

41. Сем тога, Уставни суд, уопштено, није надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе сем уколико одлуке тих судова крше уставна права. У конкретном случају Уставни суд се неће упуштати у начин на који су управни органи и Кантонални суд оцијенили изведене доказе и утврдили чињенице, али сматра да није релевантно то што апелант тврди да су његова професионална служба у Војсци Југославије и пријава мјеста боравка у Краљеву биле само "формалне", те да је он, у ствари, имао признат статус расељеног лица. Наиме, сходно одговарајућим јасним одредбама Закона, апелант не може да има статус избјеглице или расељеног лица будући да је у професионалној војној служби у Војсци Југославије остао након 19. маја 1992. године, тј. датума који закон децидирано прописује. С обзиром на то да апелант *ex lege* не може да има овакав статус, нису важне потврде које је приложио а које су имали у виду и управни органи и Кантонални суд. Будући да су и Кантонални суд и управни органи ове чињенице утврдили и на основу тога предузели мјере које закон прописује, Уставни суд сматра да су имали "релевантне и довољне разлоге" да предузму оспорене мјере, односно донесу оспорене одлуке, те да су те разлоге у одлукама јасно образложили због чега нема произвољности ни у примјени наведеног закона.

42. На основу изложеног Уставни суд закључује да није било кршења права на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

Остали наводи

43. С обзиром на закључак Уставног суда у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није потребно да посебно разматра апелантове наводе у односу на члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

44. Такође, с обзиром на одлуку о меритуму у овом предмету, Уставни суд сматра да нема основа да разматра апелантов предлога за доношење привремене мјере.

VIII. Закључак

45. Уставни суд закључује да нема кршења права на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције када је одбијен апелантов захтјев за враћање стана због тога што је остао у професионалној војној служби у оружаним снагама ван територије БиХ након датума прописаног Законом, будући да је мијешање у ово апелантово право било у складу са законом, имало је легитиман циљ, а предузете мјере су биле пропорционалне том циљу.

46. На основу чл. 60 и 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

47. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Мато Тодић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 2531/05**, rješavajući apelaciju **Nedeljka Galca**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2, člana 59. stav 2. alineja 1. i 2, člana 60. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, potpredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica
Jovo Rosić, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 12. aprila 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU¹

Odbija se kao neosnovana apelacija **Nedeljka Galca** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj U-864/05 od 14. decembra 2005. godine, Rješenja Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona broj 12-6/1-23-1731/01 od 23. septembra 2005. godine, Rješenja Službe za stambene poslove Općine Tuzla broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 1. augusta 2005. godine i Zaključka Službe za stambene poslove Općine Tuzla o dozvoli izvršenja broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 23. novembra 2005. godine u odnosu na pravo iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija **Nedeljka Galca** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj U-864/05 od 14. decembra 2005. godine, Rješenja Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona broj 12-6/1-23-1731/01 od 23. septembra 2005. godine, Rješenja Službe za stambene poslove Općine Tuzla broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 1. augusta 2005. godine i Zaključka Službe za stambene poslove Općine Tuzla o dozvoli

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 68/06.

izvršenja broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 23. novembra 2005. godine u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6. i 13. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Nedeljko Galac (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Tomislav Ljubić, advokat iz Tuzle, podnio je 14. decembra 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) broj 12-6/1-23-1731/01 od 23. septembra 2005. godine, Rješenja Službe za stambene poslove Općine Tuzla (u daljnjem tekstu: Služba za stambene poslove) broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 1. augusta 2005. godine i Zaključka Službe za stambene poslove o dozvoli izvršenja broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 23. novembra 2005. godine. Apelant je, također, podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud naložio odgađanje prinudnog izvršenja Rješenja Službe za stambene poslove broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 1. augusta 2005. godine, koje je zakazano za 19. decembar 2005. godine, do okončanja upravnog spora koji je apelant pokrenuo protiv drugostepenog rješenja Ministarstva.

2. Apelant je naknadno, dopunom apelacije koju je podnio 20. decembra 2005. godine, osporio i Presudu Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj U-864/05 od 14. decembra 2005. godine koja je u međuvremenu donesena, a ostao je pri zahtjevu za donošenje privremene mjere.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i učesnika u postupku, Ministarstva i Službe za stambene poslove, zatraženo je 27. decembra 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 4. januara 2006. godine, Ministarstvo 19. januara 2006. godine, a Služba za stambene poslove 25. januara 2006. godine.

5. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su 31. januara 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Apelant je bio predratni nosilac stanarskog prava na stanu u Tuzli, ulica Stupine B-5, koji mu je dodijelila Jugoslavenska narodna armija - Komanda Garnizona Tuzla (u daljnjem tekstu: JNA) Rješenjem broj 1-58/3 od 8. augusta 1988. godine. Nakon početka rata, u maju 1992. godine, apelant je napustio Tuzlu, a 9. septembra 1998. godine obratio se Službi za stambene poslove zahtjevom za povrat spornog stana. Služba za stambene poslove je prvobitno priznala apelantu pravo na povrat spornog stana Rješenjem broj 05-02/9-23-3235/98 v. 869/99 od 12. marta 2003. godine. Međutim, protiv ovog rješenja žalbu su izjavili Federalno ministarstvo odbrane - Uprava za odbranu Tuzla (u daljnjem tekstu: FMO) i privremeni korisnik spornog stana, pa je Ministarstvo Rješenjem broj 12-6/2-23-1731/01 od 12. novembra 2003. godine poništilo prvostepeno rješenje i predmet vratilo na ponovni postupak. Protiv drugostepenog rješenja apelant je podnio tužbu Kantonalnom sudu, koji je tužbu odbio Presudom broj U-359/03 od 27. oktobra 2004. godine, obrazloživši da status apelanta, kao nosioca stanarskog prava, treba rješavati u skladu sa članom 1. stav 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim

stanovima ("Službene novine FBiH" broj 29/03), budući da je u pitanju stan koji je na raspolaganju FMO.

8. U ponovnom postupku Služba za stambene poslove je utvrdila da je apelant 30. septembra 1991. godine bio aktivno vojno lice u JNA, a zatim u Vojsci Jugoslavije, u Vojnoj pošti 216 Kraljevo, te da je u profesionalnoj vojnoj službi ostao do 26. maja 1994. godine. Također, prvostepeni organ je utvrdio da se apelant, nakon razrješenja iz aktivne vojne službe, nastanio u Bijeljini, te da nije stekao status izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara tom statusu u nekoj od zemalja van bivše SFRJ prije 14. decembra 1995. godine, kako to navedeni Zakon predviđa. Stoga je prvostepeni organ zaključio da apelant nema pravo na povrat spornog stana u posjed, pa je Rješenjem broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 1. augusta 2005. godine odbio apelantov zahtjev za povrat spornog stana. Također, prvostepeni organ je utvrdio da je apelant 17. aprila 2003. godine uveden u posjed spornog stana po osnovu ranijeg poništenog rješenja Službe za stambene poslove, pa mu je rješenjem donesenim u ponovnom postupku naloženo iseljenje iz spornog stana u roku od sedam dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

9. Protiv ovog prvostepenog rješenja apelant je izjavio žalbu, koju je Ministarstvo odbilo Rješenjem broj 12-06/1-23-1731/01 od 23. septembra 2005. godine. Apelant je protiv drugostepenog rješenja podnio tužbu Kantonalnom sudu 10. oktobra 2005. godine, koji je osporenim Presudom broj U-864/05 od 14. decembra 2005. godine odbio apelantovu tužbu. U obrazloženju ove presude Kantonalni sud je naveo da apelant ničim nije doveo u pitanje "odlučujuću spornu činjenicu da mu je prestala profesionalna vojna služba u Ratnom vazduhoplovstvu Vojske Jugoslavije 26. maja 1994. godine". Kantonalni sud je ocijenio da su u postupku koji je prethodio donošenju osporenog rješenja Ministarstva nadležni organi pravilno utvrdili činjenicu da je apelant nakon 19. maja 1992. godine ostao u službi oružanih snaga van Bosne i Hercegovine, na šta nesporno ukazuje Rješenje o prestanku profesionalne vojne službe u Vojsci Jugoslavije od 26. maja 1994. godine, kao i naredba broj 1-2244 komandanta Ratnog vojnog vazduhoplovstva i PVO od 9. septembra 1992. godine, kojom je apelant unaprijeden u čin kapetana avijacije sa 25. julom 1992. godine. Zbog toga je Kantonalni sud zaključio da su apelantovi navodi da je njegovo vođenje u evidenciji Vojske Jugoslavije bilo samo formalnog karaktera suprotni materijalnim dokazima. Kantonalni sud je, također, obrazložio da su i prvostepeni i drugostepeni organ pravilno primijenili odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima u kojem je izmijenjenom odredbom člana 3.a) propisano da se lica koja su bila u oružanim snagama van teritoriji BiH nakon 19. maja 1992. godine ne smatraju izbjeglicama, niti imaju pravo na povrat stana u Federaciji BiH.

10. Služba za stambene poslove je Zaključkom o dozvoli izvršenja broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 23. novembra 2005. godine dopustila izvršenje rješenja od 1. augusta 2005. godine prinudnim putem, a deložacija je bila zakazana za 19. decembar u 10 sati. Apelant je 2. decembra 2005. godine od Kantonalnog suda zatražio da odgodi deložaciju do donošenja odluke o njegovoj tužbi. Istovremeno sa donošenjem presude Kantonalni sud je donio i Rješenje broj U-864/05 od 14. decembra 2005. godine kojim je odbio apelantov zahtjev, budući da je apelant tražio odgađanje izvršenja do donošenja konačne odluke u upravnom sporu.

IV. Relevantni propisi

11. U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine FBiH" broj 27/99) relevantne odredbe glase:

"Član 3.a)

Izuzetno od odredbe člana 3. st. 1. i 2. ovog zakona u vezi sa stanovima koji su proglašeni napuštenim na teritoriji Federacije BiH, a koji su na raspolaganju Federalnog ministarstva odbrane, nosilac stanarskog prava ne smatra se izbjeglicom ako je 30. aprila 1991. godine bio u aktivnoj vojnoj službi u SSNO (Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu) - u JNA (tj. nije bio

penzioniran) i nije bio državljанин Socijalističke republike Bosne i Hercegovine prema evidenciji državlјana, izuzev ako mu je odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara ovom statusu u nekoј od zemalјa van bivše SFRJ prije 14. decembra 1995. godine.

Nosilac stanarskog prava na stan iz stava 1. ovog člana ne smatra se izbjeglicom ukoliko je poslije 14. decembra 1995. godine ostao u aktivnoj vojnoj službi u bilo којim oružanim snagama van teritorije Bosne i Hercegovine, ili ako je stekao novo stanarsko pravo van teritorije Bosne i Hercegovine."

12. U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" broj 29/03) relevantne odredbe glase:

"Član 1.

U Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" br. 11/98, 39/98, 12/99, 27/99, 43/99 i 54/01) član 3.a) mijenja se i glasi:

'Izuzetno od odredbe člana 3. st. 1. i 2. Zakona, stanovi koji su proglašeni napuštenim na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, a kojima raspolaže Federalno ministarstvo odbrane, čiji je nosilac stanarskog prava nakon 19. maja 1992. godine ostao u službi vojnog ili civilnog lica u bilo којim oružanim snagama van teritorije Bosne i Hercegovine ne smatra se izbjeglicom, niti ima pravo na povrat stana u Federaciji Bosne i Hercegovine, izuzev ako mu je odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara tom statusu u nekoј od zemalјa van bivše SFRJ prije 14. decembra 1995. godine.'

[...]"

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II(3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na dom iz člana 8. Evropske konvencije, pravo iz člana 13. Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Kršenje ovih prava apelant posebno ne obrazlaže, ali proizilazi da smatra da su mu navedena prava povrijeđena zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Naime, apelant navodi da za sve vrijeme rata nije napuštao BiH, a da je samo formalno bio aktivno vojno lice u JNA i da mu je, formalno, to svojstvo prestalo 1994. godine, mada "nije imao aktivan status pripadnika JNA nakon 30. aprila 1991. godine". Apelant, također, navodi da je boravio u Bijeljini od 16. maja 1992. godine kao raseljeno lice, te da se "prijava boravka na području Kraljeva ima smatrati samo formalnom, a izvršenom s ciljem [...] izbjegavanja služenja u Vojsci RS, na čijem području je boravio cijelo vrijeme rata". Apelant navodi da je s ciljem dokazivanja da je zaista boravio kao raseljeno lice na području BiH predlagao da se saslušaju svjedoci, ali da prvostepeni organ nije saslušao predložene svjedoke, zbog čega je pogrešno utvrdio činjenično stanje i pogrešno primijenio materijalno pravo.

b) Odgovor na apelaciju

14. U svom odgovoru Kantonalni sud osporava navode iz apelacije i navodi da je apelantu prvobitno bio vraćen stan, u skladu sa ranije važećom odredbom člana 3.a) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" broj 27/99), ali da je u međuvremenu došlo do izmjene tog člana, zbog čega je u ponovnom postupku na utvrđeno činjenično stanje primijenjena odredba člana 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" broj 29/03) prema kojoj apelant nema pravo na povrat stana. Također, Kantonalni sud navodi da je izvršenje provedeno i sporni stan zapečaćen 19. decembra 2005. godine, a da je oslobađanje od stvari određeno za 23. decembar 2005. godine. Kantonalni sud

navodi da u cijelosti ostaje pri stavovima navedenim u osporenoj odluci i predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

15. U odgovoru Ministarstvo, također, osporava navode iz apelacije, budući da su osporene odluke donesene u skladu sa zakonom, te predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

16. Služba za stambene poslove, također, osporava navode iz apelacije i navodi da je prvobitnim rješenjem apelantu bio vraćen stan u posjed, ali da je u međuvremenu stupila na snagu izmjena člana 3.a) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" broj 29/03), pa je drugostepeni organ poništio prvostepeno rješenje i predmet vratio na ponovni postupak uz uputu da se ispita kakav je bio apelantov status 19. maja 1992. godine. Također, Služba za stambene poslove navodi da je nesporno da je apelant imao status izbjeglog i raseljenog lica, kao i činjenicu da je apelant u činu kapetana avijacije Vojske Jugoslavije razriješen dužnosti i da mu je prestala profesionalna vojna služba tek 26. maja 1994. godine, što ni sam apelant ne osporava. Zbog toga je primijenjena odredba člana 1. navedenog zakona i apelantov zahtjev odbijen. Budući da su primijenjeni važeći zakonski propisi u vezi sa tzv. vojnim stanovima, Služba za stambene poslove smatra da nisu povrijeđena apelantova ustavna prava, pa predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

VI. Dopustivost

17. U skladu sa članom VI(3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. U vezi sa apelantovim navodima o povredi prava na pravično suđenje i djelotvoran pravni lijek, Ustavni sud je, prilikom ispitivanja dopustivosti apelacije, pošao od odredaba člana VI(3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda.

20. Član VI(3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini."

21. Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

"[...] 2. Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predložene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da nije 'žrtva' kršenja Ustavom zaštićenih prava tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno."

22. U fazi ispitivanja dopustivosti predmeta, Ustavni sud mora utvrditi, između ostalog, i da li su ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članu 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i te povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očigledno neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji dovoljno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi, Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. maja 2005. godine), ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema "opravdan zahtjev" (vidi, Evropski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj

5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije "žrtva" kršenja Ustavom zaštićenih prava.

23. Apelant smatra da nije imao pravično suđenje zbog toga što su upravni organi i Kantonalni sud pogrešno i nepotpuno utvrdili činjenično stanje i pogrešno primijenili materijalno pravo. Međutim, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije, te da li odluke redovnih sudova krše ustavna prava (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. maja 2005. godine).

24. U konkretnom slučaju apelantovo nezadovoljstvo osporenim odlukama ne pokreće, samo po sebi, pitanja u vezi sa zaštićenim ustavnim pravima ili pravima iz Evropske konvencije, a apelant ne navodi nikakve proceduralne greške, niti su takve greške očigledne (vidi, Evropski sud, već citirana odluka *Mezőtúr-Tiszazugi Vizgazdálkodási Társulat*). Ustavni sud u konkretnom slučaju nije pronašao ništa što bi ukazalo na to da su materijalno-pravni propisi proizvoljno ili nepravilno primijenjeni na apelantovu štetu, niti ima elemenata koji ukazuju na procesnu nepravilnost u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud zapaža da je apelant imao na raspolaganju i da je koristio sva propisana pravna sredstva, pa su njegovi navodi o nedostatku djelotvornog pravnog lijeka, također, neosnovani. Osim toga, nesporno je i da Ministarstvo, kao drugostepeni upravni organ, i Kantonalni sud imaju punu jurisdikciju, što znači da mogu prema propisanim pravnim lijekovima donositi obavezujuće odluke, što je i glavna karakteristika tzv. remedijalne efektivnosti, kao jednog od elemenata instituta "efektivnog pravnog lijeka". Činjenica da rezultat ovih pravnih lijekova nije pozitivan po apelanta ne predstavlja kršenje prava na djelotvoran pravni lijek.

25. Na osnovu izloženog Ustavni sud smatra da je apelacija u vezi sa apelantovim navodima o kršenju prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije očigledno (*prima facie*) neosnovana, jer apelant nema "opravdan zahtjev" u smislu člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda.

26. Apelant se, također, žali i na kršenje prava na dom i prava na imovinu. U vezi sa ovim navodima Ustavni sud smatra da apelacija ispunjava uvjete iz člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj U-864/05 od 14. decembra 2005. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Apelacija je podnesena 14. decembra 2005. godine, dakle, u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i druge uvjete iz člana 16. stav 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

27. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija, u vezi sa navodima o kršenju prava na dom iz člana 8. Evropske konvencije i prava na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

28. Apelant osporava navedene odluke, tvrdeći da je njima povrijeđeno njegovo pravo na poštivanje doma iz člana 8. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na poštivanje doma

29. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku."

30. Član 8. Evropske konvencije glasi:

"1. Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprečavanja nereda ili sprečavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih."

31. Ustavni sud ukazuje na činjenicu da je bitna svrha člana 8. Evropske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim članom (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, br. 297-C).

32. Da bi se utvrdilo da li se u konkretnom slučaju radi o povredi člana 8. Evropske konvencije, prvo se mora utvrditi da li je sporni stan predstavljao apelantov "dom" u smislu značenja stava 1. člana 8. Evropske konvencije, te da li odluke koje apelant osporava predstavljaju "miješanje" javnih vlasti u poštivanje toga "doma". Drugo, da bi "miješanje" bilo opravdano, mora biti "u skladu sa zakonom". Ovaj uvjet zakonitosti, u skladu sa značenjem termina Evropske konvencije, sastoji se od više elemenata: (a) miješanje mora biti zasnovano domaćim ili međunarodnim zakonom, (b) zakon o kojem je riječ mora biti dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon, također, mora biti formuliran sa odgovarajućom tačnošću i jasnoćom da bi se pojedincu dopustilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A, br. 30, stav 49).

33. Prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, pojam "dom" obuhvata kako iznajmljen dom, tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. novembra 1986. godine, serija A, br. 109, stav 46. f, i *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, br. 297-C, stav 31). U skladu sa ovom interpretacijom, Ustavni sud je proširio domen člana 8. Evropske konvencije na stanove u kojima se stanuje na osnovu stanarskog prava (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 8/99 od 11. maja 1999. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 24/99). Također, Dom za ljudska prava je definirao domen člana 8. Evropske konvencije tako da uključuje i stanove u kojima stanuju "bespravni korisnici", ističući da pravni odnos podnosioca prijave u pogledu stana nije bitan prilikom određivanja da li se on može smatrati apelantovim domom ili ne. Stoga, činjenica da je lice "bespravni korisnik", u skladu sa Zakonom o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, ne čini predmetni stan manje "domom" u smislu Evropske konvencije (vidi, Dom za ljudska prava, *Kulovac protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, broj CH/02/12421, Odluka o prihvatljivosti i meritumu od 6. februara 2003. godine, tačka 39).

34. Kad je riječ u konkretnom slučaju o pitanju da li se sporni stan može smatrati apelantovim "domom", Ustavni sud zapaža da je apelant nesporno bio predratni nosilac stanarskog prava na spornom stanu, te da je u posjed stana ponovo uveden po osnovu prvobitnog Rješenja Službe za stambene poslove broj 05-02/9-23-3235/98 v. 869/99 od 12. marta 2003. godine, koje je naknadno poništeno. Apelant je, zajedno sa porodicom, u spornom stanu ostao sve do 19. decembra 2005. godine, kada je prinudno iseljen. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da sporni stan predstavlja apelantov "dom" u smislu člana 8. Evropske konvencije.

35. Ustavni sud, dalje, smatra da donošenje odluke kojom se apelantov zahtjev za vraćanje spornog stana odbija, kao i ostalih osporenih odluka predstavlja miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma u smislu člana 8. Evropske konvencije.

36. U vezi sa pitanjem da li je to miješanje bilo "u skladu sa zakonom", u smislu člana 8. stav 2. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da je do miješanja došlo zbog primjene Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine FBiH" broj 29/03), a u vezi sa tzv. vojnim stanovima (u daljnjem tekstu: Zakon). Ovaj Zakon dovoljno precizno i jasno predviđa da se oni nosioci stanarskog prava na stanovima kojima raspolaže FMO, koji su nakon 19. maja 1992. godine ostali u vojnoj službi kao vojno ili civilno lice u bilo kojim oružanim snagama van teritorije BiH, ne smatraju izbjeglicama, niti imaju pravo na povrat stana ukoliko im nije odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite u nekoj zemlji izvan bivše SFRJ prije 14. decembra 1995. godine. Iz navedenog proizlazi da je miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma bilo "u skladu sa zakonom", u smislu člana 8. stav 2. Evropske konvencije.

37. Ustavni sud, dalje, treba razmotriti da li je miješanje u apelantovo pravo, iako je utvrđeno da je bilo u skladu sa zakonom, bilo u skladu sa jednim od ciljeva koji su navedeni u stavu 2. člana 8. Evropske konvencije (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Dudgeon protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, serija A, broj 45, stav 43).

38. Stranke u postupku nisu navele koji je bio cilj miješanja u apelantovo pravo na poštivanje doma. Međutim, Ustavni sud u prijašnjim odlukama je već utvrdio da, prema članu II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo slobodno da se vrate u svoje domove. Ovo pravo izbjeglica i raseljenih lica uzdignuto je na nivo ustavnih prava, koja su, prema ovom članu Ustava, osigurana svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije prema bilo kom osnovu. S druge strane, bilo je potrebno i da se spriječe zloupotrebe ovog prava, te da se definiira ko se ne smatra izbjeglicom ili raseljenim licem, naročito u slučajevima kada je predratni nosilac stanarskog prava tokom rata i ratnih djelovanja ostao u profesionalnoj službi u oružanim snagama van teritorije BiH. U tom smislu, Ustavni sud je u svojoj Odluci U 83/03 od 22. septembra 2004. godine utvrdio da navedeni Zakon "ima cilj da ispravi nejednakosti koje su postojale između nosilaca stanarskog prava na stanovima JNA i svih drugih nosilaca stanarskog prava. Drugim riječima, FBiH je pratila princip koji je postojao u bivšoj SFRJ, prema kojem 'građanin može biti nosilac stanarskog prava samo na jednom stanu' (član 12. Zakona o stambenim odnosima). Drugo, cilj je da se oslobodi oskudan stambeni prostor za bivše vojnike Armije Bosne i Hercegovine i njihove porodice ili lica koja su bila prisiljena da napuste svoje domove uslijed ratnih djelovanja" (l.c., stav 53), te je zaključio da odredba člana 3.a) Zakona slijedi legitiman cilj. Ustavni sud u cijelosti ostaje pri ovakvom stavu, te smatra da je u konkretnom slučaju postojao legitiman cilj za miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma, u smislu člana 8. stav 2. Evropske konvencije.

39. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud mora dati odgovor jeste da li je miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma bilo "neophodno u demokratskom društvu", odnosno da li je postojala ravnoteža između prava pojedinca i javnog interesa. Da bi se utvrdilo da li je ispoštovan princip proporcionalnosti, Ustavni sud će razmotriti da li su upravni organi i Kantonalni sud, u okviru datog predmeta u cjelini, imali "relevantne i dovoljne razloge" da preduzmu osporene mjere, odnosno donesu osporene odluke. Iako je apelantu prvobitno bio vraćen sporni stan, činjenica je da je u toku postupka došlo do izmjene relevantnog zakona. Također, nesporno je utvrđeno da je apelantu profesionalna vojna služba u Ratnom vazduhoplovstvu Vojske Jugoslavije prestala 26. maja 1994. godine.

40. Prije svega, pitanje proporcionalnosti Zakona Ustavni sud je, također, analizirao u citiranoj odluci U 83/03, u okviru prava na imovinu. Tom prilikom Ustavni sud je zaključio da član 3.a) Zakona, na način kako je izmijenjen ("Službene novine Federacije BiH" broj 29/03), "uspostavlja pravičnu ravnotežu

između prava nosioca stanarskog prava i javnog interesa". Do takve ocjene Ustavni sud je došao nakon što je razmotrio niz relevantnih faktora, a naročito da "prvo, član 3.a) Zakona u izmijenjenoj formi ne utječe na ona lica koja su već kupila stan; drugo, on, također, ne utječe na lica kojima je priznat zaštićeni status ili status koji je jednak statusu izbjeglice ili raseljenog lica od države van teritorije bivše SFRJ; treće, druga lica, koja sada žive u tim stanovima, mogu potraživati stanarsko pravo na njima. Sa tačke gledišta pravne sigurnosti, u skladu sa članom II.2. Ustava Bosne i Hercegovine, vraćanje u posjed stana će izazvati pravnu nesigurnost u velikom broju slučajeva, te jasne i praktične poteškoće". Analogno tome, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma bilo "neophodno u demokratskom društvu", te da je bilo proporcionalno legitimanom cilju.

41. Osim toga, Ustavni sud, općenito, nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. U konkretnom slučaju Ustavni sud se neće upuštati u način na koji su upravni organi i Kantonalni sud ocijenili izvedene dokaze i utvrdili činjenice, ali smatra da nije relevantno to što apelant tvrdi da su njegova profesionalna služba u Vojski Jugoslavije i prijava mjesta boravka u Kraljevu bile samo "formalne", te da je on, ustvari, imao priznat status raseljenog lica. Naime, prema odgovarajućim jasnim odredbama Zakona, apelant ne može imati status izbjeglice ili raseljenog lica budući da je u profesionalnoj vojnoj službi u Vojski Jugoslavije ostao nakon 19. maja 1992. godine, tj. datuma koji zakon decidirano propisuje. S obzirom na to da apelant *ex lege* ne može imati ovakav status, nisu važne potvrde koje je priložio a koje su imali u vidu i upravni organi i Kantonalni sud. Budući da su i Kantonalni sud i upravni organi ove činjenice utvrdili i na osnovu toga preduzeli mjere koje zakon propisuje, Ustavni sud smatra da su imali "relevantne i dovoljne razloge" da preduzmu osporene mjere, odnosno donesu osporene odluke, te da su te razloge u odlukama jasno obrazložili zbog čega nema proizvoljnosti ni u primjeni navedenog zakona.

42. Na osnovu izloženog Ustavni sud zaključuje da nije bilo kršenja prava na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

Ostali navodi

43. S obzirom na zaključak Ustavnog suda u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati apelantove navode u odnosu na član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 u Evropsku konvenciju.

44. Također, s obzirom na odluku o meritumu u ovom predmetu, Ustavni sud smatra da nema osnova za razmatranje apelantovog prijedloga za donošenje privremene mjere.

VIII. Zaključak

45. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije kada je odbijen apelantov zahtjev za povrat stana zbog toga što je ostao u profesionalnoj vojnoj službi u oružanim snagama van teritorije BiH nakon datuma propisanog Zakonom, budući da je miješanje u ovo apelantovo pravo bilo u skladu sa zakonom, imalo je legitiman cilj, a preduzete mjere su bile proporcionalne tom cilju.

46. Na osnovu čl. 60. i 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

47. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Mato Tadić, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj AP 2531/05, rješavajući apelaciju **Nedeljka Galca**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 2, članka 59. stavak 2. alineja 1. i 2, članka 60. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

Jovo Rosić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 12. travnja 2006. godine je donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU¹

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Nedeljka Galca** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj U-864/05 od 14. prosinca 2005. godine, Rješenja Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona broj 12-6/1-23-1731/01 od 23. rujna 2005. godine, Rješenja Službe za stambene poslove Općine Tuzla broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 1. kolovoza 2005. godine i Zaključka Službe za stambene poslove Općine Tuzla o dozvoli izvršenja broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 23. studenoga 2005. godine u odnosu na pravo iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija **Nedeljka Galca** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj U-864/05 od 14. prosinca 2005. godine, Rješenja Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona broj 12-6/1-23-1731/01 od 23. rujna 2005. godine, Rješenja Službe za stambene poslove Općine Tuzla broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 1. kolovoza 2005. godine i Zaključka Službe za stambene poslove Općine Tuzla o dozvoli izvršenja broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 23. studenoga 2005. godine u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6. i 13. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, jer je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

Odluku objavit u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Nedeljko Galac (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Tomislav Ljubić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 14. prosinca 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) broj 12-6/1-23-1731/01 od 23. rujna 2005. godine, Rješenja Službe za stambene poslove Općine Tuzla (u daljnjem tekstu: Služba za stambene poslove) broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 1. kolovoza 2005. godine i Zaključka Službe za stambene poslove o dozvoli izvršenja broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 23. studenoga 2005. godine. Apelant je, također, podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud naložio odgađanje prinudnog izvršenja Rješenja Službe za stambene poslove broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 1. kolovoza 2005. godine, koje je zakazano za 19. prosinac 2005. godine, do okončanja upravnog spora koji je apelant pokrenuo protiv drugostupanjskoga rješenja Ministarstva.

2. Apelant je naknadno, dopunom apelacije koju je podnio 20. prosinca 2005. godine, pobio i Presudu Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj U-864/05 od 14.

prosina 2005. godine koja je u međuvremenu donesena, a ostao je pri zahtjevu za donošenje privremene mjere.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i sudionika u postupku, Ministarstva i Službe za stambene poslove, zatraženo je 27. prosinca 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 4. siječnja 2006. godine, Ministarstvo 19. siječnja 2006. godine, a Služba za stambene poslove 25. siječnja 2006. godine.

5. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su 31. siječnja 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Apelant je bio predratni nositelj stanarskog prava na stanu u Tuzli, Ulica Stupine B-5, koji mu je dodijelila Jugoslavenska narodna armija - Komanda Vojarne Tuzla (u daljnjem tekstu: JNA) Rješenjem broj 1-58/3 od 8. kolovoza 1988. godine. Nakon početka rata, u svibnju 1992. godine, apelant je napustio Tuzlu, a 9. rujna 1998. godine se obratio Službi za stambene poslove zahtjevom za povrat upitnoga stana. Služba za stambene poslove je prvobitno priznala apelantu pravo na povrat upitnoga stana Rješenjem broj 05-02/9-23-3235/98 v. 869/99 od 12. ožujka 2003. godine. Međutim, protiv ovog rješenja priziv su uložili Federalno ministarstvo obrane - Uprava za obranu Tuzla (u daljnjem tekstu: FMO) i privremeni korisnik upitnoga stana, pa je Ministarstvo Rješenjem broj 12-6/2-23-1731/01 od 12. studenoga 2003. godine poništilo prvostupanjsko rješenje i predmet vratilo na ponovni postupak. Protiv drugostupanjskoga rješenja apelant je podnio tužbu Kantonalnom sudu, koji je tužbu odbio Presudom broj U-359/03 od 27. listopada 2004. godine, obrazloživši da status apelanta, kao nositelja stanarskog prava, treba rješavati sukladno članku 1. stavak 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine FBiH" broj 29/03), budući da je u pitanju stan koji je na raspolaganju FMO.

8. U ponovnom postupku Služba za stambene poslove je utvrdila da je apelant 30. rujna 1991. godine bio aktivna vojna osoba u JNA, a potom u Vojsci Jugoslavije, u Vojnoj pošti 216 Kraljevo, te da je u profesionalnoj vojnoj službi ostao do 26. svibnja 1994. godine. Također, prvostupanjsko tijelo je utvrdilo da se apelant, nakon razrješenja iz aktivne vojne službe, nastanio u Bijeljini, te da nije stekao status izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara tome statusu u nekoj od zemalja izvan bivše SFRJ prije 14. prosinca 1995. godine, kako to navedeni Zakon predviđa. Stoga je prvostupanjsko tijelo zaključilo da apelant nema pravo na povrat upitnog stana u posjed, pa je Rješenjem broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 1. kolovoza 2005. godine odbilo apelantov zahtjev za povrat upitnog stana. Također, prvostupanjsko tijelo je utvrdilo da je apelant 17. travnja 2003. godine uveden u posjed upitnog stana po osnovi ranijeg poništenoga rješenja Službe za stambene poslove, pa mu je rješenjem donesenim u ponovnom postupku naloženo iseljenje iz upitnog stana u roku od sedam dana pod prijetnjom prinudnoga izvršenja.

9. Protiv ovog prvostupanjskoga rješenja apelant je uložio priziv, koji je Ministarstvo odbilo Rješenjem broj 12-06/1-23-1731/01 od 23. rujna 2005. godine. Apelant je protiv drugostupanjskoga rješenja podnio tužbu Kantonalnom sudu 10. listopada 2005. godine, koji je pobijanom Presudom broj U-864/05 od 14. prosinca 2005. godine odbio apelantovu tužbu. U obrazloženju ove presude Kantonalni sud je naveo da apelant ničim nije doveo u pitanje "odlučujuću upitnu činjenicu da mu je prestala profesionalna vojna služba u Ratnom zrakoplovstvu Vojske Jugoslavije 26. svibnja 1994. godine". Kantonalni sud je ocijenio da su u postupku koji je prethodio donošenju pobijanog

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

rješenja Ministarstva nadležna tijela pravilno utvrdila činjenicu da je apelant nakon 19. svibnja 1992. godine ostao u službi oružanih snaga izvan Bosne i Hercegovine, na što nepobitno ukazuje Rješenje o prestanku profesionalne vojne službe u Vojsci Jugoslavije od 26. svibnja 1994. godine, kao i naredba broj 1-2244 komandanta Ratnoga vojnoga zrakoplovstva i PZO od 9. rujna 1992. godine, kojom je apelant promaknut u čin kapetana zrakoplovstva sa 25. srpnjem 1992. godine. Zbog toga je Kantonalni sud zaključio da su apelantovi navodi da je njegovo vođenje u evidenciji Vojske Jugoslavije bilo samo formalnog karaktera oprečni materijalnim dokazima. Kantonalni sud je, također, obrazložio da su i prvostupajnsko i drugostupajnsko tijelo pravilno primijenili odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima u kojem je izmijenjenom odredbom članka 3.a) propisano da se osobe koje su bile u oružanim snagama izvan teritorija BiH nakon 19. svibnja 1992. godine ne smatraju izbjeglicama, niti imaju pravo na povrat stana u Federaciji BiH.

10. Služba za stambene poslove je Zaključkom o dozvoli izvršenja broj 05-02/5-23-3235/98 v. 861/99 od 23. studenoga 2005. godine dopustila izvršenje rješenja od 1. kolovoza 2005. godine prinudnim putem, a deložacija je bila zakazana za 19. prosinac u 10 sati. Apelant je 2. prosinca 2005. godine od Kantonalnog suda zatražio da odgodi deložaciju do donošenja odluke o njegovoj tužbi. Istodobno sa donošenjem presude Kantonalni sud je donio i Rješenje broj U-864/05 od 14. prosinca 2005. godine kojim je odbio apelantov zahtjev, budući da je apelant tražio odgodu izvršenja do donošenja konačne odluke u upravnom sporu.

IV. Relevantni propisi

11. U **Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima** ("Službene novine FBiH" broj 27/99) relevantne odredbe glase:

"Članak 3.a)

Iznimno od odredbe članka 3. st. 1. i 2. ovog zakona u svezi stanova koji su proglašeni napuštenim na teritoriju Federacije BiH, a koji su na raspolaganju Federalnoga ministarstva obrane, nositelj stanarskog prava ne smatra se izbjeglicom ako je 30. travnja 1991. godine bio u aktivnoj vojnoj službi u SSNO (Saveznom sekretarijatu za narodnu obranu) - u JNA (tj. nije bio umirovljen) i nije bio državljanin Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine prema evidenciji državljana, izuzev ako mu je odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara ovom statusu u nekoj od zemalja izvan bivše SFRJ prije 14. prosinca 1995. godine.

Nositelj stanarskog prava na stan iz stavka 1. ovog članka ne smatra se izbjeglicom ukoliko je poslije 14. prosinca 1995. godine ostao u aktivnoj vojnoj službi u bilo kojim oružanim snagama izvan teritorija Bosne i Hercegovine, ili ako je stekao novo stanarsko pravo izvan teritorija Bosne i Hercegovine."

12. U **Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima** ("Službene novine Federacije BiH" broj 29/03) relevantne odredbe glase:

"Članak 1.

U Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" br. 11/98, 39/98, 12/99, 27/99, 43/99 i 54/01) članak 3.a) mijenja se i glasi:

'Iznimno od odredbe članka 3. st. 1. i 2. Zakona, stanovi koji su proglašeni napuštenim na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, a kojima raspolaže Federalno ministarstvo obrane, čiji je nositelj stanarskog prava nakon 19. svibnja 1992. godine ostao u službi vojne ili civilne osobe u bilo kojim oružanim snagama izvan teritorija Bosne i Hercegovine ne smatra se izbjeglicom, niti ima pravo na povrat stana u Federaciji Bosne i Hercegovine, izuzev ako mu je odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara tome statusu u nekoj od zemalja izvan bivše SFRJ prije 14. prosinca 1995. godine.'

[...]"

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da mu je pobijanim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na dom iz članka 8. Europske konvencije, pravo iz članka 13. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Kršenje ovih prava apelant posebice ne obrazlaže, ali proizlazi da smatra da su mu navedena prava povrijeđena zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Naime, apelant navodi da za sve vrijeme rata nije napuštao BiH, a da je samo formalno bio aktivna osoba u JNA i da mu je, formalno, to svojstvo prestalo 1994. godine, mada "nije imao aktivan status pripadnika JNA nakon 30. travnja 1991. godine". Apelant, također, navodi da je boravio u Bijeljini od 16. svibnja 1992. godine kao raseljena osoba, te da se "prijava boravka na području Kraljeva ima smatrati samo formalnom, a izvršenom s ciljem [...] izbjegavanja služenja u Vojsci RS, na čijem području je boravio cijelo vrijeme rata". Apelant navodi da je s ciljem dokazivanja da je odista boravio kao raseljena osoba na području BiH predlagao da se saslušaju svjedoci, ali da prvostupajnsko tijelo nije saslušalo predložene svjedoke, zbog čega je pogrešno utvrdilo činjenično stanje i pogrešno primijenilo materijalno pravo.

b) Odgovor na apelaciju

14. U svojem odgovoru Kantonalni sud pobija navode iz apelacije i navodi da je apelantu prvobitno bio vraćen stan, sukladno ranije važećoj odredbi članka 3.a) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" broj 27/99), ali da je u međuvremenu došlo do izmjene toga članka, zbog čega je u ponovnom postupku na utvrđeno činjenično stanje primijenjena odredba članka 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" broj 29/03) prema kojoj apelant nema pravo na povrat stana. Također, Kantonalni sud navodi da je izvršenje provedeno i upitni stan zapečaćen 19. prosinca 2005. godine, a da je oslobađanje od stvari određeno za 23. prosinac 2005. godine. Kantonalni sud navodi da u cijelosti ostaje pri stajalištima navedenim u pobijanoj odluci i predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

15. U odgovoru Ministarstvo, također, pobija navode iz apelacije, budući da su pobijane odluke donesene sukladno zakonu, te predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

16. Služba za stambene poslove, također, pobija navode iz apelacije i navodi da je prvobitnim rješenjem apelantu bio vraćen stan u posjed, ali da je u međuvremenu stupila na snagu izmjena članka 3.a) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" broj 29/03), pa je drugostupajnsko tijelo poništilo prvostupajnsko rješenje i predmet vratilo na ponovni postupak uz uputu da se ispita kakav je bio apelantov status 19. svibnja 1992. godine. Također, Služba za stambene poslove navodi da je nepobitno da je apelant imao status izbjegle i raseljene osobe, kao i činjenicu da je apelant u činu kapetana zrakoplovstva Vojske Jugoslavije razriješen dužnosti i da mu je prestala profesionalna vojna služba tek 26. svibnja 1994. godine, što ni sam apelant ne pobija. Zbog toga je primijenjena odredba članka 1. navedenog zakona i apelantov zahtjev odbijen. Budući da su primijenjeni važeći zakonski propisi u svezi tzv. vojnih stanova, Služba za stambene poslove smatra da nisu povrijeđena apelantova ustavna prava, pa predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

VI. Dopustivost

17. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi

učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. U svezi apelantovih navoda o povredi prava na pravično suđenje i učinkovit pravni lijek, Ustavni sud je, prigodom ispitivanja dopustivosti apelacije, pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda.

20. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini."

21. Članak 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

"[...] 2. Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neutemeljenu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava ilili kada se za stranku u postupku utvrdi da nije 'žrtva' kršenja Ustavom zaštićenih prava tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno."

22. U fazi ispitivanja dopustivosti predmeta, Ustavni sud mora utvrditi, između ostaloga, i jesu li ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članku 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda. U svezi toga, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i te povrede moraju djelovati vjerojatno. Apelacija je očigledno neutemeljena ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji dostatno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi, Europski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. svibnja 2005. godine), ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema "opravdan zahtjev" (vidi, Europski sud, *Mezotúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. srpnja 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije "žrtva" kršenja Ustavom zaštićenih prava.

23. Apelant smatra da nije imao pravično suđenje zbog toga što su upravna tijela i Kantonalni sud pogrešno i nepotpuno utvrdili činjenično stanje i pogrešno primijenili materijalno pravo. Međutim, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije preispitivati zaključke redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije, te krše li odluke redovitih sudova ustavna prava (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. svibnja 2005. godine).

24. U konkretnom slučaju apelantovo nezadovoljstvo pobijanim odlukama ne pokreće, samo po sebi, pitanja u svezi zaštićenih ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije, a apelant ne navodi nikakve proceduralne greške, niti su takve greške očigledne (vidi, Europski sud, već citirana odluka *Mezotúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat*). Ustavni sud u konkretnom slučaju nije pronašao ništa što bi ukazalo da su materijalno-pravni propisi proizvoljno ili nepravično primijenjeni na apelantovu štetu, niti ima elemenata koji ukazuju na procesnu nepravičnost u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Ustavni sud zapaža da je apelant imao na raspolaganju i da je koristio sva propisana pravna sredstva, pa su njegovi navodi o nedostatku učinkovitog pravnog lijeka, također, neutemeljeni. Osim toga, nepobitno je i da Ministarstvo,

kao drugostupanjsko upravno tijelo, i Kantonalni sud imaju punu jurisdikciju, što znači da mogu prema propisanim pravnim lijekovima donositi obvezujuće odluke, što je i glavna karakteristika tzv. remedijalne efektivnosti, kao jednoga od elemenata instituta "efektivnoga pravnoga lijeka". Činjenica da rezultat ovih pravnih lijekova nije pozitivan po apelanta ne predstavlja kršenje prava na učinkovit pravni lijek.

25. Na temelju izloženog Ustavni sud smatra da je apelacija u svezi apelantovih navoda o kršenju prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, jer apelant nema "opravdan zahtjev" u smislu članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda.

26. Apelant se, također, žali i na kršenje prava na dom i prava na imovinu. U svezi ovih navoda Ustavni sud smatra da apelacija ispunjava uvjete iz članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj U-864/05 od 14. prosinca 2005. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Apelacija je podnesena 14. prosinca 2005. godine, dakle, u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i druge uvjete iz članka 16. stavak 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

27. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija, u svezi navoda o kršenju prava na dom iz članka 8. Europske konvencije i prava na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

28. Apelant pobija navedene odluke, tvrdeći da je njima povrijeđeno njegovo pravo na poštivanje doma iz članka 8. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na poštivanje doma

29. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

(f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku."

30. Članak 8. Europske konvencije glasi:

"1. Svatko ima pravo na poštivanje svojeg privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprečavanja nereda ili sprečavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih."

31. Ustavni sud ukazuje na činjenicu da je bitna svrha članka 8. Europske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim člankom (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A, br. 297-C).

32. Da bi se utvrdilo radi li se u konkretnom slučaju o povredi članka 8. Europske konvencije, prvo se mora utvrditi je li upitni stan predstavljao apelantov "dom" u smislu značenja stavka 1. članka 8. Europske konvencije, te predstavljaju li odluke koje apelant pobija "miješanje" javnih vlasti u poštivanje toga "doma". Drugo, da bi "miješanje" bilo opravdano, mora biti "sukladno zakonu". Ovaj uvjet zakonitosti, sukladno značenju termina Europske konvencije, sastoji se od više elemenata: (a) miješanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom, (b) zakon o kojem je riječ mora biti dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se

могу примijeniti на дани предмет и (с) закон, такођер, мора бити формулиран са одговарајућом тачношћу и јасноћом да би се појединцу допустило према њему прилагодити своје поступке (види, Европски суд за људска права, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, пресуда од 26. травња 1979. године, серија А, бр. 30, ставак 49).

33. Према судбеној пракси Европског суда за људска права, појам "дом" обухваћа како изнајмљен дом, тако и дом у приватном власништву (види, Европски суд за људска права, *Gillow protiv Velike Britanije*, пресуда од 24. студеног 1986. године, серија А, бр. 109, ставак 46. ф, и *Kroon protiv Nizozemske*, пресуда од 27. listopada 1994. године, серија А, бр. 297-С, ставак 31). Суkladно овој интерпретацији, Уставни суд је проширио домену чланка 8. Европске конвенције на станове у којима се станује на темелју станарског права (види, Уставни суд, *Odluka broj U 8/99* од 11. свибња 1999. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 24/99). Такођер, Дом за људска права је дефинирао домену чланка 8. Европске конвенције тако да укључује и станове у којима станују "бесправни корисници", и стићући да правни однос подносиоца пријаве гледе стана није битан пригодом одређивања мође ли се он сматрати апелантовим домом или не. Стога, чињеница да је особа "бесправни корисник", суkladно Закону о престанку примјене Закона о напуштеним становима, не чини предметни стан мање "домом" у смислу Европске конвенције (види, Дом за људска права, *Kulovac protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, број CH/02/12421, *Odluka o prihvatljivosti i meritumu* од 6. вељаче 2003. године, тачка 39).

34. Kad је ријеч у конкретном случају о питању мође ли се упитни стан сматрати апелантовим "домом", Уставни суд запажа да је апелант непобитно био предатни носитељ станарског права на упитном стану, те да је у посјед стана поновно уведено по основи првобитног Рјешенја Службе за стамбене послове број 05-02/9-23-3235/98 в. 869/99 од 12. ођујка 2003. године, које је накнадно поништенo. Апелант је, заједно са обитељи, у упитном стану остао све до 19. просина 2005. године, када је принудно исељен. Обзиром на наведено, Уставни суд сматра да упитни стан представља апелантов "дом" у смислу чланка 8. Европске конвенције.

35. Уставни суд, даље, сматра да доношење одлуке којом се апелантов захтев за поврат упитног стана одбија, као и осталих побјаних одлука представља мијешање у апелантово право на поштивање дома у смислу чланка 8. Европске конвенције.

36. У свежи питања је ли то мијешање било "суkladно закону", у смислу чланка 8. ставак 2. Европске конвенције, Уставни суд сматра да је до мијешања дошло због примјене Закона о измјенама и допунaма Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима ("Службене новине FBiH" број 29/03), а у свежи тзв. војних станова (у даљњем тексту: Закон). Овај Закон достатно прецизно и јасно предвиђа да се они носитељи станарског права на становима којима располађе FMO, који су након 19. свибња 1992. године остали у војној служби као војна или цивилна особа у било којим оруђаним снагама изван територија БиХ, не сматрају избјеглицама, нити имају право на поврат стана уколико им није одобрен боравак у статусу избјеглице или други вид заштите у некој земљи изван бивше SFRJ прије 14. просина 1995. године. Из наведеног произлази да је мијешање у апелантово право на поштивање дома било "суkladно закону", у смислу чланка 8. ставак 2. Европске конвенције.

37. Уставни суд, даље, треба размотрити је ли мијешање у апелантово право, иако је утврђено да је било суkladно закону, било суkladно једном од циљева који су наведени у ставку 2. чланка 8. Европске конвенције (види пресуду Европског суда за људска права, *Dudgeon protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, серија А, број 45, ставак 43).

38. Странке у поступку нису наеле који је био циљ мијешања у апелантово право на поштивање дома. Међутим, Уставни суд у пријашњим одлукама је већ утврдио да, према чланку II/5. Устава Босне и Херцеговине, све избјеглице и расељене особе имају право слободно се вратити у своје домове. Ово право избјеглица и расељених особа је уздигнуто на разину уставних права, која су, према овом чланку Устава, осигурана свим особама у Босни и

Херцеговини без дискриминације према било којој основи. С друге стране, било је потребито и да се спријече злоупотребе овог права, те да се дефинира тко се не сматра избјеглицом или расељеном особом, особито у случајевима када је предатни носитељ станарског права тјеком рата и ратних дјеловања остао у професионалној служби у оруђаним снагама изван територија БиХ. У томе смислу, Уставни суд је у својој *Odluci U 83/03* од 22. рујна 2004. године утврдио да наведени Закон "има циљ исправити неједнакости које су постојале између носитеља станарског права на становима JNA и свих других носитеља станарског права. Другим ријечима, FBiH је пратила наћело које је постојало у бившој SFRJ, према којем 'грађанин мође бити носитељ станарског права само на једном стану' (чланак 12. Закона о стамбеним односима). Друго, циљ је ослободити оскудан стамбени простор за бивше војнике Армије Босне и Херцеговине и њихове обитељи или особе које су биле присиљене напустити своје домове услјед ратних дјеловања" (л.с., ставак 53), те је закључио да одреба чланка 3.а) Закона сљеди легитиман циљ. Уставни суд у цијелости остаје при оваквом стајалишту, те сматра да је у конкретном случају постојао легитиман циљ за мијешање у апелантово право на поштивање дома, у смислу чланка 8. ставак 2. Европске конвенције.

39. Сљедеће питање на које Уставни суд мора дати одговор јесте је ли мијешање у апелантово право на поштивање дома било "неопходно у демократском друштву", односно је ли постојала равнотежа између права појединца и јавног интереса. Да би се утврдило је ли испоштовано наћело пропорционалности, Уставни суд ће размотрити јесу ли управна тијела и Кантонални суд, у оквиру даног предмета у цјелини, имали "relevantне и достатне разлоге" подузети побјане мјере, односно доијети побјане одлуке. Иако је апеланту првобитно био враћен упитни стан, чињеница је да је тјеком поступка дошло до измјене relevantног закона. Такођер, непобитно је утврђено да је апеланту професионална војна служба у Ратном зракoпловству Војске Југославије престала 26. свибња 1994. године.

40. Прије свега, питање пропорционалности Закона Уставни суд је, такођер, анализирао у цитраној одлуци *U 83/03*, у оквиру права на имовину. Том пригодом Уставни суд је закључио да чланак 3.а) Закона, на наћин како је измijenjen ("Службене новине Федерације БиХ" број 29/03), "uspostavlja правићну равнотежу између права носитеља станарског права и јавног интереса". До такве оцјене Уставни суд је дошао након што је размотрити низ relevantних чинитеља, а особито да "прво, чланак 3.а) Закона у измijenjenoј форми не утјеће на оне особе које су већ купиле стан; друго, он, такођер, не утјеће на особе којима је признат зашћени статус или статус који је једнак статусу избјеглице или расељене особе од државе изван територија бивше SFRJ; треће, друге особе, које сада живе у тим становима, могу потраживати станарско право на њима. Са тачке гледишта правне сигурности, суkladно чланку II/2. Устава Босне и Херцеговине, поврат у посјед стана ће изазвати правну несигурност у великом броју случајева, те јасне и практићне потешкоће". Аналогно тому, Уставни суд сматра да је у конкретном случају мијешање у апелантово право на поштивање дома било "неопходно у демократском друштву", те да је било пропорционално легитимном циљу.

41. Осим тога, Уставни суд, опћенито, није надлежан вршити проверу утврђених чињеница и наћина на који су редовити судови протумаћили позитивно-правне прописе осим уколико одлуке тих судова крше уставна права. У конкретном случају Уставни суд се неће упушћати на наћин на који су управна тијела и Кантонални суд оцијенили изведене докaze и утврдили чињенице, али сматра да није relevantно то што апелант тврди да су његова професионална служба у Војсци Југославије и пријава мјеста боравка у Краљеву биле само "formалне", те да је он, управо, имао признат статус расељене особе. Наиме, према одговарајућим јасним одредбама Закона, апелант не мође имати статус избјеглице или расељене особе будући да је у професионалној војној служби у Војсци Југославије остао након 19. свибња 1992. године, тј. надневка који закон децидирано прописује. Обзиром да апелант *ex lege* не мође имати овакав статус, нису ваћне потврде које је приложио а које су имали у виду и управна тијела и Кантонални суд.

сестра проглашени наследницима, па је 1991. године поднио тужбу да му се предају спорне некретнине.

8. Окружни суд је потврдио овакво становиште првостепеног суда и навео да је тужени право својине стекао ванкњижно, а да је апелант само формално уписан као сувласник са дијелом □ на згради и са правом да користи земљиште. Такође, Окружни суд је закључио да је првостепени суд дао ваљане разлоге о томе зашто је вјеровао одређеним доказима, а другима није, а нарочито да је првостепени суд ваљано образложио свој закључак о томе да је био закључен купопродајни уговор између предника апеланта и предника туженог, те да је тужени био савјестан посједник у периоду дужем од 30 година, због чега су испуњени законски услови за стицање својине одржајем. Окружни суд је такође навео да су неосновани наводи о томе да је првостепени суд пресуду засновао само на основу података из књиге овјера из 1958. године, те да првостепени суд није утврдио какав је садржај уговора о купопродаји, без обзира што тог уговора нема. Напротив, Окружни суд је закључио да је првостепеном пресудом дат одговор на сва та питања и то на основу проведених доказа и правилно и потпуно утврђеног чињеничног стања.

9. Врховни суд је оспореном Пресудом број Рев-259/03 од 7. јуна 2005. године одбио апелантову ревизију, закључивши да није било битних повреда одредби парничног поступка, те да је материјално право правилно примијењено. Врховни суд је закључио да је утврђено да је апелантов отац закључио купопродајни уговор са предницима туженог 1958. године. Међутим, за стицање права својине на основу правног посла у смислу члана 33 Закона о основним имовинско-правним односима потребна је, поред основа стицања (*ustus titulus*), и укњижба (*modus acquirendi*). Иако тужени није био уписан у земљишне књиге, Врховни суд је закључио да је доказима који су спроведени утврђено да је купопродајни уговор у цијелости реализован, те да је спорна некретнина била у несметаном посједу туженог и његовог правног предника од 1958. па све до 1991. године, када је апелант поднио тужбу. Стога Врховни суд сматра да је посјед туженог савјестан, те да је правилан закључак нижестепених судова о томе да је тужени стекао право својине одржајем у складу са чланом 28 Закона о основним имовинско-правним односима. Такође, Врховни суд је навео да је упис у земљишним књигама претпоставка својине, која отпада ако други, чије стицање није уписано, докаже "да има ваљан основ и истинит начин за стицање тог права". У конкретном случају, тужени је оспорио тужбени захтјев тужиоца истицањем приговора да је стекао право својине одржајем. Врховни суд је такође закључио да се остали апелантови наводи односе на оцјену доказа који су изведени и, у вези с тим, на утврђено чињенично стање, што не може да буде предмет оспоравања у ревизионом поступку.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апелант наводи да му је оспораваним пресудама прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Повреду ових права апелант види у погрешно утврђеном чињеничном стању и погрешној примјени материјалног права. Наиме, апелант сматра да су погрешно редовни судови закључили да је између апелантовог оца и предника туженог склопљен купопродајни уговор, те да су такав закључак извукли само из књиге овјера, будући да нема уговора о купопродаји. Истовремено судови су, сходно апелантовом мишљењу, без разлога одбили да прихвате као релевантно свједочење свједока који је био директор и радник предника туженог, а који је изјавио да се у конкретном случају није радило о купопродајном уговору, већ уговору о закупу. Апелант сматра да књига овјера не може да буде доказ садржаја правног посла, нити чињенице да ли је правни посао извршен у цијелости, те

сходно томе сматра да су му оспореним одлукама повријеђена наведена права.

б) Одговор на апелацију

11. Врховни суд оспорава наводе из апелације и истиче да су у оспореној одлуци примијењене релевантне законске одредбе, те да су обје странке у поступку имале приступ суду и правично суђење. Стога Врховни суд предлаже да Уставни суд апелацију одбије.

12. Окружни суд такође оспорава наводе из апелације и истиче да оспореним пресудама није повријеђено ни једно апелантово уставно право, те предлаже да Уставни суд апелацију одбије.

13. Основни суд оспорава наводе из апелације, те истиче да апелант жалбу о повреди права на правично суђење и права на имовину заснива на својој оцјени доказа које је спровео Основни суд. Основни суд такође наводи да апелант не оспорава да су спроведени сви докази које је предложио, већ апелацију подноси зато што се не слаже са судском оцјеном доказа. С тим циљем, Основни суд наводи да апелант у апелацији само понавља наводе које је већ истицао у жалби и у ревизији, а о којима су већ одлучили Окружни и Врховни суд.

14. Тужени такође оспорава наводе из апелације и наводи да је против апеланта и његове сестре поднио тужбу ради утврђивања права својине одржајем на спорној некретнини, а тај предмет се води пред Основним судом под бројем П-156/04. Такође наводи да је тачно да је апелант заједно са сестром уписан као сувласник спорне некретнине на основу оставинског рјешења, али је у катастру некретнина као посједник уписан тужени од 1958. године, да је спорна некретнина купљена од апелантовог предника, те да док није поднесена апелантова тужба туженог у посједу спорне некретнине нико није узнемиравао. Такође, тужени сматра да је апелант имао могућност да користи правна средства и да равноправно расправља пред судом, због чега му нису ускраћена права из Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције. Стога, тужени предлаже да Уставни суд апелацију одбије.

V. Релевантни прописи

15. У **Закону о основним имовинско-правним односима** ("Службени лист СФРЈ" број 6/80) релевантне одредбе гласе:

"Члан 28

[...] Савјестан и законити посједник некретнине, на коју други има право својине, стииче право својине на њу ствар одржајем исцјеком десет година.

[...]

Савјестан посједник некретнине, на коју други има право својине, стииче право својине на њу ствар одржајем исцјеком 20 година. [...]

Члан 33

На основу њавног посла право својине стииче се уписом у јавну књигу или на други одговарајући начин одређен законом."

16. У **Закону о парничном поступку** ("Службени лист СФРЈ бр. 4/77, 36/77, 38/80, 69/8258/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 и 35/91, те "Службени гласник РС" бр. 17/93, 14/94 и 32/94) релевантне одредбе гласе:

"Члан 7

Суд је дужан да њишито и истинитио утврди спорне чињенице од којих зависи основаност захтјева.[...]

Члан 8

Које ће чињенице да узме као доказане одлучује суд њо свом увјерењу, на основу савјесне и брижљиве оцјене сваког доказа њосебно и свих доказа заједно, као и на основу резултата цјелокућног њосиуика."

17. У **Закону о парничном поступку** ("Службени гласник РС" бр. 58/03 и 85/03) релевантне одредбе гласе:

"Члан 456

Ако је њрије стиуања на снагу овог закона донесена њрвостејена одлука којом се њосиуика њред њрвостејеним

судом завршава, даљи њојшћуак ѡрвешће се ѡ досадашњим ѡројисима. [...]"

VI. Допустивост

18. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

19. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке, која се њоме оспорава исцрпљени сви ефективни правни лијекови могући по закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

20. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број Рев-259/03 од 7. јуна 2005. године, против ког нема ефективних правних лијекова могућих по закону. Оспорену пресуду апелант је примио 11. новембра 2005. године, а апелација је поднесена 14. децембра 2005. године, дакле у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

21. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

Апелант оспорава наведене пресуде, тврдећи да му је њима повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

а) право на правично суђење

22. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине, у релевантном дијелу, гласи:

"*Сва лица на ѡријорији Босне и Херцеговине уживају људска ѡрава и основне слободе из сѡава 2 овог члана, а она обухваћају:*

[...]"

е) *Право на ѡравично саслушање у грађанским и кривичним сѡварима и дружа ѡрава у вези са кривичним ѡсѡујком.*

к) *Право на имовину.*"

23. Члан 6 став 1 Европске конвенције, у релевантном дијелу, гласи:

"1. *Приликом уѡврђивања грађанских ѡрава и обавеза [...] свако има ѡраво на ѡравично суђење и јавну расѡраву у разумном року ѡред независним и њеѡрисѡрасним, законом усѡановљеним судом [...]"*

24. Поступак се у конкретном случају односи на спор о праву својине, дакле на предмет грађанско-правне природе, па је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив. Сходно томе, Уставни суд мора да преиспита да ли је спор пред судом био правичан онако како то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције.

25. Апелантова жалба у вези са правом на правично суђење се у цијелости односи на непотпуно и погрешно утврђено чињенично стање и погрешну примјену материјалног права у оспораваном судском поступку. У вези с тим наводима Уставни суд указује да, генерално, није надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе, сем уколико одлуке тих судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, када је примјена позитивно-правних прописа била очигледно произвољна, када је релевантни закон сам по себи неуставан или када је дошло до повреде основних процесних права, као што су право на правичан поступак, право на приступ

суду, право на ефективан правни лијека и у другим случајевима (види Уставни суд, Одлука број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 31/03). Правичност поступка се оцјењује на основу поступка као цијелине (види Уставни суд, Одлука број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 38/03 и Европски суд за људска права, *Thomas ѡројив Уједињеног Краљевсѡва*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02, и).

26. У конкретном случају, апелант сматра да судови нису правилно оцијенили доказе који су у поступку изведени, те да је пресуда заснована само на једном доказу, док је друге доказе, а нарочито исказ свједока који је ишао у прилог апелантовом захтјеву, суд произвољно одбио као вјеродостојне. Међутим, сходно пракси Европског суда и Уставног суд за људска права (види Европски суд, *Pronina ѡројив Русје*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је генерално задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas ѡројив Уједињеног Краљевсѡва*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). У конкретном случају, Уставни суд запажа да су и првостепени и другостепени суд детаљно и јасно образложили зашто су одређеним доказима вјеровали, као и зашто су неке доказе сматрали неувјерљивим. Такође, из пресуда очигледно произилази да су судови цијенили доказе појединачно и у међусобној вези, што је потврђено и другостепеном пресудом, те да је на правилно утврђено чињенично стање правилно примјењено материјално право. На тако утврђеном чињеничном стању и на таквој оцјени доказа судови су засновали своје закључке о томе да је апелантов предник продао преднику туженог спорну некретнину, те да је тужени ту некретнину непрекидно користио без узнемиравања у периоду дужем од 30 година, чиме су испуњени законски услови за стицање права својине одржајем. Стога Уставни суд не налази да је чињенично стање произвољно утврђено или да је материјално право произвољно примјењено.

27. Уставни суд такође указује да апелантово незадовољство оспореним одлукама не покреће, само по себи, питања у вези с правом из члана 6 став 1 Европске конвенције, а апелант не наводи никакве процедуралне грешке, нити су такве грешке очигледне (види Европски суд, *Mezötür-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat ѡројив Мађарске*, пресуда од 26. јула 2005. године, апликација број 5503/02). Такође, апелант у својој апелацији само понавља наводе које је већ истицао у жалби против првостепене пресуде, те у ревизији против другостепене одлуке, а које су већ размотрили и одбили Окружни и Врховни суд у оспореним одлукама.

28. Уставни суд сматра да начин на који су редовни судови утврдили чињенично стање и примјенили позитивно-правне прописе не може да се сматра произвољним и не представља кршење апелантових уставних права. Такође, Уставни суд сматра да не постоје други елементи који би указивали да је поступак пред редовним судовима био неправичан, нити се апелант жали на било какве процесне повреде које би биле од важности за поштовање принципа правичног суђења, а такве повреде нису очигледне. Такође, у оспореним пресудама су наведени сви потребни разлози и дата детаљна образложења. На основу изложеног, Уставни суд сматра да у конкретном предмету није дошло до повреде члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

б) право на имовину

29. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

"*Свако физичко или ѡравно лице има ѡраво на неомеђано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном ѡињересу и ѡод условима ѡредвиђеним законом и ѡишћим начелима међународног ѡрава.*

Прећходне одредбе, међуѡим, ни на који начин не уѡићу на ѡраво државе да ѡримјењује ѡакве законе које сѡѡра

иошребним да би надзирала коришћење имовине у складу с оишшим инишересом или да би обезбиједила најлаишу йореза или дружих доириноса или казни".

30. Приликом разматрања да ли је дошло до повреде члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, прво мора да се утврди да ли апелант има "имовину" у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

31. Појам "имовина" подразумева широк спектар својинских интереса који представљају економску вриједност (види Уставни суд, Одлука број У 14/00 од 4. априла 2001. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 33/01). Такође, сходно јуриспруденцији Европског суда за људска права, "имовина" која се штити може да буде само постојећа имовина (види Европски суд за људска права, *Van der Musselle*, пресуда од 23. новембра 1983, серија А, бр. 70, тачка 48) или барем имовина за коју апелант има "оправдано очекивање" да ће је добити (види Европски суд за људска права, *Pine Valley Developments Ltd u друџи*, пресуда од 29. новембра 1995, серија А, бр. 332, тачка 31). Уставни суд је у својим ранијим одлукама закључио да појам "имовина" не треба да се тумачи рестриктивно, него тај појам треба да се схвати тако "да укључује и постојећа новчана потраживања појединаца, као и одређена права појединаца која имају економску вриједност" (види Уставни суд, Одлука број У 26/00 од 21. децембра 2001. године).

32. У конкретном случају, апелант сматра да је он власник спорне некретнине, те да је неосновано одбијен његов тужбени захтјев да му тужени преда ту некретнину. Уставни суд указује да су судови утврдили да је апелант уписан заједно са сестром као сувласник спорне некретнине након очеве смрти, када је и сазнао да је његов отац био уписан као носилац права својине на спорној некретнини. Међутим, судови су такође утврдили да је спорна некретнина била у савјесном и законитом посједу туженог на основу купопродајног уговора који је апелантов отац закључио са предником туженог. Такође, судови су утврдили да је тужени, на основу тог правног посла, користио некретнину непрекидно и несметано у периоду дужем од 30 година, те да је на тај начин стекао својину путем одржаја. Имајући у виду овакво утврђење судова, које је Уставни суд већ анализирао у вези са чланом 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да апелант није имао "имовину" која би улазила у дјелокруг заштите члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, упркос формалном упису апеланта у јавну књигу.

33. На основу изложеног, Уставни суд сматра да у конкретном предмету нема кршења права на имовину из члана II/Зк) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

34. Уставни суд закључује да нема повреде права на правично суђење из члана II/Зе) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер се апелант жали на непотпуно и погрешно утврђено чињенично стање и на погрешну примјену материјалног права у судском поступку, а Уставни суд није утврдио да је суд произвољно утврдио чињенично стање или произвољно примијенио позитивно-правне прописе, нити постоје други елементи који би указивали да је поступак био неправичан или на апелантову штету. Такође, Уставни суд закључује да нема повреде права на имовину из члана II/Зк) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када апелант нема "имовину" која је заштићена чланом II/Зк) Устава Босне и Херцеговине или чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

35. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

36. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Хатиџа Хаџиосмановић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj AP 2577/05, rješavajući apelaciju **Zorana Ristića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. tačka 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica
Valerija Galić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija
Jovo Rosić, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 13. juna 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU¹

Odbija se kao neosnovana apelacija **Zorana Ristića**, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-259/03 od 7. juna 2005. godine, Presude Okružnog suda u Bijeljini broj Gž-920/02 od 15. novembra 2002. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj P-348/99 od 22. februara 2002. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Zoran Ristić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Novog Sada, SiCG, podnio je 14. decembra 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-259/03 od 7. juna 2005. godine, Presude Okružnog suda u Bijeljini (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj Gž-920/02 od 15. novembra 2002. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj P-348/99 od 22. februara 2002. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog i Osnovnog suda, te od učesnika u postupku, ODP za ugostiteljstvo i turizam Stari Grad iz Zvornika (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 21. decembra 2005. godine, a od Okružnog suda 7. aprila 2006. godine, da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Vrhovni sud je dostavio 10. januara 2006. godine, Osnovni sud 6. januara 2006. godine, tuženi 10. januara 2006. godine, a Okružni sud 12. aprila 2006. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su 6. aprila 2006. godine i 3. maja 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Osnovnog suda broj P-348/99 od 22. februara 2002. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda broj Gž-920/02 od 15. novembra 2002. godine, odbijen je apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da sud obaveže tuženog da preda apelantu u posjed nekretnine u naravi prizemlje stambene zgrade, sagrađene na k.č. broj 2/167 zvana kuća i dvorište površine 130

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 68/06.

m, upisane u z.k. ulošku broj 203 KO Zvornik, po starom premjeru, a po novom premjeru prizemlje stambene zgrade sagrađene na k.p. br. 925/1 u površini od 162 m i k.p. br. 926 dvorište u površini od 93 m, sve upisane u PL broj 222 KO Zvornik Grad, u naravi kafana zvana "Burence", te da naknadi apelantu troškove postupka. Osnovni sud je izveo predložene dokaze, pa je zaključio da je sporna nekretnina bila vlasništvo apelantovog prednika, njegovog pokojnog oca Spasana Ristića, koji je umro 1990. godine, a koji je tu nekretninu stekao na osnovu rješenja o nasljeđivanju iza svog pokojnog oca Pante Ristića. Dalje, prvostepeni sud je utvrdio da je spornu nekretninu apelantov otac, nakon što ju je naslijedio i na njoj uknjižio pravo vlasništva, odmah prodao 1958. godine ugostiteljskom preduzeću "Majevica", koje je nesporno prednik tuženog, pa je o tome sastavljen pismeni ugovor. Iako sudu nije prezentiran ovaj kupoprodajni ugovor, prvostepeni sud je, između ostalog, izvršio uvid u OV Upisnik za ovjeravanje potpisa, rukopisa i prepisa od 14. februara 1958. godine, pa je utvrdio da je 12. juna 1958. godine, pod rednim brojem 625, ovjeren potpis apelantovog oca na kupoprodajnom ugovoru od 11. juna 1958. godine, kojim je prodao spornu nekretninu predniku tuženog.

7. Prvostepeni sud je dalje, na osnovu provedenih dokaza, utvrdio da je na osnovu tog kupoprodajnog ugovora tuženi ušao u posjed sporne nekretnine, te da tu nekretninu drži u posjedu neprekidno "a da ni od ŠapelantaC ni od prednika ŠapelantaC nije uznemiravan". Na osnovu svega navedenog, prvostepeni sud je zaključio da su tuženi i njegov pravni prednik bili zakoniti i savjesni posjednici spornih nekretnina preko 30 godina, te da su održajem stekli pravo vlasništva na tim nekretninama, u skladu sa Zakonom o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima. Također, prvostepeni sud je naveo da je apelant sam izjavio da mu otac "ništa nije pričao o spornim nekretninama", a da mu je majka pričala da je "bila u ubjedenju da je predmetni lokal nacionalizovan", kao i da su tuženi i njegov pravni prednik bili u posjedu sporne nekretnine od 1958. godine. Apelant je saznao da se njegov otac u zemljišnim knjigama vodi kao vlasnik sporne nekretnine tek 1990. godine, kada je njegov otac umro i kada su on i njegova sestra proglašeni nasljednicima, pa je 1991. godine podnio tužbu za predaju sporne nekretnine.

8. Okružni sud je potvrdio ovakvo stanovište prvostepenog suda i naveo da je tuženi pravo vlasništva stekao vanknjižno, a da je apelant samo formalno upisan kao suvlasnik sa dijelom na zgradi i sa pravom korištenja zemljišta. Također, Okružni sud je zaključio da je prvostepeni sud dao valjane razloge o tome zašto je vjerovao određenim dokazima, a drugima nije, a naročito da je prvostepeni sud valjano obrazložio svoj zaključak o tome da je bio zaključen kupoprodajni ugovor između prednika apelanta i prednika tuženog, te da je tuženi bio savjestan posjednik u periodu dužem od 30 godina, zbog čega su ispunjeni zakonski uvjeti za sticanje vlasništva održajem. Okružni sud je također naveo da su neosnovani navodi o tome da je prvostepeni sud presudu zasnovao samo na osnovu podataka iz knjige ovjera iz 1958. godine, te da prvostepeni sud nije utvrdio kakav je sadržaj ugovora o kupoprodaji, bez obzira što tog ugovora nema. Naprotiv, Okružni sud je zaključio da je prvostepenom presudom dat odgovor na sva ta pitanja i to na osnovu provedenih dokaza i pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

9. Vrhovni sud je osporenim Presudom broj Rev-259/03 od 7. juna 2005. godine odbio apelantovu reviziju, zaključivši da nije bilo bitnih povreda odredaba parničnog postupka, te da je materijalno pravo pravilno primijenjeno. Vrhovni sud je zaključio da je utvrđeno da je apelantov otac zaključio kupoprodajni ugovor sa prednicima tuženog 1958. godine. Međutim, za sticanje prava vlasništva na osnovu pravnog posla u smislu člana 33. Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima potrebna je, pored osnova sticanja (*iusus titulus*), i uknjižba (*modus acquirendi*). Iako tuženi nije bio upisan u zemljišne knjige, Vrhovni sud je zaključio da je provedenim dokazima utvrđeno da je kupoprodajni ugovor u cijelosti realiziran, te da je sporna nekretnina bila u nesmetanom posjedu tuženog i njegovog pravnog prednika od 1958. pa sve do 1991. godine, kada je apelant podnio tužbu. Stoga Vrhovni sud smatra da je posjed tuženog savjestan, te da je pravilan zaključak

nižestepeni sudova o tome da je tuženi stekao pravo vlasništva održajem u skladu sa članom 28. Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima. Također, Vrhovni sud je naveo da je upis u zemljišnim knjigama pretpostavka vlasništva, koja otpada ako drugi, čije sticanje nije upisano, dokaže "da ima valjan osnov i istinit način sticanja tog prava". U konkretnom slučaju, tuženi je osporio tužbeni zahtjev tužioca isticanjem prigovora da je stekao pravo vlasništva održajem. Vrhovni sud je također zaključio da se ostali apelantovi navodi odnose na ocjenu izvedenih dokaza i, u vezi s tim, na utvrđeno činjenično stanje, što ne može biti predmet pobijanja u revizijskom postupku.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant navodi da mu je pobijanim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Povredu ovih prava apelant vidi u pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Naime, apelant smatra da su pogrešno redovni sudovi zaključili da je između apelantovog oca i prednika tuženog sklopljen kupoprodajni ugovor, te da su takav zaključak izvukli samo iz knjige ovjera, budući da nema ugovora o kupoprodaji. Istovremeno sudovi su, prema apelantovom mišljenju, bez razloga odbili prihvatiti kao relevantno svjedočenje svjedoka koji je bio direktor i radnik prednika tuženog, a koji je izjavio da se u konkretnom slučaju nije radilo o kupoprodajnom ugovoru, već ugovoru o zakupu. Apelant smatra da knjiga ovjera ne može biti dokaz sadržaja pravnog posla, niti činjenice da li je pravni posao izvršen u cijelosti, te prema tome smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđena navedena prava.

b) Odgovor na apelaciju

11. Vrhovni sud pobija navode iz apelacije i ističe da su u osporenoj odluci primijenjene relevantne zakonske odredbe, te da su obje stranke u postupku imale pristup sudu i pravično suđenje. Stoga Vrhovni sud predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

12. Okružni sud također pobija navode iz apelacije i ističe da osporenim presudama nije povrijeđeno ni jedno apelantovo ustavno pravo, te predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

13. Osnovni sud osporava navode iz apelacije, te ističe da apelant žalbu o povredi prava na pravično suđenje i prava na imovinu temelji na svojoj ocjeni dokaza koje je proveo Osnovni sud. Osnovni sud također navodi da apelant ne osporava da su provedeni svi dokazi koje je predložio, već apelaciju podnosi zato što se ne slaže sa sudskom ocjenom dokaza. S tim ciljem, Osnovni sud navodi da apelant u apelaciji samo ponavlja navode koje je već isticao u žalbi i u reviziji, a o kojima su već odlučili Okružni i Vrhovni sud.

14. Tuženi također osporava navode iz apelacije i navodi da je protiv apelanta i njegove sestre podnio tužbu radi utvrđivanja prava vlasništva održajem na spornoj nekretnini, a taj predmet se vodi pred Osnovnim sudom pod brojem P-156/04. Također navodi da je tačno da je apelant zajedno sa sestrom upisan kao suvlasnik sporne nekretnine na osnovu ostavinskog rješenja, ali je u katastru nekretnina kao posjednik upisan tuženi od 1958. godine, da je sporna nekretnina kupljena od apelantovog prednika, te da do podnošenja apelantove tužbe tuženog u posjedu sporne nekretnine niko nije uznemiravao. Također, tuženi smatra da je apelant imao mogućnost da koristi pravna sredstva i da ravnopravno raspravlja pred sudom, zbog čega mu nisu uskraćena prava iz Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije. Stoga, tuženi predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

V. Relevantni propisi

15. U Zakonu o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ" broj 6/80) relevantne odredbe glase:

"Član 28.

[...] Savjestan i zakonit posjednik nekretnine, na koju drugi ima pravo svojine, stiče pravo svojine na tu stvar održajem istekom deset godina.

[...]

Savjestan posjednik nekretnine, na koju drugi ima pravo svojine, stiče pravo svojine na tu stvar održajem istekom 20 godina. [...]

Član 33.

Na osnovu pravnog posla pravo svojine stiče se upisom u javnu knjigu ili na drugi odgovarajući način određen zakonom."

16. U Zakonu o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ br. 4/77, 36/77, 38/80, 69/8258/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91, te "Službeni glasnik RS" br. 17/93, 14/94 i 32/94) relevantne odredbe glase:

"Član 7.

Sud je dužan da potpuno i istinito utvrdi sporne činjenice od kojih zavisi osnovanost zahtjeva.[...]

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud po svom uvjerenju, na osnovu savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, kao i na osnovu rezultata cjelokupnog postupka."

17. U Zakonu o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS" br. 58/03 i 85/03) relevantne odredbe glase:

"Član 456.

Ako je prije stupanja na snagu ovog zakona donijeta prvostepena odluka kojom se postupak pred prvostepenim sudom završava, dalji postupak provest će se po dosadašnjim propisima. [...]"

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke, koja se njome pobija iscrpljeni svi efektivni pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

20. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-259/03 od 7. juna 2005. godine, protiv kojeg nema efektivnih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Osporenu presudu apelant je primio 11. novembra 2005. godine, a apelacija je podnesena 14. decembra 2005. godine, dakle u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

21. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da mu je njima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

a) pravo na pravično suđenje

22. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu, glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

k) Pravo na imovinu."

23. Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza [...]svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom [...]"

24. Postupak se u konkretnom slučaju odnosi na spor o pravu vlasništva, dakle na predmet građansko-pravne prirode, pa je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati je li spor pred sudom bio pravičan onako kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije.

25. Apelantova žalba u vezi sa pravom na pravično suđenje se u cijelosti odnosi na nepotpuno i pogrešno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava u pobijanom sudskom postupku. U vezi s tim navodima Ustavni sud ukazuje da, općenito, nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na efektivan pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 29/02 od 27. juna 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 31/03). Pravičnost postupka se ocjenjuje na osnovu postupka kao cjeline (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 63/01 od 27. juna 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 38/03 i Evropski sud za ljudska prava, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02, i).

26. U konkretnom slučaju, apelant smatra da sudovi nisu pravilno ocijenili dokaze koji su u postupku izvedeni, te da je presuda zasnovana samo na jednom dokazu, dok je druge dokaze, a naročito iskaz svjedoka koji je išao u prilog apelantovom zahtjevu, sud proizvoljno odbio kao vjerodostojne. Međutim, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, nije zadatak ovih sudova da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da su i prvostepeni i drugostepeni sud detaljno i jasno obrazložili zašto su određenim dokazima vjerovali, kao i zašto su neke dokaze smatrali neuvjerljivim. Također, iz presuda očigledno proizlazi da su sudovi ocijenili dokaze pojedinačno i u međusobnoj vezi, što je potvrđeno i drugostepenom presudom, te da je na pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenjeno materijalno pravo. Na tako utvrđenom činjeničnom stanju i na takvoj ocjeni dokaza sudovi su zasnovali svoje zaključke o tome da je apelantov prednik prodao predniku tuženog spornu nekretninu, te da je tuženi tu nekretninu neprekidno koristio bez uznemiravanja u periodu dužem od 30 godina, čime su ispunjeni zakonski uvjeti za sticanje prava vlasništva održajem. Stoga Ustavni sud ne nalazi da je činjenično stanje proizvoljno utvrđeno ili da je materijalno pravo proizvoljno primijenjeno.

27. Ustavni sud također ukazuje da apelantovo nezadovoljstvo osporenim odlukama ne pokreće, samo po sebi, pitanja u vezi s pravom iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, a apelant ne navodi nikakve proceduralne greške, niti su takve greške očigledne (vidi Evropski sud, *Mezotúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02). Također, apelant u svojoj

apelaciji samo ponavlja navode koje je već isticao u žalbi protiv prvostepene presude, te u reviziji protiv drugostepene odluke, a koje su već razmotrili i odbili Okružni i Vrhovni sud u osporenim odlukama.

28. Ustavni sud smatra da se način na koji su redovni sudovi utvrdili činjenično stanje i primijenili pozitivno-pravne propise ne može smatrati proizvoljnim i ne predstavlja kršenje apelantovih ustavnih prava. Također, Ustavni sud smatra da ne postoje drugi elementi koji bi ukazivali da je postupak pred redovnim sudovima bio nepravičan, niti se apelant žali na bilo kakve procesne povrede koje bi bile od važnosti za poštivanje principa pravičnog suđenja, a takve povrede nisu očigledne. Također, u osporenim presudama su navedeni svi potrebni razlozi i data detaljna obrazloženja. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

b) pravo na imovinu

29. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

"Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

30. Prilikom razmatranja je li došlo do povrede člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, prvo se mora utvrditi ima li apelant "imovinu" u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

31. Pojam "imovina" podrazumijeva širok spektar vlasničkih interesa koji predstavljaju ekonomsku vrijednost (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 14/00 od 4. aprila 2001. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 33/01). Također, prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, "imovina" koja se štiti može biti samo postojeća imovina (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van der Musselle*, presuda od 23. novembra 1983, serija A, br. 70, tačka 48) ili barem imovina za koju apelant ima "opravdano očekivanje" da će je dobiti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Pine Valley Developments Ltd i drugi*, presuda od 29. novembra 1995, serija A, br. 332, tačka 31). Ustavni sud je u svojim ranijim odlukama zaključio da pojam "imovina" ne treba tumačiti restriktivno, nego taj pojam treba shvatiti tako "da uključuje i postojeća novčana potraživanja pojedinaca, kao i određena prava pojedinaca koja imaju ekonomsku vrijednost" (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 26/00 od 21. decembra 2001. godine).

32. U konkretnom slučaju, apelant smatra da je on vlasnik sporne nekretnine, te da je neosnovano odbijen njegov tužbeni zahtjev da mu tuženi preda tu nekretninu. Ustavni sud ukazuje da su sudovi utvrdili da je apelant upisan zajedno sa sestrom kao suvlasnik sporne nekretnine nakon očeve smrti, kada je i saznao da je njegov otac bio upisan kao nosilac prava vlasništva na spornoj nekretnini. Međutim, sudovi su također utvrdili da je sporna nekretnina bila u savjesnom i zakonitom posjedu tuženog na osnovu kupoprodajnog ugovora koji je apelantov otac zaključio sa prednikom tuženog. Također, sudovi su utvrdili da je tuženi, na osnovu tog pravnog posla, koristio nekretninu neprekidno i nesmetano u periodu dužem od 30 godina, te da je na taj način stekao vlasništvo putem održaja. Imajući u vidu ovakvo utvrđenje sudova, koje je Ustavni sud već analizirao u vezi sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da apelant nije imao "imovinu" koja bi ulazila u djelokrug zaštite člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, usprkos formalnom upisu apelanta u javnu knjigu.

33. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da u konkretnom predmetu nema kršenja prava na imovinu iz člana

II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

34. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer se apelant žali na nepotpuno i pogrešno utvrđeno činjenično stanje i na pogrešnu primjenu materijalnog prava u sudskom postupku, a Ustavni sud nije utvrdio da je sud proizvoljno utvrdio činjenično stanje ili proizvoljno primijenio pozitivno-pravne propise, niti postoje drugi elementi koji bi ukazivali da je postupak bio nepravičan ili na apelantovu štetu. Također, Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada apelant nema "imovinu" koja je zaštićena članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine ili članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

35. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović, s. r.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj AP 2577/05, rješavajući apelaciju **Zorana Ristića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. točka 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica
Valerija Galić, dopredsjednica
Mato Tadić, sudac
Jovo Rosić, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 13. lipnja 2006. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU¹

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Zorana Ristića**, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-259/03 od 7. lipnja 2005. godine, Presude Okružnog suda u Bijeljini broj Gž-920/02 od 15. studenoga 2002. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj P-348/99 od 22. veljače 2002. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Zoran Ristić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Novog Sada, SiCG, je podnio 14. prosinca 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-259/03 od 7. lipnja 2005. godine, Presude Okružnog suda u Bijeljini (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj Gž-920/02 od 15. studenoga 2002. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj P-348/99 od 22. veljače 2002. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog i Osnovnog suda, te od sudionika u postupku, ODP za

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

ugostiteljstvo i turizam Stari Grad iz Zvornika (u daljnjem tekstu: tuženi), je zatraženo 21. prosinca 2005. godine, a od Okružnog suda 7. travnja 2006. godine, da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Vrhovni je sud dostavio 10. siječnja 2006. godine, Osnovni sud 6. siječnja 2006. godine, tuženi 10. siječnja 2006. godine, a Okružni sud 12. travnja 2006. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su 6. travnja 2006. godine i 3. svibnja 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Osnovnog suda broj P-348/99 od 22. veljače 2002. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda broj Gž-920/02 od 15. studenoga 2002. godine, odbijen je apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da sud obveže tuženog da preda apelantu u posjed nekretnine u naravi prizemlje stambene zgrade, sagrađene na k.č. broj 2/167 zvana kuća i dvorište površine 130 m², upisane u z.k. ulošku broj 203 KO Zvornik, po starom premjeru, a po novom premjeru prizemlje stambene zgrade sagrađene na k.p. br. 925/1 u površini od 162 m² i k.p. br. 926 dvorište u površini od 93 m², sve upisane u PL broj 222 KO Zvornik Grad, u naravi kavana zvana "Burence", te da naknadi apelantu troškove postupka. Osnovni je sud izveo predložene dokaze, pa je zaključio da je prijemna nekretnina bila vlasništvo apelantovog prednika, njegovog pokojnog oca Spasana Ristića, koji je umro 1990. godine, a koji je tu nekretninu stekao na temelju rješenja o nasljeđivanju iza svog pokojnog oca Pante Ristića. Dalje, prvostupanjski je sud ustvrdio da je prijemnu nekretninu apelantov otac, nakon što ju je naslijedio i na njoj uknjižio pravo vlasništva, odmah prodao 1958. godine ugostiteljskom poduzeću "Majeвица", koje je neprijeporno prednik tuženog, pa je o tomu sastavljen pismeni ugovor. Iako sudu nije prezentiran ovaj kupoprodajni ugovor, prvostupanjski je sud, između ostalog, izvršio uvid u OV Upisnik za ovjeru potpisa, rukopisa i prepisa od 14. veljače 1958. godine, pa je utvrdio da je 12. lipnja 1958. godine, pod rednim brojem 625, ovjeren potpis apelantovog oca na kupoprodajnom ugovoru od 11. lipnja 1958. godine, kojim je prodao prijemnu nekretninu predniku tuženog.

7. Prvostupanjski je sud dalje, na temelju provedenih dokaza, ustvrdio da je na temelju tog kupoprodajnog ugovora tuženi ušao u posjed prijeporne nekretnine, te da tu nekretninu drži u posjedu neprekidno "a da ni od ŠapelantaČ ni od prednika ŠapelantaČ nije uznemiravan". Na temelju svega navedenog, prvostupanjski je sud zaključio da su tuženi i njegov pravni prednik bili zakoniti i savjesni posjednici prijepornih nekretnina preko 30 godina, te da su održajem stekli pravo vlasništva na tim nekretninama, sukladno Zakonu o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima. Također, prvostupanjski je sud naveo da je apelant sam izjavio da mu otac "ništa nije pričao o prijepornim nekretninama", a da mu je majka pričala da je "bila u ubjedenju da je predmetni lokal nacionaliziran", kao i da su tuženi i njegov pravni prednik bili u posjedu prijeporne nekretnine od 1958. godine. Apelant je saznao da se njegov otac u zemljišnim knjigama vodi kao vlasnik prijeporne nekretnine tek 1990. godine, kada je njegov otac umro i kada su on i njegova sestra proglašeni nasljednicima, pa je 1991. godine podnio tužbu za predaju prijeporne nekretnine.

8. Okružni je sud potvrdio ovakvo stajalište prvostupanjskog suda i naveo da je tuženi pravo vlasništva stekao izvanknjižno, a da je apelant samo formalno upisan kao suvlasnik sa dijelom na zgradi i sa pravom korištenja zemljišta. Također, Okružni je sud zaključio da je prvostupanjski sud dao valjane razloge o tomu zašto je vjerovao određenim dokazima, a drugima nije, a osobito da je prvostupanjski sud valjano obrazložio svoj zaključak o tomu da je bio zaključen kupoprodajni ugovor između prednika apelanta i prednika tuženog, te da je tuženi bio savjestan posjednik u razdoblju duljem od 30 godina, zbog čega su ispunjeni zakonski uvjeti za stjecanje vlasništva održajem. Okružni je sud također naveo da su neutemeljeni navodi o tomu da je prvostupanjski sud presudu zasnovao samo na temelju

podataka iz knjige ovjera iz 1958. godine, te da prvostupanjski sud nije ustvrdio kakav je sadržaj ugovora o kupoprodaji, bez obzira što tog ugovora nema. Dapače, Okružni je sud zaključio da je prvostupanjskom presudom dat odgovor na sva ta pitanja i to na temelju provedenih dokaza i pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

9. Vrhovni je sud pobijanom Presudom broj Rev-259/03 od 7. lipnja 2005. godine odbio apelantovu reviziju, zaključivši da nije bilo bitnih povreda odredaba parničnog postupka, te da je materijalno pravo pravilno primijenjeno. Vrhovni je sud zaključio da je utvrđeno da je apelantov otac zaključio kupoprodajni ugovor s prednicima tuženog 1958. godine. Međutim, za stjecanje prava vlasništva na temelju pravnog posla u smislu članka 33. Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima potrebna je, pored osnova stjecanja (*iustus titulus*), i uknjižba (*modus acquirendi*). Iako tuženi nije bio upisan u zemljišne knjige, Vrhovni je sud zaključio da je provedenim dokazima utvrđeno da je kupoprodajni ugovor u cijelosti realiziran, te da je prijeporna nekretnina bila u nesmetanom posjedu tuženog i njegovog pravnog prednika od 1958. pa sve do 1991. godine, kada je apelant podnio tužbu. Stoga Vrhovni sud smatra da je posjed tuženog savjestan, te da je pravilan zaključak nižestupanjskih sudova o tomu da je tuženi stekao pravo vlasništva održajem sukladno članku 28. Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima. Također, Vrhovni je sud naveo da je upis u zemljišnim knjigama pretpostavka vlasništva, koja otpada ako drugi, čije stjecanje nije upisano, dokaže "da ima valjanu osnovu i istinit način stjecanja tog prava". U konkretnom slučaju, tuženi je pobijao tužbeni zahtjev tužitelja isticanjem prigovora da je stekao pravo vlasništva održajem. Vrhovni je sud također zaključio da se ostali apelantovi navodi odnose na ocjenu izvedenih dokaza i, u svezi s tim, na utvrđeno činjenično stanje, što ne može biti predmetom pobijanja u revizijskom postupku.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant navodi da mu je pobijanim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Povredu ovih prava apelant vidi u pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Naime, apelant smatra da su pogrešno redoviti sudovi zaključili da je između apelantovog oca i prednika tuženog sklopljen kupoprodajni ugovor, te da su takav zaključak izvukli samo iz knjige ovjera, budući da nema ugovora o kupoprodaji. Istodobno su sudovi, prema apelantovom mišljenju, bez razloga odbili prihvatiti kao relevantno svjedočenje svjedoka koji je bio ravnatelj i djelatnik prednika tuženog, a koji je izjavio da se u konkretnom slučaju nije radilo o kupoprodajnom ugovoru, već ugovoru o zakupu. Apelant smatra da knjiga ovjera ne može biti dokazom sadržaja pravnog posla, niti činjenice je li pravni posao izvršen u cijelosti, te prema tomu smatra da su mu pobijanim odlukama povrijeđena navedena prava.

b) Odgovor na apelaciju

11. Vrhovni sud pobija navode iz apelacije i ističe da su u pobijanoj odluci primijenjene relevantne zakonske odredbe, te da su obje stranke u postupku imale pristup sudu i pravično suđenje. Stoga Vrhovni sud predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

12. Okružni sud također pobija navode iz apelacije i ističe da pobijanim presudama nije povrijeđeno ni jedno apelantovo ustavno pravo, te predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

13. Osnovni sud pobija navode iz apelacije, te ističe da apelant priziv o povredi prava na pravično suđenje i prava na imovinu temelji na svojoj ocjeni dokaza koje je proveo Osnovni sud. Osnovni sud također navodi da apelant ne pobija da su provedeni svi dokazi koje je predložio, već apelaciju podnosi zato što se ne slaže sa sudskom ocjenom dokaza. S tim ciljem,

Osnovni sud navodi da apelant u apelaciji samo ponavlja navode koje je već isticao u prizivu i u reviziji, a o kojima su već odlučili Okružni i Vrhovni sud.

14. Tuženi također pobija navode iz apelacije i navodi da je protiv apelanta i njegove sestre podnio tužbu radi utvrđivanja prava vlasništva održajem na prijepornoj nekretnini, a taj se predmet vodi pred Osnovnim sudom pod brojem P-156/04. Također navodi da je točno da je apelant zajedno sa sestrom upisan kao suvlasnik prijeporne nekretnine na temelju ostavinskog rješenja, ali je u katastru nekretnina kao posljednik upisan tuženi od 1958. godine, da je prijeporna nekretnina kupljena od apelantovog prednika, te da do podnošenja apelantove tužbe tuženog u posjedu prijeporne nekretnine nitko nije uznemirivao. Također, tuženi smatra da je apelant imao mogućnost korištenja pravnih sredstava i ravnopravnog raspravljanja pred sudom, zbog čega mu nisu uskraćena prava iz Ustava Bosne i Hercegovine i Europske konvencije. Stoga, tuženi predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

V. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima** ("Službeni list SFRJ" broj 6/80) relevantne odredbe glase:

"Članak 28.

[...] Savjestan i zakonit posjednik nekretnine, na koju drugi ima pravo vlasništva, stiče pravo vlasništva na tu stvar održajem istekom deset godina.

[...]

Savjestan posjednik nekretnine, na koju drugi ima pravo vlasništva, stiče pravo vlasništva na tu stvar održajem istekom 20 godina. [...]

Članak 33.

Na temelju pravnog posla pravo vlasništva se stiče upisom u javnu knjigu ili na drugi odgovarajući način određen zakonom."

16. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni list SFRJ br. 4/77, 36/77, 38/80, 69/8258/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91, te "Službeni glasnik RS" br. 17/93, 14/94 i 32/94) relevantne odredbe glase:

"Članak 7.

Sud je dužan potpuno i istinito ustvrditi prijeporne činjenice o kojima ovisi utemeljenost zahtjeva.[...]

Članak 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud po svom uvjerenju, na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, kao i na temelju rezultata cjelokupnog postupka."

17. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik RS" br. 58/03 i 85/03) relevantne odredbe glase:

"Članak 456.

Ako je prije stupanja na snagu ovog zakona donijeta prvostupanjska odluka kojom se postupak pred prvostupanjskim sudom završava, dalji će se postupak provest po dosadašnjim propisima. [...]"

VI. Dopustivost

18. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

20. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-259/03 od 7. lipnja 2005. godine, protiv kojeg nema učinkovitih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Pobijanu je presudu apelant primio 11. studenoga 2005. godine, a apelacija je podnesena 14. prosinca 2005. godine, dakle u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16.

stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

21. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da mu je njima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

a) pravo na pravično suđenje

22. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu, glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.

(k) Pravo na imovinu."

23. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza [...]svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom [...]"

24. Postupak se u konkretnom slučaju odnosi na spor o pravu vlasništva, dakle na predmet građansko-pravne naravi, pa je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv. Prema tomu, Ustavni sud mora preispitati je li spor pred sudom bio pravičan onako kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

25. Apelantov priziv u svezi s pravom na pravično suđenje se u cijelosti odnosi na nepotpuno i pogrešno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava u pobijanom sudskom postupku. U svezi s tim navodima Ustavni sud ukazuje da, općenito, nije mjerodavan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovitog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očito proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 29/02 od 27. lipnja 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 31/03). Pravičnost postupka se ocjenjuje na temelju postupka kao cjeline (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 63/01 od 27. lipnja 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 38/03 i Europski sud za ljudska prava, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02, i).

26. U konkretnom slučaju, apelant smatra da sudovi nisu pravilno ocijenili dokaze koji su u postupku izvedeni, te da je presuda utemeljena samo na jednom dokazu, dok je druge dokaze, a osobito iskaz svjedoka koji je išao u prilog apelantovom zahtjevu, sud proizvoljno odbio kao vjerodostojne. Međutim, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, nije zadaća ovih sudova preispitivanje zaključaka redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Promina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Ustavni sud nije mjerodavan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко Дистрикта БиХ".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Марица Брекало (у даљем тексту: апеланткиња) из Плетернице, коју заступа Нада Новић, адвокат из Дервенте, поднјела је 17. децембра 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљем тексту: Врховни суд) број Рев-64/04 од 16. септембра 2005. године, Пресуде Окружног суда у Добоју (у даљем тексту: Окружни суд) број Гж-309/03 од 17. децембра 2003. године и Пресуде Основног суда у Дервенти (у даљем тексту: Основни суд) број П-759/02 од 21. марта 2003. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног, Окружног и Основног суда, те од учесника у поступку, ТИ "Укрина" из Дервенте (у даљем тексту: тужени), затражено је 27. децембра 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд је доставио одговор на апелацију 10. јануара 2006. године, Окружни суд 30. децембра 2005. године, Основни суд 26. јануара 2006. године, а тужени 16. јануара 2006. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију су 10. априла 2006. године достављени апеланткињи.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета, које произилазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на следећи начин.

6. Пресудом Основног суда број П-759/02 од 21. марта 2003. године, која је потврђена Пресудом Окружног суда број Гж-309/03 од 17. децембра 2003. године, одбијен је апеланткињин тужбени захтјев којим је тражила да суд утврди да је она носитељка станарског права на стану у Дервенти, у улици Триве Вујића број 11 (раније улица Иве Лоле Рибара). Основни суд је утврдио да тужена никада није апеланткињи додијелила спорни стан својом одлуком, нити је апеланткиња закључила уговор о коришћењу спорног стана. Међутим, тужена је апеланткињи, као својој радници, дозволила да користи тај стан, који је заједно са апеланткињом користила још једна радница тужене, а у исто вријеме апеланткиња је пред надлежним судом оспорила ранг-листу тужене, али у вези са другим станом. Суд је такође утврдио да је апеланткиња спорни стан користила од 1986. до 1992. године, када је стан напустила, те да је 26. јануара 2000. године поднјела захтјев за повраћај спорног стана надлежном органу. Основни суд је закључио да се, у складу са чланом 11 Закона о стамбеним односима, станарско право стиче даном законитог усељења у стан, а законито усељење претпоставља да постоји акт даваоца стана и да се закључи уговор о коришћењу стана. Међутим, како је из спроведених доказа несумњиво утврђено да тужени никада није својим актом додијелио апеланткињи спорни стан, те да она стога и није могла да закључи уговор о коришћењу тог стана, првостепени суд је закључио да нису испуњени услови за стицање станарског права у складу са законом, будући да само дугогодишњим коришћењем стана, без ваљаног основа, не може да се стекне станарско право.

7. Окружни суд је у цијелости потврдио првостепену одлуку, закључивши да је правилно и потпуно утврђено чињенично стање, те да је правилно примјењено материјално право. Такође, Окружни суд је одбио жалбене наводе који су се заснивали на пресудама Врховног суда Србије и Уставног суда Босне и Херцеговине, наводећи да се одлуке на које се апеланткиња позвала у жалби односе на ситуације у којима је постојао акт даваоца стана о дојели, али није било уговора о коришћењу стана. Међутим, у конкретном случају,

апеланткиња није никада добила рјешење о дојели стана, што је и сама потврдила у свом исказу пред првостепеним судом, због чега није стекла станарско право на спорном стану, нити је остварила услове да јој станарско право буде признато.

8. Врховни суд је оспореном Пресудом број Рев-64/04 од 16. септембра 2005. године одбио апеланткињину ревизију, закључивши да није било битних повреда одредби парничног поступка, те да је материјално право правилно примјењено. Врховни суд је закључио да су нижестепени судови правилно примјенили одредбе члана 11 Закона о стамбеним односима када су одбили апеланткињин тужбени захтјев. Наиме, Врховни суд наводи да је пуноважан основ за усељење у стан правоснажан акт о дојели стана на коришћење, који је уједно и основ за закључење уговора о коришћењу стана. Међутим, како је неспорно утврђено да тужени није спорни стан додијелио апеланткињи својим актом, па да стога апеланткиња није ни могла да закључи уговор о коришћењу стана, Врховни суд је закључио да "нема сумње да је њено усељење у *предметни стан било незаконито*", те да је чињеница да је апеланткиња становала у спорном стану у дужем временском периоду, али је била свјесна да тај стан користи незаконито "због чега је, *према њеном исказу (након усељења у стан) покренула *пописујућак код суда удруженог рада за *пописивање ранг-листе за дојелу другог стана**". Због тога, Врховни суд је закључио да спорни стан не може да се сматра апеланткињиним "домом" у смислу члана 8 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), а с обзиром да апеланткиња није имала конституисано станарско право на спорном стану, нема ни конституисано право на "имовину" у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.*

IV. Апелација

a) Наводи из апелације

9. Апеланткиња наводи да јој је оспораваним пресудама прекршено право на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Повреду ових права апеланткиња види у погрешној примјени материјалног права. Наиме, апеланткиња сматра да је погрешан став редовних судова о томе да она није стекла станарско право на спорном стану, јер она није "провалила" у спорни стан, него јој је тужена 1986. године дала кључеве од тог стана, па је заједно с њом тужена смјестила још једну радницу, "*вјероватно *маирајући да на тај начин рјешава два *стамбена *п***". Такође, апеланткиња наводи да тужена, у смислу члана 30 Закона о стамбеним односима, није никада тражила њено иселење нити од надлежног органа нити од суда. Због тога апеланткиња сматра да није у стану становала бесправно, те да су судови погрешно закључили да се не ради о њеном "дому". Будући да јој је на овај начин онемогућено да користи једини дом који је имала прије рата, апеланткиња сматра да јој је повријеђено и право на имовину, па тражи да Уставни суд усвоји апелацију и призна јој станарско право на спорном стану.*

b) Одговор на апелацију

10. Врховни суд оспорава наводе из апелације и истиче да су у оспореној пресуди примјењене релевантне законске одредбе на начин који није у супротности са Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом, те да нису повријеђена апеланткињина права на дом и имовину из разлога који су дати у оспореној пресуди. Стога Врховни суд предлаже да Уставни суд одбије апелацију.

11. Окружни суд такође оспорава наводе из апелације, те сматра да оспореним пресудама, као ни у поступку који је претходио доношењу тих пресуда, нису на било који начин повријеђена права на која се апеланткиња позива у апелацији. Стога предлаже да Уставни суд одбије апелацију.

12. Основни суд оспорава наводе из апелације, те наводи да је апелација неоснована, будући да је апелант имао правично суђење, а да је пресуда првостепеног суда резултат

"*свеобухвајне оцјене исјине*". Основни суд сматра да оспореним пресудама нису повријеђена апеланткињина уставна права на која се позива, те наводи да та права нису приликом одлучивања занемарена. Нарочито, Основни суд указује да апеланткиња занемарује чињеницу да је спорни стан користила са још једном радницим туженог, без правоснажног акта о додјели стана на коришћење, који би био основ за закључење уговора о коришћењу стана. Такође, тужени наводи да је апеланткиња "*била свјесна да сјан користи незаконито и да у конкретном случају нису сјечени услови из члана 11 Закона о сјамбеним односима, да се има сјајрати носоцем сјанарског права на јом сјану*", на шта указује и чињеница да је апеланткиња покренула поступак пред судом ради поништења ранг-листе и одлуке о додјели другог стана. Сходно томе, Основни суд закључује да предметни стан није могао да се сматра апеланткињиним домом, нити имовином, па стога нема ни кршења права на дом или имовину. С обзиром на наведено, Основни суд предлаже да Уставни суд одбије апелацију.

13. Тужени оспорава наводе из апелације и сматра да су судови правилно одбили апеланткињин тужбени захтјев, јер она никада није добила од туженог акт о додјели спорног стана, па није ни могла да закључи уговор о коришћењу стана. Тужени даље наводи да бесправно коришћење стана у дужем временском периоду не може да замијени правоснажан акт о додјели стана, нити такав корисник стана може да стекне станарско право на том стану. Стога сматра да спорни стан не може да се сматра апеланткињиним "домом", због чега нема ни кршења права из члана 8. Европске конвенције.

V. Релевантни прописи

14. У **Закону о сјамбеним односима** ("Службени лист СРБиХ" бр. 14/84, 13/89 и 36/89, те "Службени гласник Републике Српске" бр. 19/93, 22/93 и 31/99) релевантне одредбе гласе:

"Члан 11

Сјанарско право грађанин сјиче даном законитог уселења у сјан.

Законитим уселењем у сјан сјајра се уселење извршено на основу уговора о коришћењу сјана, закљученог на основу одговарајућег акта, или другог акта ујвршеног овим Законом који јредсјавља јуноважан основ за уселење у сјан. [...]

Члан 30

Ако се неко лице незаконито усели у сјан у друшјивеној својини или се усели у заједничке јросјорије у згради свако може дајти иницијативу, а заинјересовано лице захјјев сјамбеном органу за јокрејање јосјуйка за његово уселење.

На основу захјјева или јо службеној дужности сјамбени орган ће доијети рјешење о исјражјењу сјана односно јросјорија ако од дана незаконитог уселења до јокрејања јосјуйка није јрошкело више од јири јодине. [...]

Прошкелом рока из сјава 2 овог члана не искључује се јраво даваоца сјана на коришћење да захјјева исјражјење сјана односно заједничких јросјорија код надлежног суда у року од даљњих јей јодине."

VI. Допустивост

15. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

16. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви ефективни правни лијекови могући по закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

17. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број Рев-64/04 од 16. септембра 2005. године, против ког нема ефективних правних лијекова могућих по закону. Оспорену пресуду апеланткиња је примила 31. октобра 2005. године, а апелација је поднесена 17. децембра 2005. године, дакле у року од 60 дана, како је прописано чланом

16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

18. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштности.

VII. Меритум

19. Апеланткиња оспорава наведене пресуде, тврдећи да јој је њима повријеђено право на поштовање дома из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

а) Наводи у вези са повредом права на поштивање дома

20. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине, у релевантном дијелу, гласи:

"Сва лица на јериторији Босне и Херцеговине уживају јудска јрава и основне слободе из сјава 2 овог члана, а она обухвајају:

(...)

ф) Право на јриватни и јородични живој, дом и јрейску."

21. Члан 8 Европске конвенције гласи:

"1. Свако има јраво на јошјовање свој јриватног и јородичног живоја, дома и јрейске.

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог јрава, осим ако је јакво мијешање јредвиђено законом и ако је неојходна мјера у демократјском друшјву у инјересу националне безједности, јавне безједности, економске добротји земље, сјречавања нерета или сјречавања злочина, зашјитије здравља и морала, или зашјитије јрава и слобода дружњх."

22. Уставни суд указује на чињеницу да је битна сврха члана 8 Европске конвенције заштита појединаца од арбитражних мијешања власти у њихова права гарантована овим чланом (види Европски суд за јудска права, *Kroon јројив Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А, бр. 297-Ц).

23. Да би се утврдило да ли се у конкретном случају ради о повреди члана 8 Европске конвенције, прво мора да се утврди да ли је спорни стан представљао апеланткињин "дом" у смислу значења става 1 члана 8 Европске конвенције, те да ли представљају одлуке које апеланткиња оспорава "мијешање" јавних власти у поштовање тога "дома". Друго, да би "мијешање" било оправдано, мора да буде "у складу са законом". Овај услов законитости се, у складу са значењем термина Европске конвенције, састоји из више елемената: (а) мијешање мора да буде засновано домаћим или међународним законом; (б) закон о ком је ријеч мора да буде примјерено доступан тако да појединац буде примјерено упућен на околности закона које могу да се примјене на дати предмет и (с) закон такође мора да буде формулисан са одговарајућом тачношћу и јасноћом да би се појединцу дозволило да према њему прилагоди своје поступке (види Европски суд за јудска права, *Sunday Times јројив Уједињеног Краљевства*, пресуда од 26. априла 1979. године, серија А, број 30, став 49).

24. Сходно судској пракси Европског суда за јудска права, појам "дом" обухвата како изнајмљен дом, тако и дом у приватној својини (види Европски суд за јудска права, *Gillow јројив Велике Бријаније*, пресуда од 24. новембра 1986. године, серија А, број 109, став 46 ф, и *Kroon јројив Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А, бр. 297-С, став 31). У складу са овом интерпретацијом, Уставни суд је проширио домен члана 8 Европске конвенције на станове у којима се станује на основу станарског права (види Уставни суд, Одлука број У 8/99 од 11. маја 1999. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 24/99). Такође, Дом за јудска права је дефинисао домен члана 8 Европске конвенције тако да укључује и станове у којима станују "бесправни

корисници", истичући да правни однос подносиоца пријаве са станом није битан приликом одређивања да ли он може да се сматра апелантовим домом или не (види Дом за људска права, *Куловац против Федерације Босне и Херцеговине*, број СН/02/12421, Одлука о прихватљивости и меритуму од 6. фебруара 2003. године, тачка 39).

25. Што се тиче питања, у конкретном случају, да ли се спорни стан може да се сматра апеланткињиним "домом", Уставни суд примјеђује да апеланткиња није никада имала статус носитељке станарског права на спорном стану, јер јој стан никада није додијелен актом даваоца стана, односно туженог, па сходно томе није ни имала могућности да закључи уговор о коришћењу стана. Редовни судови су утврдили да је апеланткиња, уз сагласност тужене, живјела у спорном стану са још једном радницом, али без икаквог правног основа, тако да је била бесправна корисница у смислу Закона о стамбеним односима. Међутим, напуштањем стана 1992. године апеланткиња је престала да буде и бесправна корисница, те никада више након тога није у спорном стану живјела, нити је у њега поново уселила, тако да нема ни правног, ни фактичког односа апеланткиње са спорним станом, у смислу јуриспруденције цитиране у претходном ставу.

26. Такође, сходно пракси Европског суда за људска права, "нема *пошреб* да *подносилац пријаве* буде и *власник куће* или да је у *њој стално присустан* да би се она *смањала његовим домом, под условом да је редовно користи*" (Европски суд за људска права, *Mentens и др. против Турске*, пресуда од 28. новембра 1997. године, апликација број 23186/94, Извјештаји 1997-VIII, став 73). Такође, у предмету *Buckle против Уједињеног Краљевства*, Европски суд је разматрао примјену члана 8 Европске конвенције на незаконито успостављене домове, па је закључио да је апликанткиња, иако није имала правног основа, континуирано живјела на одређеном мјесту, при чему "ничим није указано на то да је *усијавила, или да намјерава да усијави дом било где друго*" (види Европски суд за људска права, *Buckle против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 25. септембра 1996. године, Извјештаји о пресудама и одлукама 1996-IV, број 16. ст. 52-54). Стога је Европски суд за људска права закључио да се предмет односи на поштовање апликанткињиног права на поштовање "дома" у смислу члана 8 Европске конвенције. Примјеђује се на конкретну ситуацију, Уставни суд запажа да је апеланткиња, након што је уселила у спорни стан, тужбом пред надлежним судом оспаравала ранг-листу туженог и одлуку о додјели другог стана, сматрајући да јој припада тај други стан, а не стан у који је уселила са још једном радницом. Такође, апеланткиња је и сама изјавила пред судом да се никада није туженом обратила са захтјевом да јој изда рјешење о додјели спорног стана, већ другог стана у вези са којим је водила судски поступак. Из овога може да се закључи да апеланткиња, *ab initio*, није ни имала намјеру да успостави "дом" у спорном стану, већ је, напротив, од туженог захтијевала други стан у ком је жељела и имала намјеру да успостави свој "дом". Сем тога, Уставни суд сматра да апеланткиња није од напуштања спорног стана 1992. године остварила било какву фактичку везу са тим станом која би била такве природе да доведе до тога да спорни стан може да се сматра апеланткињиним "домом" у смислу члана 8 Европске конвенције.

27. Уставни суд такође примјеђује да се одлуке које апеланткиња оспарава односе на поступак у ком је апеланткиња тражила да се утврди да је она носитељка станарског права на спорном стану, будући да она раније није имала такав правни статус, нити основа да такав статус стекне. У вези с тим Уставни суд истиче да стицање станарског права није обухваћено правом на "дом" из члана 8 Европске конвенције, нити то право подразумева обавезу да се неке ријешени стамбено питање. Такође, Уставни суд сматра и да су ирелевантни апеланткињини наводи о томе да тужени није никада тражио њено исељење у роковима предвиђеним чланом 30 Закона о стамбеним односима, будући да овај члан не може да се примијени на конкретну ситуацију, јер је апеланткиња сама напустила спорни стан па тужени није ни морао да тражи њено исељење судским

путем, нарочито у ситуацији када не постоји акт о додјели тог стана апеланткињи, нити је она наставила да живи у том стану у роковима које наведени члан предвиђа.

28. На основу изложеног, Уставни суд сматра да, у конкретном случају, спорни стан не се може да се сматра апеланткињиним "домом" у смислу значења члана 8 Европске конвенције. Будући да члан III(3ф) Устава Босне и Херцеговине не пружа шири обим заштите од члана 8 Европске конвенције, слиједи да нема кршења права из члана III(3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

в) Наводи у вези са повредом права на имовину

29. Члан III(3к) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"*Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухваћају:*

(...)

к) *Право на имовину.*"

30. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

"*Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и оштрим начелима међународног права.*

Прелиминарне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које смањва пошребним да би надзирала коришћење имовине у складу с оштрим интересом или да би обезбједила најлашу пореза или других доприноса или казни."

31. Приликом разматрања да ли је дошло до повреде члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, прво мора да се утврди да ли апеланткиња има "имовину" у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

32. Појам "имовина" подразумева широк спектар својинских интереса који представљају економску вредност (види Уставни суд, Одлука број У/14/00 од 4. априла 2001. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 33/01). Такође, сходно јуриспруденцији Европског суда за људска права, "имовина" која се штити може да буде само постојећа имовина (види Европски суд за људска права, *Van der Musselle*, пресуда од 23. новембра 1983. серија А, бр. 70, тачка 48) или барем имовина за коју апелант има "оправдано очекивање" да ће је добити (види Европски суд за људска права, *Pine Valley Developments Ltd и други*, пресуда од 29. новембра 1995. серија А, бр. 332, тачка 31). Уставни суд је у својим ранијим одлукама закључио да појам "имовина" не треба да се тумачи рестриктивно, него тај појам треба да се схвати тако "да укључује и постојећа новчана потраживања појединаца, као и одређена права појединаца која имају економску вредност" (види Уставни суд, Одлука број У/26/00 од 21. децембра 2001. године).

33. У складу са својом судском праксом, Уставни суд подсјећа да станарско право представља *sui generis* својинске интересе који представљају економску вредност (види Уставни суд, Одлука број У/8/99 од 5. новембра 1999. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 24/99). Станарско право обухвата и право чланова породичног домаћинства да стекну станарско право након смрти носоца станарског права (види Уставни суд, Одлука број У/6/98 од 24. септембра 1999. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 20/99), те право на куповину стана у складу са релевантним прописима.

34. Међутим, у конкретном случају апеланткиња није имала конституисано станарско право на спорном стану, нити је имала било каква правни статус на основу ког би могла да стекне станарско право у складу са Законом о стамбеним односима, а који би евентуално могао да представља дио права на коришћење стана. Уставни суд такође подсјећа да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију штити само постојећу имовину, али не укључује права или очекивања на стицање имовине у будућности нпр. наслједством (види Уставни суд, Одлука број У/12/01 од 25. фебруара 2002. године, објављена у

"Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 20/02). Стога, у конкретном случају, Уставни суд сматра да апеланткиња није имала "имовину" која би улазила у дјелокруг заштите члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, те да одбијање апеланткињиног захтјева у парничном поступку да јој се призна статус носитељке станарског права на спорном стану не представља лишавање апеланткиње "имовине" у смислу наведеног члана.

35. На основу изложеног, Уставни суд сматра да у конкретном предмету нема кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

36. Уставни суд закључује да нема повреде права на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, будући да апеланткиња није била носитељка станарског права на спорном стану, нити је постојао било какав правни, а од напуштања стана ни фактички однос апеланткиње са спорним станом, због чега тај стан не може да се сматра њеним "домом" у смислу наведеног члана. Такође, Уставни суд закључује да нема повреде права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када апеланткиња нема "имовину" која је заштићена чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине или чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

37. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

38. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Мато Тадић, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вјећу од пет судија, у предмету броју **AP 2601/05**, рјешавајући апелацију **Marice Brekalo**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 59. став 2. alineја 2. и члана 61. ст. 1. и 3. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/05), у саставу:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, potpredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica
Valerija Galić, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja
на сједници одржаној 9. маја 2006. године donio је

ODLUKU O MERITUMU¹

Odbija se kao neosnovana apelacija **Marice Brekalo**, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-64/04 od 16. septembra 2005. godine, Presude Okružnog suda u Doboju broj Gž-309/03 od 17. decembra 2003. godine i Presude Osnovnog suda u Derventi broj P-759/02 od 21. marta 2003. godine.

Odluku objavitи u "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко Дистрикта БиХ".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Marica Brekalo (у даљњем тексту: апелантка) из Плетернице, коју заступа Nada Nović, advokatica из Dervente, подnijela је 17. decembra 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против

Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (у даљњем тексту: Vrhovni sud) broj Rev-64/04 од 16. septembra 2005. godine, Presude Okružnog suda u Doboju (у даљњем тексту: Okružni sud) broj Gž-309/03 од 17. decembra 2003. godine и Presude Osnovnog suda u Derventi (у даљњем тексту: Osnovni sud) broj P-759/02 од 21. marta 2003. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 22. ст. 1. и 2. Правила Уставног суда, од Vrhovnog, Okružnog и Osnovnog suda, те од учесника у поступку, TI "Ukrina" из Dervente (у даљњем тексту: туžени), zatraženo је 27. decembra 2005. године да dostave odgovore на apelaciju.

3. Vrhovni sud је dostavio odgovor на apelaciju 10. januara 2006. године, Okružni sud 30. decembra 2005. године, Osnovni sud 26. januara 2006. године, а туžени 16. januara 2006. године.

4. На основу члана 26. став 2. Правила Уставног суда, odgovori на apelaciju су 10. aprila 2006. године dostavljeni apelantici.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze из apelantinih navoda и dokumentata predočenih Ustavnom sudu, mogu се sumirati на sljedeći način.

6. Presudom Osnovnog suda broj P-759/02 од 21. marta 2003. године, која је potvrđena Presudom Okružnog suda broj Gž-309/03 од 17. decembra 2003. године, odbijen је apelanticiн tužbeni zahtjev kojim је tražila да sud utvrdи да је она nositeljica stanarskog права на стану u Derventi, u ulici Trive Vujića broj 11 (ranije ulica Ive Lole Ribara). Osnovni sud је utvrdио да tužena nikada nije apelantici dodijelila sporni stan svojom odlukom, niti је apelantica zaključila ugovor о korištenju spornog stana. Međutim, tužena је apelantici, kao svojoj radnici, dozvolila korištenje tog stana, koji је zajedno sa apelanticom koristila još jedna radnica tužene, а u isto vrijeme apelantica је pred nadležnim sudom osporila rang-listu tužene, ali u vezi sa drugim stanom. Sud је također utvrdио да је apelantica sporni stan koristila од 1986. до 1992. године, kada је stan napustila, te да је 26. januara 2000. године podnijela zahtjev за povrat spornog stana nadležnom organu. Osnovni sud је zaključио да се, u skladu sa članom 11. Zakona о stambenim odnosima, stanarsko pravo stiče danom zakonitog useljenja u stan, а zakonito useljenje pretpostavlja postojanje akta davaoca stana и zaključenje ugovora о korištenju stana. Međutim, kako је из provedenih dokaza nesumnjivo utvrđeno да tuženi nikada nije svojim aktom dodijelio apelantici sporni stan, te да она stoga и nije mogla zaključiti ugovor о korištenju tog stana, prvostepeni sud је zaključио да nisu ispunjeni uvjeti за sticanje stanarskog права u skladu sa zakonom, budući да се samo dugogodišnjim korištenjem stana, bez valjanog osnova, ne može steći stanarsko pravo.

7. Okružni sud је u cijelosti potvrđио prvostepenu odluku, zaključivši да је pravilno и potpuno utvrđeno činjenično stanje, te да је pravilno primijenjeno materijalno pravo. Također, Okružni sud је odbио žalbene navode koji су се zasnivali на presudama Vrhovnog suda Srbije и Ustavnog suda Bosne и Hercegovine, navodeći да се odluke на koje се apelantica pozvala u žalbi odnose на situacije u kojima је postojao akt davaoca stana о dodjeli, ali nije bilo ugovora о korištenju stana. Međutim, u konkretnom slučaju, apelantica nije nikada dobila rješenje о dodjeli stana, što је и sama potvrđила u svom iskazu pred prvostepenim sudom, zbog чега nije stekla stanarsko pravo на spornom стану, niti је ostvarila uvjete да joj stanarsko pravo bude priznato.

8. Vrhovni sud је osporenom Presudom broj Rev-64/04 од 16. septembra 2005. године odbио apelanticiнu reviziju, zaključivši да nije bilo bitnih povreda odredaba parничног поступка, te да је materijalno pravo pravilno primijenjeno. Vrhovni sud је zaključио да су nižestepeni sudovi pravilno primijenili odredbe člana 11. Zakona о stambenim odnosima kada су odbиli apelanticiн tužbeni zahtjev. Naime, Vrhovni sud

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 68/06.

navodi da je punovažan osnov za useljenje u stan pravosnažan akt o dodjeli stana na korištenje, koji je ujedno i osnov za zaključenje ugovora o korištenju stana. Međutim, kako je nesporno utvrđeno da tuženi nije sporni stan dodijelio apelantici svojim aktom, pa da stoga apelantica nije ni mogla zaključiti ugovor o korištenju stana, Vrhovni sud je zaključio da "nema sumnje da je njeno useljenje u predmetni stan bilo nezakonito", te da je činjenica da je apelantica stanovala u spornom stanu u dužem vremenskom periodu, ali je bila svjesna da taj stan koristi nezakonito "zbog čega je, prema njenom iskazu (nakon useljenja u stan) pokrenula postupak kod suda udruženog rada za poništenje rang-liste za dodjelu drugog stana". Zbog toga, Vrhovni sud je zaključio da se sporni stan ne može smatrati apelanticinim "domom" u smislu člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), a s obzirom da apelantica nije imala konstituirano stanarsko pravo na spornom stanu, nema ni konstituirano pravo na "imovinu" u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelantica navodi da joj je pobijanim presudama prekršeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Povredu ovih prava apelantica vidi u pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Naime, apelantica smatra da je pogrešan stav redovnih sudova o tome da ona nije stekla stanarsko pravo na spornom stanu, jer ona nije "provalila" u sporni stan, nego joj je tužena 1986. godine dala ključeve od tog stana, pa je zajedno s njom tužena smjestila još jednu radnicu, "vjerovatno smatrajući da na taj način rješava dva stambena pitanja". Također, apelantica navodi da tužena, u smislu člana 30. Zakona o stambenim odnosima, nije nikada tražila njeno iseljenje niti od nadležnog organa niti od suda. Zbog toga apelantica smatra da nije u stanu stanovala bespravno, te da su sudovi pogrešno zaključili da se ne radi o njenom "domu". Budući da joj je na ovaj način onemogućeno da koristi jedini dom koji je imala prije rata, apelantica smatra da joj je povrijeđeno i pravo na imovinu, pa traži da Ustavni sud usvoji apelaciju i prizna joj stanarsko pravo na spornom stanu.

b) Odgovor na apelaciju

10. Vrhovni sud pobija navode iz apelacije i ističe da su u osporenoj presudi primijenjene relevantne zakonske odredbe na način koji nije u suprotnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom, te da nisu povrijeđena apelanticina prava na dom i imovinu iz razloga koji su dati u osporenoj presudi. Stoga Vrhovni sud predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

11. Okružni sud također osporava navode iz apelacije, te smatra da osporenim presudama, kao ni u postupku koji je prethodio donošenju tih presuda, nisu na bilo koji način povrijeđena prava na koja se apelantica poziva u apelaciji. Stoga predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

12. Osnovni sud osporava navode iz apelacije, te navodi da je apelacija neosnovana, budući da je apelant imao pravično suđenje, a da je presuda prvostepenog suda rezultat "sveobuhvatne ocjene istine". Osnovni sud smatra da osporenim presudama nisu povrijeđena apelanticina ustavna prava na koja se poziva, te navodi da ta prava nisu prilikom odlučivanja zanemarena. Naročito, Osnovni sud ukazuje da apelantica zanemaruje činjenicu da je sporni stan koristila sa još jednom radnicom tuženog, bez pravosnažnog akta o dodjeli stana na korištenje, koji bi bio osnov za zaključenje ugovora o korištenju stana. Također, tuženi navodi da je apelantica "bila svjesna da stan koristi nezakonito i da u konkretnom slučaju nisu stečeni uvjeti iz člana 11. Zakona o stambenim odnosima, da se ima smatrati nosiocem stanarskog prava na tom stanu", na šta ukazuje i činjenica da je apelantica pokrenula postupak pred sudom radi poništenja rang-liste i odluke o dodjeli drugog stana. Prema tome, Osnovni sud zaključuje da se predmetni stan nije

mogao smatrati apelanticinim domom, niti imovinom, pa stoga nema ni kršenja prava na dom ili imovinu. S obzirom na navedeno, Osnovni sud predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

13. Tuženi osporava navode iz apelacije i smatra da su sudovi pravilno odbili apelanticin tužbeni zahtjev, jer ona nikada nije dobila od tuženog akt o dodjeli spornog stana, pa nije ni mogla zaključiti ugovor o korištenju stana. Tuženi dalje navodi da bespravno korištenje stana u dužem vremenskom periodu ne može zamijeniti pravosnažan akt o dodjeli stana, niti takav korisnik stana može steći stanarsko pravo na tom stanu. Stoga smatra da se sporni stan ne može smatrati apelanticinim "domom", zbog čega nema ni kršenja prava iz člana 8. Evropske konvencije.

V. Relevantni propisi

14. U **Zakonu o stambenim odnosima** ("Službeni list SRBiH" br. 14/84, 13/89 i 36/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 19/93, 22/93 i 31/99) relevantne odredbe glase:

"Član 11.

Stanarsko pravo građanin stiče danom zakonitog useljenja u stan.

Zakonitim useljenjem u stan smatra se useljenje izvršeno na osnovu ugovora o korištenju stana, zaključenog na osnovu odgovarajućeg akta, ili drugog akta utvrđenog ovim Zakonom koji predstavlja punovažan osnov za useljenje u stan. [...]

Član 30.

Ako se neko lice nezakonito useli u stan u društvenoj svojini ili se useli u zajedničke prostorije u zgradi svako može dati inicijativu, a zainteresirano lice zahtjev stambenom organu za pokretanje postupka za njegovo iseljenje.

Na osnovu zahtjeva ili po službenoj dužnosti stambeni organ će donijeti rješenje o ispražnjenju stana odnosno prostorija ako od dana nezakonitog useljenja do pokretanja postupka nije proteklo više od tri godine. [...]

Protokom roka iz stava 2. ovog člana ne isključuje se pravo davaoca stana na korištenje da zahtjeva ispražnjenje stana odnosno zajedničkih prostorija kod nadležnog suda u roku od daljnjih pet godina."

VI. Dopustivost

15. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi efektivni pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

17. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-64/04 od 16. septembra 2005. godine, protiv kojeg nema efektivnih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Osporenu presudu apelantica je primila 31. oktobra 2005. godine, a apelacija je podnesena 17. decembra 2005. godine, dakle u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

18. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

19. Apelantica pobija navedene presude, tvrdeći da joj je njima povrijeđeno pravo na poštovanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

a) Navodi u vezi sa povredom prava na poštivanje doma

20. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu, glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku."

21. Član 8. Evropske konvencije glasi:

"1. Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih."

22. Ustavni sud ukazuje na činjenicu da je bitna svrha člana 8. Evropske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim članom (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, br. 297-C).

23. Da bi se utvrdilo radi li se u konkretnom slučaju o povredi člana 8. Evropske konvencije, prvo se mora utvrditi je li sporni stan predstavljao apelantčin "dom" u smislu značenja stava 1. člana 8. Evropske konvencije, te predstavljaju li odluke koje apelantica osporava "miješanje" javnih vlasti u poštivanje toga "doma". Drugo, da bi "miješanje" bilo opravdano, mora biti "u skladu sa zakonom". Ovaj uvjet zakonitosti se, u skladu sa značenjem termina Evropske konvencije, sastoji iz više elemenata: (a) miješanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom; (b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon također mora biti formuliran sa odgovarajućom tačnošću i jasnoćom da bi se pojedincu dozvolilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A, broj 30, stav 49).

24. Prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, pojam "dom" obuhvata kako iznajmljen dom, tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. novembra 1986. godine, serija A, broj 109, stav 46 f, i *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, br. 297-C, stav 31). U skladu sa ovom interpretacijom, Ustavni sud je proširio domen člana 8. Evropske konvencije na stanove u kojima se stanuje na osnovu stanarskog prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 8/99* od 11. maja 1999. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 24/99). Također, Dom za ljudska prava je definirao domen člana 8. Evropske konvencije tako da uključuje i stanove u kojima stanuju "bespravni korisnici", ističući da pravni odnos podnosioca prijave sa stanom nije bitan prilikom određivanja može li se on smatrati apelantovim domom ili ne (vidi Dom za ljudska prava, *Kulovac protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, broj CH/02/12421, Odluka o prihvatljivosti i meritumu od 6. februara 2003. godine, tačka 39).

25. Što se tiče pitanja, u konkretnom slučaju, može li se sporni stan smatrati apelantčinim "domom", Ustavni sud primjećuje da apelantica nije nikada imala status nositeljice stanarskog prava na spornom stanu, jer joj stan nikada nije dodijeljen aktom davaoca stana, odnosno tuženog, pa prema tome nije ni imala mogućnosti zaključiti ugovor o korištenju stana. Redovni sudovi su utvrdili da je apelantica, uz saglasnost tužene, živjela u spornom stanu sa još jednom radnicom, ali bez ikakvog pravnog osnova, tako da je bila bespravna korisnica u smislu Zakona o stambenim odnosima. Međutim, napuštanjem stana 1992. godine apelantica je prestala biti i bespravna korisnica, te nikada više nakon toga nije u spornom stanu živjela, niti je u njega ponovo uselila, tako da nema ni pravnog, ni faktičkog odnosa apelantice sa spornim stanom, u smislu jurisprudencije citirane u prethodnom stavu.

26. Također, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, "nema potrebe da podnosilac pritužbe bude i vlasnik kuće ili da je u njoj stalno prisutan da bi se ona smatrala njegovim domom, pod uvjetom da je redovno koristi" (Evropski sud za ljudska prava, *Mentens i dr. protiv Turske*, presuda od 28. novembra 1997. godine, aplikacija broj 23186/94, Izvještaji 1997-VIII, stav 73). Također, u predmetu *Backley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Evropski sud je razmatrao primjenu člana 8. Evropske konvencije na nezakonito uspostavljene domove, pa je zaključio da je aplikantica, iako nije imala pravnog osnova, kontinuirano živjela na određenom mjestu, pri čemu "ničim nije ukazano na to da je uspostavila, ili da namjerava uspostaviti dom bilo gdje drugo" (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Backley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 25. septembra 1996. godine, Izvještaji o presudama i odlukama 1996-IV, broj 16. st. 52-54). Stoga je Evropski sud za ljudska prava zaključio da se predmet odnosi na poštivanje aplikantčinog prava na poštivanje "doma" u smislu člana 8. Evropske konvencije. Primijenjeno na konkretnu situaciju, Ustavni sud zapaža da je apelantica, nakon što je uselila u sporni stan, tužbom pred nadležnim sudom osporavala rang-listu tuženog i odluku o dodjeli drugog stana, smatrajući da joj pripada taj drugi stan, a ne stan u koji je uselila sa još jednom radnicom. Također, apelantica je i sama izjavila pred sudom da se nikada nije tuženom obratila sa zahtjevom da joj izda rješenje o dodjeli spornog stana, već drugog stana u vezi sa kojim je vodila sudski postupak. Iz ovoga se može zaključiti da apelantica, *ab initio*, nije ni imala namjeru uspostaviti "dom" u spornom stanu, već je, naprotiv, od tuženog zahtijevala drugi stan u kojem je željela i imala namjeru uspostaviti svoj "dom". Osim toga, Ustavni sud smatra da apelantica nije od napuštanja spornog stana 1992. godine ostvarila bilo kakvu faktičku vezu sa tim stanom koja bi bila takve prirode da dovede do toga da se sporni stan može smatrati apelantčinim "domom" u smislu člana 8. Evropske konvencije.

27. Ustavni sud također primjećuje da se odluke koje apelantica osporava odnose na postupak u kojem je apelantica tražila da se utvrdi da je ona nositeljica stanarskog prava na spornom stanu, budući da ona ranije nije imala takav pravni status, niti osnova da takav status stekne. U vezi s tim Ustavni sud ističe da sticanje stanarskog prava nije obuhvaćeno pravom na "dom" iz člana 8. Evropske konvencije, niti to pravo podrazumijeva obavezu da se neke riješi stambeno pitanje. Također, Ustavni sud smatra i da su irelevantni apelantčini navodi o tome da tuženi nije nikada tražio njeno iseljenje u rokovima predviđenim članom 30. Zakona o stambenim odnosima, budući da se ovaj član ne može primijeniti na konkretnu situaciju, jer je apelantica sama napustila sporni stan pa tuženi nije ni morao tražiti njeno iseljenje sudskim putem, naročito u situaciji kada ne postoji akt o dodjeli tog stana apelantici, niti je ona nastavila živjeti u tom stanu u rokovima koje navedeni član predviđa.

28. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da se, u konkretnom slučaju, sporni stan ne može smatrati apelantčinim "domom" u smislu značenja člana 8. Evropske konvencije. Budući da član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine ne pruža širi obim zaštite od člana 8. Evropske konvencije, slijedi da nema kršenja prava iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

b) Navodi u vezi sa povredom prava na imovinu

29. Član II/3. k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

k) Pravo na imovinu."

30. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

"Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim

da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

31. Prilikom razmatranja je li došlo do povrede člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, prvo se mora utvrditi ima li apelantica "imovinu" u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

32. Pojam "imovina" podrazumijeva širok spektar vlasničkih interesa koji predstavljaju ekonomsku vrijednost (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 14/00 od 4. aprila 2001. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 33/01). Također, prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, "imovina" koja se štiti može biti samo postojeća imovina (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van der Musselle*, presuda od 23. novembra 1983, serija A, br. 70, tačka 48) ili barem imovina za koju apelant ima "opravdano očekivanje" da će je dobiti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Pine Valley Developments Ltd i drugi*, presuda od 29. novembra 1995, serija A, br. 332, tačka 31). Ustavni sud je u svojim ranijim odlukama zaključio da pojam "imovina" ne treba tumačiti restriktivno, nego taj pojam treba shvatiti tako "da uključuje i postojeća novčana potraživanja pojedinaca, kao i određena prava pojedinaca koja imaju ekonomsku vrijednost" (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 26/00 od 21. decembra 2001. godine).

33. U skladu sa svojom sudskom praksom, Ustavni sud podsjeća da stanarsko pravo predstavlja *sui generis* vlasničke interese koji predstavljaju ekonomsku vrijednost (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 8/99 od 5. novembra 1999. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 24/99). Stanarsko pravo obuhvata i pravo članova porodičnog domaćinstva na stjecanje stanarskog prava nakon smrti nosioca stanarskog prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 6/98 od 24. septembra 1999. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/99), te pravo na kupovinu stana u skladu sa relevantnim propisima.

34. Međutim, u konkretnom slučaju apelantica nije imala konstituirano stanarsko pravo na spornom stanu, niti je imala bilo kakav pravni status na osnovu kojeg bi mogla steći stanarsko pravo u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima, a koji bi eventualno mogao predstavljati dio prava na korištenje stana. Ustavni sud također podsjeća da član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju štiti samo postojeću imovinu, ali ne uključuje prava ili očekivanja na stjecanje imovine u budućnosti npr. nasljedstvom (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 12/01 od 25. februara 2002. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/02). Stoga, u konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da apelantica nije imala "imovinu" koja bi ulazila u djelokrug zaštite člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te da odbijanje apelantičinog zahtjeva u parničnom postupku da joj se prizna status nositeljice stanarskog prava na spornom stanu ne predstavlja lišavanje apelantice "imovine" u smislu navedenog člana.

35. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da u konkretnom predmetu nema kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

36. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, budući da apelantica nije bila nositeljica stanarskog prava na spornom stanu, niti je postojao bilo kakav pravni, a od napuštanja stana ni faktički odnos apelantice sa spornim stanom, zbog čega se taj stan ne može smatrati njenim "domom" u smislu navedenog člana. Također, Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada apelantica nema "imovinu" koja je zaštićena članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine ili članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

37. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Mato Tadić, s. r.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broju **AP 2601/05**, rješavajući apelaciju **Marice Brekalo**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik
Miodrag Simović, dopredsjednik
Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica
Valerija Galić, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 9. svibnja 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU¹

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Marice Brekalo**, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-64/04 od 16. rujna 2005. godine, Presude Okružnog suda u Doboju broj Gž-309/03 od 17. prosinca 2003. godine i Presude Osnovnog suda u Derventi broj P-759/02 od 21. ožujka 2003. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Marica Brekalo (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Pleternice, koju zastupa Nada Nović, odvjetnica iz Dervente, je podnijela 17. prosinca 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-64/04 od 16. rujna 2005. godine, Presude Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj Gž-309/03 od 17. prosinca 2003. godine i Presude Osnovnog suda u Derventi (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj P-759/02 od 21. ožujka 2003. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog, Okružnog i Osnovnog suda, te od sudionika u postupku, TI "Ukrina" iz Dervente (u daljnjem tekstu: tuženi), je zatraženo 27. prosinca 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni je sud dostavio odgovor na apelaciju 10. siječnja 2006. godine, Okružni sud 30. prosinca 2005. godine, Osnovni sud 26. siječnja 2006. godine, a tuženi 16. siječnja 2006. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su 10. travnja 2006. godine dostavljeni apelantici.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Osnovnog suda broj P-759/02 od 21. ožujka 2003. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda broj Gž-309/03 od 17. prosinca 2003. godine, odbijen je apelantičin

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 68/06.

tužbeni zahtjev kojim je tražila da sud utvrdi da je ona nositeljica stanarskog prava na stanu u Derventi, u ulici Trive Vujića broj 11 (ranije ulica Ive Lole Ribara). Osnovni je sud ustvrdio da tužena nikada nije apelantici dodijelila prijeporni stan svojom odlukom, niti je apelantica zaključila ugovor o korištenju prijepornog stana. Međutim, tužena je apelantici, kao svojoj djelatnici, dozvolila korištenje tog stana, koji je zajedno sa apelanticom koristila još jedna djelatnica tužene, a u isto vrijeme apelantica je pred mjerodavnim sudom pobijala rang-listu tužene, ali u svezi drugog stana. Sud je također ustvrdio da je apelantica prijeporni stan koristila od 1986. do 1992. godine, kada je stan napustila, te da je 26. siječnja 2000. godine podnijela zahtjev za povrat prijepornog stana mjerodavnom tijelu. Osnovni je sud zaključio da se, sukladno članku 11. Zakona o stambenim odnosima, stanarsko pravo stiče danom zakonitog useljenja u stan, a zakonito useljenje pretpostavlja postojanje akta davatelja stana i zaključenje ugovora o korištenju stana. Međutim, kako je iz provedenih dokaza nedvojbeno utvrđeno da tuženi nikada nije svojim aktom dodijelio apelantici prijeporni stan, te da ona stoga i nije mogla zaključiti ugovor o korištenju tog stana, prvostupanjski je sud zaključio da nisu ispunjeni uvjeti za stjecanje stanarskog prava sukladno zakonu, budući se samo dugogodišnjim korištenjem stana, bez valjanog osnova, ne može steći stanarsko pravo.

7. Okružni je sud u cijelosti potvrdio prvostupanjsku odluku, zaključivši da je pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje, te da je pravilno primijenjeno materijalno pravo. Također, Okružni je sud odbio prizivne navode koji su se temeljili na presudama Vrhovnog suda Srbije i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, navodeći da se odluke na koje se apelantica pozvala u prizivu odnose na situacije u kojima je postojao akt davatelja stana o dodjeli, ali nije bilo ugovora o korištenju stana. Međutim, u konkretnom slučaju, apelantica nije nikada dobila rješenje o dodjeli stana, što je i sama potvrdila u svom iskazu pred prvostupanjskim sudom, zbog čega nije stekla stanarsko pravo na prijepornom stanu, niti je ostvarila uvjete da joj stanarsko pravo bude priznato.

8. Vrhovni je sud pobijanom Presudom broj Rev-64/04 od 16. rujna 2005. godine odbio apelantičinu reviziju, zaključivši da nije bilo bitnih povreda odredaba parničnog postupka, te da je materijalno pravo pravilno primijenjeno. Vrhovni je sud zaključio da su nižestupanjski sudovi pravilno primijenili odredbe članka 11. Zakona o stambenim odnosima kada su odbili apelantičin tužbeni zahtjev. Naime, Vrhovni sud navodi da je punovažna osnova za useljenje u stan pravomoćan akt o dodjeli stana na korištenje, koji je ujedno i osnova za zaključenje ugovora o korištenju stana. Međutim, kako je neprijeporno utvrđeno da tuženi nije prijeporni stan dodijelio apelantici svojim aktom, pa da stoga apelantica nije ni mogla zaključiti ugovor o korištenju stana. Vrhovni je sud zaključio da "nema dvojbe da je njezino useljenje u predmetni stan bilo nezakonito", te da je činjenica da je apelantica stanovala u prijepornom stanu u duljem vremenskom razdoblju, ali je bila svjesna da taj stan koristi nezakonito "zbog čega je, prema njezinom iskazu (nakon useljenja u stan) pokrenula postupak kod suda udruženog rada za poništenje rang-liste za dodjelu drugog stana". Zbog toga, Vrhovni je sud zaključio da se prijeporni stan ne može smatrati apelantičinim "domom" u smislu članka 8. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), a obzirom da apelantica nije imala konstituirano stanarsko pravo na prijepornom stanu, nema ni konstituirano pravo na "imovinu" u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelantica navodi da joj je pobijanim presudama prekršeno pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Povredu ovih prava apelantica vidi u pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Naime,

apelantica smatra da je pogrešan stav redovitih sudova o tome da ona nije stekla stanarsko pravo na prijepornom stanu, jer ona nije "provalila" u prijeporni stan, nego joj je tužena 1986. godine dala ključeve od tog stana, pa je zajedno s njom tužena smjestila još jednu djelatnicu, "vjerojatno smatrajući da na taj način rješava dva stambena pitanja". Također, apelantica navodi da tužena, u smislu članka 30. Zakona o stambenim odnosima, nije nikada tražila njezino iseljenje niti od mjerodavnog tijela niti od suda. Zbog toga apelantica smatra da nije u stanu stanovala bespravno, te da su sudovi pogrešno zaključili da se ne radi o njezinom "domu". Budući joj je na ovaj način onemogućeno korištenje jedinog doma koji je imala prije rata, apelantica smatra da joj je povrijeđeno i pravo na imovinu, pa traži da Ustavni sud usvoji apelaciju i prizna joj stanarsko pravo na prijepornom stanu.

b) Odgovor na apelaciju

10. Vrhovni sud pobija navode iz apelacije i ističe da su u pobijanoj presudi primijenjene relevantne zakonske odredbe na način koji nije oprečan Ustavu Bosne i Hercegovine i Europskoj konvenciji, te da nisu povrijeđena apelantičina prava na dom i imovinu iz razloga koji su dati u pobijanoj presudi. Stoga Vrhovni sud predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

11. Okružni sud također pobija navode iz apelacije, te smatra da pobijanim presudama, kao ni u postupku koji je prethodio donošenju tih presuda, nisu na bilo koji način povrijeđena prava na koja se apelantica poziva u apelaciji. Stoga predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

12. Osnovni sud pobija navode iz apelacije, te navodi da je apelacija neutemeljena, budući je apelant imao pravično suđenje, a da je presuda prvostupanjskog suda rezultat "sveobuhvatne ocjene istine". Osnovni sud smatra da pobijanim presudama nisu povrijeđena apelantičina ustavna prava na koja se poziva, te navodi da ta prava nisu prigodom odlučivanja zanemarena. Osobito, Osnovni sud ukazuje da apelantica zanemaruje činjenicu da je prijeporni stan koristila sa još jednom djelatnicom tuženog, bez pravomoćnog akta o dodjeli stana na korištenje, koji bi bio osnova za zaključenje ugovora o korištenju stana. Također, tuženi navodi da je apelantica "bila svjesna da stan koristi nezakonito i da u konkretnom slučaju nisu stečeni uvjeti iz članka 11. Zakona o stambenim odnosima, da se ima smatrati nositeljem stanarskog prava na tom stanu", na što ukazuje i činjenica da je apelantica pokrenula postupak pred sudom radi poništenja rang-liste i odluke o dodjeli drugog stana. Prema tomu, Osnovni sud zaključuje da se predmetni stan nije mogao smatrati apelantičinim domom, niti imovinom, pa stoga nema ni kršenja prava na dom ili imovinu. Obzirom na navedeno, Osnovni sud predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

13. Tuženi pobija navode iz apelacije i smatra da su sudovi pravilno odbili apelantičin tužbeni zahtjev, jer ona nikada nije dobila od tuženog akt o dodjeli prijepornog stana, pa nije ni mogla zaključiti ugovor o korištenju stana. Tuženi dalje navodi da bespravno korištenje stana u duljem vremenskom razdoblju ne može zamijeniti pravomoćan akt o dodjeli stana, niti takav korisnik stana može steći stanarsko pravo na tom stanu. Stoga smatra da se prijeporni stan ne može smatrati apelantičinim "domom", zbog čega nema ni kršenja prava iz članka 8. Europske konvencije.

V. Relevantni propisi

14. U Zakonu o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH" br. 14/84, 13/89 i 36/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 19/93, 22/93 i 31/99) relevantne odredbe glase:

"Članak 11.

Stanarsko pravo građanin stiče danom zakonitog useljenja u stan.

Zakonitim useljenjem u stan smatra se useljenje izvršeno na temelju ugovora o korištenju stana, zaključenog na temelju odgovarajućeg akta, ili drugog akta utvrđenog ovim Zakonom koji predstavlja punovažnu osnovu za useljenje u stan. [...]

Članak 30.

Ako se neka osoba nezakonito useli u stan u društvenom vlasništvu ili se useli u zajedničke prostorije u zgradi svako može

dati inicijativu, a zainteresirana osoba zahtjev stambenom tijelu za pokretanje postupka za njegovo iseljenje.

Na temelju zahtjeva ili po službenoj dužnosti stambeno će tijelo donijeti rješenje o ispražnjenju stana odnosno prostorija ako od dana nezakonitog useljenja do pokretanja postupka nije proteklo više od tri godine. [...]

Protekom roka iz stavka 2. ovog članka ne isključuje se pravo davatelja stana na korištenje da zahtijeva ispražnjenje stana odnosno zajedničkih prostorija kod mjerodavnog suda u roku od daljnjih pet godina."

VI. Dopustivost

15. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

17. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-64/04 od 16. rujna 2005. godine, protiv kojeg nema učinkovitih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Pobijanu je presudu apelantica primila 31. listopada 2005. godine, a apelacija je podnesena 17. prosinca 2005. godine, dakle u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

18. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

19. Apelantica pobija navedene presude, tvrdeći da joj je njima povrijeđeno pravo na poštivanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

a) Navodi u svezi povrede prava na poštivanje doma

20. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu, glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje".

21. Članak 8. Europske konvencije glasi:

"1. Svako ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske".

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanje nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih."

22. Ustavni sud ukazuje na činjenicu da je bitna svrha članka 8. Europske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim člankom (vidi Europski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A, br. 297-C).

23. Da bi se utvrdilo radi li se u konkretnom slučaju o povredi članka 8. Europske konvencije, prvo se mora utvrditi je li prijevorni stan predstavljao apelantičin "dom" u smislu značenja stavka 1. članka 8. Europske konvencije, te predstavljaju li odluke koje apelantica pobija "miješanje" javnih vlasti u poštivanje toga "doma". Drugo, da bi "miješanje" bilo opravdano, mora biti

"sukladno zakonu". Ovaj se uvjet zakonitosti, sukladno značenju termina Europske konvencije, sastoji iz više elemenata: (a) miješanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom; (b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon također mora biti formuliran sa odgovarajućom točnošću i razvidnošću da bi se pojedincu dopustilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Europski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. travnja 1979. godine, serija A, broj 30, stavak 49).

24. Prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, pojam "dom" obuhvaća kako iznajmljen dom, tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi Europski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. studenoga 1986. godine, serija A, broj 109, stavak 46 f, i *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A, br. 297-C, stav 31). Sukladno ovoj interpretaciji, Ustavni je sud proširio domenu članka 8. Europske konvencije na stanove u kojima se stanuje na temelju stanarskog prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 8/99* od 11. svibnja 1999. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 24/99). Također, Dom za ljudska prava je definirao domenu članka 8. Europske konvencije tako da uključuje i stanove u kojima stanuju "bespravni korisnici", ističući da pravni odnos podnositelja prijave sa stanom nije bitan prigodom određivanja može li se on smatrati apelantovim domom ili ne (vidi Dom za ljudska prava, *Kulovac protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, broj CH/02/12421, Odluka o prihvatljivosti i meritumu od 6. veljače 2003. godine, točka 39).

25. Što se tiče pitanja, u konkretnom slučaju, može li se prijevorni stan smatrati apelantičinim "domom", Ustavni sud primjećuje da apelantica nije nikada imala status nositeljice stanarskog prava na prijevornom stanu, jer joj stan nikada nije dodijeljen aktom davatelja stana, odnosno tuženog, pa prema tomu nije ni imala mogućnosti zaključiti ugovor o korištenju stana. Redoviti su sudovi ustvrdili da je apelantica, uz suglasnost tužene, živjela u prijevornom stanu sa još jednom djelatnicom, ali bez ikakvog pravnog osnova, tako da je bila bespravna korisnica u smislu Zakona o stambenim odnosima. Međutim, napuštanjem stana 1992. godine apelantica je prestala biti i bespravnom korisnicom, te nikada više nakon toga nije u prijevornom stanu živjela, niti je u njega ponovno uselila, tako da nema ni pravnog, ni faktičnog odnosa apelantice sa prijevornim stanom, u smislu jurisprudencije citirane u prethodnom stavku.

26. Također, prema praksi Europskog suda za ljudska prava, "nema potrebe da podnositelj pritužbe bude i vlasnikom kuće ili da je u njoj stalno nazočan da bi se ona smatrala njegovim domom, pod uvjetom da je redovito koristi" (Europski sud za ljudska prava, *Mentens i dr. protiv Turske*, presuda od 28. studenoga 1997. godine, aplikacija broj 23186/94, Izvješća 1997-VIII, stavak 73). Također, u predmetu *Backley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Europski je sud razmatrao primjenu članka 8. Europske konvencije na nezakonito uspostavljene domove, pa je zaključio da je aplikantica, iako nije imala pravnog osnova, kontinuirano živjela na određenom mjestu, pri čemu "ničim nije ukazano na to da je uspostavila, ili da namjerava uspostaviti dom bilo gdje drugo" (vidi Europski sud za ljudska prava, *Backley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 25. rujna 1996. godine, Izvješća o presudama i odlukama 1996-IV, broj 16. st. 52-54). Stoga je Europski sud za ljudska prava zaključio da se predmet odnosi na poštivanje aplikantičinog prava na poštivanje "doma" u smislu članka 8. Europske konvencije. Primijenjeno na konkretnu situaciju, Ustavni sud opaža da je apelantica, nakon što je uselila u prijevorni stan, tužbom pred mjerodavnim sudom pobijala rang-listu tuženog i odluku o dodjeli drugog stana, smatrajući da joj pripada taj drugi stan, a ne stan u koji je uselila sa još jednom djelatnicom. Također, apelantica je i sama izjavila pred sudom da se nikada nije tuženom obratila sa zahtjevom da joj izda rješenje o dodjeli prijevornog stana, već drugog stana u vezi sa kojim je vodila sudski postupak. Iz ovoga se može zaključiti da apelantica, *ab initio*, nije ni imala namjeru uspostaviti "dom" u prijevornom

Дистрикта Босне и Херцеговине број ГЖ-37/05 од 10. марта 2005. године и Пресуде Основног суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број Мал-206/03 од 1. децембра 2004. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Ибрахим и Нусрета Суљагић (у даљњем тексту: апеланти) поднијели су 23. маја 2005. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Апелациони суд) број Гж-37/05 од 10. марта 2005. године и Пресуде Основног суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Основни суд) број Мал-206/03 од 1. децембра 2004. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Апелационог суда и Основног суда затражено је 15. августа 2005. године да доставе одговор на апелацију.

3. Одговор на апелацију Основни суд је доставио 24. августа 2005. године, а Апелациони суд 1. септембра 2005. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Апелационог суда и Основног суда су 27. априла 2006. године достављени апелантима.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета, које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Основни суд је Пресудом број Мал-206/03 од 1. децембра 2004. године, која је потврђена Пресудом Апелационог суда број Гж-37/05 од 10. марта 2005. године, у поступку по тужби Н. Ђ. (у даљњем тексту: тужилац), обавезао апеланте да тужиоцу исплате износ од 4.980 КМ на име стицања без основа насталог неопходним улагањем грађевинског материјала тужиоца у стамбени објекат апеланата (у даљњем тексту: спорна кућа), као и накнаду трошкова парничног поступка. Основни суд је у цијелости одбио тужбичеве тужбени захтјев у односу на друготуженог, Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине. Основни суд је у току поступка, између осталих, извео доказе увидом у Записник о увођењу у посјед некретнина од 26. децембра 1995. године, Записник о примопредаји, увођењу и оцјени стања куће број 4-47-475-1874/01 од 29. августа 2003. године, Налаз и мишљење вјештака грађевинске струке од 29. августа 2003. године у вези са проценом уложених средстава за санацију спорне куће, те саслушањем свједока С. Н. и Н. Ш. Основни суд је као неспорно утврдио да је тужилац живио са породицом у спорној кући на основу рјешења надлежног општинског органа за избјеглице, расељена лица и стамбена питања. Основни суд је даље утврдио, из одговора на тужбу и исказа свједока којима је Основни суд вјеровао као објективним и непристрасним, да је спорна кућа изгорјела заједно са кровном конструкцијом. Основни суд је закључио да је тужилац извршио неопходна улагања за оспособљавање спорне куће, и то покривање куће и набавку, уградњу и застакљивање два прозора, у ком правцу је и судски вјештак урадио налаз о процјени уложених средстава и у ком је наведено да је изведена кровна конструкција на крову, да је покривање крова износило 4.718 КМ а набавка и уградња са застакљивањем два комада дрвеног трокрилног прозора 200 КМ, што укупно износи 4.918 КМ. Налаз вјештака Основни суд је прихватио у цијелости као дат стручно и непристрасно. Основни суд је, такође, навео да је сходно записнику о примопредаји, увођењу и оцјени стања спорне куће од 3. септембра 2003. године, на спорној кући столарија на броју 1 и да спорна кућа има кров, што јасно указује да је тужилац приликом исељења оставио кров и столарију, што је и морао да учини сходно рјешењу надлежног општинског органа којим му је наложено да исели из куће. Основни суд није прихватио навод

апеланата и друготуженог да тужилац није својим средствима извршио неопходна улагања јер такав навод није поткријељив никаквим доказима, док су саслушани свједоци тврдили супротно, а један од свједока је и учествовао у постављању крова.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

7. Апеланти су навели да им је повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Наводи апеланата о повреди њиховог права на правично суђење односе се у већем дијелу на начин на који је Основни суд утврдио одлучујуће чињенице у поступку, посебно чињеницу о степену оштећења спорне куће у вријеме када је тужилац уселио у спорну кућу, јер су апеланти тврдили у поступку да је кров био са малим оштећењем. Апеланти су навели да су у току поступка, који би икаких доказа (рачуна о куповини материјала, записника о оштећењу објекта) безрезервно прихватио тужбичеве наводе да је кров у потпуности био оштећен, како пријеп тако и кровна конструкција. Апеланти су поновили наводе из жалбе на пресуду Основног суда у вези са налазом вјештака који је по својој суштини само предмјер и предрачун радова и материјала који су могли да се изведу што не значи да су ти радови и изведени. Апеланти су даље навели да су у току поступка, на околност минималног оштећења објекта, те чињеницу да је тужиоцу дотиран грађевински материјал за оспособљавање спорне куће, предлагали да се саслушају свједоци Х. М., О. К. и С. О. који живе у непосредној близини куће апеланата, који би сигурно оповргли наводе свједока које је предложио тужилац а које је суд саслушао. Међутим, тај захтјев Основни суд није ни констатовао у записник нити је извео доказ саслушања предложених свједока, што указује на пристрасност тог суда у поступку. Апеланти су још навели да је њихов пуномоћник све вријеме био у неравноправном и подређеном положају у односу на тужиоца, да је у записник унесено много тога што пуномоћник није чуо па је упућиван да угради слушни апарат.

б) Одговор на апелацију

8. Апелациони суд је навео да су неосновани наводи апеланата о повреди њихових права загарантованих Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом. У највећем дијелу одговора понављају се чињенице које су утврђене у поступку пред Основним судом и дијелови образложења оспорене пресуде Апелационог суда. У вези са наводима апеланата да је њихов пуномоћник био у подређеном положају, наведено је да је у току цијелог поступка суд по службеној дужности дужан да пази да ли лице које се појављује као странка може да буде странка у поступку у смислу члана 32 Закона о парничном поступку Брчко Дистрикта али да ту "привилегију" имају само странке у спору а не и њихови пуномоћници. Такође је наведено да је "логично да странка која не може лично да присуствује расправама ангажује пуномоћника који ће моћи да заступа њене интересе и да то не буде лице поодмакле старосне доби које слабо чује и види, а ако је тако поступљено тада је пуномоћник апеланата, уколико није могао да прати ток суђења, могао да тражи од суда да се поступак прекине док апеланти не ангажују другог пуномоћника, а он то није учинио." Апелациони суд је, одговарајући на наводе из жалбе апеланата, у својој пресуди навео да је "тачно да је налаз и мишљење наведеног вјештака назначен као "предмјер и предрачун", како се у жалби тужених наводи, али уопште није упитно да ли су та улагања у цијелости и реализована, пошто су наведена улагања извршена у вријеме када је тужилац предметни објекат тужених добио на привремено коришћење, тј. у току 1996. године, а налаз је урађен 29. августа 2003. године." Такође је наведено да апеланти нису предложили да вјештачење обави други вјештак па је са разлогом Основни суд прихватио налаз и мишљење вјештака и на њему засновао своју пресуду.

9. Основни суд је навео да остаје у цијелости код навода и образложења првостепене пресуде.

V. Релевантни прописи

10. **Закон о враћању напуштене имовине Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине** ("Службени гласник Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине" бр. 5/01, 1/02, 10/02, 17/04 и 38/04)

"Члан 23

Привремени корисник чије је стипендарско право постојало пре него што је по члану 16 овог закона, или од ког се захтијева да испразни непокретну имовину по било којој одредби овог закона, који је попустио лична средства на неопходне издацике за стипендар или непокретну имовину, укључујући и трошкове за обављање законитих послова чије је обављање у вријеме стипендарског права или на непокретној имовини било дозвољено, нема право да уклања такав инвентар или повољности, али ће, у складу са важећим законом о облигацијама, надокнадити сва средства од носиоца стипендарског права или власника. Посебно за надокнаду било каквих трошкова може да почне након датума када носилац стипендарског права или власник поново дође у посјед стипендарског права.

11. **Закон о облигационим односима** ("Службени лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85 и 57/89 и "Службени лист РБиХ" бр. 2/92, 13/93 и 13/94)

"Члан 210 ст. 1 и 2

Ако је друштвено средство којим управљају радници, [...], на било који начин прешло у друштвено средство којим управљају радници, односно други радни људи у друштвеном правном лицу, или у имовину неког лица, а тај прелаз нема основа у [...] или у неком другом правном послу или у закону, стипендар је дужан да га врати, ако је то могуће, а иначе је дужан да надокнади вриједност посматраног средства.

Одредба прелиминарних стипендарских односа сходно се примјењује када је неки дио имовине неког лица на било који начин прешао у друштвено средство којим управљају радници, односно други радни људи у друштвеном правном лицу или у имовину неког другог лица, а тај прелаз нема основа у [...] неком другом правном послу или у закону."

VI. Допустивост

12. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд такође има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

13. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке, која се њоме оспорава исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући по закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

14. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Апелационог суда број Гж.37/05 од 10. марта 2005. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих по закону. Даље, оспорена пресуда је апелантима достављена 1. априла 2005. године, а апелација је поднесена 23. маја 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји који други формални разлог због ког апелација није допуштена.

15. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VI. Меритум

16. Апеланти оспоравају наведене пресуде тврдећи да им је тим пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из стипендарског члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стипендарима и друга права у вези са кривичним поступком."

Члан 6 став 1 Европске конвенције, у релевантном дијелу, гласи:

"1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и неистраженим, законом устипендареним судом. [...]"

17. У конкретном случају је неспорно да је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив јер се ради о спору у ком је утврђивана обавеза апеланата на накнаду средстава које је тужилац уложио у спорну кућу, дакле радило се о утврђивању грађанске обавезе. Уставни суд, стога, има надлежност да испита да ли је поступак био у складу са стандардима из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

18. Апеланти су навели да су судови неправилно безрезервно прихватили тужоачево наводе да је кров спорне куће апеланата у потпуности био оштећен, као и да је налаз вјештака неприхватљив јер није доказ да су радови заиста и изведени с обзиром да је тај налаз означен као предмјер и предрачун радова. Апелациони суд је навео да није било разлога да се не прихвати налаз вјештака, а да апеланти нису предложили вјештачење другог вјештака.

19. У вези са претходним наводима апеланата, Уставни суд наглашава да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака судова у погледу извођења и процјене доказа, уколико се ова процјена не доима очигледно произвољном (види Уставни суд, Одлука број У 62/01 од 5. априла 2002. године). Уставни се суд неће мијешати у начин на који су редовни судови изводили и усвојили доказе као доказну грађу. Задатак Уставног суда је да испита да ли је поступак у цјелини био правичан онако како то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције, те да ли одлуке редовних судова крше уставна права (види Уставни суд, Одлука број АП 20/05 од 18. маја 2005. године). Увидом у спис Основног суда број Мал-206/03 Уставни суд је утврдио да је пуномоћник апеланата на расправи од 24. новембра 2004. године, након што је судија извршио увид у записник о примопредаји спорне куће из 2003. године, записник о увођењу у посјед из 1995. године, те налаз и мишљење вјештака изјавио да има примједби на изложено. Међутим, такође је изјавио да нема нових предлога за извођење доказа нити је предложио ново вјештачење. Увидом у списје, такође, утврђено да је налаз и мишљење вјештака означено као предмјер и предрачун, али да је по свом садржају то налаз о изведеним радовима за које је вјештак дао мишљење које је редовни суд прихватио. Уставни суд неће да се упушта у оцјену квалитета овог доказа јер то није у његовој надлежности, а не произилази да је било произвољности редовних судова код оцјене тог доказа. Уставни суд стога сматра ове наводе апеланата неоснованим.

20. Апеланти су, даље, навели да је у току поступка предложено саслушање свједока на околност минималног оштећења објекта, те чињеницу да је тужиоцу дотиран грађевински материјал да би оспособио спорну кућу, али да Основни суд тај захтјев није ни унио у записник. Такође су навели да је њихов пуномоћник, као стар и лице које слабо чује, све вријеме поступка био у подређеном положају. Због наведеног је, сходно мишљењу апеланата, "суд био пристрасан", односно апеланти нису имали правично суђење.

21. У вези са претходним наводима Уставни суд је утврдио да апеланти ни у жалби ни у допуни жалбе на првостепену пресуду, што је утврђено увидом у спис Основног суда, нису указали на наводне пропуске првостепеног суда да саслуша предложене свједоке, нити на наводно неравноправан положај пуномоћника апеланата у поступку. Ове наводе апеланти први пут износе у апелацији Уставном суду, а да о њима није расправљао

Апелациони суд, Уставни суд, стога, неће да се упушта у даље испитивање ових навода.

22. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да у поступању редовних судова није било арбитрарности и да су се судови кретали у оквиру свог дискреционог права при оцјењивању које ће доказе извести да би утврдили одлучне чињенице и које ће чињенице узети као доказане, што је било у складу са стандардима из Закона о парничном поступку и чланом 6 став 1 Европске конвенције. Поред тога, Уставни суд није нашао да постоје било какве друге околности које утичу на право на правично суђење, јер је апеланте заступао пуномоћник који је био присутан на суђењу и имао право приговора на спроведене доказе, а у жалбеном поступку су апеланти имали прилику да изнесу све наводе па и оне које су они тек изнијели у апелацији Уставном суду. Таквим пропустом апеланти су се лишили могућности да Уставни суд, у оквиру своје апелационе надлежности, те наводе испита. Такође, одлуке редовних судова наводе све потребне разлоге на којима су засноване.

23. Уставни суд закључује да нема кршења права апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

24. Уставни суд закључује да нема кршења права апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер у поступању редовних судова није било арбитрарности и судови су се кретали у оквиру свог дискреционог права при оцјењивању које ће доказе извести да би утврдили одлучне чињенице и које ће чињенице узети као доказане, што је у било у складу са стандардима из Закона о парничном поступку и чланом 6 став 1 Европске конвенције. Поред тога, Уставни суд није нашао да постоје било какве друге околности које утичу на право на правично суђење, јер је апеланте заступао пуномоћник који је био присутан суђењу и имао право приговора на спроведене доказе, а у жалбеном поступку су апеланти имали прилику да изнесу све наводе па и оне које су они тек изнијели у апелацији Уставном суду. Таквим пропустом апеланти су се лишили могућности да Уставни суд, у оквиру своје апелационе надлежности, те наводе испита. Такође, одлуке редовних судова наводе све потребне разлоге на којима су засноване.

25. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

26. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Хатџа Хаџиосмановић, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вјећу од пет судија, у предмету број **AP 1193/05**, рјешавајући апелацију **Ибрахима и Нусрете Сулјагић**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 59. став 2. тачка 2. и члана 61. ст. 1. и 3. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/05), у саставу:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica
Miodrag Simović, potpredsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija
Jovo Rosić, sudija
na sjednici održanoj 27. juna 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU¹

Odbija se kao neosnovana apelacija **Ибрахима и Нусрете Сулјагић**, поднесена против Пресуде Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број GŽ-37/05 од 10. марта 2005.

godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj Mal-206/03 od 1. decembra 2004. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Ibrahim i Nusreta Suljagić (u daljnjem tekstu: apelanti) podnijeli su 23. maja 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne u Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelacioni sud) broj GŽ-37/05 od 10. marta 2005. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj Mal-206/03 od 1. decembra 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Apelacionog suda i Osnovnog suda zatraženo je 15. augusta 2005. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Osnovni sud je dostavio 24. augusta 2005. godine, a Apelacioni sud 1. septembra 2005. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Apelacionog suda i Osnovnog suda su 27. aprila 2006. godine dostavljeni apelantima.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Osnovni sud je Presudom broj Mal-206/03 od 1. decembra 2004. godine, koja je potvrđena Presudom Apelacionog suda broj GŽ-37/05 od 10. marta 2005. godine, u postupku po tužbi N. Đ. (u daljnjem tekstu: tužilac), obavezao apelante da tužitelju isplate iznos od 4.980 KM na ime sticanja bez osnova nastalog nužnim ulaganjem građevinskog materijala tužitelja u stambeni objekat apelanata (u daljnjem tekstu: sporna kuća), kao i naknadu troškova parničnog postupka. Osnovni sud je u cijelosti odbio tužiteljev tužbeni zahtjev u odnosu na drugotuženog, Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine. Osnovni sud je u toku postupka, između ostalih, izveo dokaze uvidom u Zapisnik o uvođenju u posjed nekretnina od 26. decembra 1995. godine, Zapisnik o primopredaji, uvođenju i ocjeni stanja kuće broj 4-47-475-1874/01 od 29. augusta 2003. godine, Nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke od 29. augusta 2003. godine u vezi sa procjenom uložених sredstava za sanaciju sporne kuće, te saslušanjem svjedoka S. N. i N. Š. Osnovni sud je kao nesporno utvrdio da je tužitelj živio sa porodicom u spornoj kući na osnovu rješenja nadležnog općinskog organa za izbjeglice, raseljena lica i stambena pitanja. Osnovni sud je dalje utvrdio, iz odgovora na tužbu i iskaza svjedoka kojima je Osnovni sud vjerovao kao objektivnim i nepristranim, da je sporna kuća izgorjela zajedno sa krovnom konstrukcijom. Osnovni sud je zaključio da je tužitelj izvršio nužna ulaganja za osposobljavanje sporne kuće, i to pokrivanje kuće i nabavku, ugradnju i zastakljivanje dva prozora, u kojem pravcu je i sudski vještak uradio nalaz o procjeni uložених sredstava i u kojem je navedeno da je izvedena krovna konstrukcija na krovu, da je pokrivanje krova iznosilo 4.718 KM a nabavka i ugradnja sa zastakljivanjem dva komada drvenog trokrilnog prozora 200 KM, što ukupno iznosi 4.918 KM. Nalaz vještaka je Osnovni sud prihvatio u cijelosti kao dat stručno i nepristrano. Osnovni sud je, također, naveo da je prema zapisniku o primopredaji, uvođenju i ocjeni stanja sporne kuće od 3. septembra 2003. godine, na spornoj kući starijara na broju i da sporna kuća ima krov, što jasno ukazuje da je tužitelj prilikom iseljenja ostavio krov i stolariju, što je i morao učiniti prema rješenju nadležnog općinskog organa kojim mu je naloženo iseljenje iz kuće. Osnovni sud nije prihvatio navod apelanata i

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 75/06.

drugotuženog da tužitelj nije svojim sredstvima izvršio nužna ulaganja jer takav navod nije potkrijepljen nikakvim dokazima, dok su saslušani svjedoci tvrdili suprotno, a jedan od svjedoka je i učestvovao u postavljanju krova.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

7. Apelanti su naveli da im je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Navodi apelanata o povredi njihovog prava na pravično suđenje odnose se u većem dijelu na način na koji je Osnovni sud utvrdio odlučujuće činjenice u postupku, posebno činjenicu o stepenu oštećenja sporne kuće u vrijeme kada je tužitelj uselio u spornu kuću, jer su apelanti tvrdili u postupku da je krov bio sa malim oštećenjem. Apelanti su naveli da je Osnovni sud bez ikakvih dokaza (računa o kupovini materijala, zapisnika o oštećenju objekta) bezrezervno prihvatio tužiteljeve navode da je krov u potpunosti bio oštećen, kako crijep tako i krovna konstrukcija. Apelanti su ponovili navode iz žalbe na presudu Osnovnog suda u vezi sa nalazom vještaka koji je po svojoj suštini samo predmjer i predračun radova i materijala koji su se mogli izvesti što ne znači da su ti radovi i izvedeni. Apelanti su dalje naveli da su u toku postupka, na okolnost minimalnog oštećenja objekta, te činjenicu da je tužitelju doniran građevinski materijal za osposobljavanje sporne kuće, predlagali saslušanje svjedoka H. M., O. K. i S. O. koji žive u neposrednoj blizini kuće apelanata, koji bi sigurno opovrgli navode svjedoka koje je predložio tužitelj a koje je sud saslušao. Međutim, taj zahtjev Osnovni sud nije ni konstatovao u zapisnik niti je izveo dokaz saslušanja predloženih svjedoka, što ukazuje na pristranost tog suda u postupku. Apelanti su još naveli da je njihov punomoćnik sve vrijeme bio u neravnopravnom i podređenom položaju u odnosu na tužitelja, da je u zapisnik uneseno mnogo toga što punomoćnik nije čuo pa je upućivan da ugradi slušni aparat.

b) Odgovor na apelaciju

8. Apelacioni sud je naveo da su neosnovani navodi apelanata o povredi njihovih prava zagarantovanih Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom. U najvećem dijelu odgovora se ponavljaju činjenice koje su utvrđene u postupku pred Osnovnim sudom i dijelovi obrazloženja osporene presude Apelacionog suda. U vezi sa navodima apelanata da je njihov punomoćnik bio u podređenom položaju, navedeno je da je u toku cijelog postupka sud po službenoj dužnosti dužan da pazi može li lice koje se pojavljuje kao stranka biti stranka u postupku u smislu člana 32. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta ali da tu "privilegiju" imaju samo stranke u sporu a ne i njihovi punomoćnici. Također je navedeno da je "logično da stranka koja ne može lično prisustvovati raspravama angažuje punomoćnika koji će moći zastupati njene interese i da to ne bude osoba poodmakle starosne dobi koja slabo čuje i vidi, a ako je tako postupljeno tada je punomoćnik apelanata, ukoliko nije mogao da prati tok suđenja, mogao tražiti od suda da se postupak prekine dok apelanti ne angažuju drugog punomoćnika, a on to nije učinio." Apelacioni sud je, odgovarajući na navode iz žalbe apalanata, u svojoj presudi naveo da je "tačno da je nalaz i mišljenje navedenog vještaka naznačen kao "predmjer i predračun", kako se u žalbi tuženih navodi, ali uopće nije upitno jesu li ta ulaganja u cijelosti i realizovana, pošto su navedena ulaganja izvršena u vrijeme kada je tužilac predmetni objekat tuženih dobio na privremeno korištenje, tj. u toku 1996. godine, a nalaz je urađen 29. augusta 2003. godine." Također je navedeno da apelanti nisu predložili vještačenje drugog vještaka pa je sa razlogom Osnovni sud prihvatio nalaz i mišljenje vještaka i na njemu zasnovao svoju presudu.

9. Osnovni sud je naveo da ostaje u cijelosti kod navoda i obrazloženja prvostepene presude.

V. Relevantni propisi

10. Zakon o vraćanju napuštene imovine Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine" br. 5/01, 1/02, 10/02, 17/04 i 38/04)

"Član 23.

Privremeni korisnik čije je stanarsko pravo poništeno po članu 16. ovog zakona, ili od kojeg se zahtijeva da isprazni nepokretnu imovinu po bilo kojoj odredbi ovog zakona, koji je potrošio lična sredstva na neophodne izdatke za stan ili nepokretnu imovinu, uključujući i troškove za obavljanje zakonitog posla čije je obavljanje u prostorijama stana ili na nepokretnoj imovini bilo dozvoljeno, nema pravo da uklanja takav inventar ili poboljšanja, ali će, u skladu sa važećim zakonom o obligacijama, nadoknaditi ta sredstva od nosioca stanarskog prava ili vlasnika. Postupak za nadoknadu bilo kakvih troškova može početi nakon datuma kada nosilac stanarskog prava ili vlasnik ponovo dođe u posjed stana."

11. Zakon o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85 i 57/89 i "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94)

"Član 210. st. 1. i 2.

Ako je društveno sredstvo kojim upravljaju radnici.[...], na bilo koji način prešlo u društvena sredstva kojim upravljaju radnici, odnosno drugi radni ljudi u drugom društvenom pravnom licu, ili u imovinu nekog lica, a taj prijelaz nema osnova u [...] ili u nekom drugom pravnom poslu ili u zakonu, sticalac je dužan da ga vrati, ako je to moguće, a inače je dužan da nadoknadi vrijednost postignute koristi.

Odredba prethodnog stava shodno se primjenjuje kada je neki dio imovine jednog lica na bilo koji način prešao u društvena sredstva kojim upravljaju radnici, odnosno drugi radni ljudi u društvenom pravnom licu ili u imovinu nekog drugog lica, a taj prijelaz nema osnova u [...] nekom drugom pravnom poslu ili u zakonu."

VI. Dopustivost

12. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

13. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke, koja se njome pobija iscrpljeni svi efektivni pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem efektivnom pravnom lijeku koji je koristio.

14. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Apelacionog suda broj Gž.37/05 od 10. marta 2005. godine, protiv koje nema drugih efektivnih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Dalje, osporena presuda je apellantima dostavljena 1. aprila 2005. godine, a apelacija je podnesena 23. maja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji koji drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

15. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VI. Meritum

16. Apelanti pobijaju navedene presude tvrdeći da im je tim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) *Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.*"

Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

17. U konkretnom slučaju je nesporno da je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv jer se radi o sporu u kojem je utvrđivana obaveza apelanata na naknadu sredstava koje je tužitelj uložio u spornu kuću, dakle radilo se o utvrđivanju građanske obaveze. Ustavni sud, stoga, ima nadležnost da ispita je li postupak bio u skladu sa standardima iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

18. Apelanti su naveli da su sudovi nepravilno bezrezervno prihvatili tužiteljeve navode da je krov sporne kuće apelanata u potpunosti bio oštećen, kao i da je nalaz vještaka neprihvatljiv jer nije dokaz da su radovi zaista i izvedeni s obzirom da je taj nalaz označen kao predmjer i predračun radova. Apelacioni sud je naveo da nije bilo razloga da se ne prihvati nalaz vještaka, a da apelanti nisu predložili vještačenje drugog vještaka.

19. U vezi sa prethodnim navodima apelanata, Ustavni sud naglašava da je van njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitet zaključaka sudova u pogledu izvođenja i procjene dokaza, ukoliko se ova procjena ne doima očigledno proizvoljnom (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 62/01* od 5. aprila 2002. godine). Ustavni se sud neće miješati u način na koji su redovni sudovi izvodili i usvojili dokaze kao dokaznu građu. Zadatak Ustavnog suda je da ispita je li postupak u cjelini bio pravičan na način kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije, te krše li odluke redovnih sudova ustavna prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 20/05* od 18. maja 2005. godine). Uvidom u spis Osnovnog suda broj *Mal-206/03* Ustavni sud je utvrdio da je punomoćnik apelanata na raspravi od 24. novembra 2004. godine, nakon što je sudija izvršio uvid u zapisnik o primopredaji sporne kuće iz 2003. godine, zapisnik o uvođenju u posjed iz 1995. godine, te nalaz i mišljenje vještaka izjavio da ima primjedbi na izloženo. Međutim, također je izjavio da nema novih prijedloga za izvođenje dokaza niti je predložio novo vještačenje. Uvidom u spis je, također, utvrđeno da je nalaz i mišljenje vještaka označeno kao predmjer i predračun, ali da je po svom sadržaju to nalaz o izvedenim radovima za koje je vještak dao mišljenje koje je redovni sud prihvatio. Ustavni sud se neće upuštati u ocjenu kvaliteta ovog dokaza jer to nije u njegovoj nadležnosti, a ne proizlazi da je bilo proizvoljnosti redovnih sudova kod ocjene tog dokaza. Ustavni sud stoga smatra ove navode apelanata neosnovanim.

20. Apelanti su, dalje, naveli da je u toku postupka predloženo saslušanje svjedoka na okolnost minimalnog oštećenja objekta, te činjenicu da je tužitelju doniran građevinski materijal za osposobljavanje sporne kuće, ali da Osnovni sud taj zahtjev nije ni unio u zapisnik. Također su naveli da je njihov punomoćnik, kao stara i osoba koja slabo čuje, sve vrijeme postupka bio u podređenom položaju. Zbog navedenog je, prema mišljenju apelanata, "sud bio pristran", odnosno apelanti nisu imali pravično suđenje.

21. U vezi sa prethodnim navodima Ustavni sud je utvrdio da apelanti ni u žalbi ni u dopuni žalbe na prvostepenu presudu, što je utvrđeno uvidom u spis Osnovnog suda, nisu ukazali na navodne propuste prvostepenog suda da sasluša predložene svjedoke, niti na navodno neravno pravo položaj punomoćnika apelanata u postupku. Ove navode apelanti prvi put iznose u apelaciji Ustavnom sudu, a da o njima nije raspravljao Apelacioni sud. Ustavni sud se, stoga, neće upustiti u daljnje ispitivanje ovih navoda.

22. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da u postupanju redovnih sudova nije bilo arbitarnosti i da su se

sudovi kretali u okviru svog diskrecionog prava pri ocjenjivanju koje će dokaze izvesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica i koje će činjenice uzeti kao dokazane, što je bilo u skladu sa standardima iz Zakona o parničnom postupku i članom 6. stav 1. Evropske konvencije. Pored toga, Ustavni sud nije našao da postoje bilo kakve druge okolnosti koje utiču na pravo na pravično suđenje, jer je apelante zastupao punomoćnik koji je prisustvovao suđenju i imao pravo prigovora na provedene dokaze, a u žalbenom postupku su apelanti imali priliku da iznesu sve navode pa i one koje su oni tek iznijeli u apelaciji Ustavnom sudu. Takvim propustom apelanti su se lišili mogućnosti da Ustavni sud, u okviru svoje apelacione nadležnosti, te navode ispita. Također, odluke redovnih sudova navode sve potrebne razloge na kojima su zasnovane.

23. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava apelanata na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

24. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava apelanata na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer u postupanju redovnih sudova nije bilo arbitarnosti i sudovi su se kretali u okviru svog diskrecionog prava pri ocjenjivanju koje će dokaze izvesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica i koje će činjenice uzeti kao dokazane, što je u skladu sa standardima iz Zakona o parničnom postupku i članom 6. stav 1. Evropske konvencije. Pored toga, Ustavni sud nije našao da postoje bilo kakve druge okolnosti koje utiču na pravo na pravično suđenje, jer je apelante zastupao punomoćnik koji je prisustvovao suđenju i imao pravo prigovora na provedene dokaze, a u žalbenom postupku su apelanti imali priliku da iznesu sve navode pa i one koje su oni tek iznijeli u apelaciji Ustavnom sudu. Takvim propustom apelanti su se lišili mogućnosti da Ustavni sud, u okviru svoje apelacione nadležnosti, te navode ispita. Također, odluke redovnih sudova navode sve potrebne razloge na kojima su zasnovane.

25. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

26. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović, s. r.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 1193/05**, rješavajući apelaciju **Ibrahima i Nusrete Suljagić**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. točka 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Jovo Rosić, sudac

na sjednici održanoj 27. lipnja 2006. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU¹

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Ibrahima i Nusrete Suljagić**, podnesena protiv Presude Apelacijskog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj *GŽ-37/05* od 10. ožujka 2005. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj *Mal-206/03* od 1. prosinca 2004. godine.

Odluku objavit će "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 75/06.

Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Ibrahim i Nusreta Suljagić (u daljnjem tekstu: apelanti) su podnijeli 23. svibnja 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Apelacijskog suda Brčko Distrikta Bosne u Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelacijski sud) broj GŽ-37/05 od 10. ožujka 2005. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj Mal-206/03 od 1. prosinca 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Apelacijskog suda i Osnovnog suda je zatraženo 15. kolovoza 2005. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Osnovni je sud dostavio 24. kolovoza 2005. godine, a Apelacijski sud 1. rujna 2005. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Apelacijskog suda i Osnovnog suda su 27. travnja 2006. godine dostavljeni apelantima.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Osnovni je sud Presudom broj Mal-206/03 od 1. prosinca 2004. godine, koja je potvrđena Presudom Apelacijskog suda broj GŽ-37/05 od 10. ožujka 2005. godine, u postupku po tužbi N. Đ. (u daljnjem tekstu: tužitelj), obvezao apelante da tužitelju isplate iznos od 4.980 KM na ime stjecanja bez osnova nastalog nužnim ulaganjem građevinskog materijala tužitelja u stambeni objekt apelanata (u daljnjem tekstu: prijepona kuća), kao i naknadu troškova parničnog postupka. Osnovni je sud u cijelosti odbio tužiteljev tužbeni zahtjev u odnosu na drugotuženog, Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine. Osnovni je sud tijekom postupka, između ostalih, izveo dokaze uvidom u Zapisnik o uvođenju u posjed nekretnina od 26. prosinca 1995. godine, Zapisnik o primopredaji, uvođenju i ocjeni stanja kuće broj 4-47-475-1874/01 od 29. kolovoza 2003. godine, Nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke od 29. kolovoza 2003. godine u svezi procjene uložених sredstava za sanaciju prijeponne kuće, te saslušanjem svjedoka S. N. i N. Š. Osnovni je sud kao neprijeporno ustvrdio da je tužitelj živio sa obitelji u prijeponnoj kući na temelju rješenja mjerodavnog općinskog tijela za izbjeglice, raseljene osobe i stambena pitanja. Osnovni je sud dalje ustvrdio, iz odgovora na tužbu i iskaza svjedoka kojima je Osnovni sud vjerovao kao objektivnim i nepristranim, da je prijeponna kuća izgorjela zajedno sa krovnom konstrukcijom. Osnovni je sud zaključio da je tužitelj izvršio nužna ulaganja za osposobljavanje prijeponne kuće, i to pokrivanje kuće i nabavku, ugradnju i zastakljivanje dva prozora, u kojem pravcu je i sudski vještak uradio nalaz o procjeni uložених sredstava i u kojem je navedeno da je izvedena krovna konstrukcija na krovu, da je pokrivanje krova iznosilo 4.718 KM a nabavka i ugradnja sa zastakljivanjem dva komada drvenog trokrilnog prozora 200 KM, što ukupno iznosi 4.918 KM. Nalaz vještaka je Osnovni sud prihvatio u cijelosti kao dat stručno i nepristrano. Osnovni je sud, također, naveo da je prema zapisniku o primopredaji, uvođenju i ocjeni stanja prijeponne kuće od 3. rujna 2003. godine, na prijeponnoj kući stolarija na broju i da prijeponna kuća ima krov, što zorno ukazuje da je tužitelj prigodom iseljenja ostavio krov i stolariju, što je i morao učiniti prema rješenju mjerodavnog općinskog tijela kojim mu je naloženo iseljenje iz kuće. Osnovni sud nije prihvatio navod apelanata i drugotuženog da tužitelj nije svojim sredstvima izvršio nužna ulaganja jer takav navod nije potkrijepljen nikakvim dokazima, dok su saslušani svjedoci tvrdili oprečno, a jedan je od svjedoka i sudjelovao u postavljanju krova.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

7. Apelanti su naveli da im je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Navodi apelanata o povredi njihovog prava na pravično suđenje odnose se u većem dijelu na način na koji je Osnovni sud ustvrdio oštećenja činjenice u postupku, posebice činjenicu o stupnju oštećenja prijeponne kuće u vrijeme kada je tužitelj uselio u prijeponu kuću, jer su apelanti tvrdili u postupku da je krov bio sa malim oštećenjem. Apelanti su naveli da je Osnovni sud bez ikakvih dokaza (računa o kupnji materijala, zapisnika o oštećenju objekta) bezrezervno prihvatio tužiteljeve navode da je krov u potpunosti bio oštećen, kako crijep tako i krovna konstrukcija. Apelanti su ponovili navode iz priziva na presudu Osnovnog suda u svezi nalaza vještaka koji je po svojoj suštini samo predmjer i predračun radova u materijala koji su se mogli izvesti što ne znači da su ti radovi i izvedeni. Apelanti su dalje naveli da su tijekom postupka, na okolnost minimalnog oštećenja objekta, te činjenicu da je tužitelju doniran građevinski materijal za osposobljavanje prijeponne kuće, predlagali saslušanje svjedoka H. M., O. K. i S. O. koji žive u neposrednoj blizini kuće apelanata, koji bi sigurno opovrgnuli navode svjedoka koje je predložio tužitelj a koje je sud saslušao. Međutim, taj zahtjev Osnovni sud nije ni konstatirao u zapisnik niti je izveo dokaz saslušanja predloženih svjedoka, što ukazuje na pristranost tog suda u postupku. Apelanti su još naveli da je njihov punomoćnik sve vrijeme bio u neravnopravnom i podređenom položaju u odnosu na tužitelja, da je u zapisnik uneseno mnogo toga što punomoćnik nije čuo pa je upućivan da ugradi slušni aparat.

b) Odgovor na apelaciju

8. Apelacijski je sud naveo da su neutemeljeni navodi apelanata o povredi njihovih prava zagarantiranih Ustavom Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom. U najvećem dijelu odgovora se ponavljaju činjenice koje su utvrđene u postupku pred Osnovnim sudom i dijelovi obrazloženja pobijane presude Apelacijskog suda. U svezi nalaza apelanata da je njihov punomoćnik bio u podređenom položaju, navedeno je da je tijekom cijelog postupka sud po službenoj dužnosti dužan paziti može li osoba koja se pojavljuje kao stranka biti stranka u postupku u smislu članka 32. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta ali da taj "privilegij" imaju samo stranke u sporu a ne i njihovi punomoćnici. Također je navedeno da je "logično da stranka koja ne može osobno biti nazočna raspravama angažira punomoćnika koji će moći zastupati njezine interese i da to ne bude osoba poodmakle starosne dobi koja slabo čuje i vidi, a ako je tako postupano tada je punomoćnik apelanata, ukoliko nije mogao pratiti tijek suđenja, mogao tražiti od suda da se postupak prekine dok apelanti ne angažiraju drugog punomoćnika, a on to nije učinio." Apelacijski je sud, odgovarajući na navode iz priziva apalanata, u svojoj presudi naveo da je "točno da je nalaz i mišljenje navedenog vještaka naznačen kao "predmjer i predračun", kako se u prizivu tuženih navodi, ali uopće nije upitno jesu li ta ulaganja u cijelosti i realizirana, pošto su navedena ulaganja izvršena u vrijeme kada je tužitelj predmetni objekt tuženih dobio na privremeno korištenje, tj. tijekom 1996. godine, a nalaz je urađen 29. kolovoza 2003. godine." Također je navedeno da apelanti nisu predložili vještačenje drugog vještaka pa je s razlogom Osnovni sud prihvatio nalaz i mišljenje vještaka i na njemu utemeljio svoju presudu.

9. Osnovni je sud naveo da ostaje u cijelosti kod navoda i obrazloženja prvostupanjske presude.

V. Relevantni propisi

10. Zakon o vraćanju napuštene imovine Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine" br. 5/01, 1/02, 10/02, 17/04 i 38/04)

"Članak 23.

Privremeni korisnik čije je stanarsko pravo poništeno po članku 16. ovog zakona, ili od kojeg se zahtijeva da isprazni

nepokretnu imovinu po bilo kojoj odredbi ovog zakona, koji je potrošio osobna sredstva na nužne izdatke za stan ili nepokretnu imovinu, uključujući i troškove za obavljanje zakonitog posla čije je obavljanje u prostorijama stana ili na nepokretnoj imovini bilo dopušteno, nema pravo uklanjati takav inventar ili poboljšanja, ali će, sukladno važećem zakonu o obligacijama, nadoknaditi ta sredstva od nositelja stanarskog prava ili vlasnika. Postupak za nadoknadu bilo kakvih troškova može početi nakon nadnevkva kada nositelj stanarskog prava ili vlasnik ponovo dođe u posjed stana."

11. Zakon o obligacijskim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85 i 57/89 i "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94)

"Članak 210. st. 1. i 2.

Ako je društveno sredstvo kojim upravljaju djelatnici, [...] na bilo koji način prešlo u društvena sredstva kojim upravljaju djelatnici, odnosno drugi radni ljudi u drugoj društvenoj pravnoj osobi, ili u imovinu neke osobe, a taj prijelaz nema osnova u [...] ili u nekom drugom pravnom poslu ili u zakonu, stjecatelj je dužan vratiti ga, ako je to moguće, a inače je dužan nadoknaditi vrijednost postignute koristi.

Odredba prethodnog stavka dosljedno se primjenjuje kada je neki dio imovine jedne osbe na bilo koji način prešao u društvena sredstva kojim upravljaju djelatnici, odnosno drugi radni ljudi u društvenoj pravnoj osobi ili u imovinu neke druge osobe, a taj prijelaz nema osnova u [...] nekom drugom pravnom poslu ili u zakonu."

VI. Dopustivost

12. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

13. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke, koja se njome pobija iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

14. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Apelacijskog suda broj GŽ.37/05 od 10. ožujka 2005. godine, protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Dalje, pobijana je presuda apelantima dostavljena 1. travnja 2005. godine, a apelacija je podnesena 23. svibnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji koji drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

15. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VI. Meritum

16. Apelanti pobijaju navedene presude tvrdeći da im je tim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom."

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima

pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

17. U konkretnom je slučaju neprijeporno da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv jer se radi o sporu u kojem je utvrđivana obveza apelanata na naknadu sredstava koje je tužitelj uložio u prijeporu kuću, dakle radilo se o utvrđivanju građanske obveze. Ustavni je sud, stoga, mjerodavan ispitati je li postupak bio sukladan standardima iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

18. Apelanti su naveli da su sudovi nepravilno bezrezervno prihvatili tužiteljeve navode da je krov prijeporne kuće apelanata u potpunosti bio oštećen, kao i da je nalaz vještaka neprihvatljiv jer nije dokaz da su radovi doista i izvedeni obzirom da je taj nalaz označen kao predmjer i predračun radova. Apelacijski je sud naveo da nije bilo razloga ne prihvatiti nalaz vještaka, a apelanti nisu predložili vještačenje drugog vještaka.

19. U svezi prethodnih navoda apelanata, Ustavni sud naglašava da je izvan njegove nadležnosti procjenjivati kvalitetu zaključaka sudova glede izvođenja i procjene dokaza, ukoliko se ova procjena ne doima očito proizvoljnom (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 62/01 od 5. travnja 2002. godine). Ustavni se sud neće miješati u način na koji su redoviti sudovi izvodili i usvojili dokaze kao dokaznu građu. Zadaća Ustavnog suda je ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na način kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije, te krše li odluke redovitih sudova ustavna prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. svibnja 2005. godine). Uvidom u spis Osnovnog suda broj Mal-206/03 Ustavni je sud ustvrdio da je punomoćnik apelanata na raspravi od 24. studenoga 2004. godine, nakon što je sudac izvršio uvid u zapisnik o primopredaji prijeporne kuće iz 2003. godine, zapisnik o uvođenju u posjed iz 1995. godine, te nalaz i mišljenje vještaka izjavio da ima primjedbi na izloženo. Međutim, također je izjavio da nema novih prijedloga za izvedbu dokaza niti je predložio novo vještačenje. Uvidom u spis je, također, utvrđeno da je nalaz i mišljenje vještaka označeno kao predmjer i predračun, ali da je po svom sadržaju to nalaz o izvedenim radovima za koje je vještak dao mišljenje koje je redoviti sud prihvatio. Ustavni se sud neće upuštati u ocjenu kvalitete ovog dokaza jer to nije u njegovoj nadležnosti, a ne proizlazi da je bilo proizvoljnosti redovitih sudova kod ocjene tog dokaza. Ustavni sud stoga smatra ove navode apelanata neutemeljenim.

20. Apelanti su, dalje, naveli da je tijekom postupka predloženo saslušanje svjedoka na okolnost minimalnog oštećenja objekta, te činjenicu da je tužitelju doniran građevinski materijal za osposobljavanje prijeporne kuće, ali da Osnovni sud taj zahtjev nije ni unio u zapisnik. Također su naveli da je njihov punomoćnik, kao stara i osoba koja slabo čuje, sve vrijeme postupka bio u podređenom položaju. Zbog navedenog je, prema mišljenju apelanata, "sud bio pristran", odnosno apelanti nisu imali pravično suđenje.

21. U vezi sa prethodnim navodima Ustavni je sud ustvrdio da apelanti ni u prizivu ni u dopuni priziva na prvostupanjsku presudu, što je utvrđeno uvidom u spis Osnovnog suda, nisu ukazali na navodne propuste prvostupanjskog suda da sasluša predložene svjedoke, niti na navodno neravno pravo položaj punomoćnika apelanata u postupku. Ove navode apelanti prvi put iznose u apelaciji Ustavnom sudu, a da o njima nije raspravljao Apelacijski sud. Ustavni sud se, stoga, neće upustiti u daljnje ispitivanje ovih navoda.

22. Obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da u postupanju redovitih sudova nije bilo arbitrarnosti i da su se sudovi kretali u okviru svog diskrecijskog prava pri ocjenjivanju koje će dokaze izvesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica i koje će činjenice uzeti kao dokazane, što je bilo sukladno standardima iz Zakona o parničnom postupku i članku 6. stavak 1. Europske konvencije. Pored toga, Ustavni sud nije našao da postoje bilo kakve druge okolnosti koje utiču na pravo na pravično suđenje, jer je apelante zastupao punomoćnik koji je bio nazočan suđenju i imao pravo prigovora na provedene dokaze, a u prizivnom su postupku apelanti imali prigodu iznijeti sve navode pa i one koje su oni tek iznijeli u apelaciji Ustavnom sudu. Takvim propustom

V. Допустивост и меритум

7. Апеланткиња се жали да јој је повријеђено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. Такође, апеланткиња се жали да не може да оствари своја новчана потраживања по основу старе девизне штедње, депоноване у Инвестбанци Београд и Југословенској извозној и кредитној банци Београд, тј. у њиховим пословним јединицама у Босни и Херцеговини, односно на територији данашње Федерације Босне и Херцеговине.

8. Умјесто посебног образложења допустивости и меритума ове одлуке у погледу наведених апеланткињиних жалбених навода, Уставни суд се позива на образложење и разлоге наведене у предмету Уставног суда број АП 164/04 од 1. априла 2006. године.

9. Разлози наведени у Одлуци број АП 164/04 од 1. априла 2006. године у цијелости се односе и на ову одлуку, па Уставни суд, због истих разлога, закључује да је дошло до повреде апеланткињиних уставних права наведених у овој одлуци.

VI. Закључак

10. Уставни суд закључује да нема одговорности Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине у погледу исплате старе девизне штедње депоноване код Инвестбанке Београд и Југословенске извозне и кредитне банке Београд због тога што је апелација *ratione personae* инкомпатибилна са Уставом Босне и Херцеговине. Босна и Херцеговина је одговорна што је пропустила да дјелотворно заштити апеланткињино право на мирно уживање њене имовине.

11. На основу члана 16 став 4 тачка 10, члана 61 ст. 1, 2 и 3 и члана 64 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

12. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Хатџица Хаџиосмановић, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 498/05**, гјеђававујући апелацију **Нале Мићановић**, на основу члана VI/3.б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16. став 4. тачка 10, члана 61. ст. 1, 2. и 3. и члана 64. став 2. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/05), у саставу:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

на сједници одржаној 27. јуна 2006. године donio је

ODLUKU O MERITUMU¹

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija **Nade Mićanović** podnesena protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine u pogledu ostvarivanja потраживања по основу старе девизне штедње положене код Инвестбанке Београд и код Југословенске извозне и кредитне банке Београд, због тога што је *ratione personae* инкомпатибилна са Уставом Босне и Херцеговине

Usvaja se apelacija **Nade Mićanović** u odnosu na pozitivnu обавезу Босне и Херцеговине и утврђује се повреда права на имовину из члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода.

Odbija se kao neosnovana apelacija **Nade Mićanović** podnesena protiv Federacije Bosne i Hercegovine u odnosu na član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu људских права и основних слобода.

Ova odluka dostavlja se Вијећу министара Босне и Херцеговине да би се осигурала уставна права у складу са овом одлуком.

Nalaze se Вијећу министара Босне и Херцеговине да обавјести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама, у складу са чланом 74. став 5. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Odluku objaviti у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Nada Mićanović (u daljnjem tekstu: apelantica) podnijela је апелацију 15. februara 2005. године Уставном суду Босне и Херцеговине (u daljnjem tekstu: Уставни суд) против Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине ради остварења потраживања старе девизне штедње код Investbanke Beograd и код Југословенске извозне и кредитне банке Beograd.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Уставни суд је раније у предмету број АП 164/04 ("Службени гласник Републике Српске" број 49/06 од 29. маја 2006. године) затражио и добио одговоре на наводе из апелација од Владе Федерације Босне и Херцеговине путем Федералног министарства финансија, а Босна и Херцеговина није доставила одговоре на апелације. С обзиром на то да се у конкретном предмету ради о истим питањима, Уставни суд није сматрао да је потребно да предметну апелацију прослједује странамa у поступку ради достављања одговора, већ је узео у обзир наведене раније достављене одговоре.

III. Činjenično stanje

3. Činjenice predmeta koje proizlaze из апелантиних навода и докумената предочених Уставном суду могу се сумирати на слједећи начин.

4. Apelantica је прије оружаног sukoba у Босни и Херцеговини polagala sredstva на своје девизне штедне књижице код Investbanke Beograd и код Југословенске извозне и кредитне банке Beograd, тј. у њиховим филијалама које су се налазиле на територији Босне и Херцеговине, односно садашње Федерације Босне и Херцеговине. Код Investbanke Beograd apelantica је posjedovala износ од 2.307,19 USD, код Југословенске извозне и кредитне банке Beograd на једној књижици износ од 5.657,31 DM и на другој књижици износ од 4.011,70 DM. Apelantica посједује и Izvod са Јединственог рачуна грађана код Zavoda за platni promet Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Јединствени рачун грађана), на којем је регистровано њено потраживање по основу старе девизне штедње у износу од 13.555,62 KM. Apelantica се обраћала Федералној агенцији за приватизацију ради остварења потраживања старе девизне штедње.

IV. Apelacija

a) Navodi из апелације

5. Iako apelantica није precizno istakla, из навода апелације произлази да се жали да јој је повријеђено право на мирно уживање имовине загарантирано чланом II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода (u daljnjem tekstu: Европска конвенција), као и право на правично суђење у разумном року пред независним и nepristrasnim судом, загарантирано чланом II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6. Европске конвенције.

¹ Одлука је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 77/06.

b) Odgovor na apelaciju

6. Ustavni sud upućuje na odgovore u Odluci broj AP 164/04 od 1. aprila 2006. godine.

V. Dopustivost i meritum

7. Apelantica se žali da joj je povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije. Također, apelantica se žali da ne može ostvariti svoja novčana potraživanja po osnovu stare devizne štednje, deponirane u Investbanci Beograd i Jugoslovenskoj izвозnoj i kreditnoj banci Beograd, tj. u njihovim poslovnim jedinicama u Bosni i Hercegovini, odnosno na teritoriji današnje Federacije Bosne i Hercegovine.

8. Umjesto posebnog obrazloženja dopustivosti i merituma ove odluke u pogledu navedenih apelantičnih žalbenih navoda, Ustavni sud se poziva na obrazloženje i razloge navedene u predmetu Ustavnog suda broj AP 164/04 od 1. aprila 2006. godine.

9. Razlozi navedeni u Odluci broj AP 164/04 od 1. aprila 2006. godine u cijelosti se odnose i na ovu odluku, pa Ustavni sud, zbog istih razloga, zaključuje da je došlo do povrede apelantičnih ustavnih prava navedenih u ovoj odluci.

VI. Zaključak

10. Ustavni sud zaključuje da nema odgovornosti Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine u pogledu isplate stare devizne štednje deponirane kod Investbanke Beograd i Jugoslovenske izвозne i kreditne banke Beograd zbog toga što je apelacija *ratione personae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Bosna i Hercegovina je odgovorna što je propustila da djelotvorno zaštititi apelantičino pravo na mirno uživanje njene imovine.

11. Na osnovu člana 16. stav 4. tačka 10, člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

12. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 498/05**, rješavajući apelaciju **Nade Mićanović**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. tačka 10, članka 61. st. 1, 2. i 3. i članka 64. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 27. lipnja 2006. godine je donio

ODLUKU O MERITUMU¹

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija **Nade Mićanović** podnesena protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine glede ostvarivanja tražbine po osnovi stare devizne štednje položene kod Investbanke Beograd i kod Jugoslovenske izвозne i kreditne banke Beograd zbog toga što je *ratione personae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Usvaja se apelacija **Nade Mićanović** u odnosu na pozitivnu obvezu Bosne i Hercegovine i utvrđuje se povreda prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1.

Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Nade Mićanović** podnesena protiv Federacije Bosne i Hercegovine u odnosu na članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ova odluka se dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da bi se osigurala ustavna prava sukladno ovoj odluci.

Nalaze se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE**I. Uvod**

1. Nada Mićanović (u daljnjem tekstu: apelantica) podnijela je apelaciju 15. veljače 2005. godine Ustavnome sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine radi ostvarenja tražbine stare devizne štednje kod Investbanke Beograd i kod Jugoslovenske izвозne i kreditne banke Beograd.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je ranije u predmetu broj AP 164/04 ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 49/06) od 29. svibnja 2006. godine zatražio i dobio odgovore na navode iz apelacija od Vlade Federacije Bosne i Hercegovine putem Federalnog ministarstva financija, a Bosna i Hercegovina nije dostavila odgovore na apelacije. Obzirom da se u konkretnom predmetu radi o istim pitanjima, Ustavni sud nije smatrao da je potrebno predmetnu apelaciju prosljediti stranama u postupku radi dostave odgovora, već je uzeo u obzir navedene ranije dostavljene odgovore.

III. Činjenično stanje

3. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

4. Apelantica je prije oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini polagala sredstva na svoje devizne štedne knjižice kod Investbanke Beograd i kod Jugoslovenske izвозne i kreditne banke Beograd, tj. u njihovim filijalama koje su se nalazile na teritoriju Bosne i Hercegovine, odnosno sadašnje Federacije Bosne i Hercegovine. Kod Investbanke Beograd apelantica je posjedovala iznos od 2.307,19 USD, kod Jugoslovenske izвозne i kreditne banke Beograd na jednoj knjižici iznos od 5.657,31 DM i na drugoj knjižici iznos od 4.011,70 DM. Apelantica posjeduje i Izvadak sa Jedinstvenog računa građana kod Zavoda za platni promet Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Jedinstveni račun građana), na kojem je registrirana njezina tražbina po osnovi stare devizne štednje u iznosu od 13.555,62 KM. Apelantica se obračala Federalnoj agenciji za privatizaciju radi ostvarenja tražbine stare devizne štednje.

IV. Apelacija**a) Navodi iz apelacije**

5. Iako apelantica nije precizno istaknula, iz navoda apelacije proizlazi da se žali da joj je povrijeđeno pravo na mirno uživanje imovine zagarantirano člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), kao i pravo na pravično suđenje u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom,

¹ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 77/06.

zagarantirano člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. Europske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

6. Ustavni sud upućuje na odgovore u Odluci broj AP 164/04 od 1. travnja 2006. godine.

V. Dopustivost i meritum

7. Apelantica se žali da joj je povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, kao i pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije. Također, apelantica se žali da ne može ostvariti svoje novčane tražbine po osnovi stare devizne štednje, deponirane u Investbanci Beograd i Jugoslovenskoj izвозnoj i kreditnoj banci Beograd, tj. u njihovim poslovnim jedinicama u Bosni i Hercegovini, odnosno na teritoriju današnje Federacije Bosne i Hercegovine.

8. Umjesto posebnog obrazloženja dopustivosti i merituma ove odluke glede navedenih apelantičnih prizivnih navoda, Ustavni sud se poziva na obrazloženje i razloge navedene u predmetu Ustavnog suda broj AP 164/04 od 1. travnja 2006. godine.

9. Razlozi navedeni u Odluci broj AP 164/04 od 1. travnja 2006. godine u cijelosti se odnose i na ovu odluku, pa Ustavni

sud, zbog istih razloga, zaključuje da je došlo do povrede apelantičnih ustavnih prava navedenih u ovoj odluci.

VI. Zaključak

10. Ustavni sud zaključuje da nema odgovornosti Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine glede isplate stare devizne štednje deponirane kod Investbanke Beograd i Jugoslovenske izвозne i kreditne banke Beograd zbog toga što je apelacija *ratione personae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Bosna i Hercegovina je odgovorna što je propustila učinkovito zaštititi apelantično pravo na mirno uživanje njezine imovine.

11. Na temelju članka 16. stavak 4. točka 10, članka 61. st. 1, 2. i 3. i članka 64. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

12. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnoga suda
Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović, v. r.

САДРЖАЈ

ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

699	Закон о измјенама и допунама Закона о Федералном правобранилаштву (српски језик)	6465
	Закон о измјенама и допунама Закона о Федералном правобранилаштву (bosanski jezik)	6466
	Закон о измјенама и допунама Закона о Федералном правобранителјству (hrvatski jezik)	6467
700	Закон о правима демобилизираних бранилаца и чланова њихових породица (српски језик)	6469
	Закон о правима демобилизираних бранилаца и чланова њихових породица (bosanski jezik)	6473
	Закон о правима развојачених бранитеља и чланова њихових обитељи (hrvatski jezik)	6477
701	Закон о допуни Закона о посебним правима добитника ратних признања и одликовања и чланова њихових породица (српски језик)	6481
	Закон о допуни Закона о посебним правима добитника ратних признања и одликовања и чланова њихових породица (bosanski jezik)	6482
	Закон о допуни Закона о посебним правима добитника ратних признања и одликовања и чланова њихових обитељи (hrvatski jezik)	6482
702	Закон о допунама Закона о концесијама (српски језик)	6482

	Закон о допунама Закона о концесијама (bosanski jezik)	6483
	Закон о допунама Закона о концесијама (hrvatski jezik)	6483
703	Закон о измјенама и допунама Закона о федералним министарствима и другим тијелима федералне управе (српски језик)	6484
	Закон о измјенама и допунама Закона о федералним министарствима и другим тијелима федералне управе (bosanski jezik)	6485
	Закон о измјенама и допунама Закона о федералним министарствима и другим тијелима федералне управе (hrvatski jezik)	6486
УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ		
	Одлука број АП 356/04 (српски језик)	6487
	Одлука број АП 356/04 (bosanski jezik)	6490
	Одлука број АП 356/04 (hrvatski jezik)	6493
	Одлука број АП 1103/05 (српски језик)	6497
	Одлука број АП 1103/05 (bosanski jezik)	6499
	Одлука број АП 1103/05 (hrvatski jezik)	6502
	Одлука број АП 1175/05 (српски језик)	6504
	Одлука број АП 1175/05 (bosanski jezik)	6507
	Одлука број АП 1175/05 (hrvatski jezik)	6510

Одлука број АП 1380/05 (српски језик)	6513	Одлука број АП 2531/05 (хрватски језик)	6554
Одлука број АП 1380/05 (босански језик)	6514		
Одлука број АП 1380/05 (хрватски језик)	6518	Одлука број АП 2577/05 (српски језик)	6558
		Одлука број АП 2577/05 (босански језик)	6561
Одлука број АП 1404/05 (српски језик)	6521	Одлука број АП 2577/05 (хрватски језик)	6564
Одлука број АП 1404/05 (босански језик)	6524		
Одлука број АП 1404/05 (хрватски језик)	6527	Одлука број АП 2601/05 (српски језик)	6567
		Одлука број АП 2601/05 (босански језик)	6571
Одлука број АП 1598/05 (српски језик)	6531	Одлука број АП 2601/05 (хрватски језик)	6574
Одлука број АП 1598/05 (босански језик)	6534		
Одлука број АП 1598/05 (хрватски језик)	6537	Одлука број АП 1193/05 (српски језик)	6577
		Одлука број АП 1193/05 (босански језик)	6580
Одлука број АП 1612/05 (српски језик)	6539	Одлука број АП 1193/05 (хрватски језик)	6582
Одлука број АП 1612/05 (босански језик)	6541		
Одлука број АП 1612/05 (хрватски језик)	6543	Одлука број АП 498/05 (српски језик)	6585
		Одлука број АП 498/05 (босански језик)	6586
Одлука број АП 2531/05 (српски језик)	6545	Одлука број АП 498/05 (хрватски језик)	6587
Одлука број АП 2531/05 (босански језик)	6549		

http://www.slist.ba/

**JP NIO SLUŽBENI LIST
BOSNE I HERCEGOVINE**

JP NIO SARAJEVO

INFO-HISTORIЈAT

PRETRAGA PROPISA

CJENOVNIK

REKLAMNI DIO

ANKETA - KLIKNIТЕ DA PROVJERITE

KONTAKT

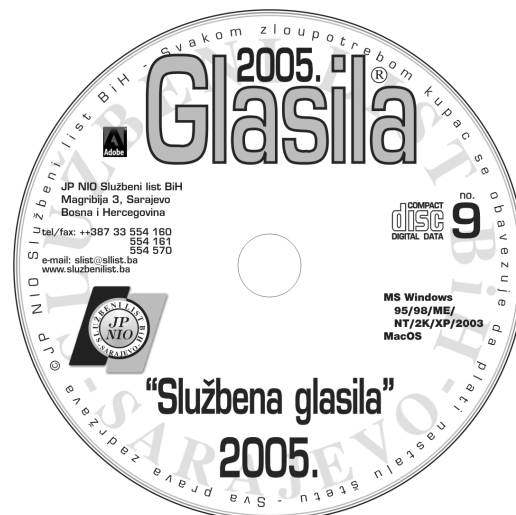
EDUKACIЈA

PRETPLATA

AKTUELNO

Copyright © JP NIO Službeni list Bosne i Hercegovine 2003. | Info-mail

All rights reserved.

P R A V N I V O D I Č 2006

Registar propisa BiH, entiteta, distrikta, kantona

PRIRUČNIK
ZA POLAGANJE ISPITA OPĆEG ZNANJA
ZA DRŽAVNE SLUŽBENIKE U ORGANIMA DRŽAVNE SLUŽBE
U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

Agencija za državnu službu
 Federacije Bosne i Hercegovine

Sarajevo, 2006.

60 - godišnjica
 JAVNO PREDUZEĆE
 NOVINSKO-IZDAVAČKA ORGANIZACIJA
SLUŽBENI LIST
 BOSNE I HERCEGOVINE

1945 - 2005.
DVD

tel/fax: ++387 33 554 160
 554 161
 554 570

sllist@sllist.ba
 www.sluzbenilist.ba

60 godina
DVD

PRAVNA LITERATURA

Dr. Sead Dizdarević

DIONIČARI I DIONIČKO DRUŠTVO

- kako registrovati d.d.l.
- status dioničara
- pravne norme

JP NIO SLUŽBENI LIST BOSNE I HERCEGOVINE

§

Zakon

o osnovama sigurnosti/ bezbjednosti saobraćaja na cestama/putevima u Bosni i Hercegovini

Sarajevo, 2006.

ПОШТОВАНИ ПРЕТПЛАТНИЦИ И КОРИСНИЦИ !!!

У ПРИПРЕМИ ЈЕ НОВИ WEB ПОРТАЛ ЈП НИО СЛУЖБЕНИ ЛИСТ БИХ

СА ДЕТАЉНИМ ВИШЕКЉУЧНИМ ПРЕТРАЖИВАЧЕМ И ВИШЕСТРУКОМ КЛАСИФИКАЦИЈОМ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ НА ДРЖАВНОМ, ЕНТИТЕТСКОМ И КАНТОНАЛНОМ НИВОУ

ОД 1. ОКТОБРА/ЛИСТОПАДА 2006.

НА WWW.ZAKONI.BA

Издавач: Јавно предузеће Новинско-издавачка организација Службени лист БиХ - Сарајево, улица Магрибија 3 - Поштански фах 3 - директор и одговорни уредник Драган Прусина - Телефон - Директор: 554-150 - Претплата: 554-570, фах: 554-571 - Огласни одјел 554-111, фах: 554-110 - Правна служба 554-151 - Рачуноводство: 558-440, 558-441 - Централна: 554-160, 554-161 - Претплата се утврђује полугодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT ЗАГРЕБАЧКА БАНКА БХ 338 32 0 22000052 11 - ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160 200 00005746 51 - НУРО-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука филијала Брчко 552-000-00000017-12 - RAIFFEISEN BANK дд БиХ Сарајево 161-000- 00071700-57 - Графичка припрема: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево - Штампа: "ОКО" Сарајево - За штампарију в.д. директор Зулфикар Јашаревић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од изласка листа. "Службене новине Федерације БиХ" су уписане у евиденцију јавних гласила под редним бројем 414. Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајеву, број УФ/И 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификацијски број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002.

Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре.

Издање на српском, босанском и хрватском језику. Претплата за II полугодиште 2006. године на "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ. Претплата за II полугодиште 2006. године на "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ,

Web издање: <http://www.sluzbenilist.ba> - годишња претплата 200,00 КМ по кориснику

